

06.06.2023

III-PAINOS

Ilkka Volanen

Valon vuoksi

juoksu hiekassa 1969–2019

Saatteeksi

Tämän kertomuksen koostamisen alku oli vuonna 2004. Sitä aiemmin 90-luvulla olin jo pohtinut ja testannut mitä kertoisin matkastani, mutta silloin se oli ollut liian aikaista. Alkuajatuksen ja apurahojen avulla aloitin materiaalin järjestelemisen. Skannasin kaikkea mitä oli säästynyt ja tietokoneen kiintolevyiltä kaivettiin esille kaikki mahdollinen. Vuosien aikana työ sain jonkinlaisen suunnan, mutta vasta viime vuosina olen saanut rauhoitettua itseni ja tilanteeni, jotta kirjoittamiselle syntyisi tilaa.

On ollut vaikeaa kaivautua oman mielensä sopukoihin. Väliin on tullut pitkiä taukoja, koska olen sohaissut omiin muurahaispesiini.

En koskaan valinnut, mitä tekisin. Valo ja ääni valitsivat minut ja veivät kuin väistämättömästi.

Ihmisen ammatillinen kehittyminen on pitkä tie. Taiteen tekemisen tinkimättömyys on harvojen mahdollisuuksissa. Elämässäni työ ja tekeminen on ollut kaiken muun edellä. Olen kehittänyt itsestäni taiteentekokoneen, jolle mikään ei ole mahdotonta. Monesti tämä on ollut hyväksi, mutta hetkittäin aiheuttanut katastrofeja. Mikä olisi ollut oikeampi tie? Ei sellaista ole. On kuljettava tietään, joka voi mutkitella, mutta sitä ei voi kyseenalaistaa.

Elämäni varrella on ollut monia tärkeitä ihmisiä työssä ja yksityiselämässäni. Joitain mainitsen tekstissäni, moni jää vaille mainintaa, en ole heitä kuitenkaan unohtanut. Kiitos kaikille tuesta, rakkaudesta ja anteeksiannosta. Kiitos avusta tämän teoksen synnyttämisessä.

Taloudellisesti minua ovat tukeneet Suomen kulttuurirahasto ja Taiteen edistämiskeskus.

Kirjoituksessani en keskity ajankuvaan, vaan kerron siitä minkä muistan merkityksellisenä menneiltä vuosikymmeniltä. Se miten kaiken muistan, on hyvin subjektiivista. Muistojeni avulla avaan omat muistojeni suosikit ja joitain inhokkeja. Epäonnistumisiakin on tapahtunut, mutta ne jääkööt painajaisiini.

Ilkka

<i>PROLOGI: TIE ALKAA, KUN POLKU LOPPUU</i>	<i>1</i>
<i>I-NÄYTÖS: ALKURYSÄHDYKSET.....</i>	<i>3</i>
1. KOHTAUS: ROCK ON RAJATON RIEMU	4
2. KOHTAUS: TEATTERISSA	10
3. KOHTAUS: LOPPUTYÖT.....	49
TYÖHISTORIAA	79
<i>II-NÄYTÖS: VARJOJEN MAA VIE ETEENPÄIN</i>	<i>85</i>
1. KOHTAUS: PERHE.....	86
2. KOHTAUS: SIIVET KANTAVAT.....	99
TYÖHISTORIAA	134
<i>III-NÄYTÖS: TEKEMISEN VUORET</i>	<i>139</i>
1. KOHTAUS: TEKEMINEN VIE - ETEENPÄIN	143
2. KOHTAUS: NÄYTTELYTOIMINTA	179
TYÖHISTORIAA	187
VÄ R I A I K A.....	195

<i>PIENI MUSTAKANTINEN MUISTIKIRJA</i>	<i>209</i>
<i>IV-NÄYTÖS: RAADOLLINEN 2000-LUKU.....</i>	<i>223</i>
1. <i>KOHTAUS: AMMUTAAN SITÄ HEVOSIAKIN SANOI TALOUSMAAILMA</i>	<i>225</i>
2. <i>KOHTAUS: PUKUMIEHET JA -NAISET.....</i>	<i>244</i>
<i>TYÖHISTORIAA.....</i>	<i>285</i>
<i>TAIDEPAUSSI: LEHTIKIRJOITUKSIA.....</i>	<i>293</i>
<i>V-NÄYTÖS: JÄÄHYVÄISET</i>	<i>316</i>
1. <i>KOHTAUS: VOIKO UNELMISTA TULLA TOTTA.....</i>	<i>319</i>
<i>TYÖHISTORIAA.....</i>	<i>340</i>
<i>EPILOGI: VALON VUOKSI</i>	<i>345</i>
<i>POLKU JATKUU, KUN TIE LOPPUU.....</i>	<i>347</i>
<i>MUISTIVIHKO #2.....</i>	<i>349</i>
<i>KUVA-, PIIRUSTUS- JA TEKIJÄLUETTELOT</i>	<i>425</i>

PROLOGI: TIE ALKAA, KUN POLKU PÄÄTTYY

Ja virta vie mukanaan

Kotona, koulussa, nuorisotalolla soitin vinyyleiltä musiikkia
vietin aikaani levykaupoissa kuluttaen viikkorahojani
paeten todellisuutta unelmien maailmaan, jossa kaikki oli mahdollista

Annoin virran viedä mukanaan
Jokainen uusi unelma johti uusiin unelmiin
jokainen rikkoutunut unelma unohtui ajan virrassa

Vain satunnaiset painajaiset muistuttivat yhä rajallisuudesta

Uudet sukupolvet valtaavat hiekkalaatikot

ja vanhat väistykööt

päästäkää irti

1969 -

T-NÄYTÖS: ALKURYSÄHDYKSET

1. KOHTAUS: ROCK ON RAJATON RIEMU

VANHA YLIOPPILASTALO

Tärkeänä kulttuurin edistäjänä toimi, Vanhan ylioppilastalon valtauksen jälkeen, 1969 syntynyt HYY:n kulttuurikeskus. Se aloitti toiminnan Suomessa ennennäkemättömällä formaatilla, johon pian vastasivat muut ylioppilaskunnat.

Vanhalla oli jazz-klubi ja viikonloppuisin kaksi rock-klubi-iltaa. Kulttuurikeskus tuotti lisäksi esityksiä, joissa oli kokeellista teatteria, poliittisen laululiikkeen konsertteja ja muita ajan hermolla olevia esiintyviä kotimaisia ja ulkomaisia ryhmiä. Toiminta keräsi piiriinsä huippumuusikoita ja taiteilijoita monilta aloilta.

Aloitin ammattini ajankohtana, jolloin valo- ja äänitekniikkalaitteistot eivät käsittäkseni olleet kovinkaan kummoisia Suomessa. Äänentoistolaitteet olivat selkeästi tärkeämpiä viihdemaailmassa kuin valaistuslaitteet, jotka olivat teattereissa tärkeämpiä. Päätöni noina vuosina oli Vanhalla DJ:nä. Sen lisäksi hoidin tilaisuuksien, konserttien ja klubi-iltojen äänentoiston sekä valaistuksen. Teinkö niissä valoja, varmaankin, mutta illan tunnelma taisi suunnilleen olla yksi yleisvaloratkaisu tilaan ja lavalle.

Nuo vuodet opettivat vaistoamaan yleisön tunnelman ja sen manipuloinnin. Musiikin avulla se oli suurempaa ja usein vahvempaa kuin teatteriesityksessä. Alkoholi ja illan funktio toki auttoivat tässä.

Vanhan näyttämö oli ollut Helsingin Kaupunginteatterin käytössä ennen sen muuttoa nykyiseen rakennukseensa 1967.

Heidän jäljiltään Vanhalla oli ”kaapin” kokoinen valopöytä, ja valonheittäjiä oli joitain kappaleita. Koska valot eivät olleet ”se juttu”, ei niistä vanhoista plano convex-valonheittimistä ole mielikuvaa. Näillä välineillä Vanhalla toimi 70-luvulla myös Intimiteatteri Vanhan paloon asti. Intimiteatteri oli helsinkiläinen teatteri, joka oli perustettu jo vuonna 1949 vastaamaan modernin teatterin ja ryhmien kasvaneeseen kysyntään.

Muistikuvani 70-luvun alkupuolen valosuunnittelusta on vähintäänkin hämärä. Vanhalta mieleen on jäänyt vahvana muistikuva psykedeelisistä EPS valoista salin seinillä. Niitä tehtiin reaaliaikaisesti väriaineilla ja nesteillä lasilevyjen välissä, jossa nesteet saatiin diaprojektorin lämmöllä kiehumään. Se oli sotkuista touhua värien roiskinnassa, mutta tulos seinillä hämmästyttävää.

Psykedeelisten valojen pioneeri Joshua Light Show tuli tunnetuksi 1967. Vaikka alkuperäinen ryhmä lopetti 1970 luvulla, toiminta jatkuu vielä tänä päivänäkin ”yleisön pyynnöstä”.

Vuosien saatossa Vanhan toiminta antoi alalle nouseville valo- ja äänimiehille (ja -naisille) mainion koulupaikan. Taiteen asema, uuden järjestyksen hakeminen, esitysten monikulttuurisuus, laatu ja nopea toiminta kouluttivat alan ihmisiä laajalla rintamalla.

Vanhan sisällä tapahtui ja kehittyi luovuuden virrassa monia kuolemattomia esityksiä.

IDENTITEETIN NOUSU

Yhteiskunnallinen ja kulttuurin kehitys 70-luvulla ja 80-luvun alussa oli voimissaan. Moderni tanssi (kokeellinen tanssi siihen aikaan), kokeellinen teatteri ja Performance-taiteilijat tekivät Vanhalle esityksiä, joita ei muualle tehty. HYY:n kulttuurikeskus tuki kulttuuria antamalla talon, aikaa ja tuen toteutuksiin. Vanhalla oli konsertteja, tanssiesityksiä, teatteria ja festivaaleja kulttuurin laajalta rintamalta. Kaiken tämän keskellä vuosia yhdessä ollut valo- ja ääniryhmämme osallistui luovaan ideointiin ja oppi olemaan vahvasti prosesseissa mukana. Näistä töistä ei ole jäänyt arkistoihini mitään.

Alussa olin yksin Vanhan tekniikan puolella. Lopulta meitä oli kymmenkunta, ytimessä muutama. Teimme rock-keikkaa, konserttien valo- ja äänitoteutuksia, teatteriesityksiä, kulttuuritapahtumia jne. Teimme koko ajan keikkaa yksin tai yhdessä vuodesta toiseen. Oleellista oli kohdata jokaviikkoiset uudet haasteet, kotimaiset tai ulkomaiset. Haasteita kohdattiin pelottomasti ja ratkottiin rohkeasti yhdessä. (Ruusuisia mielikuvia, mutta historiasta kannattaa muistaa vain positiiviset asiat.)

Vanhan henki teki meistä toveriseuran ja talkoohenkisen ryhmän. Ratkaisevaa oli yhdessä tekeminen. Itseluottamus jokaisella yksilöllä kasvoi onnistuneessa ryhmässä ammattitaidon lisääntyessä. Mieli oli auki kaikelle. Ei tarvinnut pelätä, eikä vastaan tullut sellaista hommaa, jota emme olisi osanneet tai jota emme olisi lähteneet tekemään. Ja Vanha oli kotimme.

Vuosikymmenen edetessä vähenivät DJ:n työt. Sen lopulla ja uuden vuosikymmenen alussa moni meistä oli siirtynyt töihin teattereihin, joku jopa vakituiseksi. Tämä toimi pelastajana moniin ryhmän projekteihin. Pakettiauto kuljetti kalustoa lainaksi (byrokratian ohitse) heille, joilla oli rahaton keikka, jonka valot jäisivät muuten toteutumatta.

Ammatillinen valo- ja ääni-identiteettimme vahvistui ja tietoisuus asemastamme kulttuurin rattaissa lisääntyi. Vaikka olemassaolomme oli tiedostettu, jouduimme alati muistuttamaan siitä. Alamme hyväksyttiin, mutta sen vaikutusta toimintaan ei ollut sisäistetty. Oleellista kehityksellemme oli HYY:n kulttuurikeskuksen toiminta ja tuki työskentelytavallemme. He vahvistivat asemaamme luottamuksellaan.

Työskentelin Vanhalla vuodesta 1969 aina 80-luvulle. Mukaan mahtui monenlaista HYY:n kulttuurikeskuksen aatteellista ja toiminallista toimintaa. Alussa painopiste oli musiikissa, mutta aika nopeasti toiminta laajeni valtavirran vaihtoehtoihin.

Tuottajana toiminut Asko Mäkelä toteaa haastattelussaan (Kansan uutiset Sisko-Tuulikki Toivonen 15.10.2017):

”Vanhan Kulttuurikeskus perustettiin selkeästä tilauksesta, ja sen merkitys on huomattava. Talon suojissa on kasvanut todella merkittävä suomalaisen kulttuurieliitin sukupolvi.”

Mäkelälle henkilökohtaisesti Vanha on tärkeä.

”Se antoi kaikki ne mahdollisuudet, joista myöhemmin on ollut valtavasti hyötyä. Vanhan tuottajana toimiminen antoi uskoa siihen, että on mahdollista luoda paikka, jossa voi toteuttaa taiteilijoiden unelmia ja omaa kokonaisunelmaansa. Sitä, että eri taiteenlajit saivat tilaa ja tekijät voivat toimia yhdessä.”

Sunnuntaina 8.4.78 olin matkalla Tikapuuteatterin esitykseen, kun näin savun Vanhan katolla ja paloautot sen edessä. Edellisenä yönä oli syttynyt tulipalo, joka tuhosi suuren osan Vanhasta Ylioppilastalosta. Kaikkienensa tuli tuhosi juhlasalin ja näyttämö- ja tarpeistotilat kokonaisuudessaan. Muut tilat kärsivät huomattavia vesi- ja savuvahinkoja. Meiltä sulj takahuoneessa ollut arkisto ja työkalut.

Se oli merkittävä valo- ja ääni-ilmaisuun vaikuttanut tuho. Uudelleen rakentamisen myötä Vanhalle saatiin teknisesti sen ajan huippulaitteistot valoihin ja äänentoistoon. Menetimme nostalgisen näyttämötornin, mutta tilalle saatu valo- ja äänitekniikka mahdollisti kehittää esitysten ja rock-iltojen audiovisuaalisuutta. Laitteisto mahdollisti uusien visioiden toteuttamisen. Se oli luonnollinen ja onnekas jatko kaikelle sille, mitä olimme aikaisemmin tehneet.

Kaljaa ja lonkeroa juotiin niin kuin ennenkin, tämä ei muuttunut kumouksien pyöryksessä.

Vapaa tekeminen toteutui parhaiten rockin parissa. Kokoonnuimme perjantaina aamupäivällä rakentamaan valoja illan klubia varten tietämättä tarkalleen esiintyjistä. Kokeilimme erilaisia ideoita ja tyylejä toteuttaa rock-valaistusta. Kun äänentoisto ja valot olivat valmiit ja ilta koitti, istuimme alas ja joimme yhdessä kuohuviiniä. Sitten joku meistä tai useampi meistä ajoi illan valoja improvisoiden niillä elementeillä, joita olimme rakentaneet. Illan päätyttyä aamuyöllä jäimme rakentamaan uutta valoratkaisua lauantaälle. Palkan sai virallisesti palkattu ja toiset olivat tekemisen ilosta mukana usein aamuun asti.

Vanhalla oli myös yhteispesula ja varasto, jossa asunnottomien valomiesten tavarat olivat. Pestyjen vaatteiden väri vaihteli pesijän valitseman väriytyksen mukaan.

tänään klo 20—02 rockia
UUTTA TAMPERELAISTA
MUSAA

**JUICE LESKINEN &
COITUS INT.**

voianen, b-oik. jne.
Liput 6.—, Lippupalvelusta.
huomenna 17. 2. klo 19.00
konsertoi Vanhalla:

EDDIE BOYD

komppi:
**SEGER - LAE -
ÖSTERBERG**

konsertissa mukana myös:
sekä Jyväskylästä:
Babyboy Varhama
Liput 6.—, Lippupalvelusta

ILKKA

hyvä syy jäädä stadiin

entytyyppejä
oja tarvitaan

anen ei kuitenkaan kiellä
senkaltaisten diskojen tar-

suutta. Mutta rinnalle
va vaihtoehtojen verk-
o diskoja, joissa soitetta-
nyös muunlaista musiikkia.
n mielestään yleisö olisi ny-
tava näkemään, että myös
opin ulkopuolelta löytyy
tanssittavaa musiikkia.

Kokemuksesta voin sanoa,
en toteaa, että olipa mu-
kuinka tanssittavaa hy-
jos se ei ole jonkun Suzi
on tai vastaavan listani-
esittämää, on yleisöä ääret-
n vaikea saada tanssilat-

an työmaahansa, Helsin-
Vanhaan ylioppilastaloon
en on kuitenkin tyytyväi-

DJ ILKKAVOLANEN:

a väliajoilla häirii

DJ-ILKKA

WANHALTA RAJUINE
YTÄLAITTEINEEN

uoret pitävät di-tä

aikea sa-
rille, jos yleis-
suhtautuu negatiivisesti.

Dj | DISCO, DJ. ILKKA

jestämässään tilaisuudessa
osanottajille toivomuksen, et-
tä nämä mielessään pohtisi-
vat aiheita dis-
saman toivon
ennen kuin
juttuun lähem-
kä ymmärrät

sa käyvien kannalta on saada
väärät käsitykset romuttu-
maan ja ehkä silloin pystym-
me antamaan dj:lle mahdolli-
suuden olla sitä, mitä hän it-
se haluaa!

Ja rocki soi...

Discoja on tullut mukaan
paikkoina, joissa soitetaan
uusimmat hitit, jo-

ta jopa
jossa työ

FREAK OUT

KELLO 20-01

Helsinkiläisvierailu

naan vapaa-aikansa ha-

rastukset, mutta tuskin sil-
perhettä kykenee elättämään.
Työ on epäsäännöllistä ja ty-
ajat epämukavia, puhumati-
kaan useimmista työpaikois-
ja metelistä. Täytyy olla tod-
la hyvä, eikä sekään riitä, tä-
tyy olla myös kuuluisa, jot-

Vanhan Piiri

Tänään klo 19.30-02.00

FACTION

& yllätykset

FREAK OUT-DISCO & ILKKA-Isä

Uutta folkia musiikkisalissa.

2 kerrosta, 4 ratilau, Lucifer-valoshow,
Jukanpokeri, Ligut 4:— ennakkko Lippupalv.
Ikää 18 v.

dän tiskijukiltaan
miten puuttuu
mattitaito, jolla
voitaisiin viedä
puun.

Dj Ilkka V
kokeillut klas-
discoissa. Tämä
kuitenkin Työ-
riön säännöksiin
kaan äänenvoimak-
paikoilla ei saa yli

Myös nuorten
nen uusiin kok-
meisen kielte-
neeko sitte-
destä, ettei
suhtautua
tä hyvän

Freak Out Disco & Ilk

kerran sisäänpaa-
maksettu, täytyy
aluamaansa mu-

niltei kaikissa
amat levyt —
den musiikki-
ja musiikin-
ä merkitys on

leeseen ovat

A dark, atmospheric landscape photograph. In the foreground, there's a dark, silty or marshy area with some small, light-colored patches. A large, calm lake occupies the middle ground, reflecting the overcast sky. In the background, a range of mountains is visible, with the nearest peaks appearing in silhouette and the more distant ones fading into a hazy, blue-grey mist. The overall mood is somber and quiet.

1974 -

2. KOHTAUS: TEATTERISSA

TYÖNI TIKAPUUTEATTERISSA

Pienten teattereiden, kuten Suomen Teatterikoulun Tikapuuteatterin, valojen tekijäksi kävi lähes kuka tahansa, kunhan sattui oikealla hetkellä ohittamaan teatterin ja hymyili. Jonkin verran piti tietää sähköistä, vaikkei sen perään juuri kysely. Arvostus tähän ”ammattiin” näkyi palkassa. Asemaa kuvaa myös se, että jollei sitten ollut pätkätyöläinen, niin löysi itsensä myös kaikenlaisista koulun remonteista.

Jotenkin ajauduin Tikapuuteatteriin. Aloitin 16.9.1974. Minut palkattiin aluksi produktiokohtaisesti pätkätöihin teatterikouluun. Tikapuuteatterissa oli tuolloin yksi näyttämöestari, joka rakensi, kuljetti ja pystytti lavastukset, yksi puvustonhoitaja ja valo- ja äänimies. Jonkin ajan kuluttua paikkani vakiintui ja teinkin sitten kaikkea teatteriesitysten lisäksi musiikkiluokan akustiikasta antennikaapeleiden vetämiseen.

Valaistuksen asemasta ammattiteattereissa ja valaistuksen toteutukseen käytettävästä ajasta noina aikoina minulla ei ole tarkkaa tietoa. Uskoakseni valaistus rakennettiin hieman ennen ensi-iltaa. Kunnallisissa teattereissa valojen tekijältä vaadittiin sähköasentajan koulutusta.

Onneksi visuaalisuuden merkitys oli kasvussa, ja valon merkitys yhtenä osana sitä. Työyhteisöjen ja ilmapiirin kehittyminen oli tärkeää, ne tukivat taiteenalan eteenpäin menemistä. Syntyi kysyntää ja tarjontaa valo- ja äänisuunnittelusta.

Täydennyskoulutuksen panostuksella kurssien sisältö muuttui painottuen värioppiin, havaintopsykologiaan, taiteen eri alueisiin tutustumiseen ja luovuutta vaativien tehtävien suorittamiseen. Osallistuin ja myöhemmin

Kavaluus ja rakkaus 1978

suunnittelin näitä kursseja. Ne toimivat pohjatyönä tulevalle valo- ja äänisuunnittelijoiden koulutukselle.

Alalla oli myös tarve saada koulutusta. Koulutus keskittyi perustietojen antamiseen sähköstä ja teatteritaiteesta. Teatterikoulun täydennyskoulutuksessa lisättiin jo alalla oleville valaistusestareille valaistuksen kurssitoimintaa, johon osallistuivat (tehostemestarit joutuivat vielä odottamaan). Taiteelliseen ilmaisuun liittyvä kurssitus alkoi 70-luvun lopulla lisääntyen 80-luvun alussa.

TIKAPUITA YLÖSPÄIN

Ensikokemukseni puheteatterista oli Klaus Louhikon herra. Olin tehnyt valoja Vanhalla, mutta lähinnä ajatuksella "että näkyy kuka soittaa". Nyt olin ensi kertaa elämässäni teatterissa, tuijotin näyttämölle ja jäin koukuun.

Valosuunnittelun opit tulivat minulle tutuiksi Tikapuuteatterissa ohjaavien opettajien Paul Suomisen ja Timo Martinkaupin kautta. Kävin keskusteluja heidän kanssaan valon suunnista ja kuvan rakentamisesta. Lähtökohtana pidettiin 120-asteen studiovalaistuksen oppeja (valon kolme pääsuuntaa).

Valojen päätavoite oli näkyvyys, jonka lisäksi tavoiteltiin realistista näyttämökuvaa (valo = aurinko, valaisin). Puhuttiin valon tulosuunnasta, kolmiulotteisen kuvan muodostamisesta, jossa päävalonsuunta oli merkittävässä asemassa kuvan luomisessa. Valon päätehtävä oli valaista ja tunnelmoida vain jonkin verran. Valotilanteiden muutokset perustuivat tekstiin, ollen tapahtumia tukevia "realismista tinkimättä". Kalusto koostui Strand Patt 23 profiileista, muutamasta loistavasta Patt 123 fresnellistä ja ainakin neljästä Pat 223 fresnellistä. Joukkoon mahtui jokunen Reich & Vogel profiilikin. Kaluston vähyyteen vastasin: "kun kamat loppuvat aloitetaan taiteen teko"

Tikapuuteatterissa tein parhaimmillaan varmaan toistakymmentä ensi-iltaa vuodessa. Esitystoiminta, joissa olin mukana, valmistui pääasiallisesti raittiusyhdistys Koiton näyttämölle, mutta paikkoja jouduttiin hakemaan myös ympäri Helsinkiä. Paikoista muistan, silloin entisöimättömän ”ruskean”, Säätytalon, Kallion vapaaopiston (nykyisin Kallion settlementitalo), Vanhan, Ylioppilasteatterin, Bragen juhlasali (Kasarmintorin laidalla) HTY:n sekä Svenska Gården. Epämääräisiä mielikuvia muista tiloista on, mutta 70-luvun alku on jo liian kaukana.

Vuosien aikana Tikapuuteatterin tuotantojen vaatimukset kasvoivat. Oma tietoisuuteni työstäni selkeytyi. Kun ylityöt ja työn määrä ajoivat minut kesäisin polkemaan pohjoiseen Lappiin ja Norjaan, kerroin hallinnon virkaa tekeville, että jollei työmäärä vähene, joudun lähtemään jo huhtikuussapolkemaan Lappiin, jotta saisin paineet purettua ja jaksaisin tulla takaisin töihin elokuussa. Tarve lisähenkilökunnalle oli valtava. Kun aloitin 1974 oli vakinaista näyttämöhenkilökuntaa kokonaista kaksi. Irtisanoessani itseni 1980, oli jo yli kymmenkunta.

Tein kuulemma ylitöitä enemmän kuin laki sallii.

Taiteellisesti olin valojen suunnittelijana saavuttanut tasa-arvon työryhmien sisällä. Ei se täydellistä ollut, mutta sain toteuttaa näkemykseni. Miten siihen sitten pääsin? Lukemalla ja analysoimalla tekstin, osallistumalla suunnittelukokouksiin, joihin keräsin ideakuvia, yleensä valokuvakirjoista tai taidekirjoista. Jokaiselle kohtaaukselle tai mielikuvalle pyrin löytämään kuvan, joka kaikkien mielestä voisi kuvastaa sisältöä (piirustuksia, kuvia, musiikkia, näkemyksiä). Taidekirjoja kannettiin useita kiloja kokouksesta toiseen, joissa teksti luettiin, esityksen aikakauteen ja sisältöön liittyviä asioita ja historiallista taustaa kerättiin ”lakanaan”. Lakanaksi kutsutaan esityksen kulkua ja sisältöä kuvaavaa paperille kirjattua kohtausten aika-akseliin sidottua listausta tapahtumista, tunnelmista ja muista vastaavista. Se oli tärkeä kehys suunnittelulle ja analysoinnin tekoon.

Lopulta olin luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu ja istuin koulun hallituksessa. Nuo luottamustehtävät aiheuttivat sen, ettei palkkani noussut. Siitäkin huolimatta, että siitä oli hallituksen päätösksin saatu. Seuraajani sai palkankorotuksen oitis.

Oivalsin pian harjoitusten merkityksen työni kannalta. Ajatusten sisälle pääsee, tunnelmien syntyminen ymmärtää ja sisäistää vain olemalla harjoituksissa läsnä. Valot voivat olla elävä osa esitystä omaksumisen ja tiedostamisen kautta. Rock-maailmassa olin tottunut nopeisiin muutoksiin tilanteissa yleisön kanssa. Teatterissa toimitaan pienemmän skaalan kanssa, mutta jokainen esitys on ainutkertainen tapahtuma jossa yleisön ja esiintyjien välisen vuoropuhelun on vaikutettava myös valoihin (ja ääniin). Valojen ajamisesta tuli tärkeää. Pyrin olemaan yksi tulkitsija muiden kanssa. Työryhmässä on kyse luottamuksesta, joka pitää ansaita. Toin ennakkosuunnitteluun ja harjoituksiin omat näkemykseni. Pyrin teoillani ja asenteillani vastaamaan annettuihin haasteisiin.

Vaikka valosuunnittelu oli vielä ”tupakka-askin kanteen piirretty”, se oli olemassa. Jokaisen valonheittimen paikka ja funktio oli tarkkaan mietittävä, sillä turha valokiila oli, ja on edelleenkin, lopputuloksessa todenkokemusta ja sisällöllistä kokonaisuutta heikentävä.

Merkittävimpiä töitä, jotka Tikapuuteatterista muistan, olivat tietysti kohdallani Klaus Louhikon herra (ensi-ilta 3.11. 1974) ja Kesäyön uni (ensi-ilta 2.5.1976). Herra Langen rikos 1977 oli huikea esitys kaikkienensa. Siinä koin, kuinka yleisö hyväksyi murhan! Esitys oli riehakas ja mieleenpainuva. Aivan omassa sarjassaan olivat myös Simo Hurtta (ensi-ilta 17.11.1978) sekä Likaiset kädet (ensi-ilta 8.12.1979).

ote Helsingin Sanomien kirjoituksesta 2.2.1977

”Ilmaisullista seikkailua on johtanut ohjaajaoppilas Arto af Hällström yhteistyössä tekstinkirjoittajan, saman kurssin dramaturgioppilaan Helena Anttosen kanssa. Tekstintekovaiheessa kirjoittaja ja ohjaaja kertovat tehneensä tiivistä yhteistyötä, jossa monet tekstiosuudet syntyivät ohjaajan kaavailemien näyttämöllisten tilanteiden pohjalta.

Harjoitusten edetessä tekstiä on jatkuvasti muokattu, mikä osaltaan on vaikeuttanut näyttelijäoppilaiden työtä, mutta toisaalta tekstiä on syntynyt juuri näyttelijäntöyön innoittamana, kertovat tekijät.

....

Idea näytelmään on lainattu Jean Renoirin vuonna 1935 valmiiksi saattamasta elokuvasta, mutta Tikapuun versiossa asiat ovat saaneet aivan uuden ilmeen. Pilkottu elokuvarakenne ja filmikerronta on pyritty vaihtamaan sujuvampaan, keskitetympään ja näyttämöllisempään kerrontaan, neljään näytökseen ja yhteen näyttämökuvaan.

Näytelmän musiikin on säveltänyt Toni Edelman, koulun musiikinopettaja, joka on tämän vuoden DDR:ssä opiskelemissa ja säveltämässä.

....

Lavastajana on vieraillut Taideteollisesta korkeakoulusta Tapio Rantanen ja puvustajana Pekka Talvensaari Normaaleissa teattereissa kymmenen miehen voimin hoidettavat valot ja tehosteet hoitaa Tikapuussa, Koiton näyttämön vaikeissa olosuhteissa yksi mies Ilkka Volanen.”

Ote Maija Savutien lehtikirjoituksesta Kansan Uutisiin

TEATTERIKOULULAISET KANSANRUNON LÄHTEINÄ

ensi-ilta 17.11.1978

Jos joku odotti Teatterikoulun IV vuosikurssin lopputyönäytteeltä Simo Hurtalta paljon puheenaihetta antaneen peteguulaisuuden uusinta näyttöä, huomasi erehtyneensä. Koulutustyö palasi kansanrunouden lähteille ja kiinnittyi Eino Leinon näytelmätekstiin varsin maltillisesti kokeilevana teatterina. Pikemminkin tämä Eino Leino -valinta liittyy viime aikoina heränneeseen perinteen elävöittämisilmiöön, ja onhan sitä paitsi Leinon merkkivuosi.

Yhdistäviä sukulaisuuspiirteitä silti oli tilan ja valojen käyttö, musiikin jäsentelevä osuus ja vahvat liikunnalliset keinot. Pieteen sijasta osoitettiin oma käsitys kansantarustosta ja nuoresta Leinosta, vapaasti ja tuoreesti.

....

Jälkikäteen ajatellen Arto Mellerin ja ohjaajan Kari Rentolan Simo Hurtan voima ja vaikutus koostui sittenkin vahvemmin visuaalisesta kuin sanan keinoista. Ehkä hyvin nuorten äänten rajatut mahdollisuudet jylhiin tai iäkkäisiin roolikuviin vaikuttivat sen. Mutta ennen kaikkea rohkea tilankäyttö ja illusoriset valaistukset.

Katsomo oli Pertti Hilkamon suunnittelemassa lavastuksessa rajoitettu takapermanton, salin keskilattian laidasta laitaan sekä näyttämön valtasi Hovilan kartanon mahtava pirtti kartanoineen, jota lepattaviksi soihduiksi tyyllitellyt valot kummaltakin seinältä valaisivat. Valoilla ja äänitehosteilla, suunnittelija Ilkka Volanen, oli esityskokonaisuuden kannalta tärkeä tehtävä, tunnelman ilmaisijoina ja tehostajina liikkeen ja sanan rinnalla, ja samaan draamallisen runollisuuden rakentamiseen tähtäsi Esa Helasvuon musiikkikin.

...

VANHALLA 1976

Tikapuuteatterissa tehtiin ”Kesäyön unelma”. Ohjaajana oli Pentti Kotkaniemi, lavastajana Paavo Piskonen ja näyttelijöinä kurssin 1973–77 opiskelijat. Esityksen valot ja tehosteet olivat osuuteni, ja niiden lisäksi säveltäjä Toni Edelman pyysi minut mukaan musiikin tekoon.

Produktio tehtiin Vanhan näyttämölle. Nouseva katsomo rakennettiin etunäyttämölle alkaen näyttämöaukosta, ja esitys tapahtui syvemmällä näyttämöllä hyödyntäen silloista näyttämötornia ja sen siltoja.

Mieleeni on jäänyt koko näyttämön alueelle luotu metsän tunnelma. Suuri kangas, johon oli leikattu puiden lehtimäisiä reikiä, ripustettiin koko näyttämön poikki kolmen valonheittimien eteen. Näin saatiin luotua koko näyttämön kattava varjojen ja valon metsäinen tunnelma. Kun kangasta heilutettiin hitaasti, sen heiluminen liikutti varjoja tavalla, joka puolestaan teki metsän eläväksi.

Musiikin ja tehosteiden ajo tapahtui etunäyttämöllä katsomon sivulta. Annoin valojen iskut Tomi Tirraselle valokoppiin parvelle salin takaosaan. Hän ei nähnyt näyttämön tapahtumia katsomon takaa. Muistan jännitykseni koska iskuja oli paljon ja tämä oli ensimmäinen tekemäni Shakespeare. Jouduin joka ilta lukemaan tekstin läpi runsaiden ja nopeasti tulevien valo- ja ääni-iskujen takia. Tuskin ehdin katsoa näyttämölle.

TURUSSA 1978

Olin paikalla päivän tai kaksi, tuskin pidempään. Teos oli ”Viulunsoittaja katolla”. Lavastaja kutsui minut paikalle. Taloon oli palkattu nuori valaistusmestari, jota tulin auttamaan. Yksi hänen ongelmistaan oli näyttämömestari, joka oli kieltänyt siirtämästä valonheittimiä. Menin kyseisen ”mestarin” luo, esittelin itseni samalla ilmoittaen, että siirrän valonheittimiä. Valotilanteet syntyivät nähtyäni ensimmäisen puoliajan. Toinen puoliaika kirjattiin lähipizzeriassa, minulla oli kiire kotiin. Kuulin toisen puoliskon tapahtumat ja kirjasin selostuksen myötä listauksen valaistustilanteista. Ne olivat kopioita ensimmäisen näytöksen tilanteista.

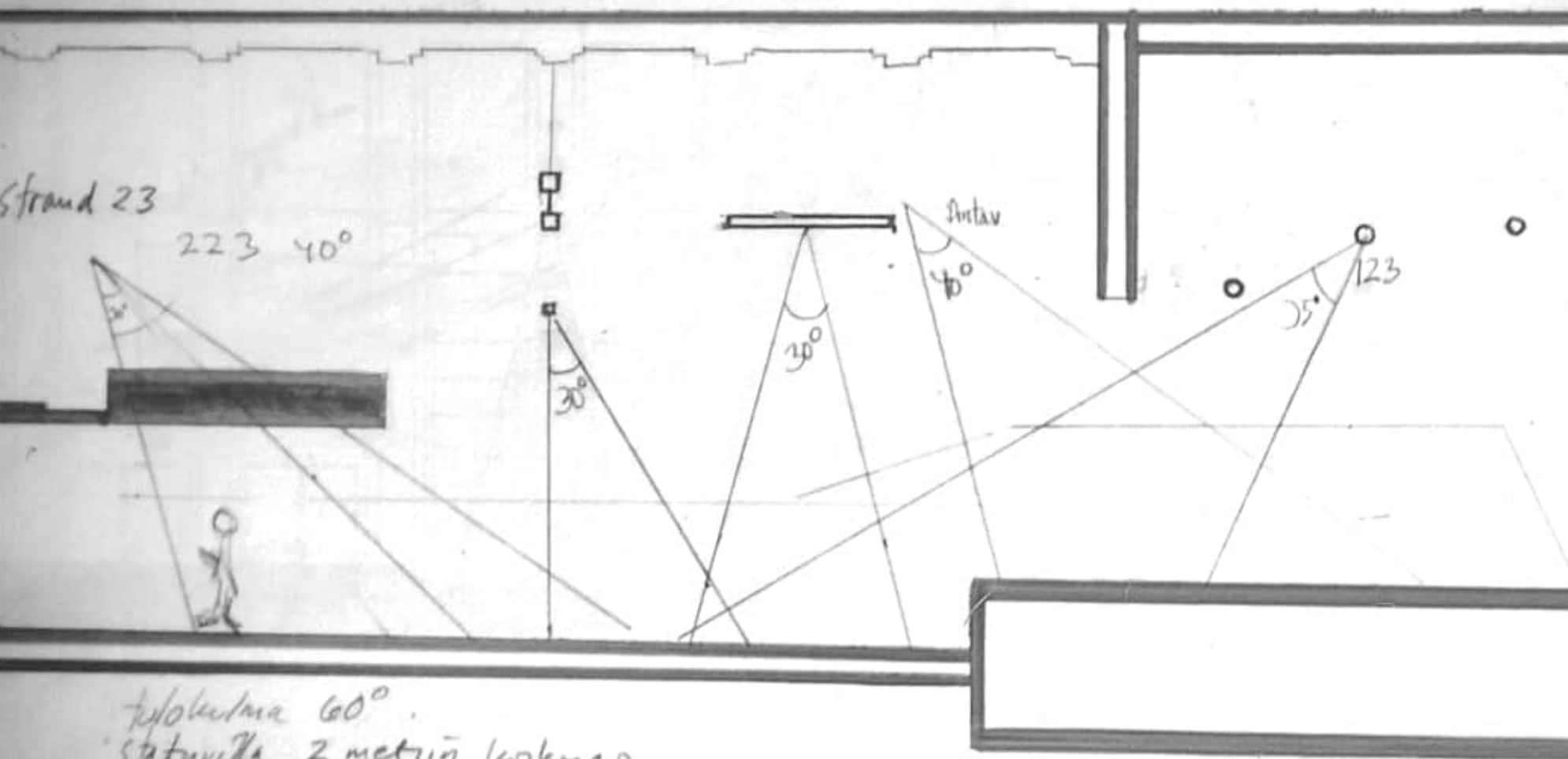
SIMO HURTTA

Tikapuuteatterin Simo Hurtan ensi-ilta oli 17.11.1978 Koiton salissa. Sen ohjasi Kari Rentola, dramaturgian teki Arto Melleri, musiikista vastasi Esa Helasvuo ja muusikkona oli Jukka Wasama. Lavastus oli Pertti Hilkamon, pukusuunnittelu Maria Salmisen. Näyttelijäkurssi oli Kari Heiskanen, Aaro Jaronen, Jouko Keskinen, Erja Manto, Marja Myllylä, Anne Nielsen, Kaija Pakarinen, Seija Pitkänen, Tom Pöysti ja Matti Ranin Jr.

Työstä ei ole kuin muistikuvia ja muutama paperi jäljellä. Minä sain teosta tehdessä temmeltää ja luoda kaikilla taidoillani teatteritaidetta. Tämä oli alkusoittoa tulevaisuudelle.

1:100

kylakutma 60° .
 statuvilla 2 metrin korkuus
 $\varnothing$ 4 m
 etäisyys 6,1 m

On turha luulla: ettei huomata, kun olet paikalla, ettet ole läsnä
sisältösi syntyy tekniikan avulla
et ole osa esitystä, jos esität olevasi

SAMAAN AIKAAN

Vuosikymmenen lopulla minulle tapahtui paljon. Teatterin tekemisessäni oli uusi suunta. Monivuotinen työskentely Tikapuuteatterissa oli avannut ovia uuteen suuntaan. Uudet tuulet puhalsivat. Olin kohdannut ja kohtasin monia uusia vahvoja tekijöitä ja heidän ideologiansa sopi minulle. On vaikea arvioida mitkä työt tai mikä ajanjakso olisi ollut merkittävämpi kuin jokin toinen. Kaikilla on oma paikkansa ja merkityksensä kokonaisuudessa. Vuosikymmenen viimeiset työt olivat uuden alkua. Nostan esimerkiksi muutaman minulle tärkeän työn, jotka ajoittuvat vuosille 1977–1979.

Esimerkkinä Herra Langen rikos Tikapuuteatterissa vuonna 1977. Se loi pohjan uskolle teatteriesityksen voimaan. Työstä on jäänyt sieluun jälki. Se osoitti ryhmätyön merkityksen. Kuten samana vuonna äänitetyllä Jätenauhaa-levyllä todetaan: *”Jos kerran pahat ihmiset liittyvät yhteen ja muodostavat joukkoja, mikseivät hyvät tekisi samoin” Johan Lewis & Korjaa Bois. Samojen ihmisten kanssa matka jatku seuraavaan yhteistyöhön.*

Wikipedia kirjoittaa:

Pete Q:n vaikutus Suomen teatterielämään

”Näytelmä oli 1970-luvun lopun nuorelle suomalaiselle teatteripolvelle 1960-luvun Lapualaisopperaa vastaava merkkipaalu. Pete Q:ssa uusi teatterisukupolvi teki pesäeron 1970-luvun alun teatterin valtavirtoihin: brechtiläiseen teatteriin ja marxilaisiin sosialistisen realismin ihanteisiin. Vaikka joukossa oli monia taistolaisliikkeessäkin mukana olleita nuoria teatterilaisia, Pete Q itsessään oli vailla ideologisia painolasteja. Sen kritiikin kohteena oli totalitarismi ilmansuunnista riippumatta. Myös kerronnan tapa poikkesi monessa suhteessa 1970-luvun alun ihanteista.”

PETE Q, 1978

Alun perin HYY:n kulttuurikeskuksen piti tuottaa esitys ja sen piti valmistua Vanhalle. Vanhan palo huhtikuussa teki tästä mahdottoman toteutua, joten Pete Q toteutettiin Koiton salissa.

Pete Q oli työnä haastava. Katsomo sijaitsi kolmella sivulla. Koiton valokalusto ja sähkö olivat kortilla. Lainasin lisähimmentimiä, muistaakseni kuusi niiden 18 lisäksi, jotka talossa olivat. Niinpä sähköstä tuli harjoitusvaiheessa pula. Jouduin säännöstelemään näyttämön ulkopuolisen sähköön käyttöä niin ettei esim. vessoissa saanut pitää valoja vaan oli oltava kynttilän valossa. Kun valaistus pääsi toteutuksessa pidemmälle, saatiin kaikki normaalivalaistus ottaa käyttöön. Harjoituksissa ovat valonheittimet tuntitolkulla täysillä pitkään, kun taas esityksessä niiden tehot laskevat huomattavasti.

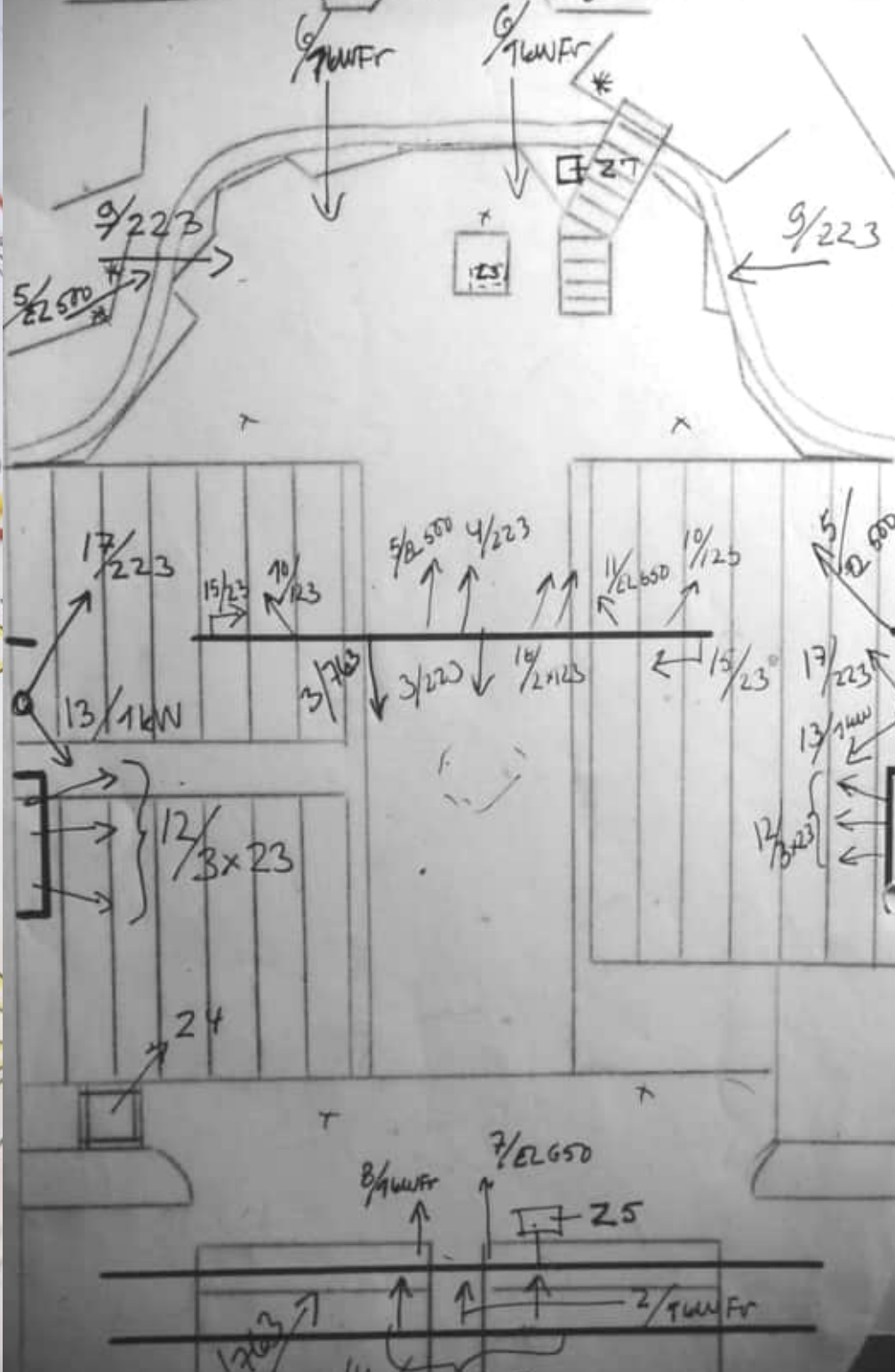
Näyttämöratkaisu asetti huomattavia vaatimuksia näyttelijöille myös valon takia. Replikoinnin tuli tapahtua oikeaan suuntaan oikealla paikalla sanottuna, jotta katsoja näkee puhujan. Tehdystä TV-toteutuksesta näkee valon riittämättömyyden kamerolle. Koska valaistus oli tehty katsojille, kieltäydyin muuttamasta valaistusta ohjaajan tuella, jottei maksaneiden katsojien kokemus esityksestä vesittyisi. Joitain pimeimpiä jaksoja Yle joutui kuvaamaan erikseen, mikä oli mielestäni taiteellisesti oikea ratkaisu.

Valaistusratkaisun onnistumiseen vaikutti se, että olin paperilla hahmotellut suunnitelmiani ja valmistautunut valojen rakentamiseen. 70-luvulla se oli ruutupaperille lyijykynällä piirtelyä ja 2000-luvulla 3D-mallinnusta ja kamera-ajoa. Molemmissa ääripäissä oli sama tavoite: ratkaista kaluston käyttö teknisesti ja tilallisesti. Tarpeet syntyivät sisällöstä, joka muodosti kalustolle vaatimuksia tilan lisäksi, ja piirtämisen avulla tila tulee tutuksi ja valokaluston saa maksimaalisen taloudellisesti käytettyä. Harjoitusten aikana, testauksien avulla viimeistellään suunnitelmat. Jo aika varhaisessa vaiheessa työhistoriaani opin tekemään töitä sillä kalustolla, mitä on eikä sillä, mitä voisi olla.

Myös valokerronnan monipuolistuminen asetti tarpeita valokaluston määrälle. Mutta harvoin jotain kerrontaan oleellisesti liittyvä ei saada toteutettua kaluston vähyyden takia. Löytyy monia tapoja ratkaista ongelmat, jos sisällöllinen tavoite on selvä tai olemassa.

GIRL'S LIFE, 1978

Tämä kahden naisen, Ida-Lotta Backmanin ja Ana-Yrsa Faleniuksen, sanaton teatteriesitys kiersi maailmaa useita vuosia. Noilla matkoilla pääsin myös näkemään monien festivaalien esityksiä, jotka ovat jättäneet jälkensä minuun. Ehkä vaikuttavimpana oli Amsterdamissa ja Kööpenhaminassa Festival of Fools, joissa kävin useammankin kerran.

Girl's life oli aikaisempaa syvemmälle vietyä työskentelyä. Siinä valo- ja äänidramaturgia oli saumattomasti yhtä näyttelijäntyön kanssa. Kaikkia elementtejä kehitettiin vielä esitysten myötä.

Tässä esityksessä oli värillä ensi kertaa oma tehtävänsä suunnittelussa. Värin käyttö töissäni oli ollut satunnaista: punaista ja oranssia kun on tulipalo! Nyt, värioppikurssituksen myötä, oli avautunut aivan uusi kerronnan tyyli: väri. Additiivinen värioppi oli minulle yhtä iso asia kuin musiikissa säveltäjien Luigi Nono tai Krzysztof Penderecki löytäminen. Miksi minulle ei ollut aiemmin näistä kerrottu? Additiivinen valo on vielä tänä päivänä monille käsittämätöntä, vaikka kuuluukin jo arkeen.

Valoissani erona aikaisempaan oli värin käyttäminen. Muuten valotilanteet olivat dramaturgian ja tarinan kerronnan mukaisia. Yleisesti voidaan sanoa, että valonheittimien sijoittelu muodosti jo silloin sen perusrakenteen, jolla olen aina tehnyt valoja. Takavalot, yläsivuvalot, etuvalot. Näillä elementeillä luodaan tila ja siihen tarvittavat muutokset. Lisäksi tarvitaan erikoisvalonheittimet mahdollisten voimakkaampien kohtausten luomiseen. Tämä ei poikennut tavanomaisesta. Mutta nyt lisäsin työskentelyyni värikerronnan sekä kylmän ja lämpimän valon käytön.

Girl's life -esityksessä edettiin karkeasti lämpimästä kylmään valoon. Tämä oli yhtä kuin roosasta kylmään siniseen. Lisäksi oli väriopin harmonian mukaisia sävyjä. Niillä täydennettiin puhdas valkoinen kokonaisrytmissä, jolloin kaikki valot eri yhdistelminäkin olivat suhteessa toisiinsa ja loivat valkoisen additiivisilla yhdistelmillään.

Esityksessä naisten naamat oli meikattu valkoiseksi. Minulla oli alkupuolella lämmin perusvalo (Cinemoid 10 Middle Rose) ja sain katsojan adaptoitumaan ja näkemään kasvot väriltään normaaleina. Loppua kohti edetessä valon väri muuttui kylmäksi

Cinemoid 67 Steel Tint), jolloin kasvot kalpenivat ja valumat meikissä korostuivat. Tuohon aikaan C10 ja C67 ero oli mielestäni pieni. Pienellä värimuutoksella dramaturgia sai tukea valoista.

Silmä haluaa nähdä väreiltään harmonisen maailman. Jos jokin väri puuttuu tai jotain on liikaa, silmämme adaptoituvat pyrkiessään luomaan kuvan "luonnolliseksi". Koska meillä ei ole tarkkaa värimuistia, valosuunnittelija voi säätää katsojille tarkoituksiensa mukaisen valkobilanssin. Valosuunnittelija näyttää, mikä on kirkas ja mikä on valkoinen.

Ensi-ilta oli jossakin 1978. Teatteriryhmä Porquettas oli kahden naisen Ana-Yrsa Faleniuksen ja Ida-Lotta Backmanin perustama. Girl's life esityksen ohjasi Raila Leppäkoski. Lavastusta kehiteltiin matkan varrella ryhmänä. Minä tein valo- ja äänisuunnittelun. Esityksiä oli usean vuoden ajan ympäri Eurooppaa ja USA:ta.

Esitys oli noin tunnin pituinen. Lavastus saatiin mahtumaan muutamaan matkalaukkuun, jotka olivat myös esityksen rekvisiittaa.

**GIRL'S LIFE
BY PORQUETTAS**

Otteita Helsingin Sanomat, lauantaina 2. helmikuuta 1980, Kirsikka Siikala

Kappale kahden tytön elämää

On lähes ihme, että tässä momentteihin, lautakuntiin ja laitoksiin suljetun kulttuurin maassa joskus syntyy ilmiötä, jotka eivät kuulu virallisiin kategorioihin. Tällainen piristävä poikkeus on kahden nuoren naisnäyttelijän ryhmä nimeltä Porquettas, joka on saanut alkunsa impulssinomaisesti Keski-Euroopan kesässä. Sitten teatteri on kiertänyt pohjoismaita ja etsii esitykselleen yleisöjä nyt myös kotimaassa.

Girl's life on nimeltään teatterin pantomiimin esitys, jota voisi luonnehtia lähinnä iskeväksi näyttämöpamfletiksi naisen asemasta. *Girl's life* on ohjannut Raila Leppäkoski kahden tytön pantomiimidialogiksi, jossa kolmantena henkilönä esiintyy tietenkin mies — ilmapallopäinen pikkutakki.

...

Teema ja sen toteutus on siis hyvin ajattomasti ajankohtainen ja kansainvälinen. Se ei kuitenkaan ole ilmeetön tai lattea, vaan nousee kahden esittäjänsä hellittämättömästä ilmaisunilosta ja -tarpeesta.

Heidän tekemisensä on voimakastahtoista esitettävän asian takana seisomista ja poleemisuuudessaan vaikuttavaa.

...

Girl's life on sananmukaisesti köyhää teatteria ja yrityksenä uhkayritys. Lämpimästi toivoisikin, etteivät nämä tytöt joudu pakkaamaan pientä teatterikapseliaan vintille, vaan heille löytyisi elintilaa Suomessakin. Ja mahdollisuus uusien ideoiden kehittelyyn, uusiin kahden näyttelijän esityksiin, kokeiluihin ja kannanottoihin.

Valokuvat otti Paula Kukkonen erikseen järjestetyssä läpimenossa
valojen kuvausta varten.

LIKAISET KÄDET, 1979

Luin näytelmän tekstin muutaman kerran keskittyneesti, mutta se ei auennut. En saanut kosketusta sisältöön. Suunnittelun oli siis haettava ratkaisunsa jostain muualta.

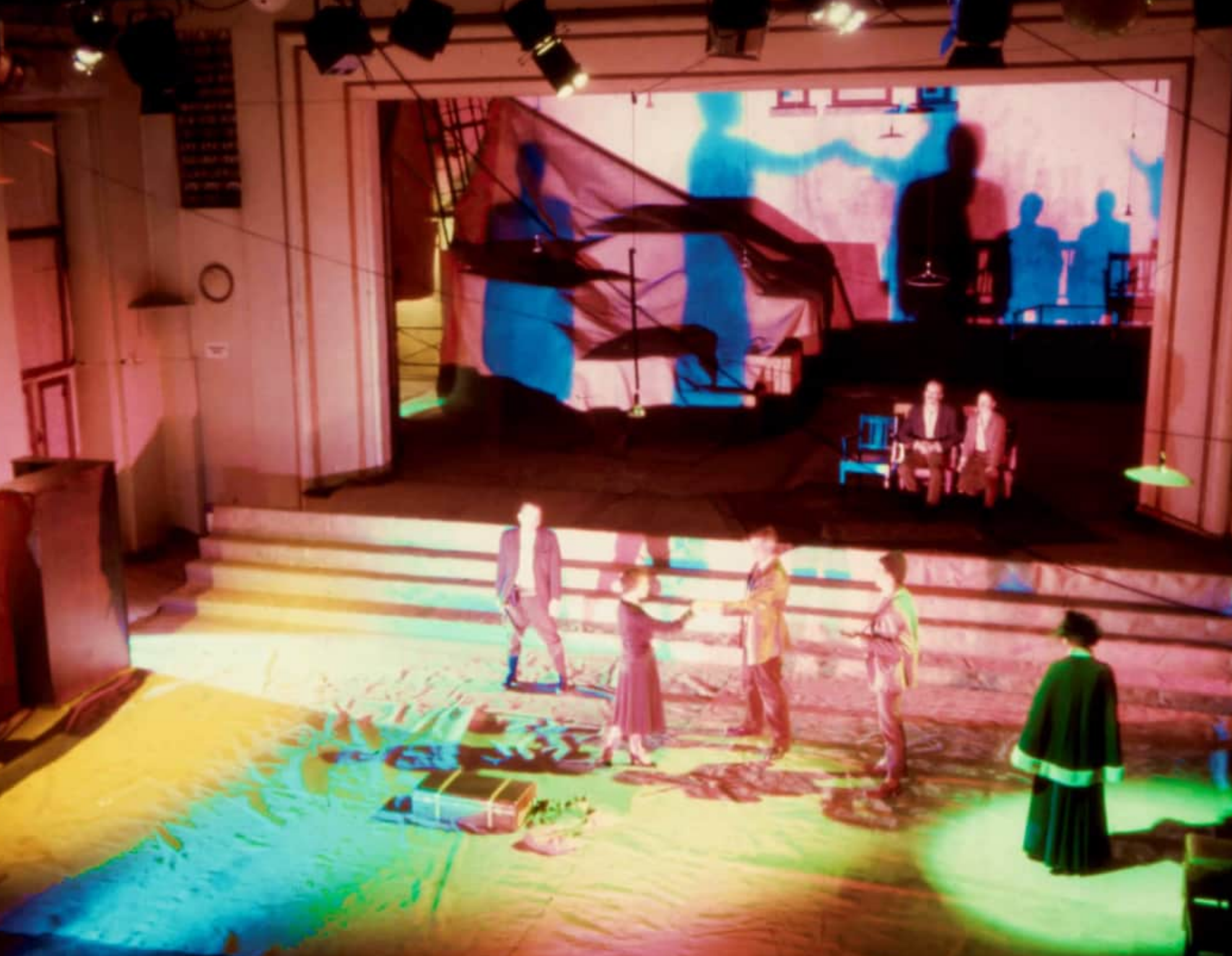
Tämä esitys toimi varsinaisena värien läpimurtona töissäni. Olin käynyt Tukholmassa värikurssin, joka räjäytti tajuntani. En ollut aiemmin ollut tietoinen additiivisesta väriopista, josta olin juuri saanut loistavan kurssituksen. Samalla kurssilla myös suunnittelun salat saivat vahvistuksen. Tajuntani oli aukeamassa uuteen valon ja äänen ajatteluun. Ne ovat jotain muuta kuin pelkästään tehosteita ja kolmiulotteisen kuvan luomista. "Lopputyöni" Suomen Teatterikoulussa oli ehkä juuri tämä. Siinä menneen viiden vuoden opinnot yhdistyivät. Meillä ei ollut Likaisiin käsiin esitysoikeuksia, joten jokainen esitys oli "yksityistilaisuus". Ensimmäinen esitys 08.12.1979 oli Koiton salissa. Ohjaus oli Raila Leppäkosken ja lavastus Erkki Saaraisen.

Lavastuselementtien mittakaava yllätti minut, kun lavasteita kannettiin sisään: "Siis ovatko ne noin isoja?"

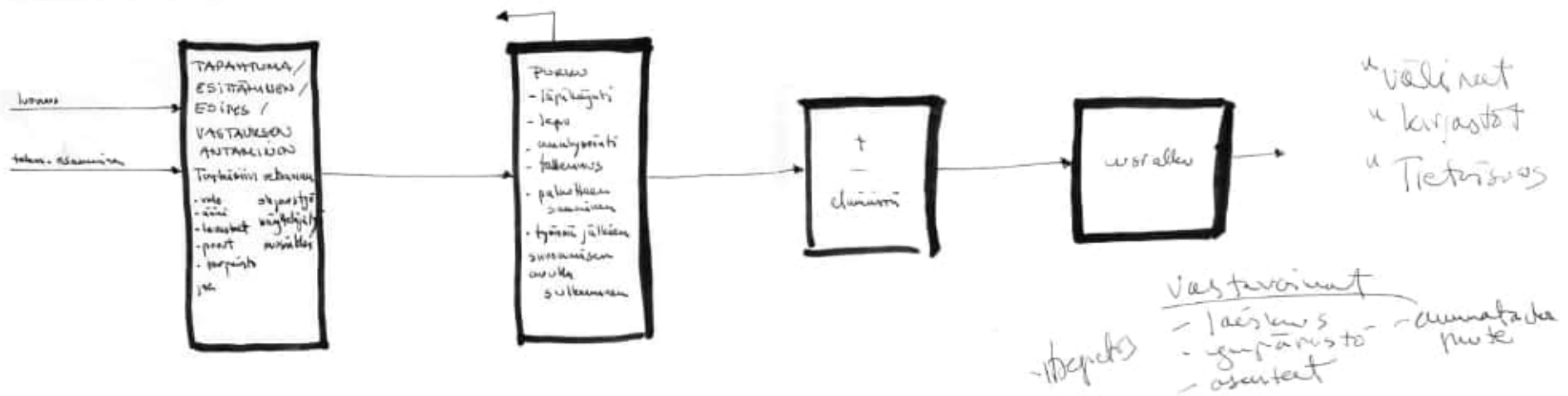
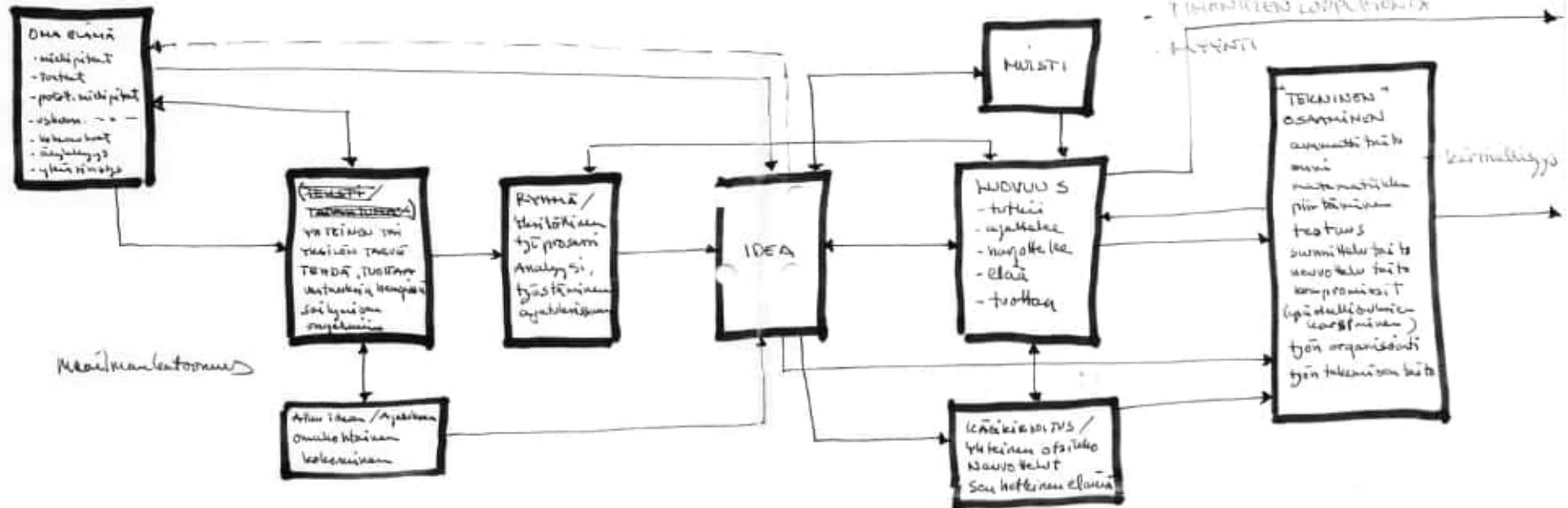
Minulla oli käytössä 7 valaisinta (Par56), joista kolmen korkeutta pystyin nostamaan ja laskemaan, jolloin tilallinen muutos näyttämöllä oli mahdollista. Loppukohtauksessa äänen tuella ja laskeutuvan valon avulla teki mahdolliseksi näyttelijän pienentää tuskaansa, sillä visuaalinen maailma ahdisti ja supisti hänen maailmaansa.

Esimerkkinä valon suunnasta ja sisällöstä on kuva, jossa näyttelijä seisoo pimeässä huoneessa ja katsoo oven raosta viereiseen valoisaan huoneeseen. Kuvassa näemme miehen kasvot kirkkaassa valokiilassa. Samalla hänen varjonsa on miehen ja naisen yllä. Varjo kertoo tulevan murhaajan.

Vastuvinat 17/3

3. KOHTAUS: LOPPUTYÖT

TOUKOKUUME VANHALLA 21.-31.5.1981

piirros Jan Faust

to 21.5 klo 14.30 TANSSEITYS (sali) (Lilla Hirsch, Leena Häm, Kimo Hones) <i>SOULE & AINDEL</i> SINKLAATA MUUMIOILLE -teatteriohjelma (Lotta Bakman, Rake Vainonen) liput 20,- klo 21.00 KILBI-ILTA (sali) TANSSO-IMPROVISATIOITA SAMBA-VIITYE <i>SCALDUS</i> liput 10,-	ti 26.5 klo 19.00 ja 21.00 HUONE-tansseilyt (sali) (Hindin, Jansproduktse -ryhmä Helsingistä) (huom. kaksi erillistä peräkkäin) liput 20,- ke 27.5 klo 14.30 CASSANDRA (YT:n studio) liput 20,- klo 21.00 HUONE (sali) liput 20,- (yhdeksän molempin esityksiin 30,-)
la 23.5 klo 20.00 BALLADEJA ISÄLLE (YT:n studio) (musiikki-runo-tanss -tapailuina) liput 20,-	to 28.5 klo 14.30 VERINEN SUI (sali) (Tia Louhe, Pamela Mandari, Pekka Mandari, Riika Bergström, Toni Turtanen)
su 24.5 klo 19.30 VINDHÄKOR (sali) (moderni tanssiryhmä Rauhasta) liput 30,-	seks HÄLLÄPÄIDÄ (Riika Huidein soitotarasti) liput 20,-
ma 25.5 klo 14.30 CASSANDRA (YT:n studio) (Erja Rönkänen, Lissa Rönkä, Ulla Hiltunen) liput 20,- klo 21.00 GETTING OUT-musiikki (sali) (Tehi Rönkä, Marit Pajus, Eira Sotara, Jyri Kousa, Lenna Haavikainen, Rik Salonen, Eero-Pekka Rönkänen) liput 20,- (yhdeksän molempin esityksiin 30,-)	su 31.5 klo 14.30 KAIKKI JOTKA JOTAIN TIETÄVÄT (YT:n studio) (Matti Bergström, Riika Bergström, Tiina Bergström, Matti Peltoniemi, Rik Salonen) liput 20,- KAIKKIIN TILAISUUKSIIN ENNAKKOMYYNTI LIPPUPALVELUSSA Järj. POKKISTATEEN TAPAHTUMA ry ja HYVÄN KULTTUURISYYS

TOUKOKUUME 1981

Toukokuume-festivaali järjestettiin Vanhalla 1981. Sen liikkeelle paneva voima oli poikkitaiteellisten esitysten tekeminen "ilman rajoja". Keräsimme porukkaa Ulla Koiviston kanssa perustaaksemme Poikkitaiteen tapahtuma -yhdistyksen eli Potta ry:n, mutta sitä ei kuitenkaan koskaan virallistettu.

Yhteistyössä HYY:n kulttuurikeskuksen kanssa me Potan väki rakensimme ainutkertaisen Toukokuume-festivaalin, joka oli kymmenpäiväinen tapahtumien sarja, jossa useat eri ryhmät ja taiteilijat esiintyivät.

Festivaalilla rikottiin rajoja monilla tavoin. Yhteistyö eri alojen taiteilijoiden kanssa oli saumatonta. Palkkaa ei tästäkään kukaan saanut. Esitykset olivat musiikkia ja tanssi-improvisaatiota, musiikki-, runo- ja tanssi-tapahtumia, Ulla Koiviston uuden teoksen ensi-ilta ja uusia teatteriesityksiä. Lisäksi oli vieraileva tanssiryhmä Stinching Dansproduktie-ryhmä Hollannista ja Vindhäxor Ruotsista.

Oma esityssponnistukseni oli käsikirjoitus, ääninauha ja valot teokseen "Suklaata muumioille". Innolla luotu esitys, jossa esiintyjinä olivat Ida-Lotta Backman ja ääninauha. Ulla Koivisto auttoi Ida-Lottaa näyttelijäntyössä. Valaistus oli perusvärien käyttämistä ja lavastuksena oli Vanhalta löytynyttä, jo useammassa teoksessa kierrätettyä lavastusmateriaalia.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat 23.5.1981 Matti Tiihonen

Suklaata muumioille vanhalla

Teksti, äänet ja valot Ilkka Volanen. Huudot Ida-Lotta Backman.

Vanhalla alkaneeseen Touko-kuumeeseen osallistuu viitisenkymmentä vapaaehtoista esiintyjää ja järjestäjää. Kuumeen teatteriosuuden aloitti Ilkka Volanen ja Ida-Lotta Backmanin Suklaata muumioille, kokeellinen esitys.

...

Suklaata muumioille kokee tuoda kaaosmaisen elämän näyttämölle aidon sekavana, aiheuttamaan inhosta analyysiin ylettyviä värinöitä katsojissaan.

...

Puheosuuksissa herjataan jokaista ismiä ja opinkappaletta, joka on johtamassa totalitarismin kautta kaikenkattavaan tuhoomme. Tiennäyttäjä on uusnisti, ideologiat hylännyt Rauha, joka tarjoaa utopiaa ihmisyydestä.

VARKAIDEN YÖ

You've come a long way, baby.

VANHALLA 20.3. KLO 20
LIPUT 20,- IKÄ 18 V.

VARKAIDEN YÖ 1982

Tuon ajanjakson huipentumana voidaan ehkä pitää Varkaiden Yö antitapahtumaa. Varkaiden yö oli yhteen iltaan löyhällä käsikirjoituksellani nidottu ryhmien ja taiteilijoiden performanssi. Mukana olivat "kaikki". Vanhalla tapahtui kaikkea mahdollista, kuppilan puhujan korokkeelta hautajaisiin ja poikani Janin "Villakoira"-näyttelyyn kuppilan seinillä.

Yleisön otti vastaan ruumisarkussa makaava Kari Väänänen ympärillään felliniläiset hahmot. Varkaiden yö – paradoksi, absurdi kuva tästä päivästä oli myös jäähyväiset Vanhalle.

Illan esiintyjinä oli n. 30 muusikkoa sekä nykytanssin, nykyteatterin sekä performanssitaiteen edustajaa. Visuaalisuutta vahvisti maskeeraus, jolla luotiin koko joukolle illan teemaan yhtenäinen ilme. Vanhalla tapahtui 3-4 tunnin ajan: ryhmät improvisoivat ja esiintyivät joka puolella rakennusta. Illan päätteeksi musa soi ja kansa sai purkaa ihmetystään. Ilta huipentui arkun hautaamiseen jälkeen trion musiikkiesitykseen, jossa flyygeli hajotettiin palasiksi. Triomme muusikot olivat Vinski flyygelissä, Ilkka syntetisaattoreissa sekä saksofonisti, jonka nimeä en muista. Tämä "ainutlaatuinen esitys" oli tarkoitus äänittää, mutta äänitys epäonnistui täysin (niin kuin vain ammattilaiset osaavat töpätä).

Tapahtuma oli jostain syystä saanut liikkeelle useita Hesarin kirjoittajia! Heiltä ei tullut mieltä ylentäviä kirjoituksia, mutta paikalla olleet tuhatkunta ihmistä pitivät illan monisärmäisyydestä.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23. maaliskuuta 1982 Matti Tiihonen

Järjetön antitapahtuma Vanhalla Kaljalla ruumisarkussa

....

"Pyyhi niinku ahdistus mielestäsi", sanoo tyttö pojalle, ja he nojailevat seinään Vanhalla. Etäällä samoissa huoneissa on meneillään *multivisuaalinen antitapahtuma*

...

Antitapahtuman kuuluu nimensä mukaisesti olla todellisuutta, ei taideteos. Ennalta annetussa lehdistötiedotteessa on lisäämääre "muotokokeilu-vaihtoehto". Mitään ei tapahdu, todellisuuttahan se on; tanssitaan. Lavan edessä seisoo portti, jonka luokse yleisö kävelee katsomaan veitsen survomista appelsiiniin tai säyseää runkkausgallupia videotykiltä.

Markalla matka ylös

Otteita kirjoituksesta Iltasanomat Börje Sicruf

Vanhan valomerkki

Italialainen interiööri täyttää Vanhan ylioppilastalon salin ensimmäisenä. Yleisö etsii oikeaa paikkaa, sillä se haluaa tapahtumien ytimeen, kun lauantai-illan tapahtuma Varkaiden yö kapuaa viikonlopun partaalle.

Renessanssin valkeat purjeet kohoavat korkealle keltaisen valon parfyymissa. Tekniikka hurisee ja kiiltää tuoksutta. Absurdiksi mainostettu tunnelma on järjestyksessä. Se on järjestetty. Ja järjestäjiä on kymmenittäin ohjaajanaan ILKKA VOLANEN.

...

Houserockers täyttää jo täyttä *salia* hukkuvilla äänillään. Kun ilta on alkuunsa kyllästetty, saatetaan masennus viimeiseen leposijaansa, ainakin tältä illalta. Morkkis onkin mustanpainava. Satojen nuorten katseet maatuvat eteisen styroksarkussa. Sinne mahtui koko apatia julkisesti haudattavaksi. Jäljelle jäi Lammen joutsen, kevään kajo.

Diskon perinne painaa kaikesta huolimatta "multivisuaaliseen antitapahtuman" päälle. Orkesteri tietää sen, ja levittää kaikkia lävistävän viestinsä: "Minä olen syntynyt!" Edes yksi yhteinen unelma on toteutunut.

Varkaiden yö oli anniltaan runsas määrällisesti. Jokaiselle haluttiin antaa jotakin. Yrittämisen iloa ja toteuttamisen riemua ei tarvittu kehittää. Se pursuili jopa mootorisahamiehestä, joka *soitti* flyygelin polvilleen...

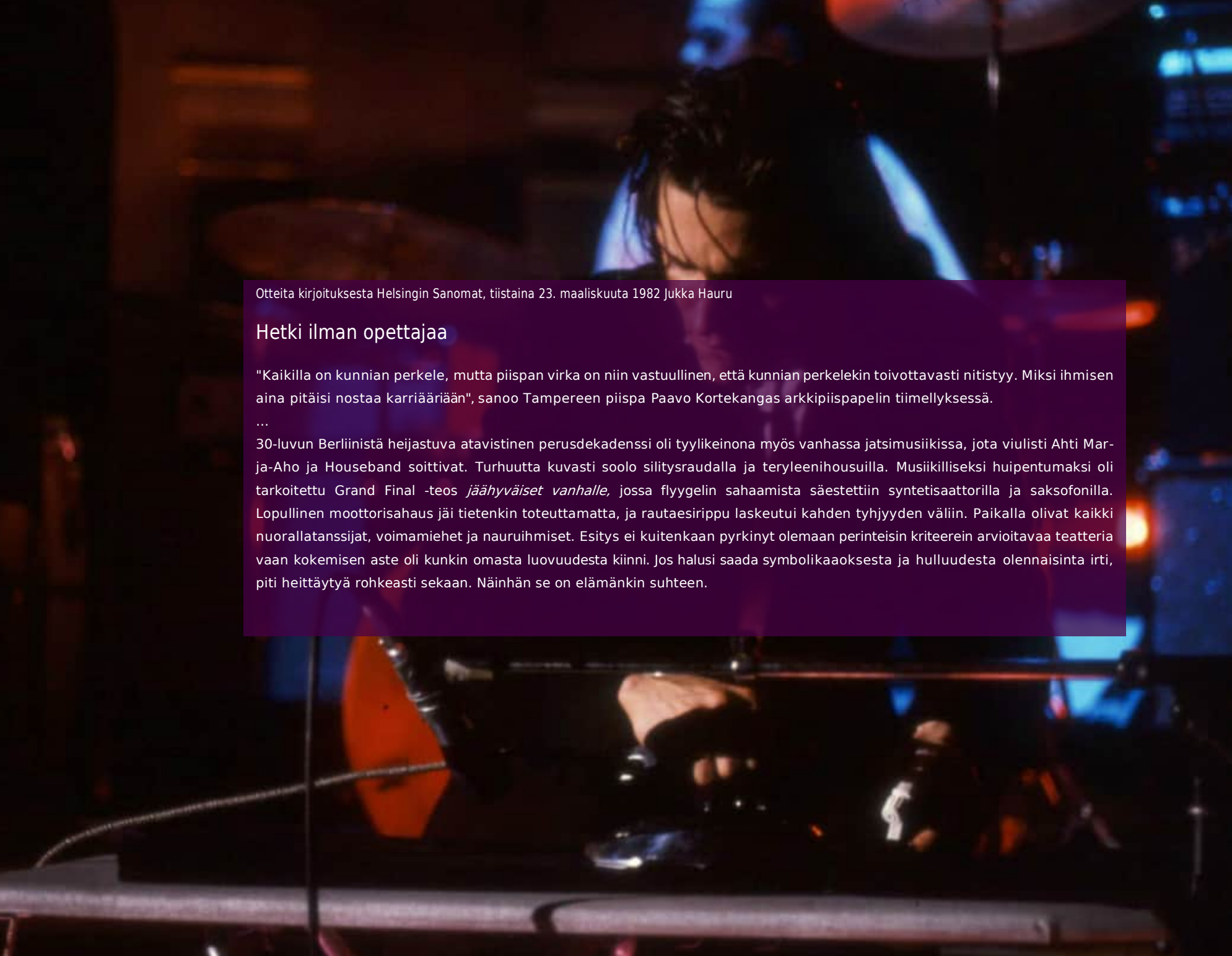

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23. maaliskuuta 1982
Kuutti Lavonen

Kevään valoa

Julkisuuden ja ivan ristipaineessa maailmaa hahmottava nuori taiteilijakuntamme on jo pitkään haaveillut yhteyksistä eri luovien virtojen välillä. Poikki taiteen on kaivattu ratsastaa kohti rikasta ja monimielistä, tässä sykkivää. Kokonaistaideteos, ihmisen sisällä voimakkaaksi elämykseksi rakentuva ilmaisu on kuitenkin täysin muuta kuin teatterineekereiden apokalyptinen sekoilu-sikailu Vanhalla lauantaina.

...Onneksi tästä absurdin maailmantuskan teatterista kotiin löydettyään heräsi aamulla todelliseen rituaaliin, kevään valoon.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23. maaliskuuta 1982 Jukka Hauru

Hetki ilman opettajaa

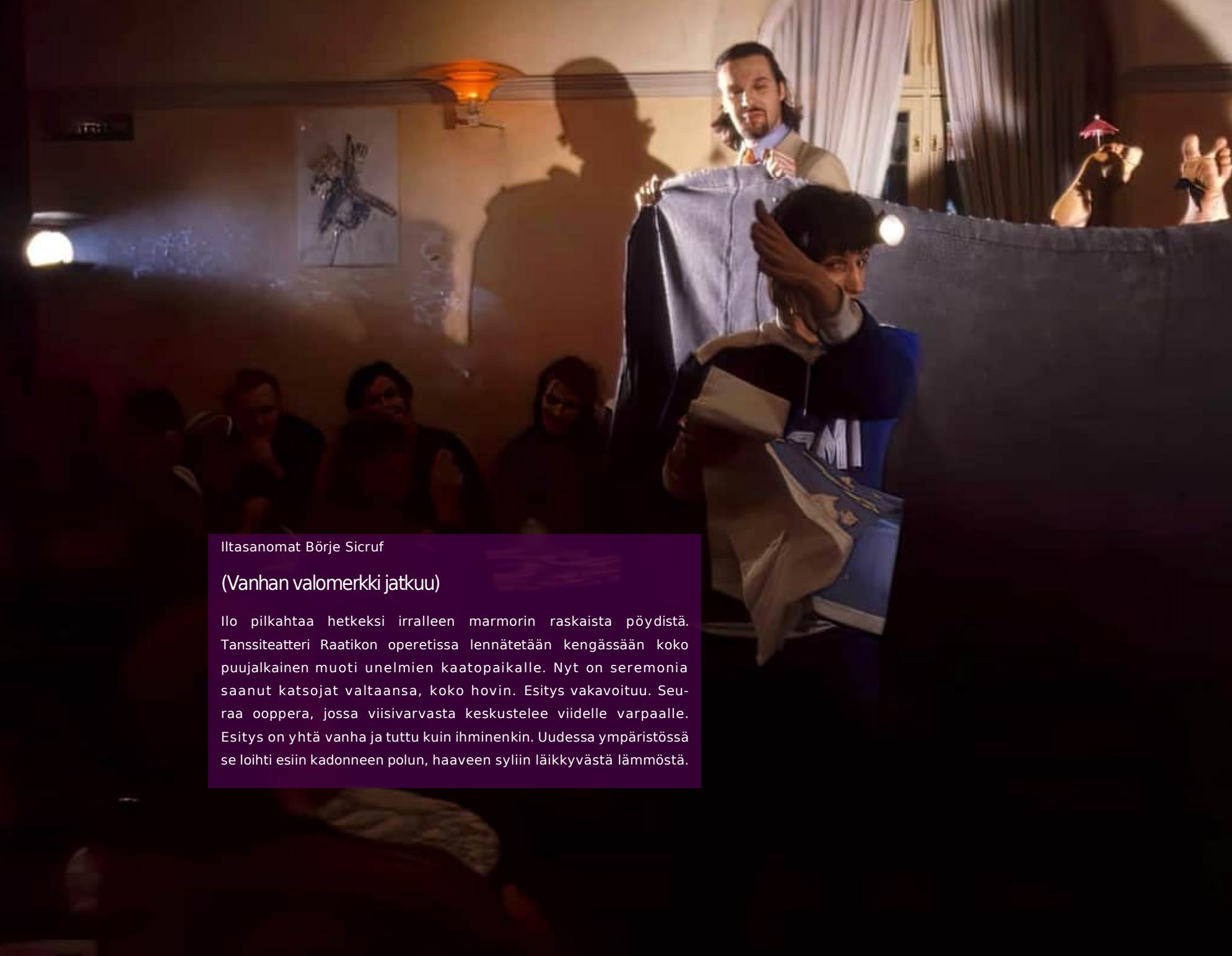
"Kaikilla on kunnian perkele, mutta piispan virka on niin vastuullinen, että kunnian perkelekin toivottavasti nitistyy. Miksi ihmisen aina pitäisi nostaa karriääriään", sanoo Tampereen piispa Paavo Kortekangas arkkipiispapelin tiimellyksessä.

...

30-luvun Berliinistä heijastuva atavistinen perusdekadenssi oli tyylikeinona myös vanhassa jatsimusiikissa, jota viulisti Ahti Marja-Aho ja Houseband soittivat. Turhuutta kuvasti soolo silitysraudalla ja teryleenihousuilla. Musiikilliseksi huipentumaksi oli tarkoitettu Grand Final -teos *jäähyväiset vanhalle*, jossa flyygelin sahaamista säestettiin syntetisaattorilla ja saksofonilla. Lopullinen moottorisahaus jäi tietenkin toteuttamatta, ja rautaesirippu laskeutui kahden tyhjyyden väliin. Paikalla olivat kaikki nuorallatanssijat, voimamiehet ja nauruihmiset. Esitys ei kuitenkaan pyrkinyt olemaan perinteisin kriteerein arvioitavaa teatteria vaan kokemisen aste oli kunkin omasta luovuudesta kiinni. Jos halusi saada symbolikaaoksesta ja hulluudesta olennaisinta irti, piti heittäytyä rohkeasti sekaan. Näinhän se on elämänkin suhteen.

Pekka Mandart esittää lyhytfilminsä

Iltaanomat Börje Sicruf

(Vanhan valomerkki jatkuu)

Ilo pilkahtaa hetkeksi irralleen marmorin raskaista pöydistä. Tanssiteatteri Raatikon operetissa lennätetään kengässään koko puujalkainen muoti unelmien kaatopaikalle. Nyt on seremonia saanut katsojat valtaansa, koko hovin. Esitys vakavoituu. Seuraa ooppera, jossa viisivarvasta keskustelee viidelle varpaalle. Esitys on yhtä vanha ja tuttu kuin ihminenkin. Uudessa ympäristössä se loihti esiin kadonneen polun, haaveen syliin läikkyvästä lämmöstä.

Grand Finale: Fonisti, Vinski flyygeli ja Ilkka syntetisaattorit

VILLA KOIRAHÄNTTELTÄ
AVAJAISET 16.3.
KLO 10

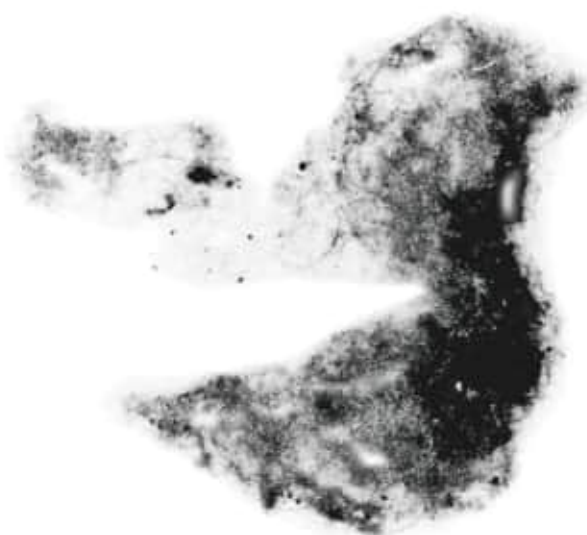
NÄYTTELY ON AVOINNA
KATUVILAN AUKIOLO-
AIKAINA 20.3. SAAKKA

SMK = SUOMEN
MARKKA
DMK SAKSAN
MARKKA
RKR RUOTSIN
KRÖUNU

VILLAKOIRA ENNEN
JA JÄLKEEN PESUN.
HUOM.
PESUN AIKANA (VARSIN-
KIN KONEPESUN) VILLA-
KOIRA ON PIDETTÄVÄ
JONKIN VAATTEEN
TASUSSA.
KO. TAPAUKSESSA ON
KÄYTETTY MYÖS HUU-
TELVAINETTA SÄHKÖ-
SYNDON POISTAMISEKSI.

JOKAISELLA
ON
OIKEUS
VILLAKOIRAAM
MIELENOSOITUS
2.2.83
TULE
MUKAAN!

SINULLA ON
LAPSI
MUTTA ONKO
SINULLA
VILLA
KOIRA

TEKSTIT: JANI VOLANEN
VILLAKOIRAT JA MUUT
OUTI JA ALVIN, ANNA,
TARSA JA ILKKA

THANKS TO: LIISAN -
KATU 27, VINSKI, DAVE,
ALEKSANDRE DUMAS, LOTTA,
ANA, AMERIKA, HENÄ -
SIKKÄ, SUOMEN HALLIT-
SIAT, JULES VERNE,
HELSINGIN PUHELIN-
LAITOS JA PUHTAANA-
PITOLAITOS.

KIITOS, KIITOS!

ETEEPÄIN

En kokenut olevani ulkopuolella, en myöskään sisäpuolella.

Kokemukset Vanhalta, uusien tekijöiden teatterista, poliittisesta laululiikkeestä, rock-maailmasta sekä nykytanssista vahvistivat tunnettani olemisesta oikealla tiellä. Tikapuuteatterin 70-luku oli minulle teatterin tekemisen avautumista. Opin valosta suuntia ja kaluston käytön maksimoinnin. Ohjaajien, lavastajien ja näyttelijöiden lisäksi 70-luvun lopulla elämääni tuli koreografeja, jotka vetivät minut tanssiteatteriproduktioihin, aluksi lähinnä äänisuunnittelijana.

Valosuunnittelija Robert Ornbo avasi minulle valosuunnittelun ja additiivisen väriopin. Tästä tapaamisesta avautui valoajattelun ja -tekemisen uusi ilmaisuvoima. Näiden oppien innoittamana hankin kirjallisuutta valosuunnittelusta, väriopeista ja kuvataiteen perusteista.

Uusi suunta sai minut vaatimaan ja käyttämään aikaa sekä suunnitteluun että toteutukseen. Muutosta vahvistivat kohtaamiset taiteilijoiden, kuten Suomen Teatterikoulun ryhmien ja teatteriryhmä Porquettasin kanssa. Tärkeänä tukena oli myös Pekka Ojamaa.

Koko 70-luvun loppupuoli koulutuksineen ja festivaaleineen, antoi voimaa kurottautua eteenpäin. Lopulta Vanhan vallankumous hiipui, vuosia kestänyt toveriseura hajosi. Tikapuuteatteri myös väistyi vapaan taiteilijan sielun haasteiden tieltä. Laitostuvaa yhteisöä ei yksi mies jää kaipaamaan.

Tässä oli Vanhan ja Tikapuuteatterin koulujen anti. Olin valmis 80-luvulle.

VINO KULMA

```

2  WANT20
4  PRINT "VINO KULMA"
6  INPUT "MUSTAVATKA"
   IF Q$="K" THEN
8    INPUT "MATEKA": M
    "KUV/LEV": K
10   INPUT "SU/KOKK"
12   Y=24
20   Z=T*M/P
22   A=SQR(H^2+T
24   WAIT 120: G=SQR
30   D=F*K/A
40   B=F*K/G
42   PRINT "MATEKA="

```

```

77 PRINT "AV-KO";INTA;CHR$(223)

```

```

79 PRINT USING "##.##"; "MTEK="; M;
    "HALK="; H

```

```

79 IF A < 7 THEN 87
81 IF A > 65 THEN 87
83 INPUT "USI MTK"; M: IF MAX THEN R

```

```

85 GOSUB 25: GOTO 25
87 INPUT "USI HALK"; H: IF H=X THEN 13
89 GOSUB 3

```

```

100 INPUT "si
110 P = SQR
120 R = SQR
130 PRINT US
    MTK=";

```

Valosta juten versio II

```

100 Input "sihtyskoneus": T
    (T^2)

```

T = sihtyskoneus
P = silmän etäisyys
R = kannist lo

```

"TOO MTK="; P; "LATIASIS=";

```

VALOSTA

```

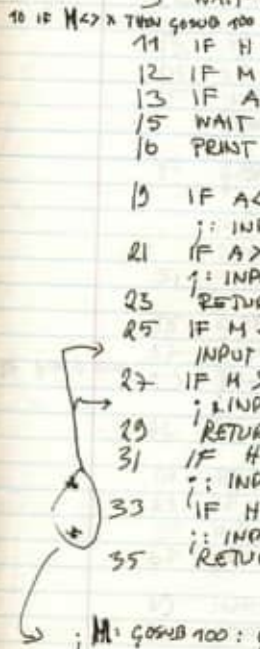
1  WAIT 25
3  PRINT "VALOSTA"
5  CLEAR
7  INPUT "HALK="; H; "MATEKA"; M; "AV-KULMA"; A
9  WAIT 100
10 IF H < 7 THEN GOSUB 100
11 IF H < 7 THEN GOSUB 31 ELSE 37
12 IF M < 25 THEN GOSUB 25 ELSE 55
13 IF A < 7 THEN GOSUB 19 ELSE 75
15 WAIT 6: GOTO 16
16 PRINT "IDIOOT!!": GOTO 15

```

```

19 IF A < 7 THEN BEEP 1: PRINT "AV-K="; A
   : INPUT "USI="; A: GOTO 19
21 IF A > 55 THEN BEEP 1: PRINT "AV-K="; A
   : INPUT "USI="; A: GOTO 19
23 RETURN
25 IF M < 25 THEN BEEP 1: PRINT "MTEK="; M;
   : INPUT "USI="; M: GOTO 25
27 IF M > 25 THEN BEEP 1: PRINT "MTEK="; M
   : INPUT "USI="; M: GOTO 25
29 RETURN
31 IF H < 7 THEN BEEP 1: PRINT "HALK="; H
   : INPUT "USI="; H: GOTO 31
33 IF H > 7 THEN BEEP 1: PRINT "HALK="; H
   : INPUT "USI="; H: GOTO 31
35 RETURN

```



```

37 GOSUB 19: GOSUB 25
39 H = 2 * TAN(A/2) * M
41 PRINT USING "##.##"; "HALKASUA"
    "MTK="; M;
42 PRINT "AV-K="; INTA; CHR$(223)

```

```

43 IF H < 7 THEN 49
44 IF H > 7 THEN 49
45 INPUT "USI AV-K"; A: IF A=X
    THEN 13

```

```

47 GOSUB 19: GOSUB 39
49 INPUT "USI MTK"; M: IF M=X
    THEN 12
51 GOSUB 25: GOTO 45

```

```

55 GOSUB 19: GOSUB 31
57 M = H / (2 * TAN(A/2))
59 PRINT USING "##.##"; "MATEKA="; M
    "HALK="; H;
60 PRINT "AV-K="; INTA; CHR$(223)

```

```

61 IF M < 2 THEN 69
63 IF M > 25 THEN 69
65 INPUT "USI AV-K"; A: IF A=X THEN 13
67 GOSUB 19: GOTO 57

```

```

69 INPUT "USI HALK"; H: IF H=X THEN 11
71 GOSUB 25: GOTO 65

```

```

"TOO MTK="; P; "LATIASIS=";

```

```

"TOO MTK="; P; "LATIASIS=";

```

```

"TOO MTK="; P; "LATIASIS=";

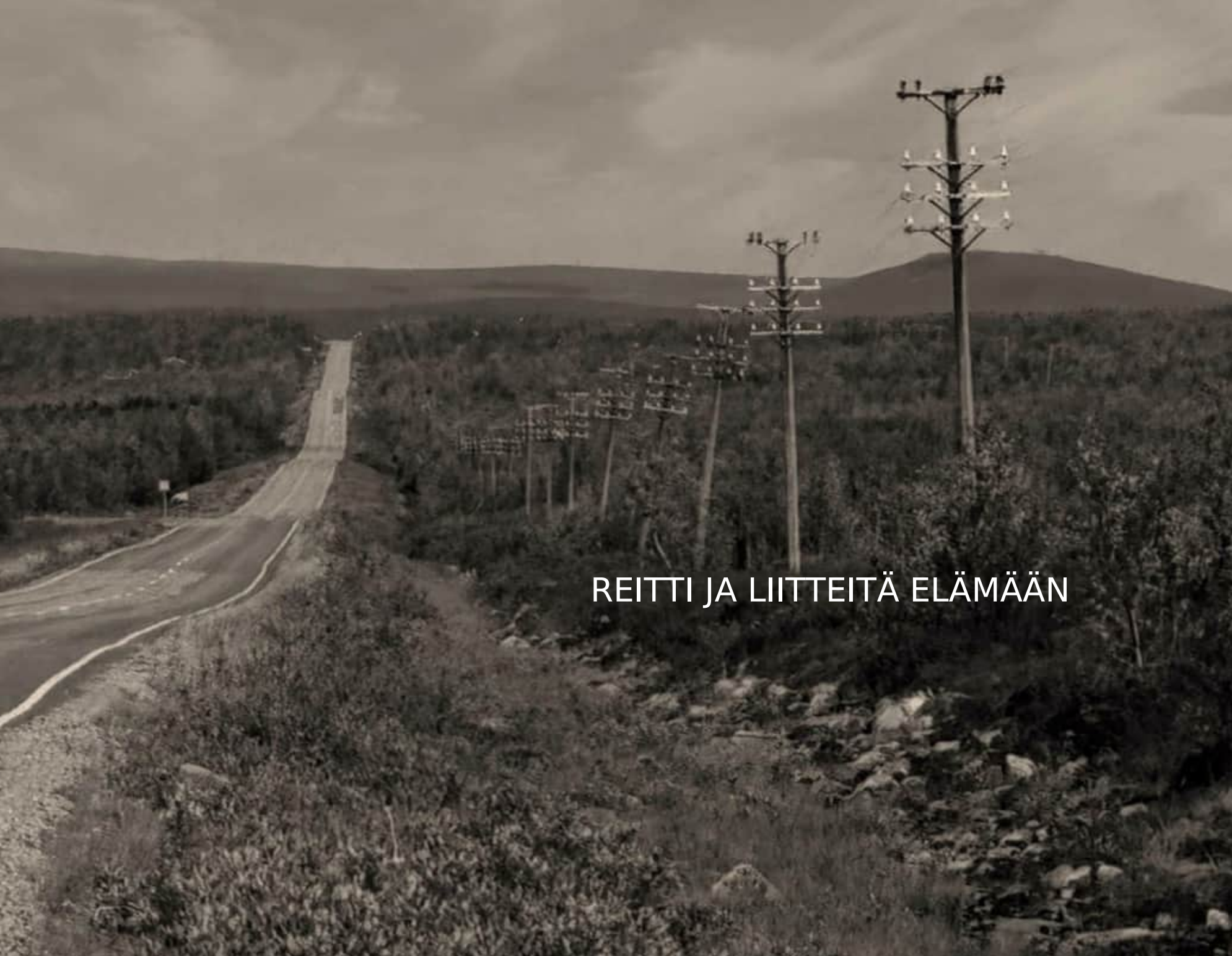
```

```

"TOO MTK="; P; "LATIASIS=";

```


REITTI JA LIITTEITÄ ELÄMÄÄN

Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry.

LAUSUNTO

Pyynnöstä todetaan, että Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry:n jäsen Ilkka Volanen on keskikoulun oppimäärän jälkeen toiminut erilaisissa teknisissä tehtävissä äänentoiston alalla vuodesta 1969 alkaen.

Vuonna 1970 Volanen aloitti toimintansa Vanhalla Ylioppilastalolla äänen tarkkailijana ja valojen hoitajana. Tänä aikana Volanen toteutti mm. Vanhan Ylioppilastalon äänentoistojärjestelmän suunnittelun ja toteuttamisen.

Samanaikaisesti Volanen on osallistunut äänitysten tekemiseen, joiden alue on ulottunut puheista konsertteihin.

Nykyisessä toimessaan Suomen Teatterikoulun Tikapuuteatterissa Volanen on toiminut vakituisena vuodesta 1974. Volanen on rakentanut Teatterikouluun äänentoistojärjestelmän ja sisäisen televisiojärjestelmän. Volanen osallistuu opetusvuoden aikana n. 10 näytelmän sekä valojen että tehosteiden tekoon. Valomiehenä hän on lisäksi kehittänyt teatterinsa sähkötekniikkaa.

Edellä olevaan vedoten voidaan todeta Volasen hankkineen käytännön tehtävissä Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry:n alkupalkkasopimuksen pätevyysvaatimusten edellyttämät vastaavat tiedot valo- ja tehostemestarin tehtävissä.

Kentällä oleva tilanne on sellainen, että teattereihin on vaikea saada ammatillisen peruskoulutuksen saaneita työntekijöitä, varsinkin kun peruskoulutus useihin teatteritekniisiin ammatteihin puuttuu kokonaan.

Liitto suosittaa Volaselle valomestarin ja/tai tehostemestarin ammattinimikettä.

Helsinki 1.11.1976

TAIDETEOLLINEN KORKEAKOULU

T O D I S T U S

valaistus- ja tehostemestari Ilkka Volanen on suorittanut taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskuksen järjestämän sekä Suomen Teatterikoulun järjestämän täydennyskoulutuskurssin NÄYTTAMÖVALAISTUKSEN TYÖPAJA, jonka ohjelma ja kesto oli seuraava

aika ja paikka: 5.-16.6.1978 (yht. 80 t) Koiton teatterisali

AINE	MÄÄRÄ/t	LUENNOITSIJA
valo- ja värioppi	6	Matti Ristimäki
välineoppi	8	Juhani Leppänen
värioppi, valaistussuunnittelu, valaistusharjoitukset (maalattu, plastinen, viitteellinen lavastus), naamiot, automaatio teatterilavastuksessa	40	Gerdt Havner ja Gunnar Genheden (Ruotsi)
Kuvaprojektio ja valolavastus	18	Jan Brazda (Ruotsi)
Kurssin avaus ja loppuarvio	8	Paul Suominen

Exkursiot: Airamien valolaboratorio, Suomen Kansallisooppera, Helsingin Kaupunginteatteri

Helsingissä syyskuun 8 päivänä 1978

Nordiska teaterkommittén

Pohjoismainen teatterikomitea

Karlbergsvägen 44 6 tr. 113 34

Stockholm

TODISTUS

Täten todistetaan, että on osallistunut Pohjoismaisen teatterikomitean järjestämälle
jatkokoulutuskurssille "Valaistus taiteellisena ilmaisukeinona", viite n:o 6202. Kurssi järjestettiin Dramatiska Institutet'issa Tukholmassa
14.-18. elokuuta 1978 ja sen johtajana toimi Robert Ornbo Englannista.

Tukholmassa 18. elokuuta 1978

Lars Malmborg

Robert Ornbo

TEATTERIKORKEAKOULU

ERON MYÖNTÄMINEN

valaistus- ja tehostemestarille 14.1.1980

Teatterikorkeakoulun työsopimussuhteiselle valaistus- ja tehostemestari

Ilkka V o l a s e l l e myönnetään hänen pyytämänsä ero toimestaan 1 päivästä helmikuuta 1980 lukien.

rehtori

JAKELU: asianomainen

päätösarkisto

nimikirja

taloustoimisto

käyttöpäällikkö

TYÖHISTORIAA

1970-LUVULLA

TYÖELÄMÄ ALKOI

MENIN NAIMISIIN

SYNTYI LAPSI

PERUSTIN YRITYKSEN

TÄYDELLISYYDESTÄ PUUTTUI KOIRA, AUTO JA KESÄMÖKKI

TULI KONKURSSI

TULI AVIOERO

TULI MASENNUS

TULI VAPAUTUS ARMEIJASTA

TYÖT: 1969-1979

1969-1975	HYY:n kulttuurikeskus, välillä vakituisena
1974-1980	Tikapuuteatteri, valo- ja tehostemestari, luottamusmies, hallituksen jäsen, työsuojeluvaltuutettu
1969 -	DJ Afrodite-klubi, Natsa, Vanha yo-talo ja keikoilla
1970 -	Konserttimiksauksia Kulttuuritalolla, Finlandia-talolla, Vanhalla yo-talolla, Jäähallilla ja siellä täällä Suomessa

Näyttämötaide Tikapuuteatterissa (nämä muistan)

1974	Klaus Louhikon herra	Koiton sali	ohjaus Eija-Elina Bergholm	valosuunnittelu
1975	Paljonko rauta ja läski maksaa Moonin poika ei itke	Koiton sali YT studio	ohjaus Lasse Lindeman ohjaus Arto af Hällström	valo- ja äänisuunnittelu valosuunnittelu
1976	Kolme siskoa Kesäyön uni	Koiton sali Vanha yo-talo	ohjaus Ritva Siikala ohjaus Pentti Kotkaniemi	valosuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu
1977	Herra Langen rikos Lasinen eläintarha Leonce ja Lena	Koiton sali Kalliolan vapaaopisto Säätytalo	ohjaus Arto af Hällström ohjaus Juha Malmivaara ohjaus Olli Tola	valosuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu
1978	Noitavaino Simo Hurtta Girl's life Kavaluus ja rakkaus Pete Q Viulunsoittaja katolla	Koiton sali Koiton sali Teatteriryhmä Porquettas Koiton sali Koiton sali Turun ruotsalainen teatteri	ohjaus Tytti Oittinen ohjaus Kari Rentola ohjaus Raila Leppäkoski ohjaus Rudolf Penka ohjaus Arto af Hällström ohjaus Georg Malvius	valosuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu

1979 Mies La Manchasta
Småborgare
Likaiset kädet
Parveke

Turun ruotsalainen teatteri
Svenska teaterskolan
Koiton sali
Koiton sali

ohjaus Georg Malvius
ohjaus Tytti Oittinen
ohjaus Raila Leppäkoski
ohjaus Arto af Hällström

valosuunnittelu
valo- ja äänisuunnittelu
valo- ja äänisuunnittelu
valosuunnittelu

Tanssitaide

1978 Auringon lapset

Tanssiteatteri Raatikko

koreografia Marjo Kuusela

äänisuunnittelu

PUOLUSTUSLAITOS
Kutsuntatodistus

Kutsuntatodistus
3778 69 1101

Kutsun nro
V O I L A S E E

Ilkka
Helsinki

Syyskuun 11 päivä
Helsinki

Chessa

on tähän tapahtumassa tarkastuksesta
laskentatarkastuksesta
C 300,000 300,40
vapauteen palvelamassa vakinaisessa vä-
vessä rauhan aikana ja siirretty
nostavien lii tuokkua

LA (H) 100
K.2/18.000 10000-1000

Valvontamääräykset

1. Kutsun nro on otettava huomioon kutsun nroa ja kutsun nroa.
2. Kutsun nro on otettava huomioon kutsun nroa ja kutsun nroa.
3. Kutsun nro on otettava huomioon kutsun nroa ja kutsun nroa.

4. Kutsun nro on otettava huomioon kutsun nroa ja kutsun nroa.
5. Kutsun nro on otettava huomioon kutsun nroa ja kutsun nroa.

1980 -

II-NÄYTÖS: VARJOJEN MAA VIE ETEENPÄIN

Fjärran från Kaukasus

1. KOHTAUS: PERHE

PERHEEN TAITEILIJAT

Kiihkeään elämisen aikana ei ollut erikseen vapaa-aikaa ja työaikaa, oli vain yhteistä tuottamisen ja luomisen aikaa. Työllä eikä elämällä ollut hintaa. Kaikkeen lähdettiin mukaan. Ei ollut vaihtoehtoja; en osaa, en tunne alaa, ei ole aikaa.

Olin jonkin aikaa ilman asuntoa. Yleensä löytyi jostain paikka, lyhyt taikka pidempiaikainen, johon majoituin. Vähäinen omaisuus oli Vanhalla varastoituna.

Elämä eteni virran viedessä mukanaan intuitioiden kannustamana. Kun 80-luku alkoi, olin tullut uuteen tienhaaraan. Toinen tie olisi jatkunut Vanhan viitoittamana ja toisen reitin viitoitti näyttämötaide. Vanhan tie oli melkein loppuun kuljettu. Näyttämötaide kiihotti mieltä enemmän, joten käännös sinne ja täysillä eteenpäin.

Uusia taiteilijoita tuli elämääni. Joukkomme hengitti samaa ilmaa ja puhalsi yhteiseen liekkiin. Teimme yhdessä mahdollista ja mahdotonta ja huolehdimme toisistamme. Vaikka jokaisella meistä oli enemmän tai vähemmän olemassa oleva oma arki, teki tiivis henkinen yhteenkuuluvuus meistä perheen.

Perhe kykeni laajenemaan vuosien saatossa, kun ystävän ystäviä tuli mukaan. Se kasvoi ja supistui uusien tulemisesta ja menemisistä, mutta perusmafiosot ylläpitivät perheen henkeä. Ja näin elämä eteni ilman huolta tulevaisuudesta, luovuudessa ja ilman rajoja. Oli monenlaisten kokemusten ja haasteiden polkuja, ja vaikka kaikki polut eivät vieneet perille, ne loivat uskoa tekemiseemme. Emme pysähtyneet. Oli perheen keikat ja ”työkeikat”. Olimme paljon esillä ja teimme paljon. Sen seurauksena tuli työtarjouksia, joilla turvasimme taloutemme. Luomamme turvallisuus, jonka varassa elimme, oli ohuen langan varassa. Se lanka vaati herkkyyttä ja luottamusta. Perhe kesti syrjähyppyä ulkopuolisiin töihin, kunhan ne eivät uhanneet olemassaoloamme. Joskus tauot yhteisistä töistä toimivat hengenpelastajina.

Monet 70- ja 80-luvun perheen jäsenet ovat säilyneet elämässäni kaikki nämä vuodet. Olemme kulkeneet eri reittejä, ja etäisyyttä on syntynyt. Aika ajoin kuitenkin vielä työskentelemme yhdessä. Yhteys ja ymmärrys toiseen säilyy myrskyjenkin läpi. Monet toveruudet ja

yhteiset seikkailut loivat pitkään kestäviä suhteita ja yhteistä historiaa noina tärkeinä vuosina. Alussa teimme yhdessä enemmän, toisia kohtasin kerran vuodessa, jos sitäkään. Jonkun kanssa tuli viidenkin vuoden tauko, ja taas löysimme toisemme. Tämä on vuosikymmeniä kestävää rakkautta. Luonnollisesti aika voi kuljettaa eri suuntiin, eikä jäljelle jää tarpeeksi yhteistä pintaa.

kun tikkaat pettivät

Voimakkaimmat tunteet, saavutukset ja vuosien yhteistyöt olen tehnyt Ida-Lotan, Ullan, Evan ja Åsan kanssa. Heidän lämpönsä, luottamuksensa ja vaikutuksensa minuun, panoksensa taiteelliseen kehitykseeni ja ratkaisuihin on ollut myrskyjen läpi kestävä. Yli 40 yhteistä työtä 40 vuoden aikana heidän kanssaan.

Tärkeään joukkoon kuuluvat myös työrakkaat, joiden kanssa on vuosikymmenien aikana tullut tehtyä kaikenlaista, Markku Piri, Tytti Oittinen, Tarja Ervasti ja Jotaarkka Pennanen.

ULLA KOIVISTO

Nähtyäni Ulla Koiviston koreografian, keskustelimme aiheesta ”olisi varmaan käyttöä valosuunnittelijalle”. Ja näin minulle tuli seuraavaan produktion kiinnitys. Minulle tämä oli uusi suunta ja ilmaisun tyyli, ja samalla kotoinen paikka. Ullan tapa työskennellä, tavoitteet ja voimakas liikekieli antoivat minulle mahdollisuuden, ja tilaa luoda jotain, mitä olin aina halunnut tehdä.

”Vaikka kuinka monta yötä – sitten” syntyi vuonna 1980. Suunnittelin ja toteutin siihen valo- ja äänimaailmat. Esitys oli tanssiteatteri Rollon tuotantoa ja se esitettiin Raken juhlasalissa Bulevardin ja Mannerheimintien kulmassa olevassa rakennuksessa. Tästä teoksesta alkoi yhteistyö, joka jatkui pitkään, vaikka välivuosiakin oli.

Rahaa ei ollut ostoksiin, ja musiikkikosteen tekemiseen ei ollut tarpeeksi nauhurin nauhaa. Työn edetessä esityskopioon tarvittava määrä leikattiin master-nauhan jo työstetystä osasta. Niinpä alkuperäistä materiaalia ei voitu enää muuttaa.

Ullan kanssa teimme produktiota Helsingissä, jossa niitä esitettiin ensi-illan lisäksi muutaman kerran. Näiden esitysten lisäksi produktiot vierailivat Tukholmassa tai Kööpenhaminassa. Pidimme Ullan kanssa yhdessä kursseja teemasta ”valo ja liike”, jotka oli lähinnä suunnattu tanssijoille. Kurssit olivat muutaman päivän pituisia ja opetuspaikkoina Helsingin lisäksi olivat Tukholma ja Kööpenhamina. 80-luvun alkupuolen jälkeen olemme tehneet yhdessä töitä satunnaisesti aina 2000-luvun alkuun.

Samaan piiriin Ullan kanssa kuului Toni Edelmann. Niinpä Ulla, Toni ja minä toteutimme monien esityksien lisäksi konsertteja ja kokeellisia esityksiä.

EVA LUNDQVIST

Luultavasti urani tärkein kohtaaminen oli, kun tapasin Ullan ystävän Eva Lundqvistin. Olimme Ullan kanssa Kööpenhaminassa tanssifestivaalilla kurssittamassa tanssijoita. Menimme katsomaan Vindhäxor-tanssiryhmän esityksen.

Se oli väsyttävää katsottavaa, taisin nukkua läpi esityksen.

Vuosi oli 1981. Samana vuonna myöhemmin Vindhäxor tuli esiintymään Vanhalle Toukokuume tapahtumaan. Tein esitykseen valot.

Ullalla oli vaikeuksia Hesarin tanssikriitikon kanssa. Tämä oli päättänyt, ettei Ullan pidä esiintyä, eikä hänen ystäviensääkään. Koska emme halunneet Vindhäxor-ryhmälle haukkuja, lipunmyyjälle ilmoitettiin, ettei Hesarin kriitikko saa tulla katsomaan esitystä, jollei osta lippua. Lehdistölippu annettaisiin ammattitaitoisemmalle kriitikolle.

Esityksen jälkeen Eva kysyi minulta mahdollisesta kiinnostuksesta yhteistyöhön. Pyysin ilmoittamaan, milloin on seuraava esitys, niin tulen katsomaan.

Ja kohtalo puuttui asiaan. Olimme keskustelleet Evan kanssa siitä, että tulisin ensi-iltaan Moderna museet’iin keskiviikkona, 24 helmikuuta 1982. Sunnuntaina Eva soitti ja kertoi valosuunnittelijansa joutuneen sairaalaan, ja että saisin lisätietoa maanantaina. Tiistaina sovittiin, että tulen keskiviikkona aamulla aikaisemmin kuin olin suunnitellut. Niinpä lensin Tukholmaan aamukoneella ja menin suoraan museolle. Läpimeno oli kello 15 ja ensi-ilta kello 19. Tällöin syntynyttä valaistusta ei muutettu seuraavan kahden vuoden aikana, kun teosta esitettiin.

Fjärran från Kaukasus oli alun perin sooloesitys. Ensi-ilta oli yhdessä Moderna Museetin isoista saleista ja esityksiä oli neljänä iltana. Eva, joka ei ollut koskaan ”tarvinut” valoja, katsoi harjoituksesta tekemiäni piirustuksia ja hyväksyi ne.

Esitys oli poikkeuksellinen, mutta samalla sen aikaista valotyöskentelyäni puhtaimmillaan. Päävaloina toimivat ylhäältä alas valkoiseen tanssimattoon suunnatut päävärit, jotka lipuivat yhdestä perusväristä toiseen päättyen perussiniseen loppuun. Värit loivat muuttuvan tilan, jossa esitys tapahtui.

Seuraavana vuonna teos laajeni niin, että tanssiryhmä kokonaisuudessaan tuli mukaan soolon jälkeen. Tämä aiheutti minulle ongelmaa valokerronnan kaaren kanssa, koska soolon valot olivat olleet ”täydelliset”. Esitys kiersi pitkään Euroopassa ja muutamalla esityksellä USA:ssakin.

Kohtaamisesta syntyi Eva Lundqvistin kanssa tiivis ja luova yhteistyö. Työskentely Vindhäxor tanssiryhmän kanssa oli kantava ja valosuunnitteluani eteenpäin vievä voima aina 2000-luvun alkupuolelle saakka. Tämän kohtaamisen myötä sain taiteellisesti tärkeimmän ja pisimpään jatkuneen suhteen, joka teki valoilmaisuni kehittämisen mahdolliseksi. Teimme produktioita yhdessä 17 kappaletta, aina 2005 asti. Viimeisin yhteistyö oli Vindhäxor-ryhmän 40-vuotis-juhlanäyttely 2018.

Esiintyminen Châteauvallon tanssifestivaalilla oli ohitse.

KOTI GLASHUSETISSA

tuleva teatteritila

Valokuvat © Lesley Leslie-Spinks

Oleellista taiteelliselle kehitykselle oli oma työskentelytila. Vindhäxor löysi itselleen tilan talvella 1982. Glashusetissa olivat sijainneet lasiyrityksen entiset tuotanto- ja toimistotilat. Aluksi purimme kiinteistön vanhoja rakenteita ja järjestimme tilan harjoituksille ja toimistolle. Tanssilattia saatiin rakennettua seuraavana vuonna, mutta muuten kaikki oli hyvin alkeellista. Glashuset tarjosi pysyvät turvalliset olosuhteet, jossa esitykset harjoiteltiin ja toteutettiin. Vaikka olin harjoituksissa vähemmän aikaa kuin tyypillisesti teatteriharjoituksissa Suomessa, oli työskentelyvaihe valojen kanssa pidempi ja helpompaa. Valokalusto oli käytettävissä aina kun halusin. Oma talo mahdollisti tanssiopetuksen läpi kauden sekä vierailuesitykset ja konsertit.

Kun tilaan valmistui lattia, syntyi teos Öar talvella 1984. Meillä oli katsomokin. Teatteritila oli entinen katettu lastausalue, joten se ei ollut kovin lämmin. Ovi oli kippiovi, josta mahtui ajamaan sisään kuorma-autolla. Kulkuovi oli siinä oleva pienempi ovi, ja se toimi yleisön sisäänäntulona. Sisäpihalla ei ollut lämmitystä, joten kolme työmaalämpöpuhallinta oli antamassa lämpöä aina esityksen alkuun asti.

Glashuset mahdollisti tanssiryhmän työskentelyn pitkäjännitteisesti. Vuodessa tehtiin yksi teos, jota esitettiin viitenä iltana viikossa useamman kuukauden ajan, minkä jälkeen menttiin kiertueelle Euroopan tanssifestivaaleille.

Talon hallinta aiheutti taloudellisen taakan. Se keveni, kun ruotsalainen mesenaatti osti kiinteistön ja rahoitti remontin. Saimme samalla kertaa yleislämpöön, esitystilan, valoille ripustusputkiston, harjoitusstudiot, pukuhuoneet, saunan ja toimiston. Hän myös avusti valaistusjärjestelmän rahoituksessa. Talo toimi tanssikeskuksena 1983-1992.

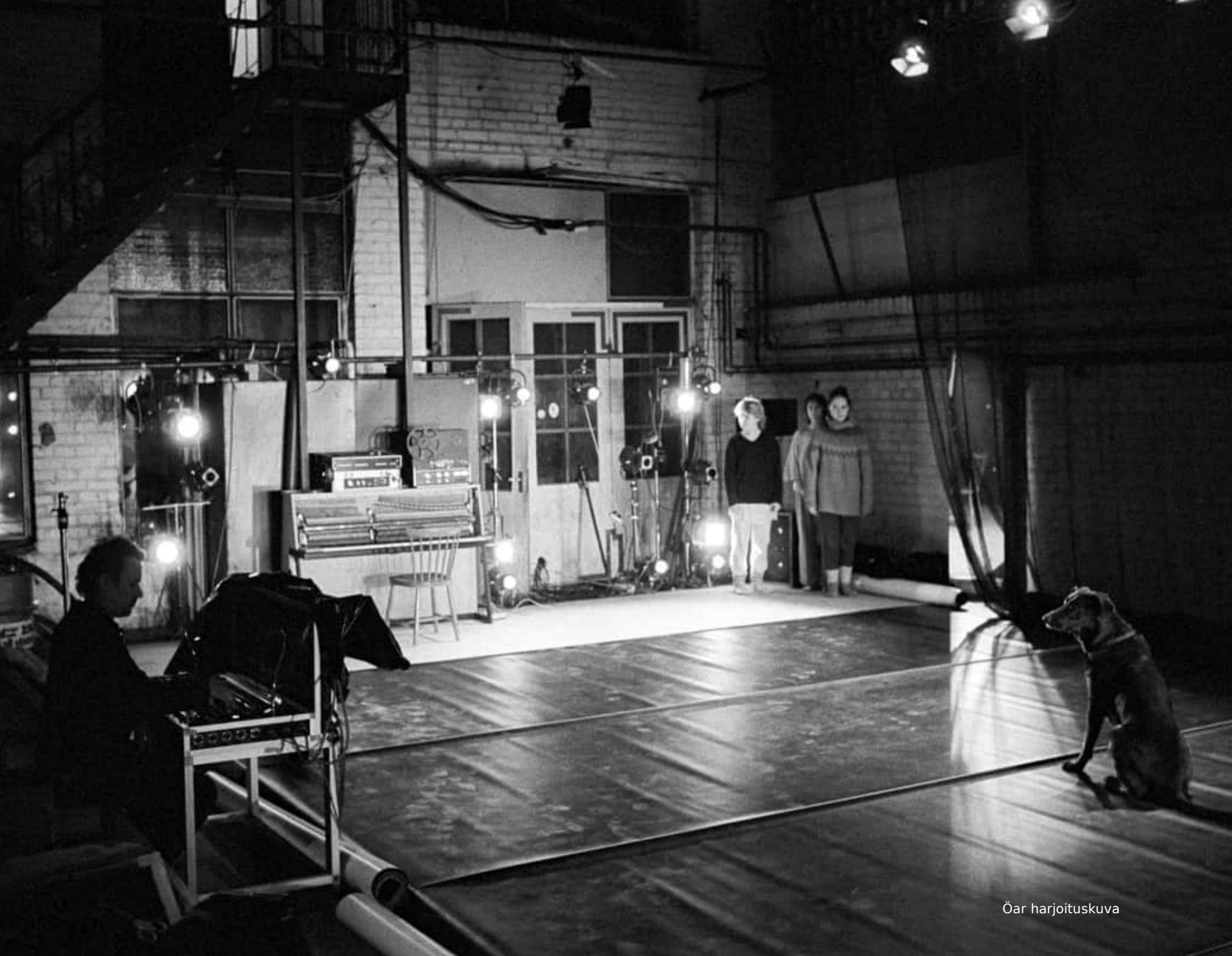
Studio 2 remontin jälkeen

Toimisto remontin jälkeen

Öar harjoituskuva

ÅSA SIMMA

Ida-Lotta Backman vei minut saamelaiskulttuurin piiriin. Talvella 1987 matkustin junalla Rovaniemelle ja sieltä Eskelisen bussilla koko päivän, kunnes saavuin Karesuvantoon ja sieltä Ruotsin puolelle Karesuandoon pieneen kunnan juhlasaliin. Minulle oli hankittu työkalupakki, jossa uudet työkalut olivat siistissä järjestyksessä. Teatteriryhmän vetäjät olivat saamelainen näyttelijä ja laulajajoikaaaja Åsa Simma ja Norman Charles, irokeesi-intiaani, näyttelijä ja naamiontekijä. Paikalla olivat myös Marita Liulia lavastajana ja Ida-Lotta Backman ohjaajana. Ensi-ilta olisi Kiirunassa, ja sitten esitys tulisi kiertämään Saamenmaata.

Tähän ensimmäiseen työhön tarvittiin kaapeleita ja sähkötarvikkeita. Niitä haettiin 50 km päästä kaupasta, jonka varmaan ostinkin tyhjäksi. Harjoitukset olivat Karesuandossa, välillä käytiin Suomen puolella Milin majassa oluella, joskus ajettiin 160 km Kilpisjärven hotellille syömään.

Tuotannot kertoivat saamelaiskulttuuriin ja kansaan tai ihmisiin liittyviä kohtaloita. Esityksiin kerättiin tarpeisto ja muu materiaali luonnosta, ja ensi-illat olivat täydenkuun aikaan. Produktioissa oli tekijöinä eri alkuperäiskansojen edustajia. Apuvoimia tuli milloin Tanskasta, Grönlannista, Englannista, ja aina Japanin alkuperäiskansojen parista asti.

Karesuando aloitti yhteisen polun, jota olemme Åsan kanssa kulkeneet pitkään. Viimeisin yhteistyö on vuodelta 2017 Kiirunassa saamelaisteatterissa, jonka taiteellinen johtaja Åsa nykyään on.

Itsetutkiskelun aika tuli myöhemmin, kun työskentelin saamelaiskulttuurin parissa ja suunnittelin sähköverkkoyhtiölle pylväsvalaistusta. Harvoin olen tehnyt vastapuolille töitä samanaikaisesti.

Matka alkaa kohti Norjan vuoristoa, jossa vietimme suunnittelujakson. Ylös vuorelle ja kävely porojen kevätlaitumien alueelle. Matka saamelaisten asumispaikalle kesti kuusi tuntia. Kaksi tuntia ylös ja neljä tuntia ylhäällä tasangoilla kävelyä, kunnes tulimme perille.

2. KOHTAUS: SIIVET KANTAVAT

SUKKULOINTIA...

Tapahtumat ja kehitys liukuivat limittäin ja sykleinä, ja olivat toisiinsa sidoksissa. Vauhti kiihtyi, eikä perässä pysynyt. Tekemiset vyöryivät lumipalloina rinnettä alas. Olin jättänyt Teatterikoulun taakseni. Alkoi jakso, joka vei minut suorastaan heittämällä aina 90-luvulle. Minulla oli kolme lyhyttä vakituista työsuhdetta 80-luvulla, mutta muuten työskentelin freelancerina. Työt olivat enimmäkseen tanssin parissa, mutta vuosikymmenen loppupuolella alkoivat myös isojen näyttämöiden keikat.

Kehitystäni veivät eteenpäin nykytanssi ja poikkeukselliset esitystaiteen tuotannot. Valoissa matkani eteni värien käytön ja suuntien tarkentumisena ja kehityksenä. Vuosi vuodelta oma kädenjälki voimistui ja kehittyi ja silloin syntyivät myös ensimmäiset tilateokset. Tarja Ervastin ja Marita Liulian kanssa teimme kymmenkunta tilateosta, joissa minun roolini oli olla äänisuunnittelija ja säveltäjä. Omana työnäni syntyi valotilateos Long Run Vanhalle 1986.

Valon ja valaistuksen merkitys kasvoi monilla kulttuurin aloilla, ja valosuunnittelua kaivattiin myös isoille näyttämöille. Valoteoksiakin kaivattiin, mutta kustannukset kyllä hillitsivät niiden tilauksia. Valotaide on pirun kallista välineurheilua.

Koulutuksen tarve oli jatkuva puheenaihe. Kaikki ymmärsivät, että alalle tarvitaan muutosta ja muutos syntyisi osin koulutuksen kautta. Koska halutaan parempaa visualisointia, tarvitaan koulutusta ja perehtymistä sekä taiteen että teatterin tekemiseen. Keskusteluja käytiin vuosien aikana monella tasolla ja vilkkaasti. Keskustelua oli myös siitä, pitäisikö koulutus suunnata alalla oleville vai ”pystymetsästä” tuleville. Alalla vallitseva asenteellisuus ja perinteiset työskentelytavat koettiin ongelmallisiksi. Osallistuin Teatterikorkeakouluun perustettuun työryhmään, joka suunnitteli tulevaa valo- ja äänisuunnittelijoiden koulutusta. Työryhmämme oli luomassa edistyksellistä koulutusta, jota muualla ei ollut ja saimme vuosien aikana luotua rungon, jossa taide oli tekniikan edellä.

Keskustelua käytiin siitä, ovatko valo- ja äänisuunnittelija kaksi eri ammattia. Myös nimikkeet tarkastettiin kielitoimistosta, ovatko valosuunnittelija ja äänisuunnittelija suomen kieltä. Hieman taisi painaa sähköasentajan haamu kaapissa.

... KEMISSÄ

Salka Valka (13.02.1986) Kemin kaupunginteatterissa oli merkittävä monellakin tavalla. Olin jo monta vuotta taistellut oikeuksista, palkasta ja valo- ja äänisuunnittelijoiden olemassaolosta. Kemissä sain talouspäällikön ahtaalle, kun hän ei tiennyt kuinka pakolla vierailulle tulevan ”valomiehen” saisi halvalla. Sopimusteksti on omassa kategoriassaan huvittavaa, joskaan se ei ollut työsuopimushistoriani pohjanoteeraus. Itse työryhmän kanssa ei ollut vaikeuksia.

Sivuvaloja olin tanssissa käyttänyt jo pitkään, mutta teatterissa se oli vielä uutta. Otin sivuvalot käyttöön varhain, jotta näyttelijät tottuivat häikäiseviin valoihin sekä oppisivat olemaan luomatta varjoa vastaanäyttelijän kasvoille.

Kuvan rakentamisen ehtona oli, että Matti Saarnion lavastus antaisi tilaa sivuvaloille. Tämä ja pintojen värit määriteltiin valo-kokeiluilla yhteistyössä hänen kanssaan. Valosuunnittelija oli tuolloin työryhmässä niin arvostettu, että sain läpimenon vain valojen valokuvaamista varten.

Otteita kirjoituksesta Kansan Tahto 15.2.86 Pentti Kiviranta

Hieno Salka

Sinikka Rajantien Salka Valka on hieno työ. Se on selkeä, ilmeikäs ja johdonmukainen. Samoin Tellervo Hakko tekee perustellun Salkan äidin, Sigurlina Jonsdottirin. Seppo Rintamäen Steinthor Steinsson on vahva, voimakas ja uhmakas, niin kuin pitäääkin. Mutta erittäin keskeinen Arnaldur Björnsson ei tuntunut vielä oikein valmiilta — en nähnyt tässä roolissa sellaista sisäistä elämän tuskan, sisäisen pakon hehkua, joka on hyvin leimallinen Laxnessin kirjan viime sivuilla Arnaldurin kuvauksessa. Kemin Arnaldurin oli päässyt valtaamaan kirjan henkilön psyykeen toinen puoli: sisäinen epävarmuus ja luopuminen "kohtalon vietäväksi". Jännittävältä, kutkuttavilta tuntuivat Satu Talan nopeat vaihdokset kahden roolin välillä — Bogesenin tyttären ja pelastusarmeijan kapteenin rooleissa.

Ilmeisen tarkoituksellisesti esityksestä oli pyritty poistamaan pateettinen loppuhuipennus —Laxnessin kirjan viisi viimeistä kappaletta antaisivat pohjaa, vaikka minkälaiseen kyyneltulvaan katsomosta. Mutta ei, Kemin ratkaisussa yleisöllä päin vastoin kului — ainakin ensimmäisessä sievoinen hetkinen ennen kuin uskottiin näytelmän varmasti päättyneen.

Kaiken kaikkiaan homma viedään läpi yllättävän vähäeleisesti, siistin kauniisti, älykkääkin yksinkertaisesti — siis varmasti.

Lavastus (Kemin oman Matti Saarnion tekemä) istuu tässä esitystyylissä täydellisesti. Se on kaunis, erittäin pelkistetty, ja se toimii loistavasti. Lavastuksena on käytännössä eräänlainen tunturi-, vuono- ja laaksomaiseman abstrahointi, kaikki näyttää joltakin mutta ei oikeastaan ole erikseen mitään. Niinpä lavastusmaiseman kaksi monttua toimivat yhtä kätevästi niin taloina kuin laitureinakin. Valo- ja äänisuunnittelu, joka on vierailijan, Ilkka Volasen työtä, sulautuu kauniisti lavastukseen ja tukee sitä — sieppaapa valojen käyttö välillä vahvankin merkityssisältöjen luojan osan.

Saatana saapuu Moskovaan

Otteita kirjoituksesta Turun Sanomat 11.5.1989, Jouko Grönholm

Kuvan rakentaja

Ilkka Volanen seisoo teatterin näyttämöllä ohuessa hajavalossa ja miettii aikakäsityksen suhdetta tilan muutoksiin. Volanen on valaistussuunnittelija, alansa ykkösiä Suomessa; estetiikkaansa hän luonnehtii kuvanrakentamiseksi.

-Tutkin valon muotoja, värejä, intensiteettiä, liikettä, rytmiä ja tiheyttä. Niistä kuva rakentuu.

Volanen työskentelee valaistussuunnittelijana Helsingin kaupunginteatterissa. Viime vuosina hän on freelancerina tehnyt valot lukuisiin mainetta niittäneisiin teatteri- ja tanssiproduktioihin Suomessa ja Ruotsissa. Volasen ideoita ja asiantuntemusta on käytetty muuallakin kuin teattereissa, mm. näyttelyiden valaistuksessa ja alan koulutuksessa.

...

Teatteriesityksen valaistussuunnittelijana Volanen sanoo olevansa osa kollektiivia, jolla yhteinen tavoite. Mutta samalla hän vertaa valaistusta teatteriesityksen säveltämiseen; molemmissa on viljalti semmoista luovuutta, joka voi syttyä vain yksilöllisestä panoksesta.

-Näyttämöä ei enää voi valaista niin kuin perinteisesti oli tapana. Ihmiset ovat aivan uudella tavalla harjaantuneet kuvan katsomiseen; siksi myös valaistus kohtaa uudenlaisia haasteita. Kuvien ja värien rytmiä on tutkittava tarkkaan. Valot ovat kiinteä osa kokonaisuutta, johon kuuluvat lavastus, puvustus, meikit, äänet ja näyttelijöiden liikkeet.

Luennoissaan Volanen zoomailee valoilla, liu'uttaa niitä. Hän näyttää konkreettisesti, miten tila laajenee ja miten värit käyttäytyvät.

Ensimmäiset uuden koulutuksen saaneet suomalaiset valaistussuunnittelijat *valmistuvat* teatterikorkeakoulusta vuoden kuluttua. Suomalaisten teattereiden valonkäyttö saa lähivuosina oletettavasti uusia jännittäviä ulottuvuuksia.

Volasen esitelmä Turun kaupunginteatterin Sopukassa kuului osana Tietokoneella luovasti -tapahtumaan, jonka on järjestänyt läänin taidetöimikunta. Koko tapahtuman teemaan Volasella oli terveellinen näkökulma. Korostaessaan tietokoneiden hienoja mahdollisuuksia hän muistutti myös, että liiallinen teknistyminen ja numeroituminen saattaa joskus haitata aitoa luovuutta. Silti Volasella on selkeä unelma tietokoneen, valopöydän ja valonheittimien liitosta. Ihanteelliseen yhdistymiseen vain on vielä vuosien matka.

- Valoherkkä ihminen voi saada teatteriesityksen valaistuksesta huikeita virikkeitä; Kun kuvanrakentamisesta tiedetään yhä enemmän, valoherkkien katsojien määrä kasvaa.

Ote kirjoituksesta Kaleva 26.02.1988, Kari Karemo

Oopperakonsertti: Yö ei pääty koskaan

Bartokin Ritari Siniparran linna on synkkä, mustanpuhuva ooppera. Se ei anna vapautusta, ei toivoa. Ritari Siniparran linnassa kouraistaan syvältä ihmismieltä. Ooppera kertoo naisen luulosta voida vaikuttaa rakkaudellaan, muuttaa ja pyyhkiä pois tehtyä. Tämä jää turhaksi yritykseksi, pimeys voittaa, oopperan viimeiset repliikit ovat "Yö ei pääty koskaan, koskaan, koskaan, koskaan". Mutta voittaja ei ole ritari Siniparta, hän jää kohtalonsa vangiksi - voittaja on sisin pahuus. Prologissa sanotaan: "On maailmassa, kaikkialla aseet uhkaa, vaan muut ovat kuolemamme syyt."

...

Ritari Siniparran linnan valinta Madetojan viikon ohjelmaan oli sellainen, jollaisia viikolla olisi pitänyt olla enemmän. Bartokin ooppera on yksi säveltäjän kolmesta näyttämöteoksesta, muut ovat Puinen prinssi ja Ihmeellinen mandariini. Ritari Siniparran linna on harvoin esitetty ja sen toteutus oopperakonserttina oli kiinnostava, vielä kun produktion oli saatu tekemään valaistuksen alan tunnustettu taitaja Ilkka Volanen.

...

Näyttämöllinen teho rakentuikin pelkästään valoihin, niillä oli luotu illuusio Siniparran kolkosta linnasta. Volanen oli tehnyt valaistuksen pelkistetysti, se seurasi teosta suurissa linjoissa. Ei lähtenyt yksityiskohtaisempaan kuvitukseen, vaikka ooppera tarjoaakin siihen suuret houkutukset. Volanen oli hyvin saavuttanut karuutta ja jylhyyttä, skaala oli pimeydestä häikäisevään kirkkauteen. Kun ovet avautuivat paljastaen salaisuutensa, vaihtuivat valot sen mukaan, mutta tähän ei tullut alleviivaamisen tuntoa, sormella osoittamista. Tässä olikin Volasen taito, hän liitti valon elimellisesti tapahtumiin, teki siitä osan teoskokonaisuutta.

Herttua Siniparran linna, Oulu 1988, kuvat videokaappaus vhs-nauhalta

... OULUSSA

Kapellimestari Ari Angervo oli innostunut käyttämään valosuunnittelijoita visualisoimaan klassisen musiikin konsertteja. Maineeni oli kantautunut hänen korviinsa ja sain tilaustyön Ouluun Madetoja saliin. Kyseessä oli visualisointi Béla Bartókin Herttua Siniparran linna oopperakonserttiin. Partituuriin oli säveltäjä kirjoittanut valomerkinnot, mutta niitä en seurannut. Teoksen valot eivät pyrkineet kuvittamaan tarinaa vaan olivat oma itsenäinen abstrakti teoksensa löyhällä siteellä musiikkiin. Elementteinä olivat värien, muotojen ja valon liike. Toteutuspaikkana sali oli valontekijälle kaikkien työsuojelulakien vastainen eikä arkkitehtuurikaan ollut työlleni myötämielinen.

... AJATUKSISSA

"En valinnut valoa taikka ääntä ammatikseni, Ne valitsivat minut"

"Hyvinä päivinä laitteet tottelevat minua"

"Tänä vuonna tikkaat pettivät minut"

... MUOTIMAAILMASSA

Eksyin muotinäytösmaailmaan vuosikymmenen puolessa välissä. Merkittävin oli 1986 Succsess Story of Finland, joka oli Lenita Airiston käsikirjoittama, ohjaama ja tuottama. Valojen osuus kokonaisuudesta oli alle minuutin pituisia jaksoja. Muuten esitys oli kymmenien Kodak-karusellien, videotykkien ja äänien täyttämä nopeatempoinen esitys. Opin, kuinka nopeatempoinen esitys voi olla, ja kuinka vahva tuottajan pitää olla, kun lehdistö hiillostaa ennakkoon tai kuinka vahva valosuunnittelijan, kun valolaitteistosta lähes kaikki himmentimet menevät rikki juuri ennen läpimenoa lehdistölle. Ensi esitys Kansallisteatterin suurella näyttämöllä meni onneksi hyvin.

Tein muistaakseni kahdet tai kolmet muotishow'n valot. Viimeinen oli Finlandia-talolla ja täydellinen epäonnistuminen. Se myös todisti minulle, ettei ala ole minun maailmaani.

VAUHDISSA

Vuonna 1982 minun piti mennä Kööpenhaminaan Festival of Fools'iin. Siellä minulla olisi kaksi ensi-iltaa. Teatteri Porquettas "Walse Macabre" 16.6. ja Ulla Koiviston koreografia Living Movement ryhmälle "Red Song" 18.6. Vielä kesäkuun 8 päivänä olin kuitenkin Tukholmassa, luultavasi Vindhäxor-ryhmän harjoituksissa, kun heti aamusta sain soiton ja menin auttamaan Moderna museet'iin valojen rakentamisessa.

Samana aamuna paikalle saapui suoraan ruotsinlautalta Porquettasin vaaleanpunainen Kleinbus. Museon tuottajan hämmästys oli suuri, kun autossa eivät olleetkaan naisteatterin kuuluisuudet vaan lauttamatkan kokeneet valoihmiset Hämy ja Vinski. Vein heidät teatterisaliin, jossa he rojahtivat eturivin tuoleille ihmettelemään, että olisinko tulossa heidän mukaansa autolla Kööpenhaminaan. Minä sanoin, että kiinnostaisiko heitä auttaa rakentamaan esityksen tekniikkaa, jonka pitäisi olla valmis iltapäivällä illan esitystä varten. Ei kiinnostanut, sillä laitteitaan kokoava Laurie Andersson ei näyttämöllä sytyttänyt. Pojat lähtivät ajamaan kohti Kööpenhaminaa ja minä jäin valoja rakentamaan. Valot valmistuivat iltapäivän harjoituksiin. En nähnyt esitystä, sillä olin luvannut mennä Janin kanssa kaupungille sinä iltana.

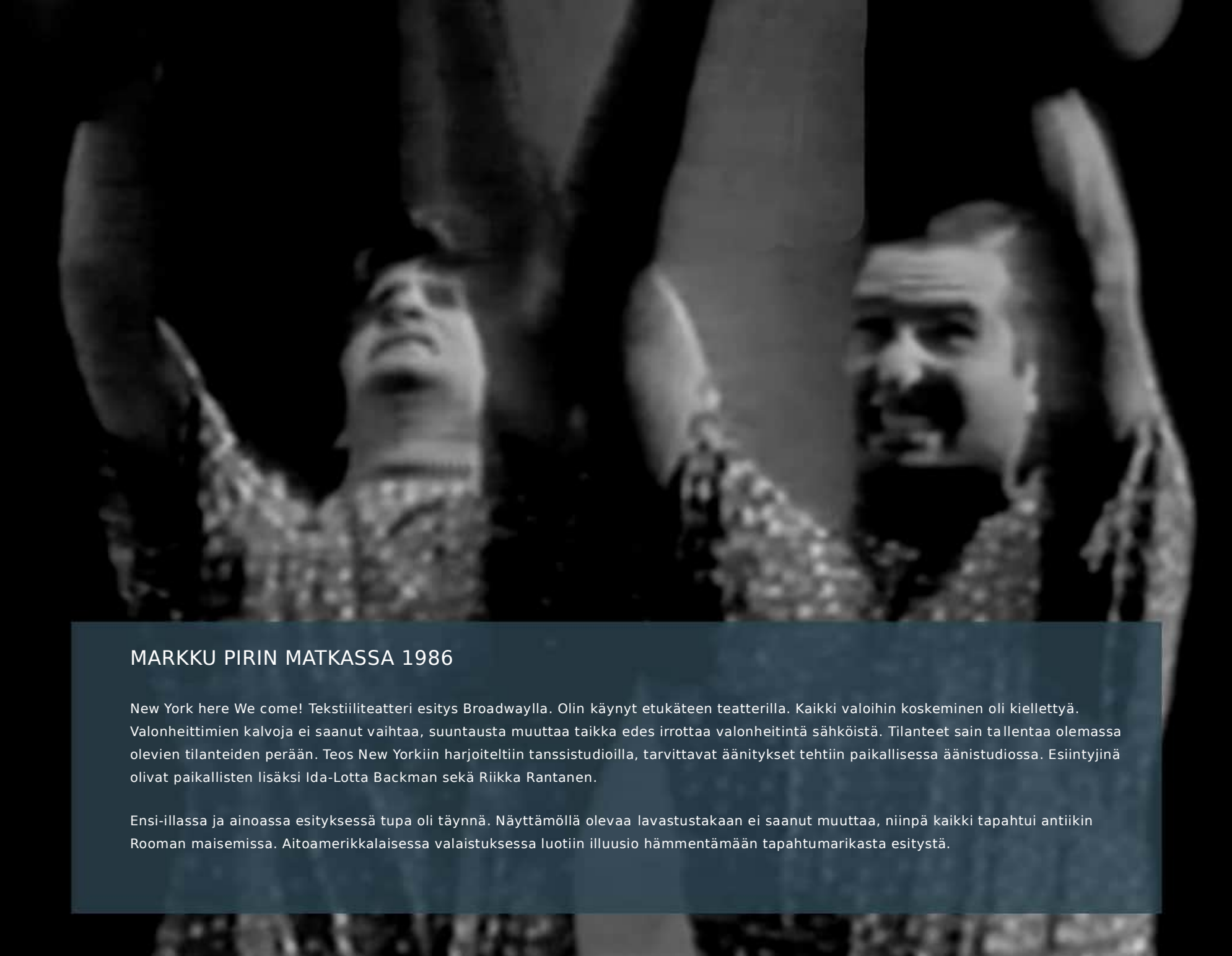
TUKHOLMASSA

80-luvulla autoin usein Moderna Museetissa esityksien toteutuksissa ja toimin myös suunnittelijana (Eva Lundqvist, Michael Laub, Marina Abramović ja Ulay, Mary Fulkerson ja toteutin tanssiesityksiä ja konsertteja).

FRAGILISSIMO-esityksessä (9-10.11.1985) näyttämöllä oli pöytä ja kaksi tuolia. Esityksen aikana koira oli pöydän alla kaluamassa luuta. Pöydän äärellä istuvista Ulay poltti tupakan ja Marina joi lasillisen maitoa.

Minun tehtäväni oli lopettaa esitys sammuttamalla valot sitten kun minusta tuntuu siltä. Esiintyjät tulevat pimeässä sisään ja minä sytytän valot. 15 minuuttia on kulunut ja kädet hikisenä olen valmis sammuttamaan valot, mutta maltoin. 45 minuutin kohdalla sammutin valot. Kuulemma liian aikaisin. Toiseen esitykseen sovittiin merkiksi viimeinen imaisu tupakasta ja savun puhallus. En vain nähnyt savua johtuen valoista, mutta esitys oli tarpeeksi pitkä. Hieno opetus rytmistä ja kestoista.

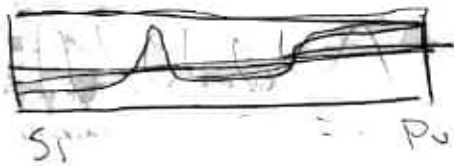
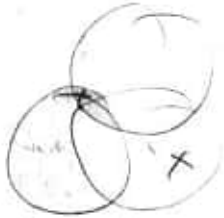
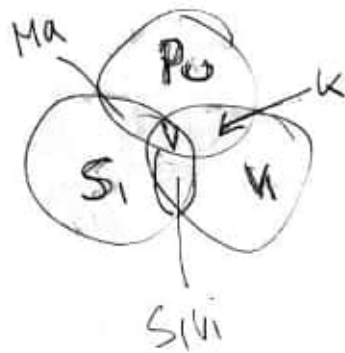

MARKKU PIRIN MATKASSA 1986

New York here We come! Tekstiiliteatteri esitys Broadwaylla. Olin käynyt etukäteen teatterilla. Kaikki valoihin koskeminen oli kiellettyä. Valonheittimien kalvoja ei saanut vaihtaa, suuntausta muuttaa taikka edes irrottaa valonheitintä sähköistä. Tilanteet sain tallentaa olemassa olevien tilanteiden perään. Teos New Yorkiin harjoiteltiin tanssistudioilla, tarvittavat äänitykset tehtiin paikallisessa äänistudiossa. Esiintyjinä olivat paikallisten lisäksi Ida-Lotta Backman sekä Riikka Rantanen.

Ensi-illassa ja ainoassa esityksessä tupa oli täynnä. Näyttämöllä olevaa lavastustakaan ei saanut muuttaa, niinpä kaikki tapahtui antiikin Rooman maisemissa. Aitoamerikkalaisessa valaistuksessa luotiin illuusio hämmentämään tapahtumarikasta esitystä.

- laajan aluetta / koulua käyttäen
- pientä aluetta
- voimavaroja

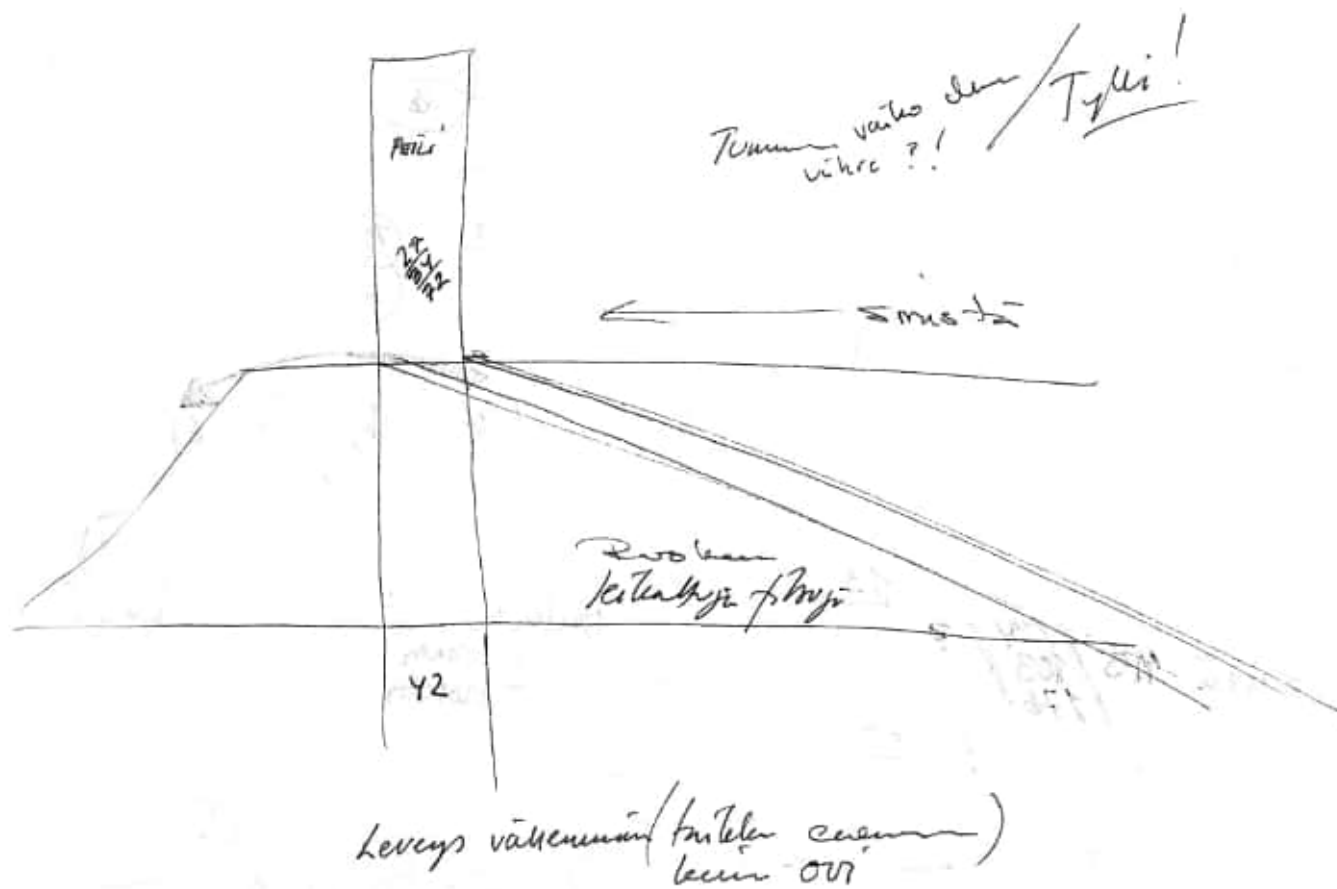
Mikä on valaistus, se on tunnetun ja muodon auttamista pimeällä pimein muuttamalla tunnetuksi ja muotoon. (Käytännön) valo → koulusta koulun pimeä → koulusta koulun

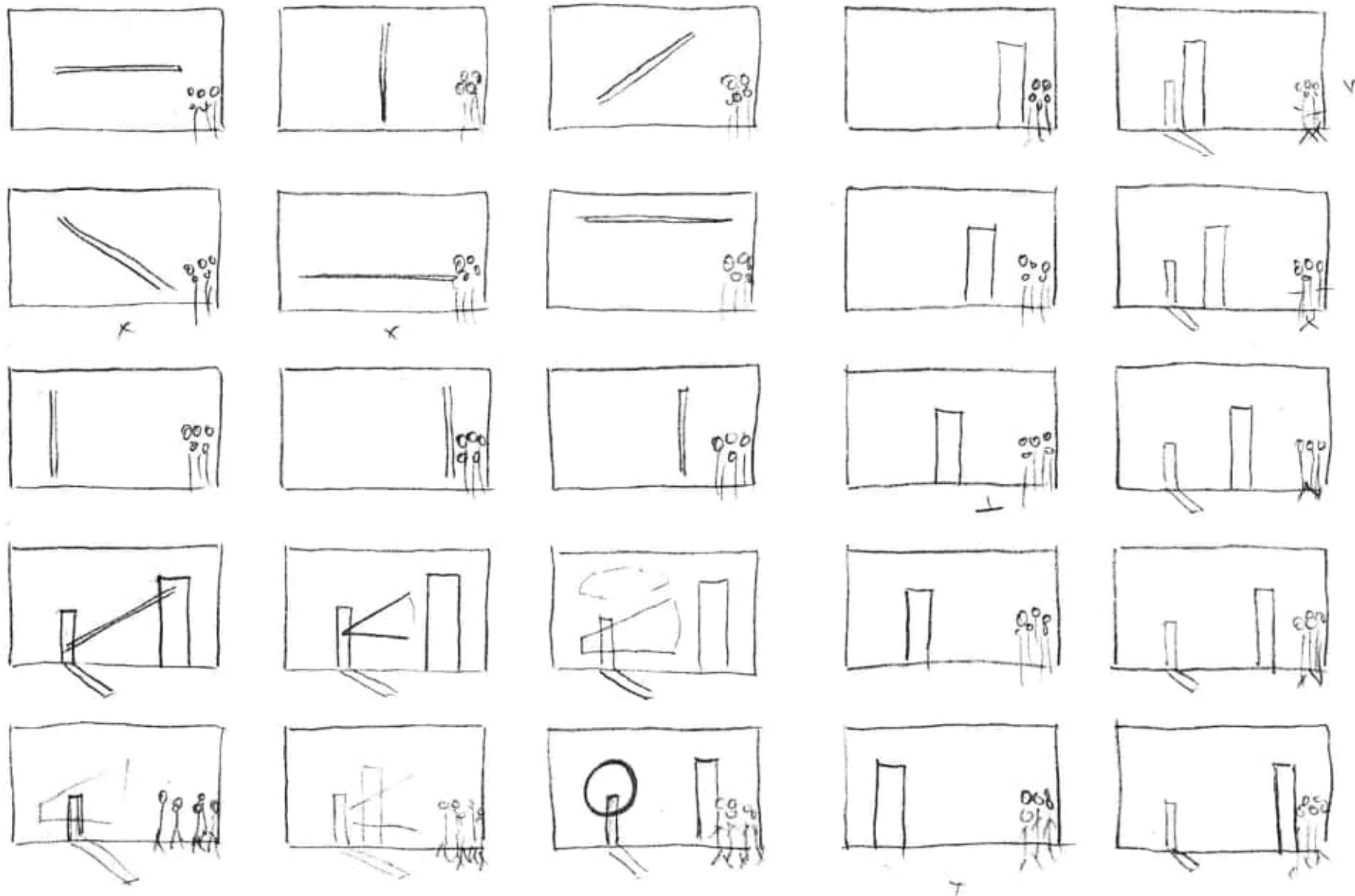
Valon ajattelu energiana ja vertaus ydinvoimalaan antaa kuvan siitä mitä tapahtuu kun on paljon valoa käytössä. Hallitsemisen on vaikea ja tarvitaan tietokoneet jne. Valon hallitsemisen, mutta vauva on että ei-omistetaan ja tuo koneiden ja energian määrä yleensä ohjelmoin mukaan josta mikä on mahdollista mikä ei, mikä voimme tehdä mitä ennen.

Taide ei osaa koskaan olla alustettu koneille, ihmisen luova tietokoneen tuottamattomien maailman ystävien nappulena.

1.

Valosuunnittelija näkee valon tunteella, katsoja kokee valosta tunteen

Long Run

Nenne Hallman Helsingin sanomat 1986

Alussa on aina pimeää

Huone on pimeä. Sitten erottuu selvästi kaistale yötaivasta kuin pariisilaisen ullakkohuoneen kattoikkunan haikea lupaus yön ohitse kiitävistä iloista.

Sininen lämpenee ja piirtää pimeyteen hahmon. Kuin kesken jääneenä liikkeenä muovautuu tilaan kaksi kipsiin valettua naisen torsoa. Yötaivas katoaa. Tilalla on suuri, punertava huone. Toinen torsoista heittää takaseinälle varjon: vanha nainen syöttää puluja Erottajalla. Toinen, näkijään selin oleva torso heittää sivulle kentaurin, merihevoson: miehen. Lattialle syttyy punainen kolmio, lähempänä kutsuu turkoosi suunnikas, kuin akvaarion seinä.

Huone on Vanhan Ylioppilastalon Galleria Helsingissä. Kuva elää. Sen on, tehnyt Ilkka Volanen, valaistussuunnittelija, valotaiteilija. Teatteri-esityksen jumala, jota ilman ei ole kuin mustaa teatteria, mutta valoa tarvitaan siinäkin.

Volanen on tehnyt valoja niin kauan kuin muistaa. Valoissa olleet muistavat, hänet jo 16 vuoden takaa, Vanhan ylioppilastalon konserteista ja diskoista. Volanen, jonka nimeksi paremmin sopisi Valonen — onhan miehellä jatkuvasti valot päällä — on kulkenut rock'n rollista teatteriin, tanssiin. Helsinkiin, Kemiin, Turkuun, Tukholmaan...

Volanen on istunut pimennetyssä huoneessa kolme viikkoa. Virittänyt kattoon, lattialle ja seinustoille 50 valonheitintä, vetänyt noin sadan neliön tilaan puolitoista kilometriä kaapelia.

Tuloksena on *Long Run-esitys* Volasen töistä vuosilta 1981–1986 tukholmalaisen tanssiteatteri Vindhäxorin kanssa.

Valounelma

"Nyt on hyvä olla. Kaverit sanovat, että olen puhunut näyttelystä jo kolme vuotta. Kai se sitten on ollut jonkinlainen unelma. Panna ihmiset näkemään pelkkiä valoja. Minä teen valoilla kuvia. Olen tehnyt siitä lähtien, kun aloin käyttää sivuspotteja, joilla näyttämöä voi rajata lähikuviksi. Sitä ennen mulla oli voimakas värien kausi."

"Se, mitä nyt on esillä, koostuu neljästä Vindhäxorin esityksestä. Ensimmäinen on Fjärran från Kaukasus, toinen Öar, kolmas Molnstigar ja neljäs Kråkåker, joka jäi minulta keväällä kesken, kun putosin harjoituksissa tikkailta. Ranteet menivät poikki."

Volanen on kuntouttanut käsiään puoli vuotta ja hautonut näyttelyä. Seestynyt, kirkastunut. Sanoo itse olevansa hyvässä elämänvaiheessa: ei pelkää enää ja turha sähläys on jäänyt lopullisesti taakse. "Kun vielä oppisi elämään kuin tavalliset ihmiset, esimerkiksi käyttäytymään normaalisti kesämökkivierailulla, kun on ikänsä istunut pimeissä huoneissa."

Muistilla varustetun valopöydän ääressä Volanen muuttaa yötaivaan pienellä ranneliikkeellä aurinkoisen päivän puiden siimekseksi. Kuva on heleä, tasapainoinen.

"Sanoit, että nää mun valot ovat seesteisiä. Joo, kyllä niitä aina kauniiksi sanotaan. Nää valot on ihan oma juttunsa. Niissä vallitsee ihan eri aika kuin esityksissä, joihin ne kuuluivat. Jos esitys oli hyvä, tulimme yhtä aikaa loppuun, jos huono, jompi kumpi, tanssijat tai minä ehti nopeammin."

"Mutta ei näiden kuvien katsomiseen tarvitse tuntea Vindhäxorin esityksiä. Mun valot toimii omina kokonaisuuksinaan, kertoo tarinoita, ja toivottavasti, aiheuttaa tunteita."

Puutarhassa

Volanen istuu iltapäiväaurinkoisessa puutarhassa, huomaa heti yöstä jääneen pihalampun valon, muistaa edellisestä tapaamisesta kadunpätkän, jossa aurinko paistoi liian kirkkaasti. Keskipäivällä on katseltu Volasen ottamia valokuvia, jotka ovat kuin muistiinpanoja siitä, kuinka valo luonnossa ilmenee: ylikypsä viljapelto, pilvitaivas, auton valojen paljastama katu. "Luonnossa valo vaikuttaa ihmisiin suoraan. Se menee suoraan tunteeseen. Auringossa on hyvä olla. Mä olen huomannut, että ainakin joillakin on hyvä olla minun valoissani. "Aluksi mä tietysti jouduin opettelemaan ihan pelkkää valaisemista, miten saada kohde näkymään. Siihen on omat sääntönsä. Tanssissa yleisvalon on tultava päältä, liikkeet valaistaan sivusta. Valtaosassa Suomen teattereista ei pysty edes käyttämään sivuvaloja, mutta ne on välttämättömiä, kun valaisemisesta siirrytään kuvan rakentamiseen."

"Mä olen siinä vaiheessa, että haluan unohtaa tietoja, joita olen hankkinut, tulla tavallaan katosta lattialle, siellähän mun tärkeimmät valoni nyt ovat. Pitää hakea uutta tietoa jostain muualta."

"Muodot ovat töissäni ihan uutta, vasta tullutta. Kolme vuotta sitten niitä kokeilin, enkä uskaltanut näyttää kenellekään, etteivät olisi pitäneet hulluna."

"Se turkoosi suunnikas on lepopaikka, punaisessa kolmiossa on ristiriitaa, mutta voimaa.

"Ja se palkki seinässä, jossa värit vaihtuvat on ulkomaailma, siinä vaihtuu yö päiväksi."

Volanen tarkkailee valoja Helsingin kaduilla mopon selästä, mutta vain liikennevalo pysäyttää mopon: "En mä jää auringonlaskuja ihailemaan, mutta pikkuhiljaa kyllä näkee enemmän asioita valoina, kuin esimerkiksi esineinä."

Opettajat

Ranteita parannellessaan Volanen oli valitsemassa kymmentä ääni- ja valaistuslinjan opiskelijaa teatterikouluun, alan ensimmäiselle kolmevuotiselle kurssille. Volanen on itse käynyt koulun lyhyempiä kursseja 70-luvulla ja toimi teatterikorkean valo- ja tehostemestarina 70-luvun loppupuolen. Hän ehti valaista 50 näytelmää opetusteatterissa.

Alan koulutus alkoi viime hetkellä, sillä uusissa teattereissa ja esitystiloissa sijoitetaan tehosteisiin. Tavanomainen lavastaminen ei enää riitä, valokin on yhä enemmän osa kokonaisuutta, ei pelkästään valaisemista varten.

"Kai sitä on lapsena saanut liikaa sähköiskuja. Jotenkin ei ole koskaan tullut muuta työtä mieleenkään. Tää alkoi koulubileiden järjestelemisestä, dj:nä oli pakko työskennellä ja oppia nopeasti. Siinä tajusi sen, mitä teatterin valoja suunnatessa ei helposti oivalla: valolla on tehoa. Dj saa ihmiset käymään käsiksi toisiinsa tai lähtemään koteihinsa. Se oli tehokas koulu. Ja elokuvat. Niitä katsomalla on oppinut paljon. Esimerkiksi sen, että teatteria voi tehdä elokuvan keinoin. Muuttamalla valoa näyttelijän kasvoilla voi liikkua ajassa eteen- ja taaksepäin. Sitä kokeiltiin Kemin kaupunginteatterin Salka Valkassa.

Ensimmäisenä Euroopassa ääni- ja valokoulutus saatiin valtion laitokseen. "Vaikka en olisikaan itse siinä mukana, mietin jo, mitä ne kymmenen valittua tekevät kolmen vuoden kuluttua. Sillä lailla ajatukset ovat siinä kiinni."

Valoesityksen lopuksi Volanen heittää laserinkapean salaman pimeään huoneen poikki — ei laserilla, vaan piirtoheittimellä. Sytyttää valot ja harha on poissa. On vain mustaa kangasta, kipsiä, lamppuja. Volanen kokoaa tavaransa, mopokypärän, korvalappustereot, kiitolasit. Heilauttaa kättään ja on poissa. Mielessään hän sytyttää jo valoja New Yorkiin. Markku Pirin näyttelyyn.

Helsingin sanomat 1986 **Nenne Hallman**

IDENTITEETIN VOIMISTUMINEN

Valosuunnittelussani vahvistui tilan ja ajan synnyttäminen.

Huipputekemisen aika korostui 80-luvulta 90-luvun alkupuolelle. Nuo vuodet olivat intensiivisyytensä ja uuden luomisen vuoksi merkittäviä omassa kehityksessäni. Sain tilaa työtavalleni olla osana esitystä yhtenä esiintyjänä. Minulla oli tilaa työskennellä omien visioitteni kanssa. Sain kokeilla ja improvisoida, kunhan olin tilanteelle herkkänä. Sain onnellisena ja onnekkana työskennellä hyvien ihmisten kanssa. Suunnittelijan sivureittejäkin tuli tehtyä. Kaikki ei ollut aina niin onnistunutta.

Improvisaatio harjoituksissa oli tärkeää lopputuloksen etsimisen ja valoherkkyyden kannalta. Siitä tuli myös tärkeä elementti valojen ajamisessa. Jokainen esitys on erilainen, miksi siis valojen pitäisi olla staattiset?

Koska 70-luku ja 80-luvun alku olivat ammattitaidon opettelua, olivat 80-luvun loppuosa ja 90-luku sen hiomista. Sitä joutuu erilaisiin produktioihin. Taiteelliset tavoitteet poikkesivat toisistaan. Joskus tavoite oli korkealla, mutta ehkä katosi ennen ensi-iltaa. Joskus ei ollut selkeää taiteellista tavoitetta, mutta ensi-ilta oli poikkeuksellisen hyvä. Yleensä työryhmien kemiat toimivat. Ilmeisesti maine piti huolen, ettei ihan kuka tahansa pyytänyt keikalle, paitsi jos oli Hesarin sivuilla kehuttu juuri edellisenä päivänä...

Kokemus opetti, ettei jokainen työ ole saman arvoinen. On myös töitä töiden takia, ja niillä turvataan taloudellinen asema ja "rahattomien" projektien tekeminen. Tämä ei tarkoita panostuksen määrän alenemista, sillä taiteelliset ambitiot on hyvä käyttää täysillä siellä, missä niille on tilaa ja tilaus. Teatterityöt jatkuivat ja näyttämöiden koko suureni. Konsultoinnit teatteritaloihin lisääntyivät. Valosuunnittelulla oli tilaus ja tilaa.

Valosuunnittelu ei voi olla kokonaisuutta parempi, koska silloin se on epäonnistunut.

Tanssivaloissani väri tuli aina ylhäältä ja näkyvyys tehtiin sivuvaloilla. Väri oli tilaa, ja sivuvalot olivat näkyvyyttä. Kun vertaan kolmea 80-luvun työtä: Evan Fjärran från Kaukasus, Ullan Sanaton syrjähyppy ja Cassandra, niissä kaikissa oli sama periaate. Sivuvalot loivat näkyvyyden liikkeelle ja väri oli tilallinen ja rytmittävä elementti. Valaistus syntyi harjoituksien myötä, siitä tuntemuksesta, joka minulla syntyy liikkeeseen, tanssijoiden synnyttämään energiaan ja sen suuntaan. Ne ohjasivat siihen, että teemme yhdessä tätä esitystä, jolla kosketamme katsojaa.

Evan koreografioissa teos syntyy liikkeestä, tanssijoiden energiasta, ajasta ja tilan käytöstä. Tunnelma syntyy katsojassa teoksen dynamiikan myötä.

Kentällä kohdattiin myös ongelmia. Valosuunnittelun aseman nousun myötä syntyi ylilyöntejä, mutta kohtuullisessa ajassa kuitenkin alalla opittiin ymmärtämään oma asema eri taidemuotojen tavoitteissa ja toteutuksissa. Näyttämötaiteen valosuunnittelija ei ole ensisijaisesti valotaiteilija, vaan työskentelee kollektiivisesti ja tasapainotellen halutun sisällön välittämiseksi. Valotaiteilija tekee valoteoksia pääelementtinään valo. Nämä kaksi ammattikuntaa on mahdollista yhdistää yhdessä teoksessa, mutta sen pitää tapahtua harkiten ja perustellusti.

Valaistus koettiin monesti välttämättömänä pahana. Valosuunnittelua ei ikään kuin ollut olemassa, vaan työnkuva aikajoin palasi käsitteeseen ”valojen rakentamista ja ajamista”. Asenteiden ja vanhan tavan seurauksena valojen rakentamiseen varattu näyttämöaika oli liian lyhyt suhteessa vaatimuksiin. Teknisellä tasolla oli taistelua välineiden määrän ja ominaisuuksien kanssa, taiteellisella tasolla taistelua suunnittelijan asemasta muiden rinnalla. Asenteet ja arvostus tai sen puute ovat yhä syvällä teatterin rakenteissa.

Kun perusratkaisu ja kuvan perustan rakentaminen rutinoituivat, pystyin hyödyntämään vapautunutta aikaa ja voimia muun ilmaisun kehittämiseen. Monet töistä olivat kuin laboratorio. Värien käyttö muuttuu, herkistyy ja tarkentuu vuosien matkalla. Ilmaisussa valon suunta oli menettämässä merkitystään. Tilan rakentajaksi tuli väri. Samalla värien määrä esityksissä lisääntyi ja väripaletti monipuolistui välillä yllättäviin suuntiin. Varsinkin tanssissa valojeni rytmiikka pyrki olemaan edelleen vapaa seuraten liikkeen ja tunnelman muutoksia. Yhä selvemmin valo loi ajan ja tilan muutoksia.

KEIKAT USA 1984 JA 1985

Kun kulttuuri kiinnostaa, se saa ruotsalaisen tanssiryhmän loppuunmyydyt esityksen aikaiseksi viidakkorummulla ja puhelinsoitoilla.

St. Mark's kirkko eksotiikallaan hurmasi meidät, vaikka se oli esitystilana pohjoismaisen mittapuun mukaan aika onneton. Se sopi myös Fjärran från Kaukasus esitykseen. Kirkon valotekninen varustus oli riittävä, mutta äänentoistoa ei ollut. Se jouduttiin vuokraamaan kohinoineen ja häiriöäänineen.

Kun palasimme 1985 tiesin mitä odottaa. Yritin ennakkoon saada varattua paremmat äänilaitteet siinä onnistumatta. Meni aikansa ennekuin ymmärsin, että tämä maa, jonka laitteita Euroopassa ihannoidaan taitaa tuoda ne kaikki Eurooppaan, sillä ainakaan vuokrausfirmoilta en saanut sitä laatua mitä halusin. Joten vuokrasin samalta firmalta samanlaatuiset kaiuttimet ja vahvistimet kuin edellisellä kerralla. Varmistaakseni häiriöttömän äänentoiston, otin mukaani kolme C-kasettisoitinta ja pienen muovisen mikserin. Se oli sellainen 100 markan 9 v-patterilla toimiva neljän nupin ihme. Mutta eipä kohissut taikka naksunut.

Valokalusto oli paikallisen standardin mukaisesti onnetonta, mutta kyllä niillä sai toteutettua suhteellisen hyvin, jopa jotkut tarkat muodot. Amerikkalaisessa valaistuksessa määrä tuli ennen laatua. Valolla tavoiteltiin muita arvoja kuin pohjoismainen draamapohjainen valaiseminen.

Samalla matkalla kävimme myös esiintymässä Washingtonissa tanssifestivaalissa, jossa jokainen ryhmä sai esittää noin 15 minuutin pituisen jakson teoksestaan. Kaikilla minuutit venyivät ja paras oli paikallinen ryhmä, joka veti täyden 45 minuutin esityksen.

Ensimmäisenä iltana äänentoisto ei toiminut kuin näyttämöllä ja betonibunkkerissa, joka oli tarkkaamo. Toisena päivänä valopöytä oli tyhjentynyt, joten kaikkien esitysten valojen uudelleen ohjelmointi viivytti esityksien alkua noin kaksi tuntia. Minulla ohjelmointiin meni vain 15 minuuttia, koska ajoin valot käsin.

St. Mark's Church

This, the East Village's unofficial cultural center, offers some of the city's finest contemporary poetry, dance and theater. Ontological at St. Mark's Theater is an Off Off-Broadway venue specializing in experimental fare. The Danspace Project stages performances in the church's spare and open 300-seat sanctuary during some 20 weeks every year. Although Danspace, founded in 1974, has featured work by contemporaries like Bill T. Jones and Meredith Monk, dance performances as such at the church actually go back as far as the 1920s when leading figures such as Isadora Duncan, Martha Graham and Ruth St. Denis performed here. The Poetry Project offers readings on Monday, Wednesday and Friday evenings as well as weekly writing workshops and a monthly lecture. Poets who have read here over the years include John Ashbery, Amiri Baraka, Allen Ginsberg, Galway Kinnell, Robert Lowell, Frank O'Hara and Adrienne Rich. The church was completed in 1799 on the site of a chapel originally built by Peter Stuyvesant, governor of New Amsterdam, New York City's old Dutch name. Alexander Hamilton provided legal help to incorporate the church as the first Episcopal parish in America. So, it remains. It was built in roughly three stages: the original Federal structure, as mentioned, the Greek Revival steeple and the cast-iron portico. The church also provides numerous social services to Lower East Side residents.

Saturday, March 24, 1984, THE WASHINGTON POST

Spotlight: Exercises in Stretching

By Alan M. Kriegsman

..... If Spalding's dancers looked like refugees from the Laura Dean company, the trio of women in "Far from Caucasus" might have been latter-day Isadora Duncan's, swooping, swiveling and oscillating in their zephyrous fashion. This was the offering of Vindhäxor ("Windwitches"), a Swedish troupe on its first American tour, directed by dancer-choreographer Eva Lundquist. The piece, with a moody score composed and played by pianist Mats Persson and shrewdly atmospheric lighting by Ilkka Volanen, had a soulful resonance—at times it reminded one of the bleak pathos of "Wind," a 1928 film masterpiece (starring Lillian Gish) by Swedish director Victor Seastrom. But it, too, wore out its welcome with slow-moving redundancies.

Craft on a Small Canvas By Deborah Jowitt

VINDHAXOR (WINDWITCHES). At St Marks Church in the Bowery (May 2 to 8). Eva Lundquist's *Cloud Tracks*

Last month, Windwitches, a Swedish "fringe" group (translation: lacking government subsidy), blew into SL Marks Church for four performances of a single piece, *Cloud Tracks*, that in its sweetness, peacefulness, and communality carried me right back to the late 1960 and early 1970s, when many shared an idealistic vision of simplicity.

Cloud Tracks is shaped like a ritual, but without rigor. It builds very gradually from stillness into motion and returns to stillness. In the beginning, a long pointer of light moves across the floor to "awaken" the dancers. Later, it retracts. Here and there, a square of light appears on the light-mottled floor. (The lighting, by Ilkka Volanen, is the most sophisticated thing about the piece, unusual and elegantly simple) At first some of the dancers are sitting quietly behind transparent panels that blow slightly; others wait closer to the audience, meditating motion. Only occasionally, and late in the piece, does any one of the seven performers engage in full-out dancing. In these brief individual flurries, they display a soft, loose, free style — as if the wind, or many small breezes, were pushing their limbs this way and that. I wished for a little more such dancing, by way of a climax. Most of the movement consists of calm, alert walks that bring one dancer into another's vicinity. With sudden, hushed agility, one would spring onto another, folding his or her body around the new partner. "I trust you; hold me." Their supports and tumbles have the springy weightedness of Contact Improvisation, but such lifts rarely lead to exploratory sequences; they are brief, unheated encounters that perhaps renew the participants and enable them to continue. They are all intensely aware of the space they are in. Although every member of the group clearly matters to every other one, they treat each other as part of a vital landscape rather than as specific individuals.

The pacing is leisurely, which gives the audience time to become familiar with the performers — Linda Forsman, Maria Hammarsten, Marzenna Kolesnik, Cecilia Roos, Martin Coles, Andy Cowton, and Lundquist. That the energy tends to come in small bursts—a single act here, another there, without much overlapping—reinforces the air of ritual, but drags at the pacing, creating bland rhythms and making you wonder what these people are trying to accomplish and whether they ever will. Yet afterward, I felt pleased, sane, and prone to excuse the moments when my attention had wandered.

ARKIRUTIINIT

Työni olivat olleet voimakasta värien räiskintää. Se oli ollut näyttävää ja poikkeuksellista. Vuosien aikana lisääntyi värinkäytön tarkkuus ja harmoninen kokonaisuus voimistui.

Jokaisella valonheittimellä ja värillä on funktio sekä tehtävä kokonaiskerronnassa.

Myös tapani sijoittaa valonheittimet selkeytyi. Kahden vuosikymmenen aikana kehitin toteutustavan ”perusvaloille” eli valaistuksen elementeille. (takavalot, etuvalot, yläsivuvalot, sivuvalot, erikoisspotit), Toteutin perusvaloissa näyttämökoon mukaan skaalautuvaa formaattia, joka sopi työskentelytapani paikasta ja teoksesta riippumatta. Lähes jokainen näyttämö oli samankaltainen matemaattinen yhtälö ja lähes jokaiseen teokseen tarvittiin tietyt perusasiat. Valokalustot ovat ripustettu periaatteessa samojen sääntöjen mukaisesti suhteessa tilaan, ja peruskuvan rakentamisessa nuo elementit ovat kaiken perusta. Niiden lisäksi tarvittiin teoskohtaiset valonheittimet. Ne edustavat kuitenkin lopputuloksessa vain parinkymmenen prosentin määrää. Tämä työtapana nopeutti yhtä suunnittelun vaihetta. Tein jopa ohjelmoitavalle Casio-laskimelle Basic-pohjaisen ohjelman ”hyvät valot”. Kun syötin näyttämön mitat ja käytettävissä olevan valokaluston määrän ja laadun, niin jonkin ajan kuluttua sain tiedot siitä, mikä olisi taloudellisin tapa toteuttaa väripesut ja sivuvalot sekä mahdollisen lisäkalustotarpeen.

Näyttämö on matemaattinen haaste siitä, kuinka se täytetään valokartioilla.

Aina 90-luvulle saakka uusien näyttämöiden suunnittelussa sijoitettiin 2/3-osaa valokalustosta katsomon puolelle ja 1/3 näyttämölle. Oikea tapa on juuri päinvastoin.

Suunnitteluun kuuluu suunnitella valojen ajaminen. Sekin kehittyi taiteellisten tavoitteiden mukana. Siinä on kyse nyansseista, sekunnin murto-osista, valojen ajajan läsnäolosta ja olemisesta yhtenä esiintyjänä, sen pitää perustua enemmän toimintaan kuin repliikki-iskuihin. Tämä tarkoitti valotilanteiden elävän esityskohtaisesti.

Vuosien saatossa suunnittelun painopiste painottui yhä enemmän harjoituksiin. Onnistuneissa tapauksissa valoille rakennettiin harjoitusten varhaisessa vaiheessa pohjat, joilla saattoi improvisoida harjoituksissa. Usein nämä improvisoinnit autoivat luomaan lopulliset ratkaisut valoille, valotilanteille ja valojen ajamiselle. Tämä valojen oleminen elävänä harjoituksissa edesauttoi myös työryhmän muita jäseniä.

VALO NÄYTTÄMÖTAITEESSA

Näyttämötaiteen valosuunnittelija ei mielestäni sanan varsinaisessa merkityksessä ole valotaiteilija. Koen valotaiteilijan henkilöksi, joka tekee puhtaasti teoksia valolla. Nämä kaksi ammattikuntaa on mahdollista yhdistää ja hyödyntää yhdessä teoksessa, mutta sen pitää tapahtua perustellusti. Kohtuullisessa ajassa valosuunnittelijat oppivat ymmärtämään tavoitteet ja oman asemansa toteutuksessa. Toki erehdyin itsekkin välillä luulemaan taiteeni olevan kaiken sisällön keskipisteessä. Näyttämötaiteessa työskennellään kollektiivisesti ja tasapainotellaan halutun sisällön välittämiseksi.

Kansan parissa valosuunnittelun huipulla oleva on valotaiteilija.

Työkohtaisesti valojen asema ja ilmaisuvoima voivat vaihdella. Valaistuksella voi olla merkittävä rooli kokonaisuudessa tai joskus jopa soolo tai pelkästään tilanteita tukeva tehtävä. Valo voi olla taidetta taiteen sisällä. Koska se ei kuitenkaan ole itsenäinen, vaan joutuu seuraamaan muita osa-alueita ja kokonaisuutta, se ei ole valotaidetta sanan varsinaisessa ja tinkimättömässä asetelmassa. Sama pätee kaikkiin näyttämötaiteen tekijöihin.

Pitkään uskoin, ettei minulla ole huolen päivää; koneet tottelevat minua. Järjestelmien monimutkaistuminen ja koneellistuminen oli kuitenkin viemässä voiton. Koneet ja koneistot pyrkivät yhä määrittelemään työtapaani ja alistamaan luovuuttani.

Opin paljon ja koin monenlaista 80-luvulla. Nämä kokemukset loivat perustan tulevien vuosien periaatteiksi.

Jordansikten

Drömvävarna,

TYÖHISTORIAA

1980-LUVULLA

AJATTELU OPPI LENTÄMÄÄN

ASUNTO MENI

RANTEET MURTUIVAT

TAX-FREE TULI TUTUKSI

ELÄMÄ HYMYILI

TYÖT: 1980–1989

Työsuhteet

1983–1985	Studio Julius	tehostemestari
1985–1987	Radio City	studiopäällikkö
1988–1990	Helsingin Kaupunginteatteri	valosuunnittelija

Apurahat ja palkinnot

1986 -	Työskentelyapurahoja	Helsingin kaupunki, Uudenmaanlääni ja Opetusministeriö
1987	Puolivuotinen taiteilija-apuraha	Valtion taiteilija-apuraha
1988	Puolivuotinen taiteilija-apuraha	Vantaan taiteilija-apuraha
1989	Tutkimusapuraha	AVEK

Tila- ja valoteokset

1984	Luu ja siipi	Vanha ylioppilastalo	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
1985	Zenon	Tukholma	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
	Svodoba	Kokkola	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
1986	Long Run	Vanha ylioppilastalo ja Tukholma Glashuset		valo- ja äänisuunnittelu
1988	Vesi muuttuu energiaksi	IVO:n pääkonttori	Kirsti Rantanen ja oppilaat, Taik	valosuunnittelu
	3	Kluuvin Galleria	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
	Testamentti	Esplanadin lava	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
	Mummies	Tukholma	Ervasti, Liulia, Volanen	äänisuunnittelu
	Siniparran linna	Madetoja sali, Oulu	kapellimestari Ari Angervo	valosuunnittelu
	Arbeit macht frei	Billnäs	Ervasti - Liulia - Volanen	äänisuunnittelu

Sävellystyöt ja äänimaailmat

1981	Suomen Piru, TV-1, elokuva	ohjaus Pekka Mandart
1982	Turun palo, TV-2, tanssiteos	koreografi Marjo Kuusela
1982	Viisi vuodenaikaa LP	yhteistyössä Toni Edelmannin kanssa

Tanssiteokset

1980	Vaikka kuinka monta yötä – sitten	koreografi Ulla Koivisto	valo- ja äänisuunnittelu
	Musta linnunlaulu	koreografi Ulla Koivisto	valo- ja äänisuunnittelu
	Oljet käryävät, historia palaa	Tanssiteatteri Raatikko, koreografi Marjo Kuusela	äänisuunnittelu
1981	Varvastanssi	Tanssiteatteri Raatikko, koreografi Marja Korhola	valo- ja äänisuunnittelu
	Cassandra	koreografi Ulla Koivisto	valosuunnittelu
	Cay Da-puu	Tanssiteatteri Raatikko, koreografi Marjo Kuusela	äänisuunnittelu
1982	Sanaton syrjähyppy	koreografi Ulla Koivisto	valosuunnittelu
	Fjärran från Kaukasus	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Juhlanäytäntö	Studio Julius, koreografi Marja Korhola	valo- ja äänisuunnittelu
	Hillin, Millin ja Lillin seikkailut	Tanssiteatteri Hurjaruuth	äänisuunnittelu
	The Red Song	Living movement, koreografi Ulla Koivisto	valosuunnittelu
1983	Irti	Tanssiteatteri Raatikko, koreografi Marja Korhola	valosuunnittelu
	K.Airo	Studio Julius, koreografi Ulla Koivisto	äänisuunnittelu
	Almeria	Studio Julius, koreografi Jorma Uotinen	äänisuunnittelu
	Track follows	Vindhäxor, Mary Fulkersson, Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1984	Siirto	Studio Julius, koreografi Taru Arho	valo- ja äänisuunnittelu
	Öar	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1985	Molnstigar	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Kråkråker	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1986	Jordansikten	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Linnankutsut	Vanha yo-talo, koreografi Anneli Rautiainen	äänisuunnittelu
1987	Dreamweavers	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1988	Rahisevan kuun aika	koreografi Ulla Koivisto	valo- ja äänisuunnittelu

1989	Flygare	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Blues jam	Göteborgin baletti, koreografi Tommi Kitti	valosuunnittelu

Näyttämötyöt

1981	Suklaata muumioille	kokeellinen teatteriesitys	valo- ja ääni, käsikirjoitus
1982	White Out	Moderna Museet, ohjaus Michael Laub	valosuunnittelu
	Pimeys ilon syvyys	Liisi Tandefelt, ohjaus Eija-Elina Bergholm	valosuunnittelu
	Walse Macabre	teatteriryhmä Porquettas, ohjaus Laura Jäntti	valo- ja äänisuunnittelu
1984	Huipputapaaminen	Studio Julius, ohjaus Tytti Oittinen	valo- ja äänisuunnittelu
1985	Tunnetteko linnunradan	Intimiteatteri, ohjaus Arto Minkkinen	valosuunnittelu
	Fragilissimo	Moderna Museet, Marina Abramović, Ulay, Michael Laub, Edmondo Za	valosuunnittelu
1986	Salka Valka	Kemin kaupunginteatteri, ohjaus Matti Miikkulainen	valosuunnittelu
1987	8 minuuttia auringosta	teatteri Dalvadis, ohjaus Idalotta Backman	valosuunnittelu
	Succsess Story of Finland	ohjaus Lenita Airisto	valosuunnittelu
	Piipää	Vanha yo-talo, ohjaus Marikki Hakola	valosuunnittelu
1988	Beaivi Áhcázan	teatteri Dalvadis, ohjaus Idalotta Backman	valosuunnittelu
	Raivoisat Ruusut	Katajanokan konepaja, ohjaus Ritva Siikala	valosuunnittelu
	Saatana saapuu Moskovaan	Kemin kaupunginteatteri, ohjaus Matti Miikkulainen	valosuunnittelu
1989	Venetsialaisella torilla	Helsingin Kaupunginteatteri, ohjaus Hannele Rubinstein	valosuunnittelu
	Kolmastoista kuu	Espoon kulttuurikeskus, ohjaus Idalotta Backman	valosuunnittelu
	Vanja Eno	Suomen Kansallisteatteri, ohjaus Ritva Siikala	valosuunnittelu

Näyttelyvalaistus

1987	Valo ja aine	Helsingin kaupungin taidemuseo
------	--------------	--------------------------------

III-NÄYTÖS: TEKEMISEN VUORET

1990-

1. KOHTAUS: TEKEMINEN VIE - ETEENPÄIN

TEKEMISEN TAHDIT

Tekeminen sujui 90-luvulla. Tekniikka oli hallinnassa monien erilaisten tilojen ja tapahtumien kokemusten myötä. Välineet tottelivat minua. Värin ja valon sisällä jatkuva eläminen synnytti nopeitakin sisällöllisiä ratkaisuja, jotka kuitenkin olivat tyyli- ja lajissaan oikeita. Kokeileva räiskintä oli ohitse, ja ammatillinen osaaminen tahditti vauhtia. Arvostukselle annoin vastinetta ammattitaidolla ja läsnäolollani.

Valo- tai tilateoksiin ei rahaa valitettavasti vieläkään löytynyt, vaikka kysyntää oli. Valoa piti saada, se oli nyt ”in”. Sitä nähtiin televisiossa ja ulkomaan seminaarimatkoilla. Mielikuva valotaiteesta muodostui puoliksi viihteen, speksaattorien ja puoliksi kaupallisten ratkaisujen ahaa-elämyksistä. Välineisiin perustuvan taidemuodon raskas tekninen toteutus oli monille kalleutensa vuoksi yllätys, jopa varakkaille tilaajille täysi yllätys. Taitelijat tekivät erilaisten valotöiden ohella valo- ja tilateoksia, vaikka eivät tuosta työstä saaneetkaan palkkaa.

Valotapahtuman toteutuksessa budjetista 98 % menee kuluihin ja 2 %, hyvällä onnella, voidaan jakaa palkkioina.

Alkuviehätyksen laimennuttua, ja kalleuden tultua selväksi, tilaukset vähenivät. Tilanne parani kuitenkin uudelleen laman jälkeen. Ylimääräistä rahaa oli, ja kansalle haluttiin tarjota sirkushuveja. Mitä arvokkaampi kulttuurillinen kohde valaistiin ja mitä värikkäämmiin, sitä halutumpi. Jatkuvuutta taikka kaupunkitilan rikastamista ei välttämättä haluttu eikä osattu kuvitella. Todellinen ymmärryksen puute valotaiteesta muodostui ongelmaksi, kun päätöksiä ja valintoja tehtiin ja ratkaisujen vaikutukset olivat pitkäkestoisia ja monivuotisia.

*Ilman syvempää sisältöä: Värivalo suunnattuna talon tai monumentin pintaan ei ole valotaidetta
Värivalo suunnattuna puuhun tai maisemaan ei ole valotaidetta
Värivalo, joka syttyy ja sammuu, ei ole valotaidetta. Se on liikennevalo.*

Tavallisuudesta poikkeava valaistus nimetään, medioita myöten, liian helposti valotaiteeksi ja tekijät valotaiteilijaksi. Kun toteutetaan valaistustapahtuma, jossa nykytekniikalla luodaan valoja, se on tapahtuma, jolla on oma arvonsa ja paikkansa.

TEKEMISEN VALOT JA VARJOT

Työskentelin samaan aikaan monessakin projektissa suunnittelujen eri vaiheissa. Tämä on varmaankin ollut se vaihe elämässäni, jossa olen ollut voimakkaimmillani.

Elämän moniajon hallinta kiidättää ja kiireinen tekee nopeita päätöksiä.

Projektien suurentumisen ja vaativuuden myötä ajauduin kauemmas nuoruuden ideologiastani, vaikka se oli edelleen olemassa. Keski-ikä lähestyi ja elämä keskiluokkaistui. Työt jakautuivat töihin ja ”vaikeuksia aiheuttaviin ystävätöihin”.

Kokemuksien myötä, ammattitaidon kehittyessä ratkaisujen tekeminen oli nopeampaa, kun pystyin ammentamaan kokemusten tuottamasta tiedosta. Siinä piili myös vaara, sillä kuten kaikki tilastot, kokemukset saa todistamaan vanhan hyväksi ja uusien ratkaisumallien ja uuden hakeminen tyrehtyy, kun on ”vanhaa mistä ammentaa”. Töitä oli joka suuntaan ja erilaisissa rooleissa. Oli taiteilijana oloa ja konsultoivana erityisasiantuntijana toimimista. Teknisesti kaikki onnistui, mutta henkisesti oli raskasta. Erilaiset työt ja niiden vaatimukset repivät erisuuntiin ja sielu oli vaikeuksissa.

Oman ammattitaidon kasvaessa ymmärrys valon mahdollisuuksista kasvoi.

Etenin uskoen taiteeseen, muutokseen ja mahdollisuuteeni vaikuttaa taiteen avulla. Kuitenkin epäily tekemisen mielekkyydestä hiipii alitajuntaani. Vuodesta toiseen toistuva työympäristön problematiikka alkoi ahdistaa. Olinko jo saanut tarpeekseni vai olinko vain väsynyt?

Vuosikymmenen loppupuolella luovan ajattelun muutokset sekä yhteiskunnan taloudelliset vaikeudet ajoivat näyttämöteoksien visuaalisuuden pelkistymiseen. Samalla koin siitä katoavan yhden magian muodon, jota niin rakastin ja jäin kaipaamaan.

Tanssiteokset ja installaatiot antoivat vielä tilaa toisenlaiseen ilmaisuun. Ne rikastuttivat kädenjälkeäni. Niitä yhdisti valon käyttäminen abstraktina elementtinä, josta saattoi luoda itsenäisen teoksen. Tanssissa se rakentui näyttämöllisen valaistuksen sisään ja tilateoksessa tilaan.

Joskus rauhallisuuden ja luotettavuuden hinta on kova

Tasapainoilusta itseni haavoittuvana pitämisen, työn toteuttamisen ja isojen näyttämöiden ilmapiirin kanssa tuli vaikeaa. Pystyin ohittamaan epäkohdat pitämällä itseni syvällä taiteen tekemisessä. Saatoin toki ajatella ja jopa puhua produktiota vastaan, mutta

samalla toteuttaa sitä täysillä. Kyseessä on samankaltainen kupla kuin ”urheilu ja politiikka eivät kuulu yhteen”. Tekemisestä syntyy turvallinen olo, ja kuplan sisältä näkee ulos yhä kapeammalla sektorilla. Vuosikymmenen loppua kohti mentäessä tuli minullakin rajoja vastaan.

Kaiken tekemisen keskellä olin mukana kahdessa pidempiaikaisessa projektissa. Vuosikymmenen alkupuolella oli rakennusprojektina Espoon Revontulihalli ja loppupuolella Kiasma-teatteri. Taiteen tekeminen ja rakennusprojektit ovat samanaikaisesti tehtyinä aina vaikeita, johtuen kokonaan eri työympäristöstä ja moraalista. Niinpä sain varoituksen omasta rajallisuudestani burn-outin muodossa. Kuuden viikon sairausloma Espoon projektista kylläkin mahdollisti tilateoksen tekemisen USA:ssa. Henkiselle puolelle se oli parasta lepoa.

Alitajunnassa alkoi selviytymisen prosessi, joka kesti vuosia, ja tuloksista sain nauttia vasta vuosien kuluttua.

Kaipasin muutosta ja valolle uusia visuaalisia tavoitteita. Tuskin tiesin mitä halusin, en niistä osannut myöskään keskustella.

Mikä on se unelma, joka on aina jossain tavoittamattomissa?

Ollako vai eikö, ei siinä ole pulmaa.

TEKEMISEN POIMINTOJA

Produktion taiteellinen merkitys voi olla hyvinkin vähäinen, tärkeämmäksi voi muodostua taiteentekijöiden kohtaamiset.

Mitä syvemmälle pääsee taiteessaan, sitä syvemmälle haluaa päästä.

Lavastajista nostan Tiina Makkosen ja Pekka Ojamaan. He edustivat lähtökohdiltaan töissään samanlaista säröistä tilaa ja rikasta visualisointia, joka antoi minulle paljon tilaa. Heidän kädenjälkensä olivat erilaisia, mutta minulle niissä toteutui ympäristö, jossa pystyin luomaan maalauksellisia tiloja.

”Kesäyön uni” Helsingin Kaupunginteatterissa valmistui vuoden 1989 lopussa, mutta ensi-ilta siirtyi seuraavan vuoden puolelle. Sen tilallinen visuaalisuus, jonka Tiina Makkonen loi, on minulle rakas ja käsittämätön.

Huolimatta valo-osaston asenteista, tämä työ kruunasi asemani kaupunginteatterissa – ja se antoi mahdollisuuden irtisanoa itseni.

Ohjaaja Tytti Oittisen kanssa tein monta hyvää produktiota. Mieleen ovat jääneet Tiina Makkosen lavastama Hiroshima rakastettuni (1991) ja Piilopaikka (1993). Nukkekot (1992) ja Kolme siskoa (1994) olivat Pekka Ojamaan. Niistä vahvimaksi on mieleeni jäänyt Ibsenin Nukkekot, jota esitettiin joulunaikaan monena vuotena joulumyyjäisten kera. Säröineen kokonaisuus oli teatteria parhaimmillaan.

Elän tapahtumarikasta aikaa, perusvalaistusratkaisut syntyvät nopeasti, taiteellinen ilmaisu sujuu.

Huoli on työyhteisöissä tapahtuvasta sisällön viihteellistymisestä.

Loppuun asti kapinallisten kohtalo on rahoituksen loppuminen.

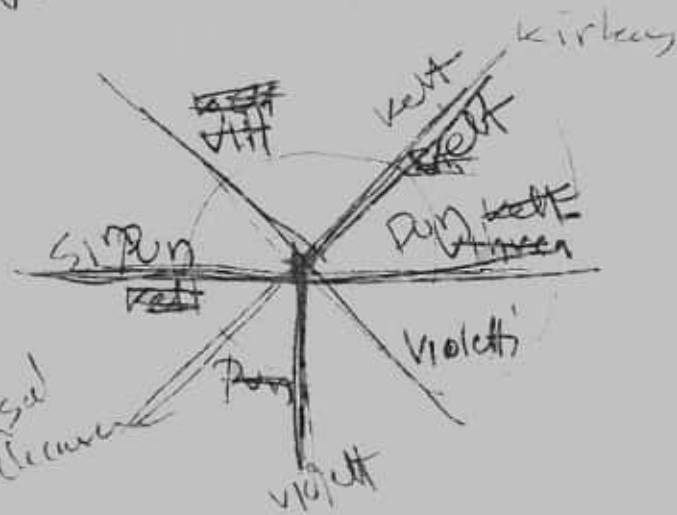
Violetti ✓

Fusion time
must

Ameen ja mustan

ero
 ABS ?? Pimeä = näköhavainto
 ON → Pimeä = ei näköhavainto
 ABS kirkas = ei - - -
 ON → Valloin = näköhavainto

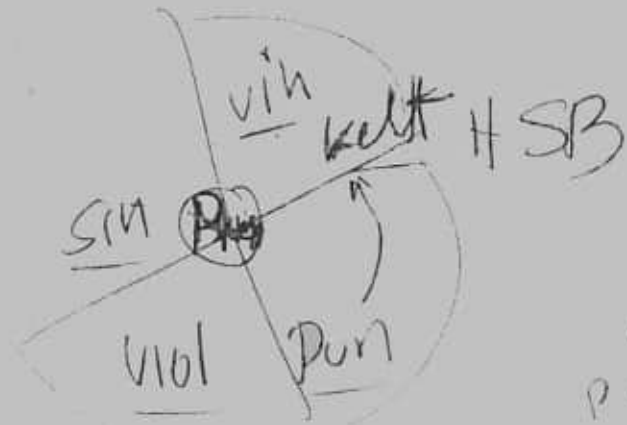
Pinea on airbelline
Valline on — " —

alle
musen

beğenli Pimeu

TILATEOKSIA

Insomnia

Tilateoksissa työskentelen aineettomien elementtien kanssa; tila, valo ja ääni. Apuna on tarvittaessa materiaaleja, joilla valo muuttuu näkyväksi niihin osuessaan. Äänimaailma on tilateoksissa aina ollut tärkeä, sillä sen avulla stimuloin kokijaa laajentamaan kokemustaan.

Teoksessani Long Run Vanhalla (1986) ja Glashuset (1987), esitin Vindhäxor-tanssiryhmän kanssa tekemiäni valoja. Tämä noin 20 minuutin pituinen teos kokosi siihen mennessä käyttämäni esitysten sisältämät valoelementit. Long Run alkoi vuoden 1982 käyttämästäni valon perusväreistä ja laajeni valomuotojen kautta vuoden 1986 tilallisiin väreihin, jotka muodostivat erilaisia aika- ja tilakokemuksia. Halusin tällä työllä tutkia ja samalla näyttää, että näyttämövalaistus voi olla oma itsenäinen teoksensa.

Tilateoksissa Insomnia (1990) ja Shadow Takes a Walk (1996) toteutuivat monet unelmat. Tein ne yhdessä Tarja Ervastin kanssa. Molemmat elementit, valo ja ääni, toteuttivat niissä omaa taidettaan ja yhdessä kokonaisuutta.

Tultaessa 90-luvulle olivat tilateoksien toteuttamisen laitteistotarpeet kasvaneet töiden myötä. Ei ollut enää mahdollista työskennellä samoilla ehdoilla kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Oli halu tehdä laadukkaampaa, toteuttaa teoksensa hyvin sekä mahdollistaa elämyksellinen tilateos.

Muutokset yhteiskunnassa ja ajattelussa johtivat 2000-luvulla taantumaan. Kysyntää oli, mutta resurssien saaminen valotaiteelle vaikeutui. Palattiin ajatukseen, ettei mikään saa mitään maksaa ja sisältökin mieluummin voisi olla viihdyttävää kuin taidetta isolla teellä.

Koska tilateokset eivät olleet koskaan päätyöni, niiden asema heikkeni. Pyrinkin tilateosten sijaan toteuttamaan päätöittäni sisällä valotaidettani osana niiden kokonaisuutta. Näin pystyin purkamaan itseäni ja kehittämään tätä osa-aluetta.

Tilateos Insomnia (1990) oli Helsingin Juhlaviikkojen ja Vantaan kaupungin kulttuuritoimen tilaama tilateos. Tilateos toteutettiin Tikkurilassa Vernissa-tehtaalla. Minulle tämä oli ehkä puhtain tilateos, jonka yhdessä teimme. Sille luotiin perusta Karesuandossa, jossa asuimme joitain viikkoja. Tikkurilassa vanha Vernissa-tehdas oli juuri saatu muutettua nuorisotilaksi, ja työmme oli yksi sen avajaistapahtumista. Tilassa oli valoa, äänimaisema ja peilejä. Avajaisissa rajasimme kävijöiden määrää tilassa muutama kerrallaan, jotta teoksemme kokeminen olisi mahdollista.

Vuonna 1993 teimme teoksen *Shadow Takes a Walk* yhdessä Tarja Ervastian kanssa. Valitettavasti Suomessa toteutetut versiot eivät saaneet samanlaisia tiloja ja välineistöä kuin alkuperäinen teos Kansasin Wichitassa. *Shadow Takes a Walk* oli Lönströmin taidemuseolla samana vuonna ja 1994 Helsingissä Teatterimuseolla.

Tässä työssä elementteinä olivat viirat sekä valon ja äänimaiseman lisäksi Tarjan kuvaamat ja editoimat videot, jotka näkyivät ”talojen” sisällä.

Wichita State University näyttämö

Mukana Yhdysvaltoihin veimme tietokoneet, äänilaitteistoa sekä hallaharsoa, viirat ja muuta tarvittavaa. Rahti painoi muutamia satoja kiloja. Paikalliset hoitivat valokaluston ja 8 kpl kaiuttimia. Rahti lähti viikkoja aikaisemmin Suomesta matkaan ja tulikin perille ajoissa pieniä vaurioita kokeneena.

Sähköön tarvittavat muuntajat 110 V -> 220 V hankin New Yorkista Canal Streetin ”Tattarisuon kauppailta”.

Kun teos sitten rakennettiin, työhön oli varattu muutama päivä. Avajaiset olivat klo 10 aamulla. Edeltävä yö meni ohjelmoidessa valo- ja äänitilanteita. Niiden automaattinen synkronointi ja automaattinen toistuminen ei toteutunut, joten olimme paikalla aukioloaikoina ja hoidimme teoksen ajamisen manuaalisesti. Se oli antoisaa, koska pystyimme seuraamaan, kuinka tilassa liikuttiin ja teoksemme koettiin.

(HS 10.03.1993)

Ervastin ja Volasen tilateos esillä teatterikongressissa USA:ssa

Valosuunnittelija Tarja Ervasti ja valo- ja äänisuunnittelija Ilkka Volanen esittelevät kutsusta tilateoksensa *Shadow Takes a Walk* ensi viikolla Yhdysvalloissa Kansasissa. Ervasti ja Volanen vierailevat siellä arvostetun amerikkalaisen teatterialan järjestön USITT:n (United States Institute of Theatre Technology) vuosittaisessa kongressissa.

USITT:hen kuuluu lavastajia, valo-, ääni- ja pukusuunnittelijoita, jotka työskentelevät teatterin, television ja elokuvan piirissä. Ervastin ja Volasen teos on Kansasissa esillä ensimmäistä kertaa. Se toteutetaan valon, äänen, musiikin, videoinstallaation, veistoksellisten elementtien ja itse tilan impulssien keinoin. Teos on kuvataiteen ja teatterin aineksia käyttävä kokonaisuus, jossa katsoja liikkuu teoksen sisällä.

Shadow Takes a Walk on herättänyt ennakolta mielenkiintoa Yhdysvalloissa, koska teatterinomaisen valon ja äänen käyttö ei ole kovin tunnettua sikäläisessä tilataiteessa.

[illegible]

fulcrum

takavala
 haastoaj
 n tilau hillewa
 silloestine

Intensit
ask

[illegible]

	23.3.	24.3.	25.3.	26.3.	27.3.	28.3.
1	Villa					
2	1970s Cuban					
3	1970s Cuban					
4	1970s Cuban					
5	1970s Cuban					
6	1970s Cuban					
7	1970s Cuban					
8	1970s Cuban					
9	1970s Cuban					
10	1970s Cuban					
11	1970s Cuban					
12	1970s Cuban					
13	1970s Cuban					
14	1970s Cuban					
15	1970s Cuban					
16	1970s Cuban					
17	1970s Cuban					
18	1970s Cuban					
19	1970s Cuban					
20	1970s Cuban					
21	1970s Cuban					
22	1970s Cuban					
23	1970s Cuban					
24	1970s Cuban					
25	1970s Cuban					
26	1970s Cuban					
27	1970s Cuban					
28	1970s Cuban					
29	1970s Cuban					
30	1970s Cuban					
31	1970s Cuban					
32	1970s Cuban					
33	1970s Cuban					
34	1970s Cuban					
35	1970s Cuban					
36	1970s Cuban					
37	1970s Cuban					
38	1970s Cuban					
39	1970s Cuban					
40	1970s Cuban					
41	1970s Cuban					
42	1970s Cuban					
43	1970s Cuban					
44	1970s Cuban					
45	1970s Cuban					
46	1970s Cuban					
47	1970s Cuban					
48	1970s Cuban					
49	1970s Cuban					
50	1970s Cuban					
51	1970s Cuban					
52	1970s Cuban					
53	1970s Cuban					
54	1970s Cuban					
55	1970s Cuban					
56	1970s Cuban					
57	1970s Cuban					
58	1970s Cuban					
59	1970s Cuban					
60	1970s Cuban					
61	1970s Cuban					
62	1970s Cuban					
63	1970s Cuban					
64	1970s Cuban					
65	1970s Cuban					
66	1970s Cuban					
67	1970s Cuban					
68	1970s Cuban					
69	1970s Cuban					
70	1970s Cuban					
71	1970s Cuban					
72	1970s Cuban					
73	1970s Cuban					
74	1970s Cuban					
75	1970s Cuban					
76	1970s Cuban					

[illegible]

Itseen sämeno
Jumalallin
olemassa oloa

(pallo)

"normaa
nega
nevaava ko
pityy seun työntä

Itseen sänön
Jumalallin
olemuksella

(pallosta)
"normaali"
nega
meäaäve kääkku
pimeyteen työntä
tuoaro
estwa
työntäin
jos kääkku
on heikkompi

Ma ti ke To Pelu Su

						73
						5
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

1000

2000

3000

4000

5000

6000

7000

8000

9000

10000

11000

12000

13000

14000

15000

16000

17000

18000

19000

20000

21000

22000

23000

24000

25000

26000

27000

28000

29000

30000

31000

32000

33000

34000

35000

36000

37000

38000

39000

40000

41000

42000

43000

44000

45000

46000

47000

48000

49000

50000

51000

52000

53000

54000

55000

56000

57000

58000

59000

60000

61000

62000

63000

64000

65000

66000

67000

68000

69000

70000

71000

72000

73000

74000

75000

76000

77000

78000

79000

80000

81000

82000

83000

84000

85000

86000

87000

88000

89000

90000

91000

92000

93000

94000

95000

96000

97000

98000

99000

100000

101000

102000

103000

104000

105000

106000

107000

108000

109000

110000

111000

112000

113000

114000

115000

116000

117000

118000

119000

120000

121000

122000

123000

124000

125000

126000

127000

128000

129000

130000

131000

132000

133000

134000

135000

136000

137000

138000

139000

140000

141000

142000

143000

144000

145000

146000

147000

148000

149000

150000

151000

152000

153000

154000

155000

156000

157000

158000

159000

160000

161000

162000

163000

164000

165000

166000

167000

168000

169000

170000

171000

172000

173000

174000

175000

176000

177000

178000

179000

180000

181000

182000

183000

184000

185000

186000

187000

188000

189000

190000

191000

192000

193000

194000

195000

196000

197000

198000

199000

200000

201000

202000

203000

204000

205000

206000

207000

208000

209000

210000

211000

212000

213000

214000

215000

216000

217000

218000

219000

220000

221000

222000

223000

224000

225000

226000

227000

228000

229000

230000

231000

232000

233000

234000

235000

236000

237000

238000

239000

240000

241000

242000

243000

244000

245000

246000

247000

248000

249000

250000

251000

252000

253000

254000

255000

256000

257000

258000

259000

260000

261000

262000

263000

264000

265000

266000

267000

268000

269000

270000

271000

272000

273000

274000

275000

276000

277000

278000

279000

280000

281000

282000

283000

284000

285000

286000

287000

288000

289000

290000

291000

292000

293000

294000

295000

296000

297000

298000

299000

300000

301000

302000

303000

304000

305000

306000

307000

308000

309000

310000

311000

312000

313000

314000

315000

316000

317000

318000

319000

320000

321000

322000

323000

324000

325000

326000

327000

328000

329000

330000

331000

332000

333000

334000

335000

336000

337000

338000

339000

340000

341000

342000

343000

344000

345000

346000

347000

348000

349000

350000

351000

352000

353000

354000

355000

356000

357000

358000

359000

360000

361000

362000

363000

364000

365000

[illegible]

Handwritten notes on a calendar page for March 2022, detailing a 24-hour shift schedule. The notes include a timeline from 00:00 to 24:00, with activities like 'Streckung', 'Tüppchen', 'Velo', 'Kaffee', and 'Wäsche' marked at specific times. A '24 Stunden' shift is indicated, and a signature 'J. J. J.' is present.

Handwritten notes on a lined page, likely a calendar or journal. The page is divided into four columns labeled 6, 7, 8, and 9. Column 6 contains the date '1/10/19' and the name 'Kari'. Column 7 contains the date '1/11/19' and the name 'Kari'. Column 8 contains the date '1/12/19' and the name 'Kari'. Column 9 contains the date '1/13/19' and the name 'Kari'. There are also some other handwritten notes and drawings.

$\psi/\bar{u}$ Estuaries
"Vapor"

Witt:
vari
in twee
ryfri
hokken
sochte van

→ SIIRTUMINEN

intävä $\xrightarrow{\quad}$ vetävä
 kahti. (Jos vastustaa hyvään
 on yllätyksellä ratkaistava)

STUT
VASTA VOIMION JÄNNITE

estwa/

jos kukaan ty
on heikomp

- 5 to men

TEATTERIKORKEAKOULU

HALLINTOVIRASTO

PÄÄTÖS N:o 200/87 ikälisästä 3.12.1987

Vt. puhetekniikan lehtori Ilkka Volaselle maksetaan kaksi ikälisää valtion virkamiesten ikälisäsopimuksen

ja seuraavien palvelussuhteiden perusteella:

Suomen Teatterikoulu,

tuntipalkkainen valomies 40 h/vk

1.1.75-28.2.75

2 kk

näyttämömies

1.5.75-28.2.77

1 v 10kk

valo- ja tehostemestari

1.3.77-31.7.79

2 v

(palkaton virkavapaus 15.1.-10.7.79)

Teatterikorkeakoulu, valaistus- ja tehostemestari

1.8.79-31.1.80

6 kk

4 v 6 kk

Vt. hallintojohtaja

Väri kuva kokemuksen pelosta
 Suhte kuva elämän energiasta
 Vale illuusio todellisuudelle

Tunnustus /
Voima -rytmi /
 -intensiivisyys
Ääni
 illuusio todellisuudelle

Ääni muuttuu sisältö tukea
 Valaisijan luo avaruudensa olevalle ainelle
kuvaan
~~sen~~ sen sisällön merkitys

Vale toimii katsojalle tunnistavana
 karsina Ääni on katsojan tunnistelu

Vale- ja äänisunnittelija on eriytyvä
 kommentoiva simultaanitulkki

CATFISH ROAD (1996)

Ilman vertailua muihin töihin, on mieleeni jäänyt Catfish Road. Esityksen musiikki, suuri taustafondi, koreografia ja sekä kaikki muu työ yhdessä muodostivat panostuksen, joka oli mielestäni vertaansa vailla. Ja kaikki tämä vain kolmen esityksen takia.

Catfish Road oli minulle enemmän kuin tanssiteos. Taideteos, jossa liike, musiikki, lavastus ja valaistus olivat voimakkaina läsnä. Ehkä tämä tanssiteos ei ollut historiallisesti ainutlaatuinen, mutta niin minä sen koin.

Musiikin sävelsivät Mats Persson ja Jonas Lindgren. Musiikin esittivät pianistit Mats Persson ja Kristine Scholz, sähköistetty viulukvartetti Fläskkvartetten ja laulaja Dalila da Silva Costa. Takafondin maalaus Rolf Hansson, puvustus Lisskulla Moltke-Hoff. Tanssijat olivat Vindhäxor parhaimmista: Jane Darling, Toby Gunn, Robin Hagggar, Dan Johansson, Anna Källblad, Eva Lundqvist ja Stephane Mensah.

Valokuvat © Lesley Leslie-Spinks.

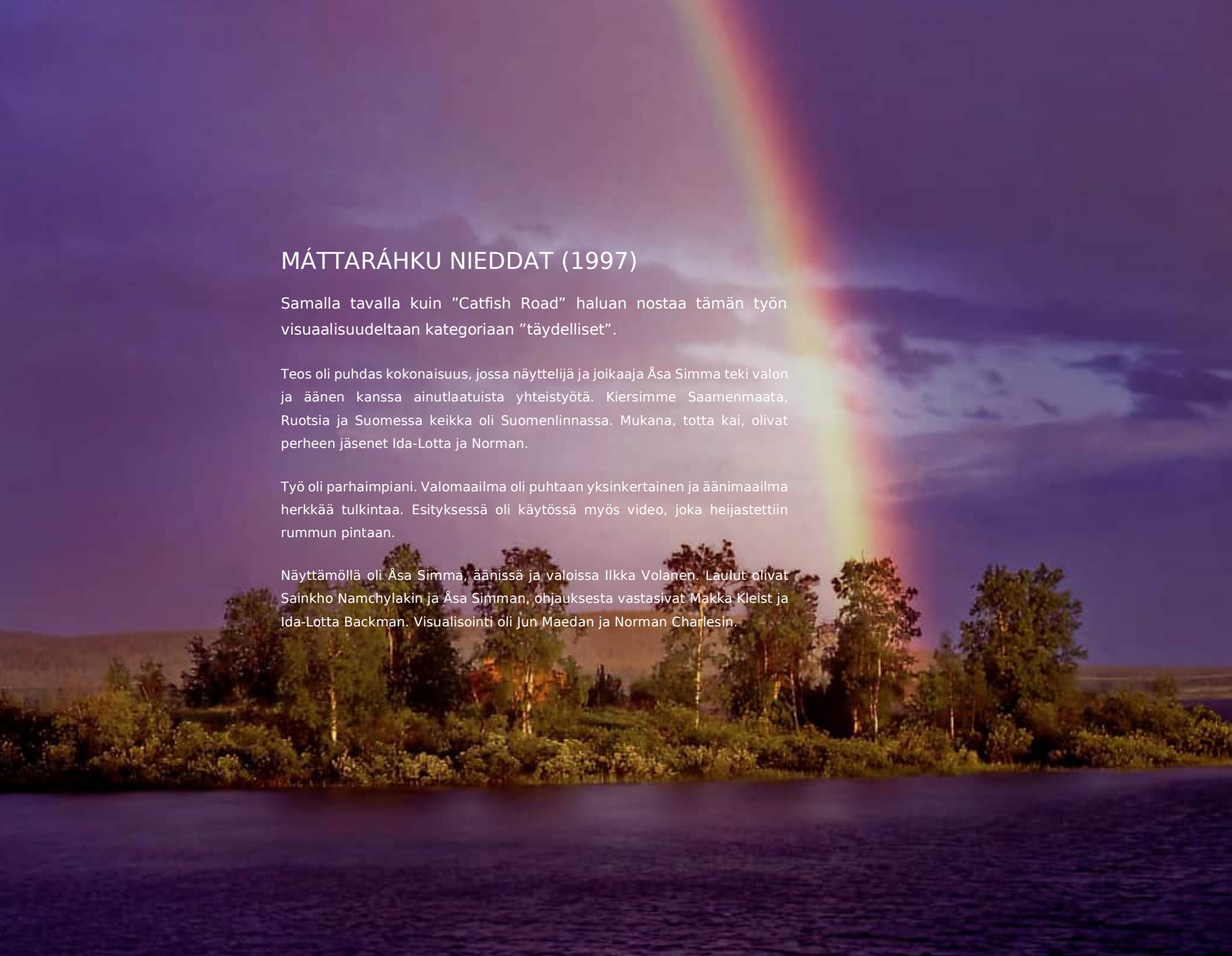

A vibrant rainbow arches across a deep blue twilight sky, its colors reflecting on the calm surface of a lake in the foreground. The shoreline is lined with a dense forest of tall, dark evergreen trees, their silhouettes softened by the ambient light. The overall mood is serene and magical, capturing a rare natural phenomenon.

MÁTTARÁHKU NIEDDAT (1997)

Samalla tavalla kuin "Catfish Road" haluan nostaa tämän työn visuaalisuudeltaan kategoriaan "täydelliset".

Teos oli puhdas kokonaisuus, jossa näyttelijä ja joikaaja Åsa Simma teki valon ja äänen kanssa ainutlaatuista yhteistyötä. Kiersimme Saamenmaata, Ruotsia ja Suomessa keikka oli Suomenlinnassa. Mukana, totta kai, olivat perheen jäsenet Ida-Lotta ja Norman.

Työ oli parhaimpiani. Valomaailma oli puhtaan yksinkertainen ja äänimaailma herkkää tulkintaa. Esityksessä oli käytössä myös video, joka heijastettiin rummun pintaan.

Näyttämöllä oli Åsa Simma, äänissä ja valoissa Ilkka Volanen. Laulut olivat Sainkho Namchylakin ja Åsa Simman, ohjauksesta vastasivat Makka Kleist ja Ida-Lotta Backman. Visualisointi oli Jun Maedan ja Norman Charlesin.

DN 28.2.1998 Ingegärd Waaranperä

Exotisk jojk med glimtar av humor

Upplevelsen av Åsa Simmas röst är så ursprunglig att man grips av svindel.

Åsa Simma är ett väsen som förvandlar sig till vad hon vill. Hennes föreställning med det exotiska namnet "Máttaráhku nieiddat", förmodrarnas sång, föds framför våra ögon i samma stund som det ur en kvinnas rytmiska smärta omärkligt uppstår musik.

Föreställningen har sina rötter i urgamla riter som gestaltas med konstnärlig integritet och utan att ges frälsningsbudskap.

I SJÄLVA VERNET är det ett mycket modernt möte som utspelar sig mellan det utkylda, urplockade Gamla riksarkivet där väggarnas dokumenthyllor står tomma som efter en sloknad civilisation, och donna shamanistiska föreställning med uttryck hämtade både från den mongoliska strupsången och den japanska buto-dansen, men självklart mest från jojken och den samiska kulturen.

Scenbilden innehåller samma kollision: Invid en pelare från arkivets ursprungliga inredning ligger och står föreställningens tre jättelika samiska trolltrummor, med vit djurhud spänd över ovalerna av böjd näver. På den uppräta trumman projiceras flimrande svartvit film - en renhjord böljar fram över fjället, ackompanjerad av Åsa Simmas dans och det klapprande crescendoet från hennes bälte av hängande benbitar, när hjorden störtar utför branten och sugts ner i snön.

SAMEKULTUREN FINNS ursprungligen ingen teater. Jojken och trummandet är åkallan och meditation, till för utövarna, inte för publik. Därför finns det ofta en dubbelhet i Åsa Simmas föreställningar, en kluvenhet mellan kult och förevisande ur vilken hon skapar en konst som är helt unik, denna gång inte minst musikaliskt.

JAG TROR MIN INTE OM att kunna se in i en jojk, men när hon skildrar jägarens snöpliga misslyckanden. gång på gång, öppnar sig sången och glimtar till i en lika lättbegriplig som oväntad humor.

Märkligast är röstens outtömliga möjligheter: plötsligt fylls rummet med fjällvärldens alla djur - en björns rytande, fjällripans mjuka rop, fjällgåsens klagan. Fågelsträcken drar genom rummet och - märkligast av allt - här hörs också ekot. Varje rop följs av sin lilla skugga, som ett kalligrafiskt tecken i miniatyr, åstadkommit bara med den mänskliga rösten. Publiken lyssnar som barn. med växande förundran, gripen av en upplevelse som är så ursprunglig att man grips av svindel.

SORINUS KATSOJA KANSSA

TIILAN
JAN

MANIPULAATIO

AAMU

- PURO

- PUKUTUNNEN

SAANA

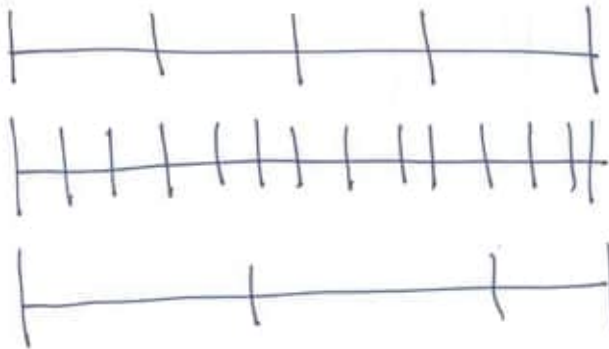
- TILATILASSA

- VIKS

- VALOKU HOTS = "AJANTASU UNOHAM"

- AANI NOPEA

SUHTA

EL TEEMUE VERTAILUA "MILTA TUNTI" TUNTI

TEORESET

CLOUDS

GRAAFISET KUODUT

OZUUT ERI TILAT JA ALKA

CEA FIELDS

TILAT MUUNNI

ERI TILAKESISESI

VÄRIKÄ JA MÄ GOBO

LOUKKUKKILAT

ISLANDS

RUSKOA

okteene
ajattmtila

grasens → AJATON TILATON TILTA

40 // HIDA HARTA
TILATON

TILTA

- OMMITUNNUS

- MÖPTIMET "neue ent"

ELI KATTELU NOPEUW

TURBAT POHTIMUSET KOTOM

TUNTU KUIN OISI KULUNUT

KEONTA TUNTA MUITA

KULU MIN 75 MINUTI

ULKOVAISIA VIRIKKUITÄ

KÄÄRITELY KATTELUKATON ALKA

TIHTÄ YKSIKKÖINEN JAKSO
KOKOUKSENA PALJON TAPAHTU

AIKA KULU KUIN SIWI
SAA PALJON AKKASEK

PITKÄ
HARTU YKSIKKÖINEN JAKSO

KESKITEKUSTÄ "PHTER KBITAN"

EI HUOMAA AJANKULUA

VÄHÄN VIRIKKUITÄ ULKO

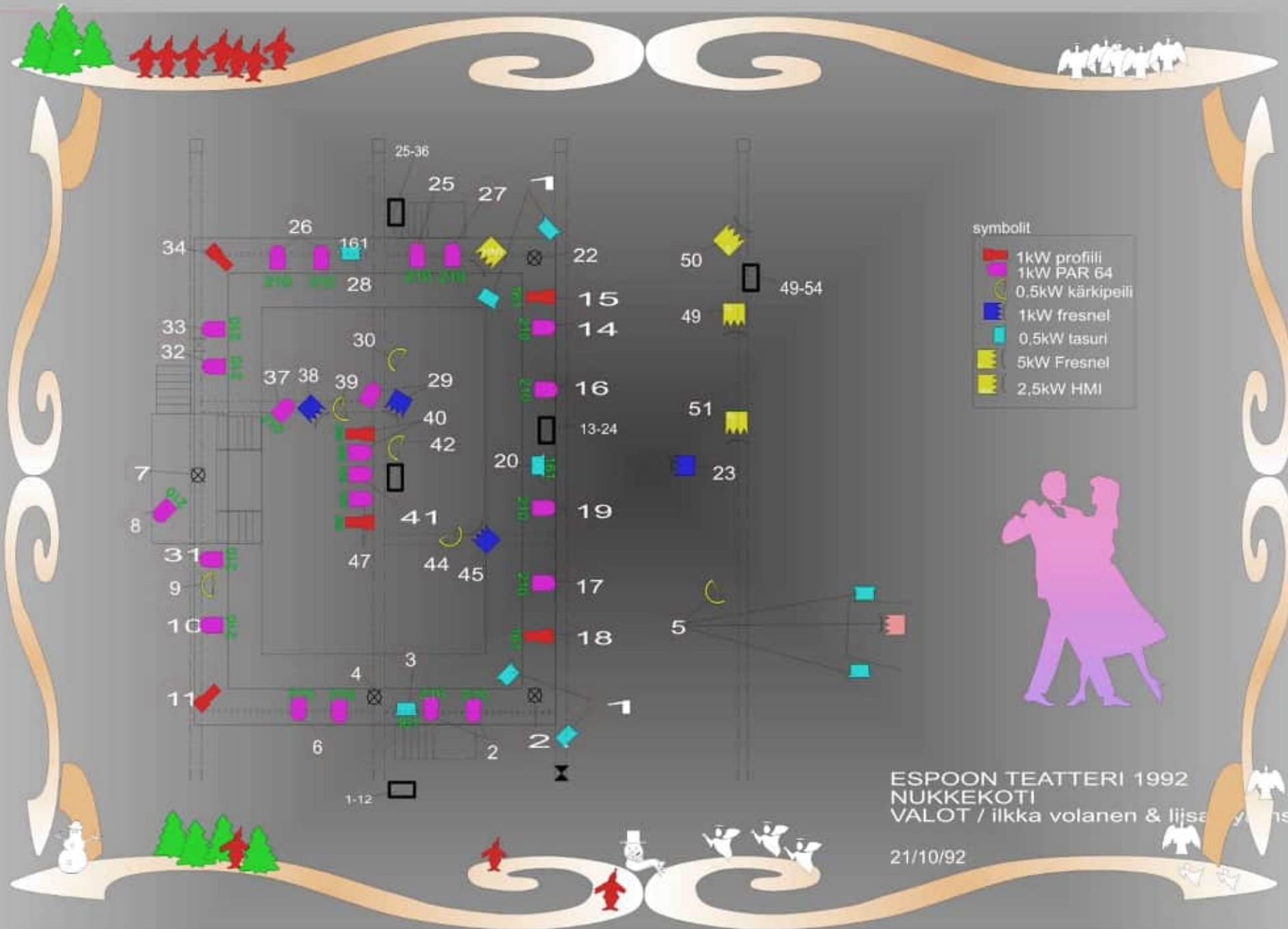
JOS MIELI ON TIHTÄSSÄ JA ULKO
TULKE HARTUA KUIN KOKEMUS
ON "TILSÄ"

JOS MIELI ON HARTUA JA ULKO
TULKE TIHTÄ KUIN KOKEMUS ON
"KAKOS"

AJAN AJOLISUS

AAMU PURO 4 MINUTI → TUNTI

AAMU TOIMET 30 MINUTI → EI KUTTA

Hiroshima rakastettuni

Kesäyön uni

Robin Hood

Flod

2. KOHTAUS: NÄYTTELYTOIMINTA

MUSEOTYÖT VALLOITTAVAT

Näyttelyvalaistukset olivat tulollaan 1990-luvulla. Perinteisesti museomestarit olivat toteuttaneet näyttelyvalaistuksen ”viimeiseksi ennen avajaisia”. He olivat usein koulutukseltaan enemmän puuseppiä ja rakentajia kuin äänen tai valon tekijöitä. Heillä ei ollut työmääriensä laajuuden takia aikaa keskittyä kaikkeen taikka olla (kaikessa) ammatillisesti oikea henkilö toteutukseen.

Viihdyin taiteen parissa. Museomaailmasta tuli osa työkalupakkiani. Sain tutustua moniin taiteilijoihin, taidesuuntauksiin ja merkittäviin teoksiin. Opin lisää valon ja pigmenttien vuorovaikutuksesta. Koska tein paljon näyttelyvalaistuksia, ajauduin uusien museoiden suunnitteluun, mikä vahvisti osallistumistani näyttelytoimintaan. Näyttelyvalaistus-, äänimaailma- ja myöhemmin videotyöskentely olivat 2000-luvulla merkittävässä osassa elämääni.

Valo suunnattuna teokseen on antelias ja samalla ankara. Mikä on ollut tekijän ajatus, miltä sen pitäisi näyttää ja välittää katsojalle? Mikä on näyttelyn kokonaisvisuaalisuus? Tilat olivat useimmiten hallittavissa. Parasta oli seikkailu valoratkaisun löytämisessä, jolla sai teoksen sisällön henkiin. Talojen sisällä henkilökunnan halu hyvään lopputulokseen kruunaa kaoottisiin teatteriolosuhteisiin tottuneen. Toki ennen avajaisia voi olla jännitteitä, eikä joskus voinut olla eksymättä väärään paikkaan.

Museoiden AV-laitteistojen suunnittelutyöt lisääntyivät taidesuuntauksien monipuolistuessa. Video- ja ääniteokset lisääntyivät. Ilmeisesti rahoitus oli parantunut, ja tietysti kilpailu asiakkaista oli koventunut.

Murros valon merkityksessä museoille oli tapahtunut. Pääkaupunkiseudulla ilmiö oli aluksi voimakkaampi kuin muualla, sillä täällä trendit elävät voimakkaampina kuin muualla sen ajan kuin ovat olemassa.

Näyttelyvalaistuksen anteliaisuus on sen pelkistetty muoto. Kohde on paikallaan ja sisältö tuodaan näkyviin usein yhdellä valokiilalla. Samalla näyttelyn aika kokonaisuutena saadaan haluttaessa hidastettua. Vain muutaman kerran olen ollut suunnitteluryhmässä alusta asti, jolloin olen päässyt vaikuttamaan kokonaisuuden yksityiskohtiin, kuten seinien väriin. Uusien tilojen suunnittelussa olen tuskin koskaan voinut vaikuttaa arkkitehdin päätöksiin koskien esimerkiksi seinien väriä.

Näyttelytilojen tekninen varustus parani vuosi vuodelta ja mahdollisti paremman lopputuloksen. Pääsin vaikuttamaan monen uuden näyttelytilan tekniisiin ratkaisuihin. Vaikeutena oli erilaisten työtapojen ja erilaisten näyttelyiden taiteellisten tavoitteiden mahdollistaminen. Kokemukseni avulla loin perussabluunan, jolla ratkoin uusien tilojen tekniikan. Kaikkeen ei voinut varautua, mutta toivoin saavani perustilanteen mahdollisimman hyväksi. Tämä tietysti tarkoitti joitain rajoituksia vapaaseen tekemiseen.

Helsingin kaupungintaidemuseon Meilahden tiloihin tein ainakin Frida Kahlo-näyttelyvalaistuksen, jossa käytin ensikerran 4500K halogeenilamppuja (hänen töilleen oikea ratkaisu). Suurin osa hänen töistään oli maalattu ulkona kirkaassa auringonvalossa, jolloin normaali lämminvaloinen halogeenilamppu (3000K) ei toista maalauksen sävyjä kunnolla. Lisäksi sininen ei toistu sellaisena kuin se päivänvalossa maalaushetkellä on toistunut. Jos tuolloin olisi ollut saatavilla, olisin kokeillut vieläkin kylmempää valoa joihinkin töihin. Lamppu, jota käytin, oli kehitetty museokäyttöön. Noin kymmenen vuoden ajan yritin saada niitä museoihin. Koska se maksoi 3-4 kertaa enemmän kuin perushalogeeni, noin 8-9 €, muodostui hinta museotoiminnan kannalta liian kalliiksi. Huonolla lampulla, noin 2-3 €, päätettiin tulla toimeen. Se on budjetti ystävällinen hinta kalliiden näyttelyiden budjeteissa.

Yllättävää kuinka huonosti valoa arvostetaan tai nähdään niissä piireissä, joille sillä on suuri merkitys.

Mikä siinä on, että työni onnistumisen suurimmat esteet ovat arkkitehtien ratkaisut näyttelytilojen suunnittelussa. Sähkösuunnittelijat ovat hyvä kakkonen ja kolmantena ovat rakennusvaiheen sähköasentajat.

Pienistä puroista syntyviä ovat järviin johtavat joet.

MUSEOISSA KUPLII

Museoita uudistettiin, uusia rakennettiin ja niissä investoitiin valokalustoon. Tietoisuuden lisääntyminen näkyvän valon ja UV-säteilyn vaikutuksesta taiteen tuhoutumisessa synnytti huolta. Tämän tietoisuuden ja samalla näyttelyiden elämyksellisyyden tavoitteet synnyttivät tarpeen käyttää ”valoihmistä”. Normaaliikäytäntö, jossa museomestarit toteuttivat valaistuksen juuri ennen avajaisia, ei tuntunut enää kenenkään edulta.

Monissa näyttelytiloissa oli hankittuna luksimittari, jota kukaan ei käyttänyt. Sederholmin talossa 50 luksin valaistustaso tuli tutuksi.

Vuosikymmenen lopulla museoissa haluttiin näyttelyjen olevan kokonaisuutena visuaalisesti mielenkiintoisia. Asenteissa oli tapahtunut muutos, joka oli valon kannalta suunta parempaan. Näyttelyt suunniteltiin näyttelyarkkitehtien toimesta lavastuksellisiksi. Niinpä minulla museovalaisuksen ja äänimaailmojen suunnittelu ja toteuttaminen kasvoi vuosikymmenessä merkittäväksi työnantajaksi. Aluksi yksittäisprojekteina, mutta ne yleensä johtivat uusi keikkoihin. Alkuaikoina oli kyse ”lavastuksellisista” näyttelyistä enemmän kuin perinteisistä ”tauluvalaisusta”. Näyttelyissä oli interiöörejä ja tunnelmallisia elementtejä.

Kaikki alkoi jo Helsingin kaupungin taidemuseon 1987 Valo ja aine- näyttelystä, mutta varsinaiseen vauhtiin päästiin 90-luvulla. Ensin tuli Telegalleria- ja museo, joka oli viestinnän näyttely ja uuden teknologian esittelytila. Näyttelyarkkitehtina oli Ensio Suominen. Tila oli kaksikerroksinen. Alakerrassa oli historiaa ja yläkerrassa nykyaikaa. Valaistus oli esineiden valaisun lisäksi valotaidetta ja valolla sisustamista. Vajaan vuosikymmenen aikana näyttelyjä ja tiloja uusittiin, varsinkin yläkertaa, ja samalla valaistus sai uuden ilmeen. Museo suljettiin 90-luvun lopulla.

Väliin tein töitä Markku Pirille, sitten hänen kauttaan Kirsti Rantaselle. Seuraava ja suurempi kokonaisuus oli Helsingin kaupungin museot. Muisti-näyttely Hakasalmen huvilassa oli ensimmäinen kohde, ja siitä matka jatkui muihin kaupunginmuseon tiloihin.

Useimpiin kaupunginmuseon näyttelyihin, joissa olin mukana, tein myös äänisuunnittelun. Ehkä merkittävin oli, jos sellaista edes on, Aika Sofiankadulla. Tässä näyttelyssä oli interiööreillä merkittävä asema kokonaisuudessa. Valaistukseen investoitiin, kuten myös äänentoiston ja järjestelmien kokonaishallintaan.

MUSEOIKKUNAT

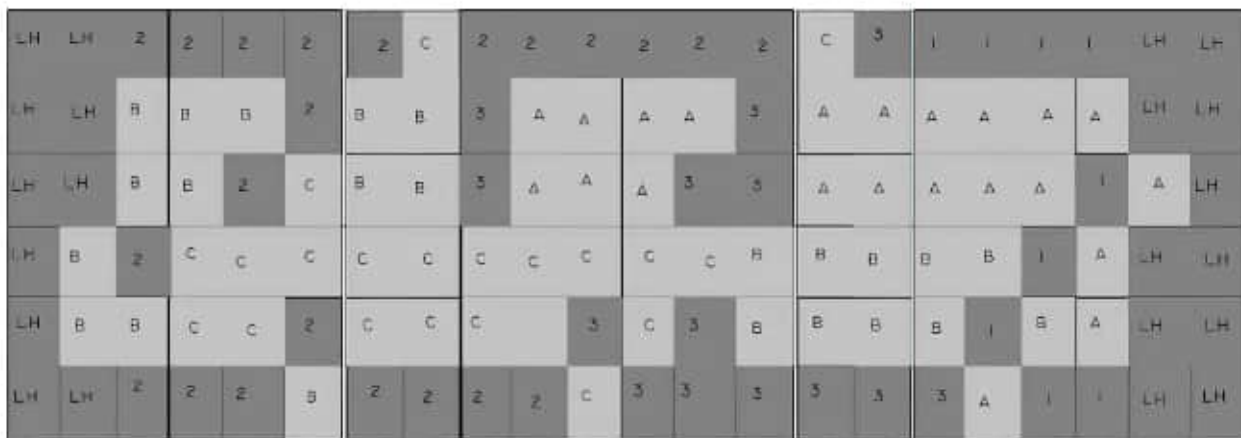
Käytin 90-luvulla ikkunoiden himmentämiseen alun perin elokuvateollisuudelle suunniteltuja kalvoja. Tämä tarkoittaa eri harmaanasteisten kalvojen asentamista ikkunoihin. Tällöin päivänvalosta saadaan jopa 90 % vähennettyä, mutta ulkomaailma on nähtävissä ”normaalisti”. (Ulkoa ei näe sisään.) Pidin ratkaisun illuusiota hienona; tilaa ei luukuteta vaan ikkunat näyttävät maisemansa. Kokijalle tämä on muutos pilviseen päivään, aurinko on pilvessä yllättäen. Samalla näyttelytila saadaan hämäräksi, jolloin mahdolliset luksiarvot voidaan saavuttaa ja valaistus toimii. Kalvoratkaisua tuli käytettyä usein ja tavoite oli aina valomäärän vähentäminen.

Poikkeavan ratkaisun tein Helsingin kaupungin-museon Sofiankadun tilassa. Siellä kalvotettiin päänäyttelysalin kattoikkunat ja Lyhtysalin ikkunauhuha katon rajassa.

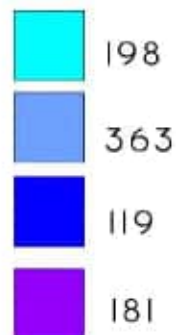
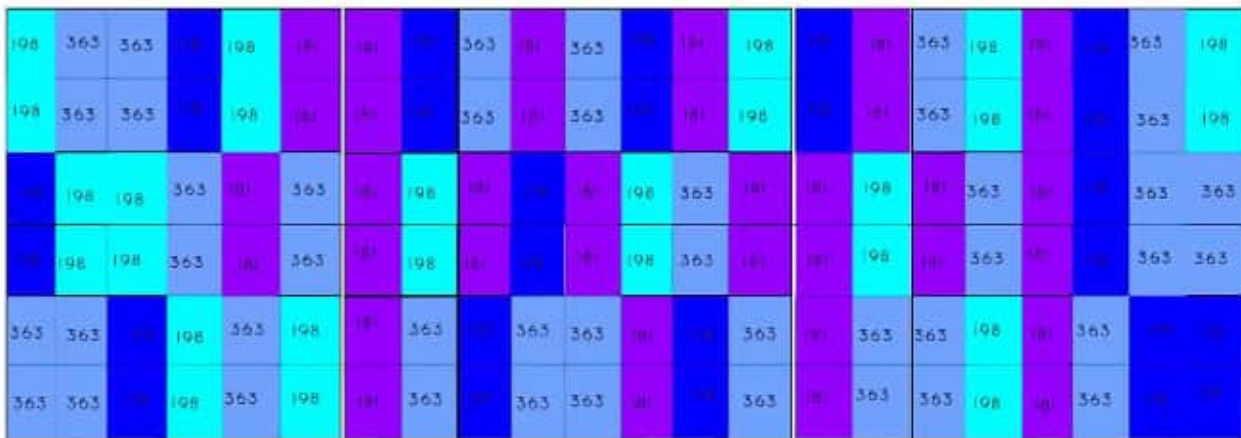
Pääsalissa ison kattoikkunaruudukon peittämiseen tuli kahdet kalvot. Alimmaksi laitettiin kahta eri harmaata, niillä sain valonmäärää laskettua. Niiden päälle asennettiin neljää erilaista sinistä kalvoa rytmisesti sekoittaen.

Ulkona on elokuun aurinkoinen keskipäivä. Diaprojektorin kuva ja valokiila ovat silti selkeinä seinällä.

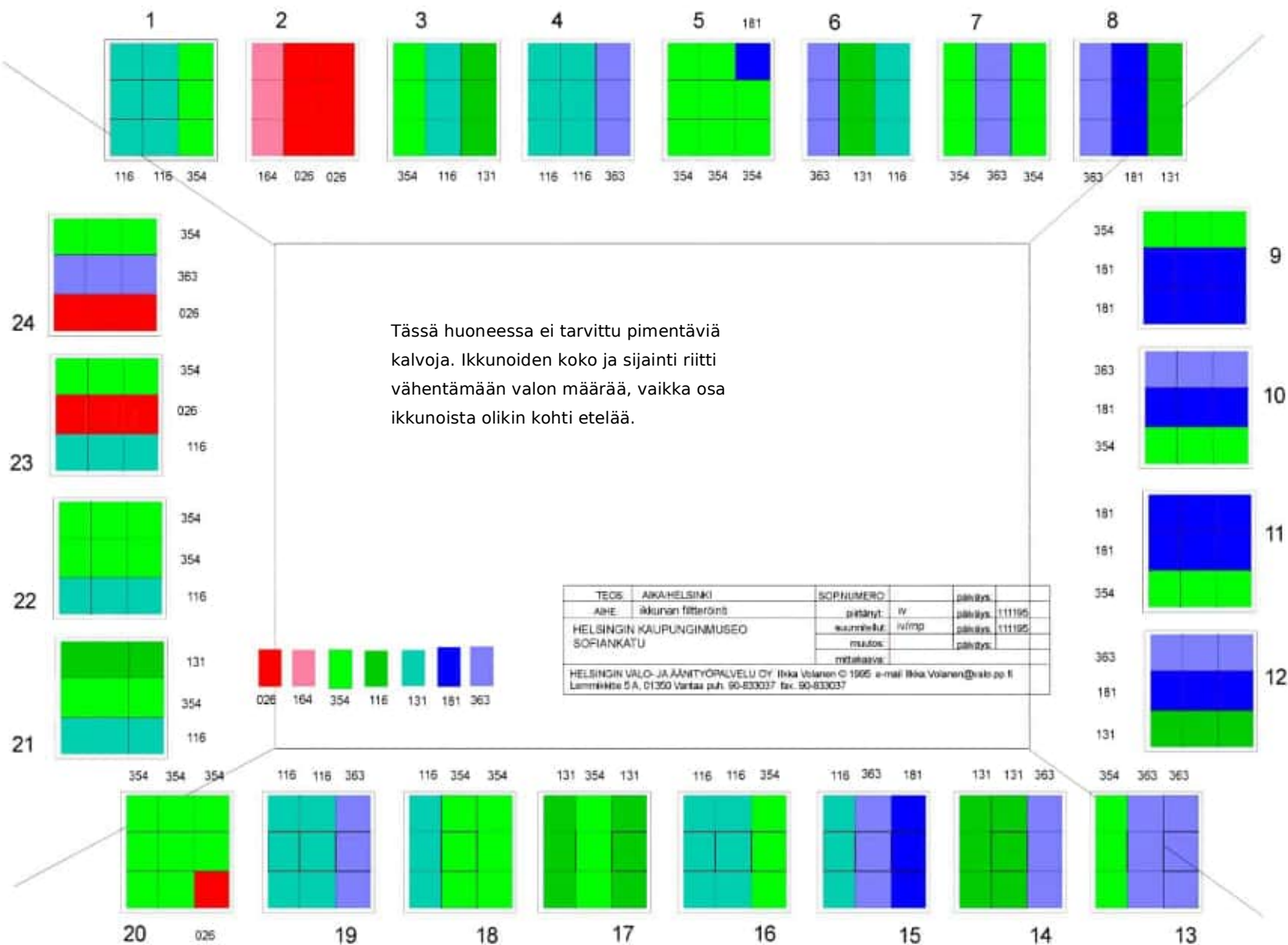
Kattoikkunoiden mitta on noin 14 m x 6 m.
Alimmaksi tulivat valoa vähentävät Lee-
kalvojen harmaat ja niiden päälle neljän
sävytykseen värien sommitelma. (Harmaiden
merkinnät varmaan leikkaamiseen liittyvää
koodausta) Näin sain huoneen kokonaisvaloa
vähennettyä museoon sopivaksi ilman
pimennystä.

TEOS:	Aika/Helsinki	SOPNUMERO:		päiväys:	
AIHE:	Ikkunan filteröinti	piirtänyt:	lv	päiväys:	111195
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO SOFIANKATU		suunnitellut:	lv/mp	päiväys:	111195
		muutos:		päiväys:	
		mittakaava:			
HELSINGIN VALO- JA ÄÄNITYÖPALVELU OY Ilkka Volanen © 1995 e-mail Ilkka.Volanen@valo.pp.fi Lemmikkitie 5 A, 01350 Vantaa puh. 90-833037 fax. 90-833037					

Pääsalin viereinen 2. kerroksen Lyhtysali on mitoiltaan noin 17 m x 10 m. Ikkunoista ei minulla ole tarkempaa muistikuvaa, kuin että ne ovat yhdeksänruutuisia. Värivalintaan vaikutti tilan lisäksi auringon kierto, jonka valo ajoittain osui ikkunoihin.

ETELÄ

Kirsti Rantanen

TYÖHISTORIAA

1990-LUVULLA

MIELENKIINTOISIA PROJEKTEJA

UUSIA ALUEVALTAUKSIA

BURN-OUT

LAPSI

LAPSENLAPSI

ERO

LENTOKENTTÄ OLI TOINEN KOTINI

ASEMA VAKIINTUI

TYÖT: 1990–1999

Työsuhteet

1992–1994	Espoon teatteri	käyttöpäällikkö
1997–1998	Kiasma, Nykyaiteen museo	AV-suunnittelija

Apurahat ja palkinnot

1995	Näyttelyntekoapuraha	Taiteen keskustoimikunta
1996	Vantaan palkinto	Vantaan kaupunki, taitelijapalkinto
	Erikoispalkinto	Aika-näyttelyvideo, Message Lappeenranta, äänisuunnittelusta
	Erikoismaininta	Muisti-näyttely, European Museum of the Year Award
1997	Kunniapalkinto	Teakon, työskentelystä valo- ja äänisuunnittelun hyväksi

Tila-, video- ja valoteokset

1990	Insomnia	Vantaan kulttuuritoimi, Helsingin Juhlaviikot	Tarja Ervastian kanssa
1991	Tuhkapuutarha	Espoon kaupunginkirjasto	Makkonen-Laakio-Volanen
	Matka halki kaipuun meren	Galleria Otso (osana Prosessiota)	
1992	Color Umbrella	Heureka ja lähiseutua	
	Avauskulma	Vantaan kirjasto, Tikkurila	
1993	Shadow Takes a Walk	Usitt, Wichita, USA	Tarja Ervastian kanssa
	Shadow Takes a Walk	Lönnströmin taidemuseo	Tarja Ervastian kanssa
1994	Shadow Takes a Walk	Teatterimuseo	Tarja Ervastian kanssa
	Muisti / Ajan non-stop	Helsingin kaupunginmuseum	
1995	Hengitys	Retretin luolasto (osana Heijastumien virtaa)	

Sävellystyöt ja äänimaailmat

Onnenlehti	TV 2, elokuva	ohjaus Jotaarkka Pennanen
Metsä	konsertti ja Cd-levy	osana Toni Edelmannin teosta

Tanssiteokset

1990	Tiden reser okänd - vild	Vindhäxor, koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1991	Simma i ensam natt	Vindhäxor, koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1993	Flod	Vindhäxor, koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
1994	Punahilkka	Hurjaruuth koreografia Arja Pettersson	äänisuunnittelu
1996	Leonardo	Helsingin kaupunginteatteri, koreografi Tommi Kitti	valosuunnittelu
	Catfish Road	Vindhäxor koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Herlokki Solmunen...	Hurjaruuth, koreografia Liisa Risu	äänisuunnittelu
1997	Talvisirkus	Hurjaruuth, koreografia Arja Pettersson	äänisuunnittelu
1998	Man at sea	Dans Högskolan, koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Kommentteja	koreografia Arja Raatikainen	äänisuunnittelu
1999	Enne	koreografia Arja Raatikainen	äänisuunnittelu
	Man at Sea - human sea	Moderna Museet, koreografia Eva Lundqvist	valosuunnittelu
	Sade ja kaari	koreografia Ulla Koivisto	äänisuunnittelu

Näyttämötyöt

1990	Ihhti Beaivi	Teatteriryhmä Dalvadis	valosuunnittelu
	Kesäyön unelma	Helsingin Kaupunginteatteri, ohjaus Laura Jäntti	valosuunnittelu
	Robin Hood	Helsingin Kaupunginteatteri, ohjaus Kari Rentola	valosuunnittelu
1991	Oresteia	Raivoisat Ruusut, ohjaus Ritva Siikala	valosuunnittelu
	Hiroshima rakastettuni	Espoon teatteri, ohjaus Tytti Oittinen	valo- ja äänisuunnittelu
1992	Orenda	Hiwak - ryhmä, ohjaus Norman Charles	valosuunnittelu
	Nukkekot	Espoon teatteri, ohjaus Tytti Oittinen	valo- ja äänisuunnittelu
1993	Piilopaikka	Espoon teatteri, ohjaus Tytti Oittinen	valo- ja äänisuunnittelu

1994	Ooppera gaala Eeva/Raamattu Echoes from Finland Kolme siskoa	EM 94 gaalailta, ohjaus Markku Piri Teatteri Raivoisat Ruusut, ohjaus Ritva Siikala Toni Edelmannin konsertti Espoon teatteri, ohjaus Tytti Oittinen	valosuunnittelu valosuunnittelu äänisuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu
1995	Kesäyön uni Lepakko	Oulun kaupunginteatteri, ohjaus Tytti Oittinen Kansallisooppera, ohjaus Bengt Ahlfors	äänisuunnittelu valosuunnittelu
1996	Myrsky Petos	Kuopion kaupunginteatteri, ohjaus Tytti Oittinen Svenska Teatern, ohjaus Jotaarkka Pennanen	valosuunnittelu valosuunnittelu
1997	Elämän kevät Máttaráhku Nieddat	Raivoisat Ruusut, ohjaus Ritva Siikala Samiska Teatern, ohjaus Makka Kleist	valosuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu
1999	Kaleva 125 vuotta	Vakuutusyhtiö Kaleva, ohjaus Markku Piri	valosuunnittelu

Näyttelyvalaistus

1991	Telegalleria	Sonera, Telegalleria ja museo
1992	Abandoned Stage	Kirsti Rantanen, Barbican Centre, Lontoo
1995	Sederholm	Helsingin kaupunginmuseo
1996	Kun on tunteet Lillbacka World Aika	Retretin luolasto, valokuvanäyttely Finn Power Oy, näyttelytila Helsingin kaupunginmuseo
1997	Frida Kahlo	Helsingin kaupungin taidemuseo
1998	Muistan	Claire Renard, Ateneum
1999	Mannerheim Keski-Aasiassa Tunne-näyttely Yoko Ono, Annie Leibovitch Viktorian aika, Hannah Wilke	Kulttuurien museo Helsingin kaupunginmuseo Helsingin kaupungin taidemuseo Helsingin kaupungin taidemuseo

nopeat työt

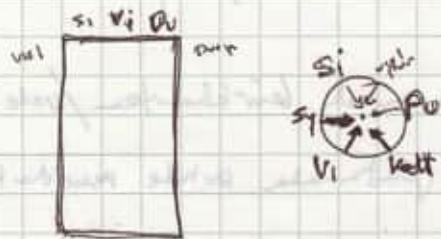
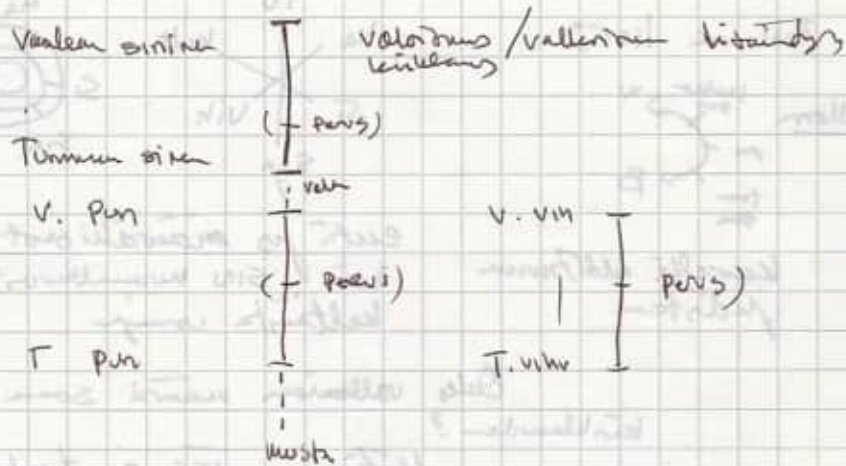
1991	Markku Piri Halki kiven	Galleria Kaj Forsblom Kirsti Rantanen
1992	Muodot-värit-kuviot	Wäinö Aaltosen museo, Markku Piri

Konsultoinnit

1990	Telegalleria ja museo	Sonera	valo- ja äänitekniikka
1992	Espoon teatteri	Revontulihalli	teatteritekkinen suunnittelu
1993	Näyttelytilat, auditorio	Lusto, Metsämuseo	valaistus- ja äänitekniikka
1995	Pop/jazz konservatorio	konserttisali	valo- ja näyttämötekniikka
1997	Hakasalmen huvila	Helsingin kaupunginmuseo	näyttely ja av-tekniikka
	Kiasma	Nykytaiteen museo	teatterin valo-, video- ja äänitekniikka
1998	Koulumuseo	Helsingin kaupunginmuseo	näyttelyn AV-tekniikka
	Tennispalatsi	Kulttuurienmuseo	näyttelyn AV-tekniikka
	Tennispalatsi	Helsingin kaupungin taidemuseo	näyttely AV-tekniikka
	Sederholmin talo	Helsingin kaupunginmuseo	valaistus- ja äänitekniikka
1999	Olavinlinna	Museovirasto	valo- ja äänitekniikka
Kaupunkitilat			
1999	Hesperian puisto	Helsingin Energia	puistovalistus

Violetin tulee silmään muuttua ei valo
keltaisen tulee spektri — x — (pun + vih)

Punaisen ja vihreän tarkka sävy määräytyy kerron
sininen ja jos keltaisen kontrastin pöytäkseen

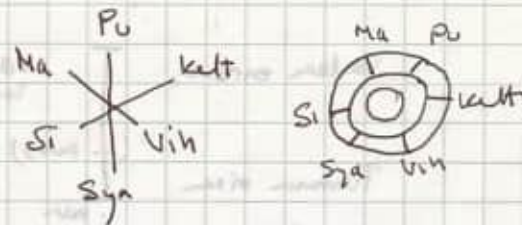
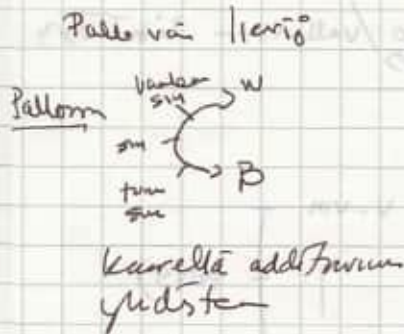
Paikannat ja värit. Entä jos väri on yllä
Miten on silmään näennä??
Väriä on vihreä keltaisen näköä punainen

VÄRIKÄIT ovat olleet ja ovat matemaattisiin
värin määrittelykäsityksiä. Keltaväri on
mukautunut, jota haluan jättää, ja se
muutuu ja jättäytyy keltaisen todellisuuteen

Syvyys = kirkkaus (add. lisa)

Pöytä.

Entä jos määrittely on jatkuvasti
on sinin muuttuvasti
keltaista värin

Oletko valkoinen väriä sama kuin
kirkkauden?

Miten jos väri on tiheä
miten keltä x y

valk

Pinta-ala on kirkkauden / valon voiman
kustannus pinta-ala on keltä

Si violetti
Pun oranssi
vihreä keltä

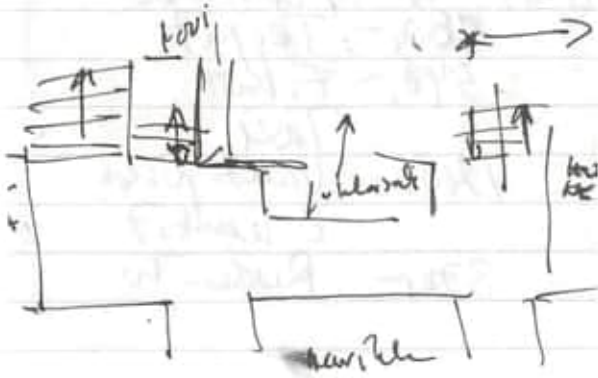

Käytännössä ovat pöytäkäsityksessä käytettyä tarkkuutta
ja hyödyn mukaisesti. Valon voima on
ajatus Si, Pu, Vi, jotka keltä taittovalta. Keltä
violetin ja oranssin ja keltaisen pöytäkäsityksessä

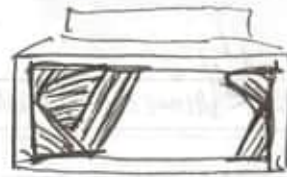
Hajainnys ja
yhtymästä ehti
huone ajatukset
kukaan joku

699029/

Ammuilo

| Kattom

9500:-

4684:-

914:-

12099:-

15000:-

27099:- / ~ 27100:-

Painatus 25000:-

Huonien huoneet
ovat tässäpäivän
onneton

Poti

lupaus / sijainti	16
lupa valot	5
lupa	5
Kuvalehti	20 m
Kokous	4

~ 50
268
50

13400

Filmi	Työ	15000:-
Kuvalehti	~ 14000:-	
Kamut	5000:-	500:-
Säkeä	1200:-	1600:-
MS-A	1000:-	1200:-
Durk	1000:-	200:-
Filmit	1000:-	3500:-
	9200:-	500:-
	4700:-	700:-
	13900:-	1200

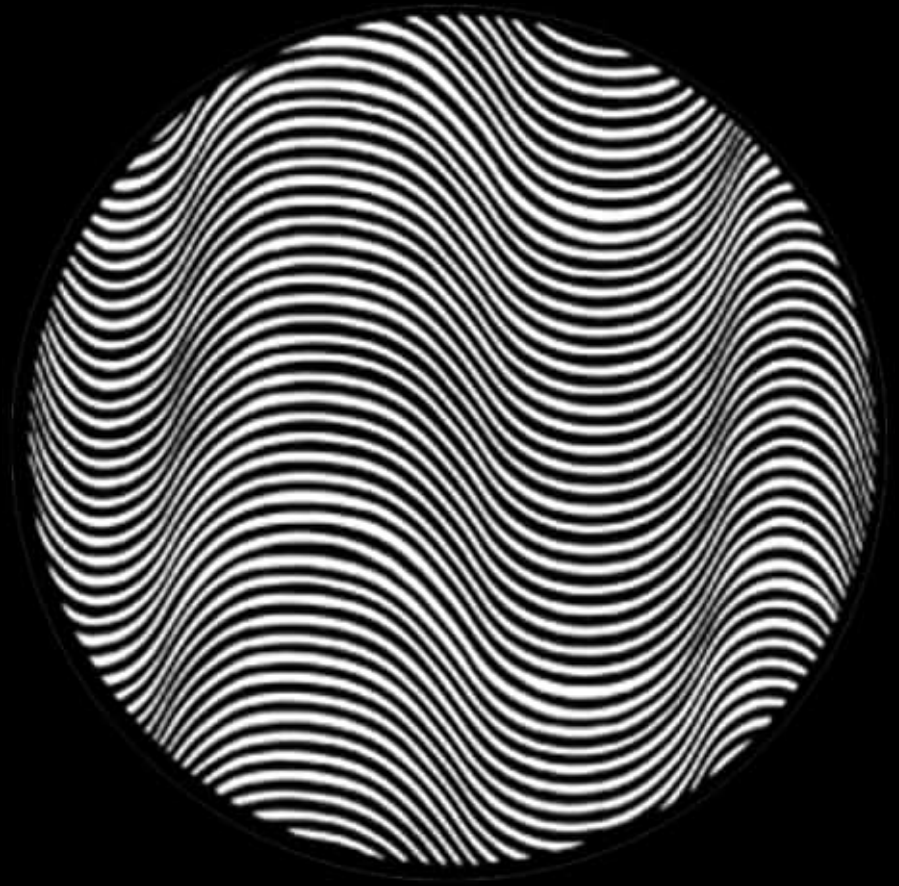

Työväin	~ 3000:-
Kuvalehti	~ 1100:-
Kamut	~ 6200:-
Kuvalehti	~ 4000:-
Filmit	~ 1200:-

VÄRIAIKA

VALOA PINNALLE

VALO ON VIESTINTUOJA

Valo on näkymätön materiaali. Se synnyttää kokemiseen avaruuden, jossa mieli voi liikkua. Valosuunnittelu on kommunikaatiota valon ja mielen välillä. Jotta mielemme kykenisi vastaanottamaan ja ymmärtämään sanoman. Se on monitasoista tilan, ajan, näkyvyyden rytmittämistä.

Valo ei ole havaittavissa, ellei se osu pintaan tai ellemme katso suoraan valolähteeseen. Osuessaan pintaan valo heijastuu silmiimme ja näin muodostuu illuusio aistimastamme kohteesta.

Näköhavainto on informaatiota ja taustaa. Niiden välinen suhde on suhteellinen ja vaihtuu alati tilanteen mukaan. Aika vaikuttaa tietoisuuteen ja tulevan tiedon omaksumiseen. Näkemiseen liittyvä tiedonkäsittely on asteittain analyysin ja tulkinnan kautta etenevä hidas prosessi. Näkeminen on hitaampaa kuin reaalimaailma ympärillämme.

Valo aukaisee pimeyden tilana ja aikana

Maailmaa kokiessamme olemme heijastuksien orjia.

Ideointi ja taiteellinen suunnittelu avaavat työn. Kun idea ja näkemys kirkastuvat työ etenee tila- ja valotekniseen luonnosteluun. Siinä tilan mahdollisuudet tutkitaan ja päätetään päävalojen sijainnit tyylilajin ja tavoitteiden mukaisesti. Koska tila ja sen mahdollisuudet vaikuttavat valolähteiden sijoitteluun, tehoon sekä määrään suhteessa tavoitteisiin, tarvitaan valoteknistä laskentaa, joka on perusta lopulliselle toteutussuunnitelmalle. Valokartta ja siihen liittyvät listaukset ja muistiinpanot kertovat valosuunnittelun kokonaisuuden. Valomomenttien, valaistustilanteiden yksityiskohtien, sisältö on pientarkkaa harjoitusten myötä syntynyttä valojen intensiteettien ja tilanteiden rytmiiän toteutumaa.

Valosuunnittelun kuvarakentamisen perustyökaluja ovat tila, valokiilat ja subtraktiivisen ja additiivisen värin hallinta. Valosuunnittelu rakentuu osa-alueisiin (ja niiden vaihtelevin yhdistelmin), joiden työjärjestys ja käyttö määrittyvät olosuhteiden, ajan ja suunnittelijan työtavan mukaan. *Jokainen valokiila on alisteinen ja tärkeä sille mitä haluan viestittäään, jotta ”tarina” olisi totta ja oman mielikuvituksemme hyväksymä.*

Valoilla luodaan pelkistetty illuusio, johon katsoja pystyy uskomaan

Aika on subjektiivinen hetkien sarja

Valo on ajan ja tilan manipulointia

Kutsumme valoa valkoiseksi. Jos näin olisi, niin kävelisimme piimässä

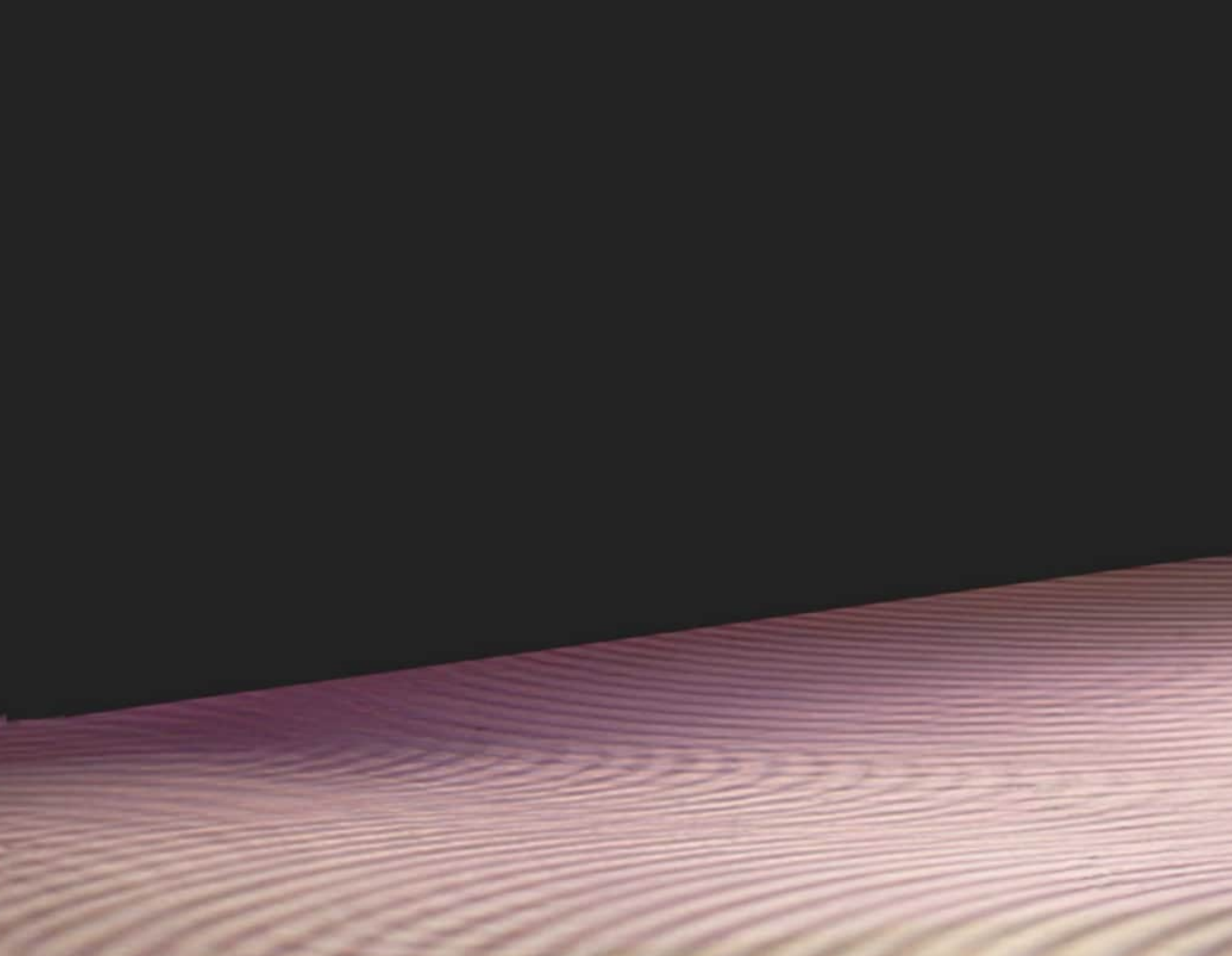
Minulle valo ja väri ovat eri asia

Valo on kauneuden luomista

$$X=2 * (\text{TAN} (\alpha/2) * M)$$

C6 + C39 + C20 = valkoinen

näiden varassa matka jatkuu

Kirjoitus vuodelta 1993

VALON KAIPUU

Pimeän mysteeri ja valon ja ajan manipulaation merkitys

Minulle valosuunnittelun ja sen oppien perustana on ollut vanhaan saksalais-tieteellis-matemaattiseen ajatteluun perustuva tieto. Se riitti pitkään, kuitenkin pystymättä uusiutumaan ja antamaan vastausta hengissä säilymisen problematiikkaan. Silloin työssä ja opetuksessa toistaa "Tässä meillä on perusvärit, mutta tämä ei pidä paikkansa, mutta ei ole vaihtoehtoa." Ei näin voi tietoisesti jatkaa. Valehdella jatkuvasti itselleen tai toisille. Niinpä ensin saivat mennä valosuunnittelun ja sitten värin opettaminen. Työnteon oli tietysti jatkuttava, vaikka samalla yritinkin olla tekemättä. Tapahtui törmäys betoniseinään, jonka lävitse yritin päästä useamman kerran yhä uudestaan.

80 luvulla elin prosessia. Sytyttäjinä ihmiset, joiden kanssa tein töitä. Työtä, jossa vaadittiin muutakin kuin teknisesti oikeaa valoa. Vaadittiin sielu. Se otettiin ja sille annettiin tilaa. (Ote kirjeestä "Työskentely Vindhäxorien kanssa on ollut mitä luovim tilanne valosuunnittelijalle esittävän taiteen parissa. Olen saanut kuljettaviksi suuntia, joilla valotaide ei koskaan ole käynyt. Se on avannut uusia tapoja ajatella, totaalisesti uusia tapoja valaista. Työskentely Vindhäxor ryhmän kanssa on muuttanut ajatukseni valosta, kykyni nähdä valo taiteena. ") Valo syntyy vapaasti ja elää omaa aikaansa, rytmiä ja tilaa. Taiteellinen vapaus löytää rajansa suhteessa kokonaisuuteen.

Valo omana teoksena tanssiteoksen osana. Sovitettuna kokonaisuuteen. Näin myös irrotettavissa omaksi esityksekseni. Syntyy valotilateos LONG RUN vuonna 1986. Siinä ovat tanssiesitysten valot viiden vuoden ajalta omana teoksenaan. Kuuden esityksen valot ovat nähtävänä yhtenä kaarena kertomassa vuosien ilmaisun muutoksista (alkaen perusväristä ja päättyen pimeään, jolle oli annettu valo). **Valosuunnittelu itsenäisenä.** Siinä sitä oli ihmettelemistä: muutosten ketjua, jonka olin käynyt lävitse. Tuolla työllä pystyin **näkemään** useamman vuoden kaaren 20 minuutissa. Mistä olin lähtenyt ja mihin päätynyt ja mihin olen jatkamassa.

On vaikeaa hahmottaa moniulotteisia ajattelurakenteita; että pystyisi näkemään asioiden yhteyksiä kolme- neljä- tai viisiulotteisina.

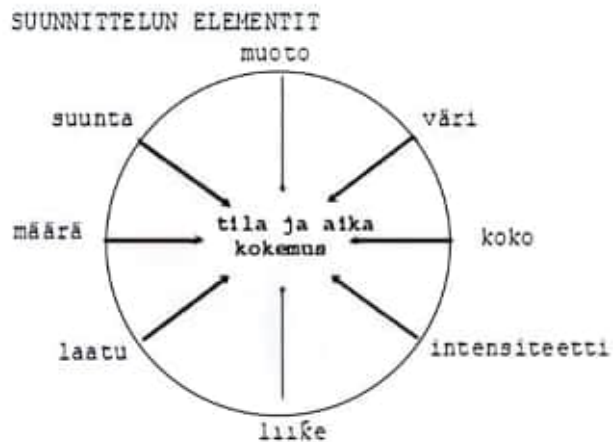
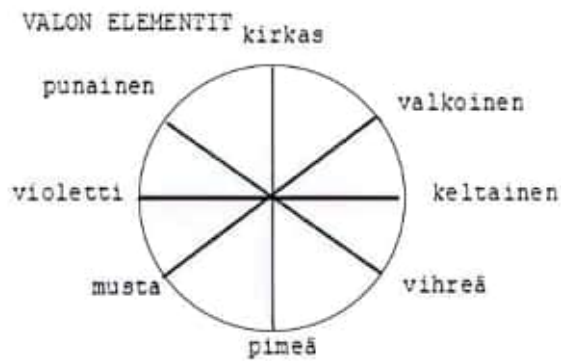
Ensin olin opetellut valon käytön perussääntöjä, laskentamallit ja teknisesti oikeaoppisen valojen tekotavan. Valon suunta oli tärkeää. Ja päävalon suunta. **Eli tein tilaa.** Sitten seurasi voimakas värikausi, jolloin kaikki oli yhtä perusvärileikkiä. Ilmaisuihin perustui väriin. Syntyy erilainen kieli. Mutta edelleen alistainen vanhoille valon tavoitteille. Mutta jo orastavana nähtävillä on ajan manipulointi. **Väri luo aikaa.** Sitten tulee kehiin valon muoto yhdessä värin kanssa. Nyt näyttämöllä on yhtäaikaa eri tiloja, joilla aika on eri. Long runin viimeinen vaihe oli kaiken tämän katoaminen. Valon muoto yhdessä värin kanssa.

1990 luku alkaa, tilalle tulee "**kaksiulotteisen kuvan halu**", **murrettujen värien haku**, uuden ajattelun alku. En enää halua suunnitella, vaan **improvisoida** valot. Haluan murtaa turvallisuuskehoja. "EIKÖ JOKU VOISI SUUNNATA VALOJA JOTENKIN "VALMIIKSI", KOSKA SE EI OLE MIELENKIINTOISTA, KOSKA RATKAISU EI OLE SIINÄ!"

Elämä on yksi kokonaisuus, jota toteuttaa. Pikkunäprääminen lamppujen kanssa on turhauttavaa. Mieluiten tekee niillä mitä on ja niiden suuntauksilla improvisaatiota - rikkoo turvallisuutta, jonka matemaattinen suunnittelu luo. Oikein aseteltu valokalusto ei ole sisältö. Väärillä valoilla joutuu pinnistämään. **Valojen teko on ajan ja tilan manipulaatiota.** Ja samalla teknistä osaamista, valaistusteknistä sorminäppäilyä, oikeiden suuntien ja asemien hakua.

Kehitys on tullut väriavaruuden ja pinnan vuoropuheluun. Tila on menettänyt merkityksensä. Aika on jäänyt yksikseen leikkimään. Näihin vuosiin liittyy kaikenlaisten teosten teko. Joskus enemmän minua itseäni kuin joskus. Pohjalla on tekninen osaaminen, jonka päälle ladon kerroksia. Kehitys on hidasta, muutoksen haku lähtee aina perusteista. Sähkön kulutusta pitää vähentää. Ydinvoimaa vastustaa. Ja valoa kuluttaa. Uusia välineitä tutkia ja jokaisessa projektissa hylätä vanha ja turvallinen jos vain voi. Ja saada iloa elämäänsä.

Samaan aikaan teen töitä saamelasteatterin kanssa. Täällä opin uuden tavan ajatella valoa. Koen valon salaisuuksia, joiden kaiken lävitse oli murtauduttava, jotta saavuttaisin edelläni kulkevan Uuden. Mutta mihin mennä? Takaisin maahan, takaisin ihmiseen, takaisin alkupisteeseen. Valosuunnittelu on muutakin kuin vektorigrafiikkaa ja 256 väriä. (Pimeys on aikaa, joka ei liiku. Ajan yksikkö on väri, aika itse on valo. Sekunnit ja tunnit ovat matematiikkaa. Niillä ei ole mitään tekemistä kokemusten kanssa.) Pitää jatkaa, uusiutua. Olen vasta alussa. Tietoa. Tieto auttaa eteenpäin. Väritutkimustyö ja filosofointi. Mutta mitä pidemmälle tutkimustyö edistyy, sitä lähemmäs, tulee hetki, jossa joutuu myöntämään kaiken olevan turhaa, jälleen kerran teknistieteellisillä metodeilla seinää päin. Mittaukset vain todistivat tuloksillaan olevansa valhetta kokemusten maailmassa. Värejä voi mitata rajoitetusti. En voi nähdä mittareilla. Tulokset ovat manipuloituja.

Kokempohjainen filosofointi muodostuu ainoaksi tutkimukseksi. Tekniikan tiedot ovat harhauttava pohja. Ja kuinka monta perusväriä, väriteoriaa onkaan olemassa. Aukkoja, joista tavallinen valosuunnittelija mahtuu, vaikka kulkemaan poikittain lävitse. Värien näkemistä ei saa yhden totuuden alle. Väriteoriat ovat kuolemassa. Uudet tekevät tuloaan. Kuka petkutti minua pienenä? Värien aistimisen teorioissa ollaan palaamassa historiassa taaksepäin!

Pitkien pohjoisessa olojen myötä oppii näkemään - jos osaa pysähtyä ja etsiä. Varmaankaan mikään ei ole niin radikaalisti muuttanut työskentelyäni kuin pohjoisen valot. On kuin oppisi aivan toisen kielen. Oppii näkemään valon. Vanhat filterit lentävät roskikseen. Suunnittelun periaatteet ja säännöt murtuvat. Ajattelu muuttuu. Olen nähnyt valon ja värin irti toisistaan, erikseen. Kilpisjärvellä. Siinä se oli hetken.

Valo ja väri ovat eri asia! (Pimeys on aikaa, joka ei liiku. Ajan yksikkö on väri, aika itse on valo. Sekunnit ja tunnit ovat matematiikkaa. Niillä ei ole mitään tekemistä kokemusten kanssa.) Pitää jatkaa, uusiutua. Olen vasta alussa. Tietoa. Tieto auttaa eteenpäin. Väritutkimustyö ja filosofointi. Mutta mitä pidemmälle tutkimustyö edistyy, sitä

lähemmäs tulee hetki, jossa joutuu myöntämään kaiken olevan turhaa. Jälleen kerran teknistieteellismetodeilla seinää päin. Mittaukset vain todistivat tuloksillaan olevansa valhetta kokemusten maailmassa. Värejä voi mitata rajoitetusti. En voi nähdä mittareilla. Tulokset ovat manipuloituja. **Mikään mittaaminen ei kerro värin suhdetta aikaan ja tilan syntyyn!**

Valolla on oma "laatunsa" jolla ei ole värin kanssa mitään tekemistä. (Sama värikokemus saadaan aikaan monilla eri valolähteillä.) Emme kuljekaakaan piimässä, vaan kirkkaassa valossa, joka samentuu aika-ajoin eri suotimien ja seoksien ansiosta eri väriseksi.

Jos keinovalo taikka luonnonvalo olisi valkoista, polkisimme eteenpäin piimän seassa.

Pimeässä on hyvä kuunnella musiikkia ja kuunnelmia. Kuinka valaista pimeää? "Yöllä on rauhaa ja voi keskittyä", mitä kaikkea liittyykään pimeään. Aika katoaa, kiire katoaa. Keinovalon vähäisyys ei ole samaa kuin luonnonvalon vähäisyys. (Täysi pimeä ahdistaa koska aika pysähtyy, tila katoaa ihmisen ympäriltä.)

Entä aika? Ihminen mittaa aikaa valon muutoksilla. On lukemattomia sanontoja, jotka kuvaavat ajankohtaa, ajankulkua, sanontoja, jotka värin kautta kuvaavat tapahtumaa. Valosuunnittelutyö alkaa valottomuudesta. Lisätään valo kerrallaan valon määrään, antamalla olemassa olevaan kolmiulotteiseen tilaan tarkoituksellinen kaksi- tai kolmiulotteinen tilan tuntu, ajan käsite ja kulku. Tunnelma luodaan yhteistyössä muiden osa-alueiden kanssa. Mutta valolla tila ja aika ovat ensin. Miten voidaan opettaa ja puhua valosta, kun emme hyväksy pimeää osaksi valoa? Se on akselin toisessa päässä. Keinovalon monotonisuus ahdistaa. Tarkat valokiilat rajaavat ajatuksia. Mitä sillä luodaan? Onko valon intensiteetin lisäys mustan vähentämistä? Onko intensiteetin vähentäminen mustan lisäämistä?

Liike on olemassa ilman aikaa. Mitä on nopeus? Koska puhumme pimeydestä? Koska harjoittelempa pimeäsuunnittelua? Miksi aina määrällisesti puhumme tekniikasta... Käyttämällä pienpainenaatriumin monokromaattisuutta ja sen laatua hyväkseen saa ajan pysähtymään. Se on valaistu pimeys. ((Olen asettanut joskus valon ääripisteiksi natriumin ja loisteputket. Täydellinen pysähtyneisyys ja yksikertaisuus vastakohtanaan totalitaarinen värähtelevä valopesu.)) (Esityksen alussa natrium on pimeys. Sen luomat varjopuolet ihmisessä ovat vihreitä. Pian näyttämö jakautuu alueisiin pimeä ja päivä. Näin tanssija liikkuessaan kohtaa erilaisia tiloja ja aikavaikutelmia.))

Aika, joka ei liiku on valoton (totaalisessa pimeässä aika pysähtyy)

Työni jatkuvat teoksesta toiseen, tyyllisesti, ja ajatuksellisesti. Elämä jatkuu päivästä toiseen yhteisen ajatuksen kertomisella. ("Työni ovat omia teoksiaan soviteltuina näyttämön muihin tekijöihin.") Keinovalon lenkkimakkaramaisuus oksettaa. Päävärejä on niin monta kuin haluat. Kuka tätä kirjoittaa - kuka, joka on ollut olemassa. Aitoja rikottavina yhä, mutta kukapa niitä rikkoisi, jos ei itse riko. Ihmisen

elämä on ajatonta. Ihminen vaeltaa lävitse kerrostumien, kunnes tulee laidalle. Luonnossa kokija liikkuu ja kaikki näköärsykkeet ovat suhteessa hänen liikkeisiinsä. Ja liikkeen suhde valolähteisiin. Teatterissa kokija istuu passiivisena, joten kokemus on luonnoton. Valo ei liiku suhteessa häneen; tila ja aika muuttuvat keinotekoisilla muutoksilla, muodot eivät liiku ja siitä seuraa: näköärsyke liikkuu näyttämöllä.

Pimeys on valaistustilanne. Musta on totaalista. Totaalinen valoton tila on luonnoton ja ahdistava ajattomuudessaan. Ihminen joutuu itse luomaan ajan. Rytmimme on aivan liian nopea kokemaan pysähtynyttä aikaa. Pimeys ei ole koskaan totaalista. Se sisältää aina valoa. Mielikuva pimeästä näyttämöllä on kuten kaikki muukin näyttämöllä - harhaa.

TEATTERIN VALTATAISTELUSSA KAIKENLAINEN TYÖN ITSETARKOITUKSELLISUUS TUOTTAÄ HÄVIÖN.

Sulkeudumme yhä pienempiin ryhmiin ja yhä pienempään ihmiskuoreen. Ympäristö painaa ja musertaa meitä ja ihmisiä teattereiden ulkopuolella. Rakennamme omia yksilöllisiä ja teatterin suojamuureja yhä voimakkaammiksi kaikkea pahaa vastaan oman egoistisen maailmamme suojaamiseksi. Portit auki ja kerrasta poikki. Paha ei meitä saa tapetuksi, emmekä hyvällä saavuta mitään, muurimme kestävät. Kriisi on sisällön puuttumisessa. Valaista osaavat kaikki ammattilaiset. Meistä jotkut ovat matkalla. Toiset juuri aloittaneet, toiset puolella välin. Kukaan ei kauempana kenestäkään. Toimin hetken luomassa vireessä. Tarkemman analyysin voi tehdä ja kumota tai todistaa. Unelmat pitävät ihmisen liikkeessä, mutta unelmat voivat muodostua labyrintiksi, josta ei löydä ulos. Eikö kaikki työskentely ole ollut ja on ... sisällön viestittämistä.

Esitys ajatuksia, kuvan ja äänien sekä puheen rikasta käyttämistä. Voiko maailmasi olla jotain muuta kuin teatterisi profiilin mukainen, voitko muuttaa teatterissasi teatterin tekemistä vai muuttaako teatteri sinut, päädytkö ammatin tai teatterin vaihtamiseen? Kuinka moni kuulee sen, mitä näkee tai näkee sen, mitä kuulee? Onko mitään miksi sanoa?

Kuulenko miten valaisen, kuulenko sen puheen. Nykyään puhutaan niin paljon ja kovalla äänellä valaistussuunnittelusta ... laitteista, taiteesta, ihmisistä ja kriisistä ... Haluaisin piirtää hiljaisen pitkän viivan ja sanoa; tässä on teille valosuunnitelma, valaistussuunnittelua, laitteita ja kriisi.

Taide ja sen analysointi. Taide ja kriisit. Asetelmahan on selvääkin selvempi. Kun maailma luotiin, ensin tuli hiljaisuuden valaistus.

PIENI MUSTAKANTINEN MUISTIKIRJA

ARVOJA

Alkuaikoina nykyaikaisen suomalaisen valosuunnittelijoiden historiassa valosuunnittelijaa kunnioitetaan outona ilmestyksenä, jopa niin, että harjoitusvalotkin tuntuvat näyttelijöistä paremmalta. Saan tekemään läpimenon, jonka aikana kahlataan valotilanteet niin, että saan ne valokuvattua. Aika nopeasti pimeyden kätköistä kumpuaa ahdistus, joissain teattereissa, jonka takia joudun suojautumaan valo-osaston aggressioilta. Valosuunnittelijaa mustamaalataan, työtä hankaloitetaan ja takana haukutaan.

Merkillistä että ei ole sopivaa, että istun kahvitaulla tekniikan pöydässä, mutta ei myöskään ole sopivaa, että istuisin näyttelijöiden tai taiteellisen henkilökunnan kahviseurassa, puhumattakaan että olisin johtajan kanssa leppoisasti rupattelemassa.

Kun suunnittelijoille luotiin asema produktioissa, syntyi mestareille samalla "toisen kerroksen väkeä" tunne. Tämä ei ollut suunnittelijoiden syy, vaan työyhteisön tapa pitää asiat järjestyksessä.

Mistä johtuu kuvitelma suunnittelijoiden asemasta, hyvällä palkalla ja kermat päältä vievänä hommana?

Arkirutiinissa valojen rakentamiseen, ohjelmointiin ja kokeiluihin ei anneta lisää aikaa, vaikka visuaalisuuden haasteet kasvavat. TES lupaa minimin. Siitäkin yritetään tinkiä. Saadaanko jonkinlainen korjausliike aikaiseksi? Korjausliikkeeksi ei kelpaa yritys tehdä valaistusmestareista suunnittelijoita, sen sijaan että palautettaisiin mestareiden arvo.

Oli päätetty valojen ohjelmoinnista maanantaina. Lensin aamukoneella Göteborgiin työtä tekemään. Näyttämömestari oli kuitenkin päättänyt siivota näyttämön sinä päivänä. Palasin turhalta matkalta kotiin iltapäivällä.

MAALITTAMINEN

Teatterit eivät ole poikkeus työympäristönä. Ihmisiä lokeroidaan ennakkoluulojensa mukaisesti. Teattereiden henkilökunta, laitoksissa ja pienemmissä ryhmissä, pitää yllä ennakkoluuloja ja stereotyyppisiä asenteita jopa vuosia jatkuvassa vastakkainasettelussa. Ryhmien valtataistelussa valta muuttuu tärkeämmäksi kuin työ tai yhteinen tavoite. Hierarkiat ylläpitävät rintamalinjoja, taisteluasetelmia ja loputonta asemasotaa.

Miksi nurkkiin ahdistetut hyökkäävät, ja minusta tehdään kohde turhautumisen purkamiselle.

Mikä on, että Suomi-Filmin ja Aku Ankassa valomies on lihava, vanhahko lippalakkimies roikkuuissa ja haalistuneissa haalareissa? Ammattia korostamassa voi olla valaisin kädessä ja seistään tikkaiden juurella.

Miksi olen aina pitänyt suunnittelijalle tärkeänä yhteistyökumppanina valaistusmestareita? Heidän kanssaan pitäisi olla luottamuksellinen ja luovuutta edistävä yhteistyö.

Valo-osasto ammattikuntana on pohjimmiltaan teknispainotteinen. Sen työhistoria on teknispainotteinen ja asenteet heitä kohtaan teknispainotteiset. Periytyvistä asenteista, oletuksista ja niiden kautta syntyneestä arvostuksesta ei pääse helposti eroon, varsinkin kun usein myös puolustaudutaan laitemaailman taakse. Valaistusmestarit voisivat katsoa taaksepäin, ja tutkia myös omaa käyttäytymistään, jotta ymmärtäisivät paremmin nykyisyyttä.

Valosuunnittelijaa pidetään osana urakehitystä. Se on jatkeena valomiehen, apulaisvalaistusmestarin ja valaistusmestarin aseman jälkeen. Vaaraksi muodostuu eteneminen ilman taiteellista kompetenssia, sillä taiteelliset motiivit, taidot ja näkemykset ovat suunnittelijalla erilaiset kuin valaistusmestarin. Valaistusmestareiden siirtyminen suunnittelijaksi on toki mahdollista.

TES-TARINOITA

Palkkaneuvotteluissa menttiin pärstäkertoimella. Koko työhistoriani aikana ei ole tullut vastaan kuin muutama budjetti, jossa oli valmiiksi laskettu mukaan valosuunnittelijan palkkio, joka myös avoimesti ilmoitettiin. Voihan olla, ettei minulle ole kerrottu sen olemassaoloa, koska neuvotteluissa on vain oltu niin hämmästyneitä ja viattomia palkkiosta puhuttaessa.

Teatterialan TES-sopimuksen piiriin pääsemisestä käytiin neuvotteluja. Työnantajapuoli ei ilmeisesti halunnut lisätä ammattikuntia, joten neuvottelut kestivät pitkään. Alalla oli kuitenkin voimakas liikehdintä ja vaatimus valo- ja äänisuunnittelijoiden käyttämisestä. Vihdoin erään kokouksen lopputuloksena työnantaja hyväksyi vierailusopimuksen. Näin oli valo- ja äänisuunnittelu tunnustettu virallisesti ensimmäisen kerran.

MUISTIINPANO

Mistä voisi säästää? Ratkaisuna oli esimerkiksi matkustuskulujen leikkaaminen. Siis säästetään, kun ”kallis” henkilö päästetään tekemään työtänsä mahdollisimman vähän. Sopimuksessa luvataan matkoja paikkakunnalle, mutta niistä yksi kirjattiin ohjaajalle: ” Matkakorvaus suoritetaan yhdeksällä edestakaisella junalla tai nk. punaiset vuorot lentovuoroilla tehdystä matkasta kotipaikkakunnalta, joista ohjaaja on käyttänyt yhden neuvottelumatkaan. Suunnittelija työskentelee vierailupaikkakunnalla enintään 30 vuorokautta. Hotelli/asuntokorvauksen maksaa enintään 21 yötä sopimuksen hyväksynyt teatteri.”

Palkkion nostamiseen kohtuulliseksi, minulle määriteltiin lisätöitä, kuten opettaminen. Kerran talouspäällikkö, joka oli vaatinut opetuksen sopimukseen, oli antanut valo-osastolle vapaapäivät, koska valomies Helsingistä tulee paikalle. ” Korvaukseen sisältyy valaistus- ja tehostesuunnittelu ja toteutus tarvittavine materiaaleineen sekä koulutusta 50–60 h ja esitysten mahdollinen valvonta.” Siis toteutus tarvittavine materiaaleineen sekä koulutusta, ai ai kuinka sattuu! Ja kiirettä pitää, kun ei saa olla paikalla kuin 40 päivää, josta koulutukseen menee 6–8 päivää, 8 tuntia päivässä. Ja miten tuo valvonta saadaan onnistumaan matkojen suhteen? Olisiko tässä kyseessä talouspäällikön optinen harha?

AIKATAULUTTAMINEN

Työt suurenivat, ja sitä vaikeammaksi kävi aikatauluttaminen. Opin työskentelemään lentokentillä, lennon aikana, junassa ja yöpymispaikoissa sekä mihin kellonaikaan tahansa. Isojen näyttämöiden aikataulutukset olivat yleensä pitäviä, ja se mahdollisti oman aikataulun suunnittelun. Museoiden näyttelyaikataulut kuuluivat samaan kategoriaan.

Olin töissä Oulussa ja samaan aikaan Helsingissä. Sitten toinen teki aikataulumuutoksia. Suunnittelijan asema ei ole niin vahva, että voisi valittaa oli sopimus mikä tahansa. Niinpä olin aamupäivisin Oulussa ja lensin illaksi Helsinkiin, jossa viivyin seuraavan päivän ajan ja lensin Ouluun iltaharjoituksiin. Omalla rahalla tietysti.

Ongelmallisimpia kuitenkin olivat arkkitehtuurivalaistus ja erikoisasiantuntijana toimiminen. Työmaat eivät etene suunnittelijoiden mukaan. Niillä on oma aikataulunsa, johon sitoudutaan. Työmaan työskentelyn ilmapiiri on aivan jotain muuta kuin taiteellinen työskentely, ja näiden kahden tekeminen samanaikaisesti vaati henkistä ponnistelua.

Taiteilija tekee sovituksen lisäksi 20-40 % ylimääräistä työtä saavuttaakseen taiteellisesti parhaan mahdollisen tuloksen. Insinöörien maailmassa jokainen asia on maksullista. Jopa huonosti tekeminen.

Lähtökohtaisesti tuntiveloitukseni oli liian alhainen, enkä laskuttanut kaikesta. Vuosien ajan kestänyt hyväksikäyttö taidemaailmassa oli opettanut. Monet työt tuntuivat jopa helpoilta: pitääkö tästä saada rahaa? Niinpä korotin hintaani, vuosi vuodelta, kunnes en kehdannut. Joku tolkku siinäkin pitää olla. Oli vapautunut olo, kun sai työstään kunnon palkan.

Palkkion suuruuden myötä arvostus joko nousi tai laski.

INVESTOINTI TULEE, OLENKO VALMIS?

Esittävässä taiteessa syntyy tarve audiovisuaaliseen sisältöön, joka vastaisi viihteen puolelta tulevaan visuaalisuuden haasteeseen. Valaistustekniikkaa pitää monipuolistaa. Tämä tarkoittaa investointeja ohjausjärjestelmään, ripustuspaikkoihin, kaapelointiin, eli määrällisesti vähän kaikkeen. Valitettavan usein hankinnoissa laatu korvataan määrällä ja tämä kostaustuu ajan myötä.

Koneiden suuren määrän ansiosta osa teknisestä henkilökunnasta kokee saavansa nostetta identiteettiinsä ja asemaansa. Mutta tämän takia valo-osasto on kuin IT-tuki; kaukainen, vaikeasti tavoitettava, kallis ja muiden kutsujen takia työnsä kesken jättävä. Halutaan vastata haasteisiin, mutta työtapoihin ja asenteisiin ei saada muutoksia. Vanhaan esityksen harjoittelu- ja valmistusmalliin lisätään laitteita, ja yksi suunnittelija kuin kauan kadoksissa ollut opetuslapsi. Näin vaikka valosuunnittelun taiteelliset tavoitteet toteutuakseen vaativat lisää näyttämö- ja harjoitusaikaa. Valosuunnittelijatkaan eivät aluksi osaa sitä vaatia, saati hahmottaa mitkä ovat seuraukset.

80-luvun loppupuolella eletään suorastaan valoilmaisuuden nousukautta. Se synnyttää kasvavan työmäärän valo-osastoille. Henkilökunnan määrän ja työajan lisätarpeet pahenevat 90-luvun puolella, koska valosuunnitteluaallon kanssa samaan aikaan olivat tulleet myös teknisten muutosten ja laajennusten hyökyaallot. Tämä aallokko johti kierteeseen, jossa koneiden ja laitteiden oletettiin ratkaisevan taiteen tekemisen aikataululliset ja henkilöstölliset ongelmat. Askel askeleelta teatteri asteli syvemmälle byrokratian ja kulutusyhteiskunnan ansoihin.

Päättäjien mielestä uuden tilan ja lisäkaluston pitäisi korjata tilanne. Miten ja miksi työtunnit vain lisääntyvät ja budjetit kasvavat? Perustetaan työryhmä tutkimaan ongelmaa.

MARMORI KIILTÄÄ

Uusien kulttuuritilojen ratkaisumallit olivat usein sekoitus ”jotain uutta ja vähän vanhaa”. Kun rakennustoimikunta vierailee etsiessään ideoita uuteen taloon, he saavat oppaaksi luonnollisesti talonjohtoa, jolla ei ole moitteen sanaa talosta. Niinpä ongelmia kopioidaan helposti eteenpäin. Tähän soppaan lisätään rakennussuunnittelijoiden tietämättömyys teatterin arjesta, niin voi vain ”toivoa parasta ja pelätä pahinta” uudesta talosta.

Suomeen on rakennettu useita teatteritaloja ja kulttuurikeskuksia, joissa arkkitehdit ovat saaneet toteuttaa visioitaan ja kauniita porraskaiteitaan. Nämä monumentit sisältävät ratkaisuja, jotka voivat olla käyttötarkoituksen vastaisia kuten:

- valotarkkaamosta ei näe näyttämölle
- näyttämölle ei ole lavasteille riittävän isoja ovia
- katsomossa ei näe tai kuule kunnolla
- henkilökunnan tilat ja kulkureitit ovat järjenvastaisia

Muutakin löytyy, mutta nuo olkoot esimerkkeinä. Eikö kukaan osaa laskea hintaa toimimattomalle näyttämötekniikalle, tekniikan kulkureiteille, ilmastoinnille, äänieristykselle ja valaistus- ja äänijärjestelmien huonolle suunnittelulle tai toteutukselle. Todetaan vain johdon taholta: ”Onhan tämä paljon parempi kuin vanha!”

Pelkkä mustuus ei luo hyvää esittävän taiteen tilaa.

Joskus valvoessani valmistumista törmäsin suunnitelmiin, suunnittelijoihin ja valvojiin, jotka synnyttivät sutta komissioiden ja korruption silottelemalla työmaalla. Ja taustalla lauloivat urakoitsijat asentajineen sekakuorona: ”Hyvät veljet kukkulan kuninkaina!”.

ARJESSA

Koen kauhua kiivetessäni kuilun suoraa seinätikasta ylös kolme kerrosta. Saavun katsomon yläpuolelle umpikaton päällä olevalle kulkusillalle, jossa on kaiteet. Sitä kävellään, kunnes tulee poikittainen palkki eteen. Palkkiin alaosaan on leikattu ahdas reikä. Ryömin toiselle puolelle, jossa kulkusilta ja kaiteet jatkuvat, kunnes tulee seuraava palkki. Lopulta pääsee valonheittimen luo. Sitä varten kattoon on tehty reikä, joka mahdollistaa valonheittimen suuntausta noin kymmenen asteen verran, kun tarve on yli 50 astetta. Eipä se mitään, koska ei sieltä pysty näkemään mihin valoa suuntaa.

Suunnitelmassa on tila, joka on tarkoitettu teatteriesityksiin, konsertteihin, elokuvaan ja tanssiesityksiin. Tarkoituksena on hankkia nouseva katsomo ja katto täyteen valokalustoa. Kysyin, että kuinka on ajateltu näkyvyys ja esitysten mahdollistaminen näyttämöllä, kun huonekorkeus on 3 m? Ymmärrettiin suuri virhe, joka oli toteutumassa. Ratkaisuna poistettiin seuraavan kerroksen tila, jolloin tilasta saatiin kuusi metriä korkea, vaikka toiminnalle tärkeitä neliöitä menetettiin. Kaupungin johtava virkamies kuittasi kokonaisuutta: "Kyllä minä tilan mataluuden tiesin, mutta ajattelin, ettei tulisi niin paljon käyttöä tilalle".

Joudun seuraamaan kokous kokouksen jälkeen uusia sisällön valtavaikuttajia. Power Point-kalvojen kouluttamat "talousihmeet" kasvattavat asemansa tärkeyttä. Ilman heitä emme tulisi toimeen. He kouluttivat meitä uuden ja uljaan "taloutta taiteeseen" ajattelutapaan. Excel-taulukon viivan alle pitää saada jäämään enemmän. Kasvua vaikka lainarahalla!

Kun näin ei tapahdu, he pystyvät asemansa turvin painamaan talouden paniikinappulaa. Ei ollut sellaista kalvoa vastustajilla, jolla tähän olisi vastannut! Näin raha sai valtaansa esitystaiteen pikkusormen ja myöhemmin se yritti nielaista koko sielun.

Halpuuttamalla laatua, synnytetään vaaratonta ja mautonta keskivertoista, josta tulee uusi normaali hyvä.

RAATTEENTIE VELVOITTA

90-luvulla luovuuteni ja ammattitaitoni saivat tilaa ja tilausta. Tämä jatkui ja voimistui 2000-luvulla. Elämästä oli muodostunut jatkuva luovuuden tila. Työ toisen perään piti liikkeessä. Luovuus oli kuin huume, jota en voi vastustaa. Siinä keskiyön väsymyksen oppii ylittämään, kun saa kehon tuottamaan tarvittavat ”aineet”. Työpäivät voivat venyä yli 24 tuntisiksi. Nukkumisen taito palautti takaisin elämään.

Vapaa-aikana oli aikaa hyvä tehdä jokin mielenkiintoinen projekti ystävien kanssa

Työmäärien kasvu ei tuntunut olevan esteenä, vaikka töiden vaatimustaso oli kovempi kuin aiemmin. Työt suurenivat, vastuut kasvoivat, valo-osaston henkilöiden määrä kasvoi yli kymmeneen ja tuotannoissa olevien määrä kasvoi. Nuori mies, joka kiehui Vanhalla, oli taakse jäänyttä elämää. Ilmassa oli monta raskasta palloa yhtä aikaan.

Tiedostamattani tingin lepojakoista, henkisistä siirtymistä, suunnittelusta ja ajastani elää. Elämä muuttui kiikkerällä veneellä soutamiseksi. Usko omiin kykyihini ylläpiti harhaista oloa. Työviikot olivat normaalisti yli 60-tuntisia, parhaimmillaan 80 tuntia meni rikki ja kuukaudessa 300 tuntia.

Yhteistyö perustuu luottamukseen, kunnioitukseen ja kommunikointiin. Ihmiskemioiden kohdatessa muodostuu työpari tai ryhmä, joka pystyy tuottamaan mielenkiintoisia töitä vuodesta toiseen. Jossain vaiheessa voi suunta muuttua, jolloin herkkyydellä vaalittu ja ylläpidetty työyhteisö hajoaa vaihtoehtoisesti nopealla ja riitaisalla erolla tai hitaan kiduttavalla etääntymisellä.

Kiireinen tekee nopeita ratkaisuja ja uskoo tulokseen.

Apua pyytävä alistuu hyväksymään avun, jonka saa.

Taiteessa liialliset kompromissit eivät ole ratkaisu, tekeminen ei saisi olla olosuhteille liian alisteinen.

Kun syntyy katseita, huokauksia sekä ymmärtämistä, ollaan pulassa.

Tekijät elävät jatkuvassa olemisen kierteessä.

Asemastani sekä ammattilaisuudestani tuli myös rasite taiteen tekemisessäni. Kun kehityin ammatissani, perusosaaminen oli helppoa. Kuitenkin pystyin näkemään mihin voisikaan edetä, sillä jokaisen työn haluaisi ylittävän aikaisemmat. Vauhdin kiihtyessä lisääntyivät epäonnistumisien mahdollisuudet, ja niitä tapahtui.

Virheitä tilastollisesti vähän. Toteaa kiireinen.

Aikatauluni kiristyi määrittämään kaiken, samalla korttitaloni huojui, terveyteen tuli säröjä. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut välittömästi.

Vuosia kului ja velkataakka kasvoi. Töissä pienikin onnistuminen kasvoi mielessä suureksi ja kuittasi tekemisen hinnan. Ihmismielen perspektiivi kapenee ja taiteen synnyttäminen väistyy rutiinitekemisen tieltä.

Kokonaistilanne aiheutti surua ja huolta kun sokeuduin omille tuntemuksilleni ja periaatteilleni. Kallisarvoisin katoaa.

Aika ei veny

Ei aina ole kyse rahasta. Voi "ajautua" projektiin tottumuksesta, ystävän pyynnöstä, vahingossa, on sopiva aikarako tai lupaukset taiteellisesta tavoitteesta ovat lupaus paratiisista.

"Miksi menin tuohon mukaan?". Enkö ikinä opi?

EI VOI AINA OLLA - KIVAA

Jaksot elämässä lipuvat epämääräisesti ohitseni

alkavat jostain ja päättyvät johonkin simultaanisesti

Koko elämäni olen ollut peloton haasteille. Ei ole ollut sellaista haastetta, johon olisin sanonut "ei kiitos".

2000 -

IV-NÄYTÖS: RAADOLLINEN 2000-LUKU

1. KOHTAUS: AMMUTAAN SITÄ HEVOSIAKIN SANOI TALOUSMAAILMA

Laman myötä tapahtunut muutos ajoi taiteen tekemisen uuteen tilanteeseen. Muutoksen suurimpana vaikuttajana, välillisenä ja varsinaisena, oli yksi ylitse muun: talous, joka hivuttautui ohjaamaan kaikkea. Siitä tuli kaikkien ratkaisujen äiti. Talouden arvoja korostava ilmapiiri nosti rahastajat valtaan. Ahneus halpuutti laajalti kulttuurin eri osa-alueilla. Ahneuden ja tulosvastuullisuuden myötä kansa opetettiin uusiin sirkushuveihin: tirkistelyyn ja halvan kulutukseen.

Vaikutukset näkyivät kaikessa, eikä mikään riittänyt kumoamaan uutta ja kiihtyvää kulutusjuhlaa. Estonian uppoamisen vaikutusta talouteen arvioitiin onnettomuusyönä.

Ihmiset hyväksyivät keskinkertaisuuden riittämisen. Keskiluokka iloitsi, kun aivoihin pumpattiin anabolisia steroideja. Kansalle annettu hupi peitti alleen vallan siirron. Halpuutus tuli talouspäälliköiden iloksi jo ennen kuin se keksittiin kaupoissa. Vaikutukset taiteelliseen työskentelyyn olivat laajalti merkittäviä ja osuivat tekijöihin.

On sitten lama, vallankumous, tulosvastuullisuus, ajan tai teatterilaisten geeniperimän ansiota, valosuunnitteluun kohdistuva paine ei pysty muuttamaan toteuttamisen toimintamallia taikka aikataulusuunnittelua. Visuaaliselta lopputulokselta odotettiin paljon ja näyttävää. Täyden katsomon tavoite pitää työskentelyn raamit lyhyessä narussa kiinni.

Kokonaisbudjetista, 100 000 €, valoilte varataan 2 000 € kuluihin. Ilman keskustelua leikataan 1500 € kesken harjoituskauden, suunnittelun jo valmistuttua ja toteutuksen alettua. Leikkauksen vaikutuksesta taiteelliseen tavoitteeseen ei keskustella.

Kun työpanos ja arvomaailma ovat osa PowerPoint-kalvoa, eikä taiteen tekemistä, niin mihin se johtaa?

Arvomaailmat olivat muuttuneet. Kaikelle annetaan ensin rahallisen arvo. Näin voidaan hallita, oikeuttaa, arvostella, määrätä sekä alistaa tekijöitä ja teos kaikinensa.

Uusi normaali on kertoa ensin rahallinen arvo.

Työt ovat vieneet minua elämässä eteenpäin. Työ on aina ensin, sitten muu elämisen suola. Olin uppoutunut työhöni ja luovuuteen niin että normityöviikot olivat 60–80 tuntisia, parhaimmillaan kuukaudet yli 300 tuntisia. Elin jatkuvassa tuottamisen tulella. Kiireisen on helppo tehdä nopeita päätöksiä. Työt jatkuivat ”tasaisen tappavaan tahtiin”. Jatkuvan luovuuden tilassa pystyin vastaamaan haasteeseen kuin haasteeseen. Ja otin yhä isompia projekteja vastaan.

Edustin kolmea valon ammattia. Valaistussuunnittelija, valosuunnittelija ja valotaiteilija. Päätoimista valotaiteilijaa minusta ei koskaan tullut.

- Valaistussuunnittelija on ulko- ja sisävalaistuksen ammattilainen. (kadut, julkisivut, näyttelyvalaistukset jne.)

- Valosuunnittelija on esitystaiteen ammattilainen (tanssi, teatteri jne.)

- Valotaiteilija tekee valotaideteoksia (valoteokset, installaatiot jne.)

Ammatillisesti etenin ylöspäin projektien myötä, ja nautin onnistumisista. Olin todistamassa osaavani ammattini. Minulle tärkeät asiat kuten värien käyttö tai valonheittimien tarkka sijoittelu, olivat silloisessa toimintaympäristössäni asioita, joita en pystynyt saavuttamaan. Toimintakulttuurin muutos valo-osastoilla ja teatteritaloissa koitui ylipääsemättömäksi vaikeudeksi.

70–80 luvulla sanoin: ”Kun laitteet loppuvat, aletaan tehdä taidetta”.

90-luvulla totesin: ”kallista välineurheilua”.

2000-luvun kuittaaan kulutusjuhlana.

ISOJEN TÖIDEN KANSSA

Kuten niin monet muutkin työtehtävät, kutsu kävi ja minä lähdin isojen näyttämöiden äärelle. ”Eteneminen ammatissa” tuntui luontevalta.

ISO maistuu maukkaammalta kuin pieni.

Kuvittelin suurten näyttämöiden työt haastaviksi ja mahdollisuuksia sisältäviksi. Vaikeudet, joita laitosteattereiden isoilla näyttämöillä kohtasin, pääsivät yllättämään. Olin kuullut huhuja ”laitoksista”, mutta vasta kun itse törmäsin niihin, ne konkretisoituvat. Joitain näistä näyttämötaiteen kruununjalokivistä voisi verrata liukuhihnateurastamoihin.

Valoteknisesti kaikki skaalautui isommaksi. Tekniikan oppiminen vei hieman aikaa. Isojen mittakaavojen näyttämöillä ihmisten pienisieluisuus korostuu. Laitoksien työskentelyolosuhteet korostuvat taiteen vastaisina.

Yritin ja sopeuduin tilanteeseen. Valokerronnassani painopiste muuttui tilanteiden ajamisen herkkyyteen, joka olikin minulle viimeisiä tärkeitä jäljelle jääneitä työkaluja. Olinhan siirtynyt näyttämöille, joilla tärkeintä on näyttävyys ja ongelmaton toteutus. Valojen takia ei voida pysähtyä. Mittakaava ja visuaaliset tavoitteet olisivat vaatineet enemmän aikaa näyttämötyöskentelyyn. Erilaiset työtavat alistettiin tuotannon raameihin. Aina voi yrittää neuvotella, mutta harvoin siitä on hyötyä suuren koneiston rattaissa. Produktiot etenevät ja toimivat kuin junan vessa.

Taiteilijana oleminen väheni koko ajan. Siihen liittyvä ammattitaito purkautui siivilöitymällä muihin töihin. Eivät suurten näyttämöiden työt olleet minua varten, 200 ihmisen katsomo ja pieni näyttämö tuntuivat oikeammilta.

Kunhan valot on suunnattu näyttämölle niin pärjään.

Valotilanteiden rakentamisessa pyrin edelleen minimaaliseen kaluston käyttöön, mutta isoilla näyttämöillä sähköä paloi viikossa harjoitusten aikana yhtä paljon kuin pienessä kylässä vuoden aikana. Etäännyin yhä kauemmas nuoruuden ideologiasta. Ristiriitainen tilanne ei suinkaan ole jotain, jota ajattelee koko ajan, vaan se nakertaa jossain taustalla. Olin kaukana lähtökohdistani, mutta niin sisällä karkkikaupassa. Näin jälkeenkäin hirvittää.

Työyhteisöt, joissa olin elänyt ja elin vanhenivat kanssani. Toimin tutussa ja turvallisessa visuaalisuudessa. Olinhan sitä määrätietoisesti ylläpitänyt ja kehittänyt kymmeniä vuosia. Taiteen valinnat oli aikaisemmin tehty ja niiden suuntaan menty. 2000-luvulla matka jatkui suuntaa vain hieman muuttaen.

Näyttämötaide tuntui uuvuttavalta. Motivaatiota oli olemassa, vaikka samalla katsoin, kuin sivusta, ja ihmettelin omia tekemisiäni. Puheissani kuului väsymystä.

Sitä tuottaa vuosi toisensa perään, mitä kaikkea ehtiikään. Eteenpäin vievänä voimana ovat nuoruuden haaveet. Elämän myötä ne ovat hämärtyneet, mutta jokin niihin yhdistävä narunpätkä säilyy. En kokenut tietoisesti yhteiskunnassa jo aikaisemmin alkanutta muutosta. Kuitenkaan en voinut olla näkemättä, että kaikella on kaikkeen vaikutusta.

Kun yhdistää ikääntymiseni, liian tekemisen, vieraantumisen omista juuristani ja tavoitteistani sekä muutoksen taiteen tekemisen ympäristössä, ei ole ihme, että väsyin näyttämötaiteeseen. Olin ”vanhan liiton miehiä”, eivätkä oppini, työtapani ja ajatukseni olleet uuden maailman mukaisia. En kokenut suoranaisesti arvomaailmani luhistumista, mutta jossain syvällä motivaatio alkoi hiipua. Olen katoavaa kansanperinnettä?

Teatteripuolella hyvää kokemusta edustaa Anna Karenina, Lahden kaupunginteatterissa vuonna 2000, ohjaajana Jotaarkka Pennanen. Valo-osasto työskenteli luovasti ja yhteisen tavoitteen mukaan. Jopa ensi-ilta päivän aamuna kaiken ohjelmoinnin tuhouduttua, kaikki jakoivat uskoa työhömmä. Saimme kuin yhtenä ”teatterin ihmeenä” kurottua päivän aikana kasaan valaistuksen ohjelmoinnin niin että ensi-ilta meni kuulemma paremmin kuin ääniosastolla. Esityksestä en muista mitään, saati valoista, sillä siinä oli oltu ja oltiin tiukoilla.

Ihmettelin harjoituksissa jatkuvaa laulamista, kunnes esityksen kerrottiin olevan musikaali (mielestäni ooppera). Harvoin olen ollut niin epätietoinen sisällöstä harjoitusten alkuvaiheessa.

Niskavuoren nuori emäntä (2003) ja Tatuoitu ruusu (2004) Tampereen Työväen Teatterissa, ohjaajana Jotaarkka Pennanen jäivät viimeisiksi isojen näyttämöiden töiksi. Olin tullut tieni päähän samalla tavalla kuin tanssiteosten kanssa.

Ystävät ja työtoverit vanhenevat ja taidetta tehdään työnä toinen toistaan tukien.

Koin etäännyväni näyttämötaiteen tekemisestä, jatkuvasta lipputulojen puolesta tuottamisesta. Annoin virran viedä mukanaan. Tulivatko työt ja veivät mukanaan vai etsiydyinkö niiden luo, se ei ole oleellista, vaan oleellista on oman luovuuden ruokkiminen. Piti löytää uusi tie.

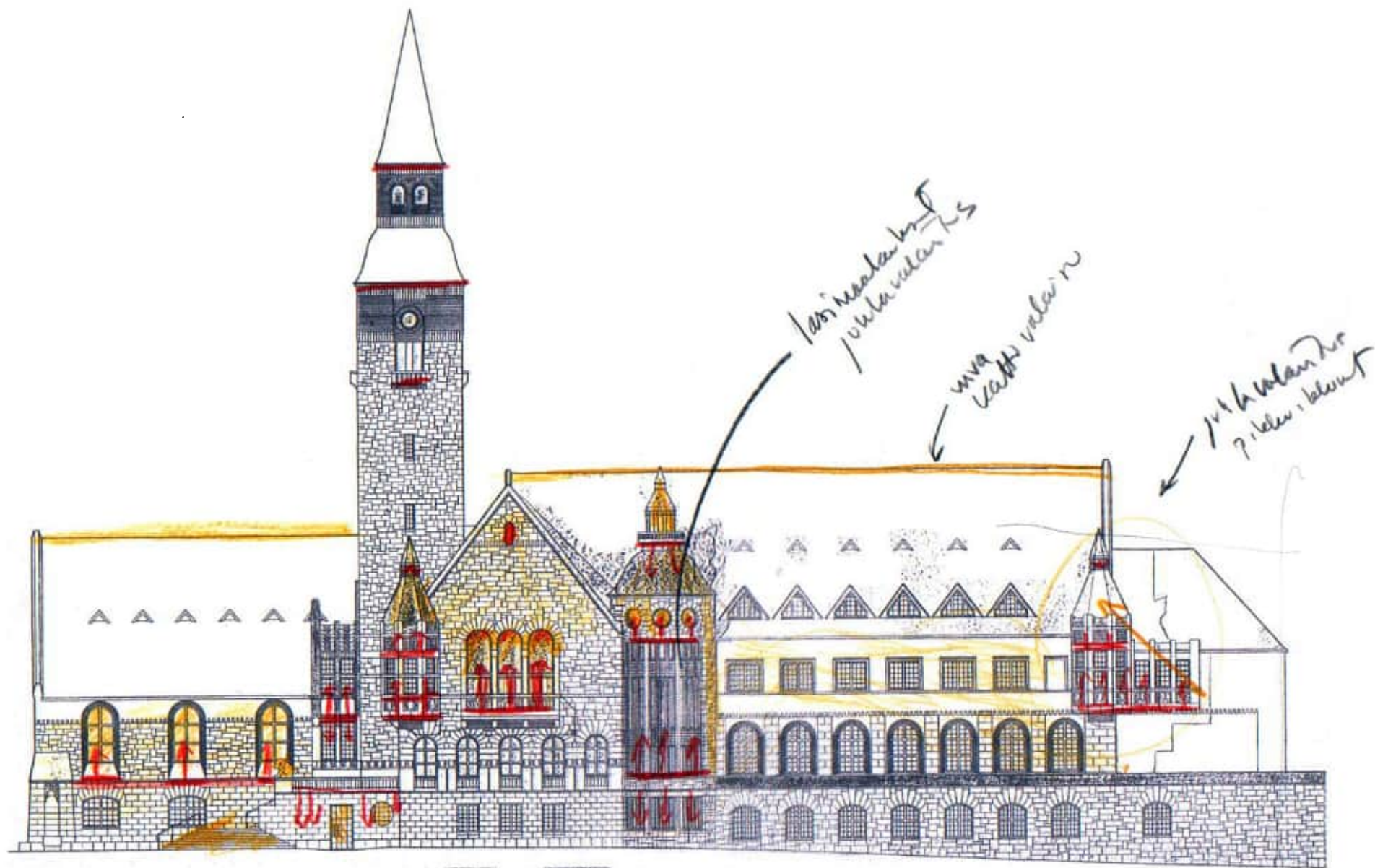
Uusien aluevaltauksien kautta, löysin vaikuttamisen tien. Kaupunkisuunnittelussa pääsisin vaikuttamaan ihmisten arkeen. Osaamiseni olisi pienesti esillä, mutta vaikutus kestäisi pitkään. Jo ensi töissä, alkaen 90-luvulta, halusin luoda valolla kaupunkitilaa, joka on ihmisen mittakaavassa. Valotehojen alentaminen ja valojen ”oikein” suuntaaminen sekä sijoittaminen lisäisivät tilallista avaruutta. Kaikki juontaa kokemuksiini Lapin maisemista. Avaruus, tähtitaivas, tila, hiljaisuus ja yhteys luontoon.

Valaistus on näyttämötaiteen, dramaturgian, kuvataiteen, valotaiteen, valaistustyylien, välineen hallinnan, ja geometrian luomaa todellisuutta, joka koskettaa.

Kun katsojan vastaanottokyky heikkenee, ärsykkeen pitää olla voimakkaampi, jotta viesti menee perille.

Vain kirkkain ja kuuluvain erottuu joukosta.

.

Niskavuoren nuori emäntä

Anna Karenina

Ote kirjoituksesta Helsingin Sanomat 22.9.2000 Jukka Kajava

Anna Karenina on työvoitto

LAHTI. Jotaarkka Pennasen johtajan, kuten myös ohjaajan kausi Lahden kaupunginteatterissa päättyy komeaan työvoittoon.

Venäläis-suomalaisena yhteistyönä toteutetussa **Anna Karenina** -musikaalissa on notkahduksensa, mutta myös ehdottomia ansioita. Tarina kulkee ja ainakin ensi-illassa musiikkikin toimi parhailta aineksiltaan. Noin tusinan soittajan orkesteri musisoi kuin isompikin kokoonpano Juhani Lamminmäen johtamana, kiitos myös Markus Fageruddin eloisan ja vaativankin orkestroinnin.

Ensi-illan pääroolissa nähty Riikka Rantanen lauloi pakottomasti ja säteilevästi läpisävelletyn sopraanoroolinsa. Ei ole hänen vikansa, että suurten tunnehyökyjen henkilöhahmo on muiden osallisten jäljiltä hieman nukkemainen kaunotar ja kaaosvaiheissaankin aika särötön. Selkeiden tunteiden tulkkina Riikka Rantanen on puhdas ja liikuttavakin.

Vladislav Uspenskin säveltämä musiikki hivelee melodioillaan, mutta toistaa itseään eikä anna riittävästi sijaa tummien tuntojen ja perheen ja koko entisyyden murskaavan intohimon tuomille Annan henkilökuvan vastapiirteille. Tästä esitykseen ja roolityöhön jää hienoinen sievistelyn sivumaku.

Tarkoin teemoittava säveltäjä on päätynyt aika lastenlaulumaiseen ja hyvin yleismaailmalliseen sävelmaisemaan. Venäläisyyttä musiikista ei monta tahtia löydy, eikä näin ollen esityksestä muutenkaan.

MUTTA NÄHTÄVÄÄ löytyy.

Lahden kaupunginteatterilla on aarre hallussaan. Sen nimi on Kari Junnikkala, talon lavastaja. Vuosien myötä hän on oppinut hallitsemaan suuren näyttämön mahdollisuudet ja löytämään työ työltä uutta.

Myös **Anna Karenina** on vaihtuvien ja yllättävien näkyjen ja Ilkka Volasen valosuunnittelun kuten myös Kaija Salaspuron upeiden epookkiasujen kautta loistokas luomus lumisateineen, luistinkenttineen, kirkkoineen, juhlasaleineen ja mitä vielä. Loppu, Annan kuolema, kuvitetaan huikaisevalla näyttämöidealla. En kerro millä.

REIPPAASTI KOLMEN tunnin mitoissaan **Anna Karenina** on ylipitkä ja tuntuukin siltä, sillä kaikkiin aineksiinsa ei esityskään saa riittävää vetovoimaa. Kitin ja Kostjan rakkaussäie pyrkii tuomaan vastavoimaa Annan ja Vronskin traagiselle kohtalolle, mutta aiheen toteutus on siten ohut, että huomasin haukottelevani?

Haukottelevani ja silti innostuvani Jotaarkka Pennasen sovituksen ja ohjauksen hallittuun kokonaisuuteen vievästä otteesta, keinojen täsmäävyydestä, tinkimättömyydestä myös teatterikoneen käyttöönotossa. Näin musiikkiteatteria pitääkin tehdä - kunnolla.

Kuin tilauksesta 2007 tuli Vapauden vanki, jonka ohjasi Kalle Holmberg. Näyttämöllä olivat laulaja ja tanssija hienon ohjaajan käsissä. Markku Piri ja Jani-Matti Salo varmistivat, että olin oikeassa paikassa. Vaikka väkeä mahtui saliin, niin esityksen pienimuotoisuus kiehtoi.

04

2. KOHTAUS: PUKUMIEHET JA -NAISET

KAUPUNKITILAT

Seuraava askel oli kaupunkitilasuunnittelu, joka hiipi kalenteriini. Aluksi kaikki oli vierasta. Ymmärryksen valosta, sen kokemisesta, sen luomasta tilasta ja mahdollisuuksista ei tuottanut ongelmia. Vastapuolen työtavat, normit ja ajattelu piti oppia ensimmäiseksi. Sen jälkeen piti ymmärtää heidän tapansa suunnitella ja ajatella valaistusta. Se ei tuntunut sisältävän mitään ajatusta taikka tyyliä, se oli asetukset täyttävä kartio valoa tarpeeksi korkealla. Myös työskentelyn aikatauluttaminen yllätti. Se oli kärjistetysti pukumiehet vastassaan entinen hippi.

2000-luvun alussa tekijöitä etsittiin kaikenlaisiin työryhmiin. Niinpä pukumiehet ja -naiset saivat rinnalleen risupartoja ja ponnekkaita naisia julistavine t-paitoineen. En koskaan saanut itseäni sulatettua tuohon maailmaan täydellisesti. Niinpä olin taiteilija roolissa, ja sitä kautta moni asia osattiin "antaa anteeksi". Se vapautti minun ajatteluni, mutta ei poistanut törmäyksiä. Pukupiireissä ollaan muka-kohteliaita loppuun asti.

Pukupiireissä vaikutti sovinistinen maailma pyörittäen työpaikkakiusaamista. Siellä lähetettiin peniskuvia intranetin kautta naiskollegoille, vaikka somea ei ollut vielä edes kunnolla keksitty.

Työskentelyn suurimpia eroja olivat ajankäyttö ja panostus. Kun on tottunut panostamaan ja olemaan laskematta tunteja, niin nyt oltiin maailmassa, jossa tunnit lasketaan ennakkoon ja ilman lisälaskutusta työt pysähtyvät. Usein myöskään lopputuloksen laadulla ei ollut merkitystä, kunhan se täytti sopimuksen ehdot rimaa hipoen.

Lennessä yritin opiskella valaistustekniikan perusteita julkistiloihin. Ne sinänsä ovat selkeitä määritelmiä ja laskentakaavoja, mutten pystynyt sisäistämään niitä, koska niiden sisältö ei merkinnyt minulle mitään tärkeää. On vanhoja kaavoja ja määritelmiä, joita ei ole tähän aikaan ja paikkaan suunniteltu. Koska suunnittelussa pinnalla olivat pukukoodi sekä voittomarginaali niin törmäyksiä syntyi. Päästäkseni ohi joistain asenteista opin pitämään pikkutakkia päälläni jo varhaisessa vaiheessa. Muut säännöstö, ajattelu- ja työtavat opin näkemään joidenkin vuosien aikana.

Virkamiehillä ja suunnittelijoille säädöksiä riitti ja niitä piti noudattaa. Kenenkään tehtävä ei ole tarkistaa lopputuloksen toimivuutta. Riittää kun suunnitelmissa on esitetty tavoite ja sen toimivuus. Ja kun urakoitsijaa ei mikään tunnu häiritsevän, on kaikki hyvin. Hyvä velikään ei sano mitään.

Kiinnostus valosuunnitteluun kasvoi. Se saavutti myös "perinteisen" valaistuksen. Perinteinen ajattelu oli muuttumassa, tämä innoitti päättäjiä ja tekijöitä hitaasti, mutta varmasti. Ei voi vastustaa uutta, jolleivät kaikki vastusta.

No, aina ei ollut näin murheellista. Kuitenkin kesti vuosia, ennen kuin itse opin asennoitumaan oikein ja suojaamaan itseäni, vaikka jääräpäinen urputus tuotti paremman lopputuloksen kuin hiljaa oleminen.

Valoja suunnittelevat ja asentavat eivät näe valoa, saati tilaa ja näiden merkitystä.

Jokainen projekti on yksi toisen joukossa. Ymmärrettävää. Rattaat ovat raskaita pyörittää. Hankintalaki kiemuroissaan teki oman lisänsä. Sen kanssa, kun oppi toimimaan, sai sen minkä halusi. Kyseessä oli oikeanlainen taulukoiden täyttämistapa, jonka pohjalle oli luotu oikein muotoiltu hankintaohjelma.

Ongelma, joka tuli vastaan, olivat jälleen kustannukset, joihin ei ollut varauduttu. Johtajat kävivät maailmalla ihastelemassa ratkaisumalleja, ja varsinkin isolla rahalla toteutetut olivat jääneet mieleen matkamuistoina. Ja nyt haluttiin samanlainen. Kun budjetiksi tarjotaan kymmenesosaa, niin ehkä samantasoinen ratkaisu ei kuitenkaan onnistu....

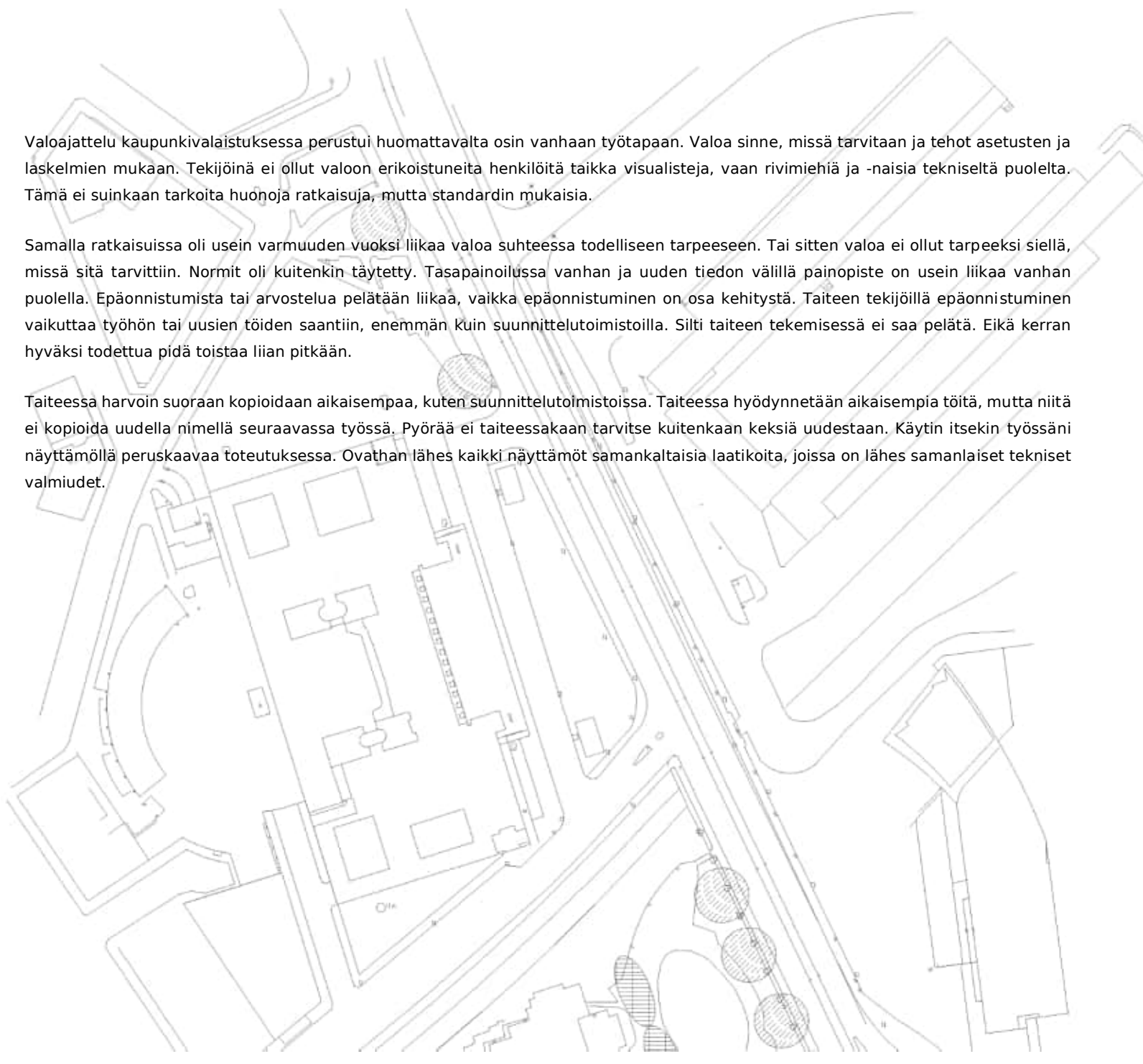
Valolla nähtiin arvoa, mutta ei tiedetty, kuinka sen voisi toteuttaa. Mihin lokeroon se kuuluu? Taiteen tekeminen on aina yhtä mahdoton taulukkoyhtälö.

Kaikkienensa tämä uusi aluevaltaus oli haasteita pullollaan. Uuden työympäristön ja haasteiden ymmärtäminen, kokouksista selviäminen ja uskottavuuden ylläpito sekoittivat päätä. Lopputuloksenkin olisi täytettävä jollain tasolla asetut, joskus epärealistisetkin unelmat.

Prosessit olivat kokoonsa nähden pitkiä. Kokoustettiin tasavälein syystä tai ilman. Tämä kuitenkin antoi minulle aikaa sulatella ja toisaalta löytää taiteellisia ratkaisuja. Ja sovittaa ne budjettiin, jos sellaisen oli saanut.

Vain minulla oli valon lopputuloksen tarkistamiseen sopivat mittauslaitteet.

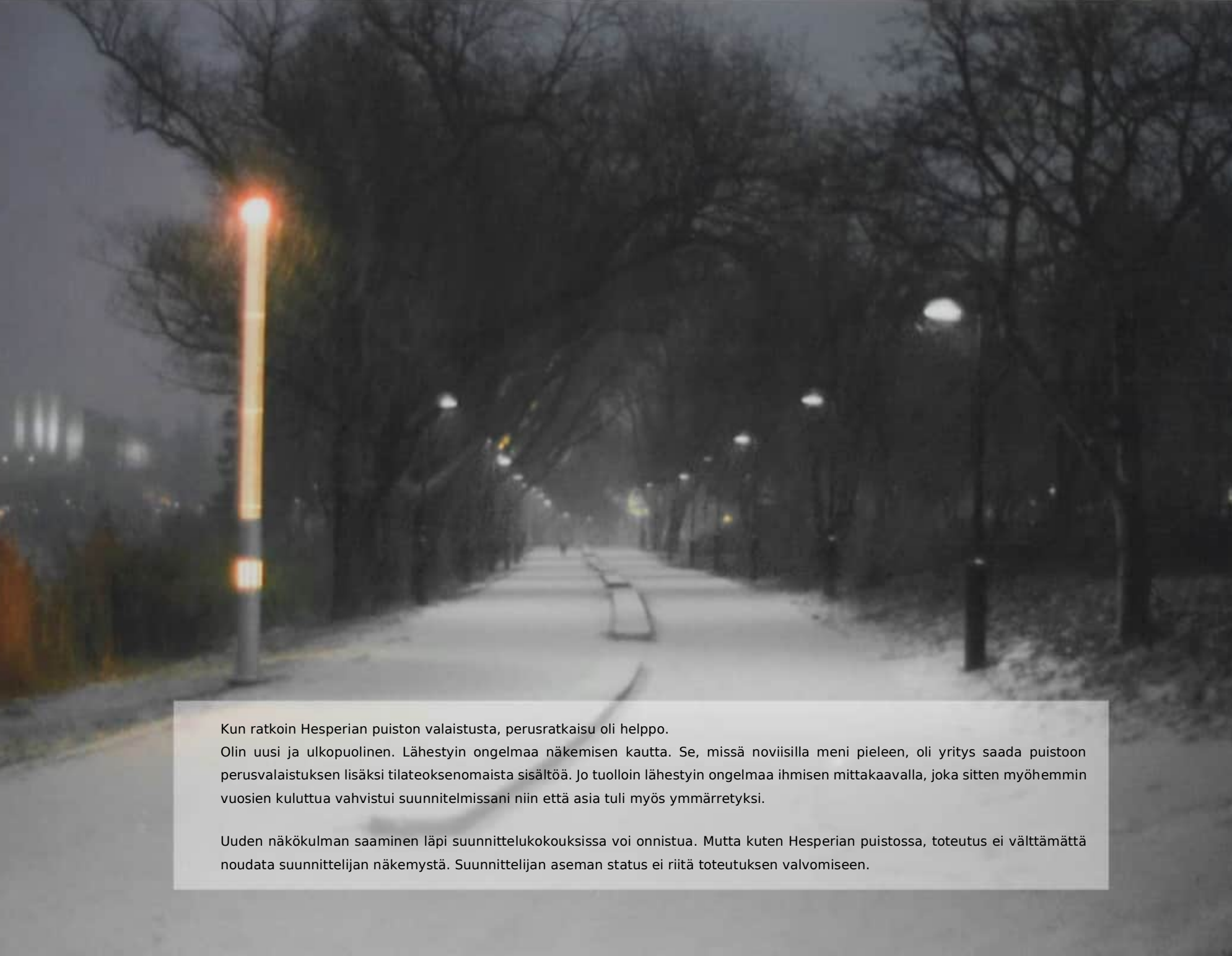
Aiemmat kokemukset olivat jo kovettaneet ja opettaneet suhtautumaan idiotismiin, ehkä osasin väistää paremmin. Myöskään kauniit korulauseet projektista eivät todellisuudessa tarkoittaneet niiden toteuttamisen tarvetta. En kuitenkaan milloinkaan ole oppinut, että lopputulos voi olla sitä, mikä tästä syntyy, eikä sitä mille tasolle voimme sen yhdessä ponnistaen saada.

Valoajattelu kaupunkivalaistuksessa perustui huomattavalta osin vanhaan työtapaan. Valoa sinne, missä tarvitaan ja tehot asetusten ja laskelmien mukaan. Tekijöinä ei ollut valoon erikoistuneita henkilöitä taikka visualisteja, vaan rivimiehiä ja - naisia tekniseltä puolelta. Tämä ei suinkaan tarkoita huonoja ratkaisuja, mutta standardin mukaisia.

Samalla ratkaisuihin oli usein varmuuden vuoksi liikaa valoa suhteessa todelliseen tarpeeseen. Tai sitten valoa ei ollut tarpeeksi siellä, missä sitä tarvittiin. Normit oli kuitenkin täytetty. Tasapainoilussa vanhan ja uuden tiedon välillä painopiste on usein liikaa vanhan puolella. Epäonnistumista tai arvostelua pelätään liikaa, vaikka epäonnistuminen on osa kehitystä. Taiteen tekijöillä epäonnistuminen vaikuttaa työhön tai uusien töiden saantiin, enemmän kuin suunnittelutoimistoilla. Silti taiteen tekemisessä ei saa pelätä. Eikä kerran hyväksi todettua pidä toistaa liian pitkään.

Taiteessa harvoin suoraan kopioidaan aikaisempaa, kuten suunnittelutoimistoissa. Taiteessa hyödynnetään aikaisempia töitä, mutta niitä ei kopioida uudella nimellä seuraavassa työssä. Pyörää ei taiteessakaan tarvitse kuitenkaan keksiä uudestaan. Käytin itsekin työssäni näyttämöllä peruskaavaa toteutuksessa. Ovathan lähes kaikki näyttämöt samankaltaisia laatikoita, joissa on lähes samanlaiset tekniset valmiudet.

Kun ratkoin Hesperian puiston valaistusta, perusratkaisu oli helppo.

Olin uusi ja ulkopuolinen. Lähestyin ongelmaa näkemisen kautta. Se, missä noviisilla meni pieleen, oli yritys saada puistoon perusvalaistuksen lisäksi tilateoksenomaista sisältöä. Jo tuolloin lähestyin ongelmaa ihmisen mittakaavalla, joka sitten myöhemmin vuosien kuluttua vahvistui suunnitelmissani niin että asia tuli myös ymmärretyksi.

Uuden näkökulman saaminen läpi suunnittelukokouksissa voi onnistua. Mutta kuten Hesperian puistossa, toteutus ei välttämättä noudata suunnittelijan näkemystä. Suunnittelijan aseman status ei riitä toteutuksen valvomiseen.

VALON ARKI

Aika-ajoin olisi hyväksi, jos pystyisi katsomaan taaksepäin. Menneisyys siirtyy aina vain kauemmas ja tulevaisuus tulee lähemmäs. Valintojen tekeminen ja ideologiastaan kiinni pitäminen vaikeutuvat, kun on osana oravanpyörää, jossa liittäminen hivelee itsetuntoa.

Mihin loppuivat kulttuuriuutiset televisiosta?

Monentenako on kulttuuriuutisten valikko valikoissa?

Mikä on kulttuurin uutisoinnin määrä ja laatu?

Kun valosuunnittelu nousi tietoisuuteen 80-luvulla, se sai taistella kaikesta asemaansa liittyvästä. 90-luvun alussa valosuunnittelijoilla olivat asiat suhteellisen hyvin. Töitä riitti, kysyntää oli näyttämöiden ulkopuolellakin, ja asema tuntui vakiintuvan, koska näyttämöillä tuotantomäärät lisääntyivät, ja valoilmaisulta vaadittiin enemmän.

90-luvun laman myötä työtarjoukset vähenivät. Tilanne korjaantui kuitenkin 2000-luvulla. Valosuunnittelun asema oli vakiintunut, ja töitä oli tarjolla näyttämöiden ulkopuolellakin, koska valosta oli saatu uusi kiinnostuksen kohde.

Osin työtilanteesta ja osin tilaajien vaatimustasoista johtuen näyttämötaiteen ja ulkovalaistuksen valoilmaisu ja valotaiteen kehitys taantui. Liian helposti odotukset ja oma asennoitumiseni johtivat ”valaistusmestari+” leimaan otsassa. Totta että suunnittelijan on osattava ja hallittava tekniikka, mutta työn tavoite on muualla kuin rakentamisessa. Hän on alansa taiteellinen johtaja. Palattiin lähelle 70-luvun asetelmia.

Valosuunnittelijat hyväksyivät ammatin geeniperimän helpommin kuin olisi ollut tarpeen. Näin saatiin valotaiteen arvo laskemaan. He tulivat organisaatioon organisaation ehdoilla ja alistuivat täyttäessään valaistusmestareiden uraputken jatkeen. Saadaksemme valotaiteen orgaaniseksi osaksi näyttämötaidetta sitä ei olisi pitänyt myydä halvalla. Sen ylläpito olisi nostanut valon asemaa kokonaiskuvassa.

KAIPUU

Kaipasin takaisin lähityöskentelyyn, jossa näen, tunnen ja haistan näyttämön tilan ja henkilöiden energiat. Ihminen tekemässä ihmisille töitä.

Tapa käyttää valosuunnittelijoita tuntui oudolta. Heille voi antaa myös videosuunnittelun ja jos oikein hyvin käy niin myös äänisuunnittelun, vaikka oli jo opittu, etteivät nämä mediat ole ihan samaa asiaa. Vastavuoroisesti tekijät opettelivat uusia ilmaisuvälineitä. Ero hyvän valosuunnittelijan, äänisuunnittelijan taikka videosuunnittelijan välillä on kuin yöllä ja päivällä.

Jos osaa käyttää koneita, on konemestari.

Ei myöskään ymmärretä tekijöiden persoonallista kädenjälkeä. Minä olin ”erikoistunut” väriin, tilaan ja valon muotoihin. En ollut siis sopiva musikaaliin. Minä, kuten kaikki, olin kuitenkin tekemässä mitä vain koska se oli ammattini ja osasin sen. En kuitenkaan ollut niin hyvä kuin joku, joka on erikoistunut vaikkapa musikaalivaloihin.

Näyttämötaiteessa olin kahdenlaisessa tilanteessa. Osasin hyvinkin perinteisen suunnittelun ja toteutuksen. Halusin kuitenkin edetä ja siihen tilateokset antoivat mahdollisuuden, mutta se ei enää riittänyt. Olisin halunnut ammattitaidolleni enemmän haastetta. Ei sellaista yksin tehdä, ei ainakaan, jos ei tiedä mitä haluaa. En halunnut, ja tuskinpa olisin pystynyt, hakeutumaan kokonaan uuteen maailmaan, vaan halusin kehittää sitä missä olin. Koin, että valoilmaisu voisi olla rikkaampaa ja toisaalta paremmin toteutettua. Kun otetaan pois produktioiden taiteelliset tavoitteet ja tutkitaan puhtaasti tuotantojen rakennetta, on selvää, ettei se vene käänny. Niin pienet kuin isotkin tuotannot elivät totuttujen kaavojen mukaan. Parempi valo vaatisi enemmän aikaa ja resursseja kuin mihin oli ajateltu olevan varaa. Olisiko muutos ollut mahdollista taloudellisten raamien puitteissa – ei. Raha on suhteellista, niin pienissä kuin isossa produktiossa se loppuu aina yhtä yllättäen. Varsinkin kaikki kulut, jotka eivät edistä markkinointia, ovat ongelma. Valojen kohdalla lisätyöaika, kaluston hankkiminen, näyttämöaika esiintyjien kanssa tai ilman ovat mahdottomia. Kun tähän lisätään henkilökunnasta löytyvä työn tekemisen vastustaminen, asia on selvä.

Pienissä teattereissa ja ryhmissä työaika on toki vapaasti käytettävissä.

Oleellisempaa kuin työajat, on asenne valoon. Sen ymmärtäminen ja sen taiteellisen ilmaisun vaatima suhde työntekoon ja prosessiin on useimmilla kadoksissa. ”Ei voisi vähempää kiinnostaa”. Poikkeuksia henkilökunnan asenteeseen löytyy onneksi, myös isommissa laitoksissa, kuten Lahden kaupunginteatterissa.

PALUU

Näyttämötöissä ilmaisuni laajeneminen onnistui parhaiten tanssissa. Tukholmassa vuonna 2002, pääsimme vierailemaan entiseen menetettyyn kotiimme Glashusetiin, joka toimi nyt Spegelteaternin kotina. Tanssiteoksessa Ljusdykare minulle tarjoutui poikkeuksellinen mahdollisuus saada sellainen valokalusto, jonka haluan. Ihan mitä vain. Eric Stockholm Lighting Companysta, halusi auttaa. Hänellä oli suhteita valo- ja ääniyritykseen, jonka kalustovarasto oli lentokonehallin kokoluokkaa. Ja jos jotain ei löytynyt Tukholmasta, saataisiin se pikaisesti tuotua Keski-Euroopasta. Niinpä tilasin valoille ristikkopalkkeja, 23 kpl liikkuvaa ja nelisenkymmentä perinteistä valonheitintä. Ohjauspöydän jouduin kuitenkin lainaamaan Helsingistä, koska saamani ohjauspöytä oli niin ”englantilaista huumoria” etten oppinut sen käyttöä käytettävissä olevana aikana.

Lähtökohtana oli liikkuvilla valokiiloilla tehty valaistus. Ja yksi unelmistani toteutui. Valojen muodot pystyivät liikkumaan. Niiden värin ja koon muutoksien avulla syntyi aikaa ja tiloja tanssijoille esityksen aikana.

Vihdoinkin pääsin tekemään liikkuvia perusmuotoja, joita olin 30 vuotta kehitellyt, nyt oli liike, muodon muuntuminen sekä värin vaihtomahdollisuus esityksen aikana. Valot loivat oman teoksen tanssiteoksen sisään.

VÄRIT

TÄRVI 063 TAKKA
KESÄ 150 SUULIJA

SEURAS PALACE
164
Smyksvår
EDESIN 053, 203
SIVUT 150, 203
YLLH 203, 053
TAKKA 063, 203, v.

TALL

Latti

Täius
yū /revahlet
ne.ual

Palace

164

204, 152,

KATUKIVETIS

OVET

REKKA PULI

OKSAT LITTOET
RISUT

MAAMORI A564

3 HETININ

2 PROF

1

8

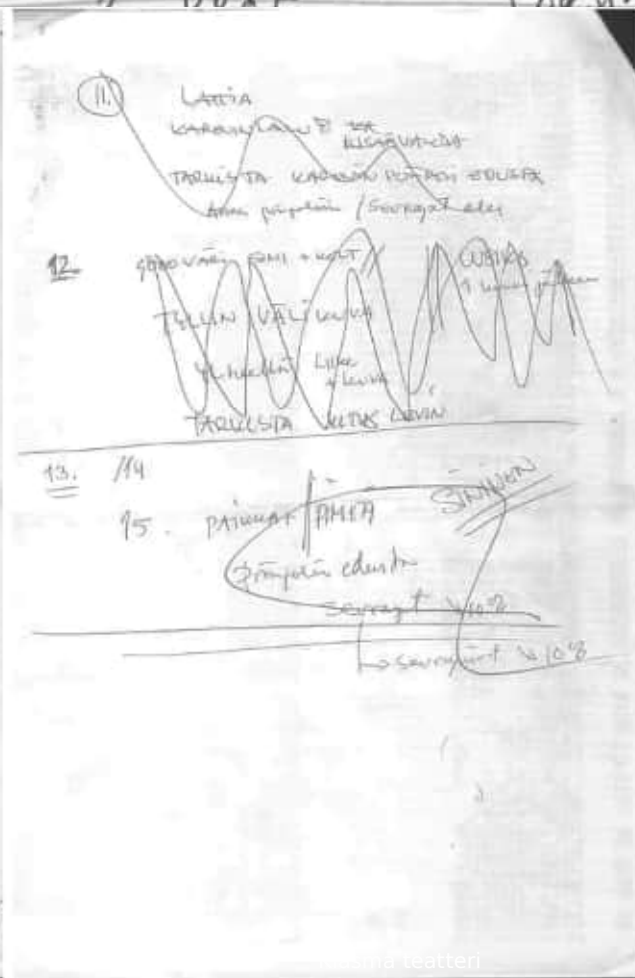
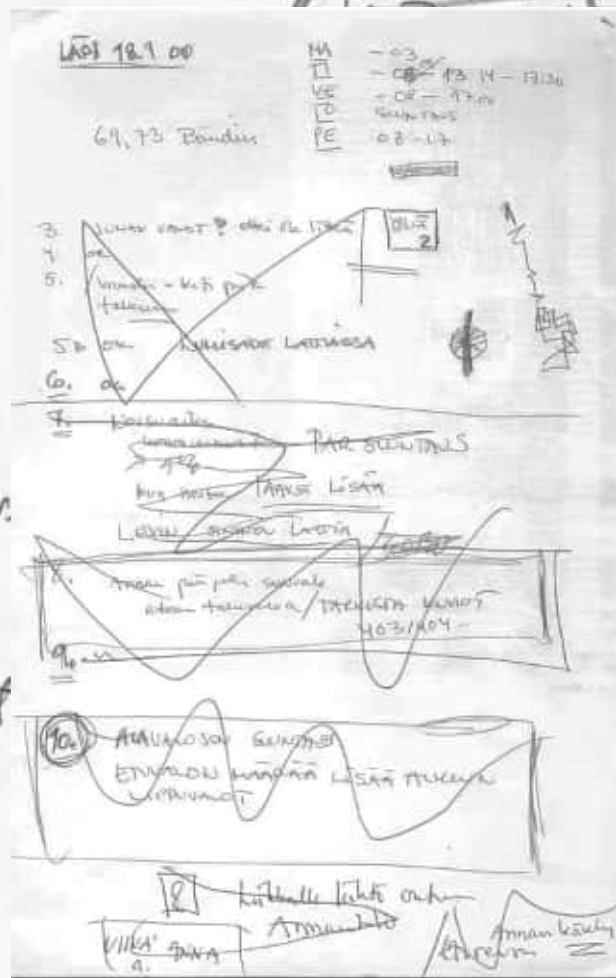
8 PROF

(POETIALLI /

— " —

SILUT

TERESK

REKUT

The background image is a wide-angle photograph of a desert-like landscape. It features rolling hills and valleys covered in dry, yellowish-brown vegetation. The sky is a clear, pale blue with a few wispy clouds. The lighting suggests it might be late afternoon or early morning, with long shadows and warm tones.

Uutisoinnista on tullut markkinoinnin väline. Sillä on vaikutusta kaikkeen tekemiseen, joille sillä on merkitystä.

Kun keskinkertainen kehutaan, esille nousevat työt, joiden olisi ollut parempi olla syntymättä.

Riman alitus ruokkii medioita ja yleisöä, ja aiheuttaa mahdollisimman vähän ongelmaa tai taloudellista rasitetta.

MUTTA

Pitkät yhteistyösuhteet eivät uusiudu ilman tietoista työskentelyä muutoksien eteen. Tapahtumahetkellä ei tiedosta, ei näe muutoksen tarvetta taikka seurauksia, vaikka elämä muuttuu vuosien aikana. Pitäisi kyseenalaistaa ja löytää yhä uudestaan lähtökohdat tavoitteineen.

Pitää katsoa taaksepäin aina 90-luvulle asti. Nyt näen, kuinka ero Evan kanssa sai alkunsa. Menetimme Glashusetin vuonna 1992. Samalla lama iski tanssimaailmaan lujaa ja laajasti Ruotsissa. Rahoitus loppui monilta tanssiryhmiltä lähes kokonaan. Poliittisilla päätöksillä jaettiin tekijät tärkeisiin ja vähemmän tärkeisiin. Monilla taiteellinen tulevaisuus törmäsi seinään. Vindhäxor joutui myös ahtaalle taiteellisen linjansa takia. Toiminnalle annettiin lupa, mutta lähes mahdottomilla ehdoilla.

Yhteistyöni jatkui Evan kanssa, mutta projekteja oli harvemmin. Yhdessä tekeminen ja eteenpäin meneminen heikkeni, etääntyminen voimistui ja tyhjäksi jäänyt tila täyttyi muilla töillä. Elämäni Suomessa sai enemmän tilaa.

Käännekohta oli Catfish road, joka toteutettiin Kultur Husetissa vuonna 1996. Sen jälkeen meidän olisi pitänyt pysähtyä, arvioida ja rakentaa työsuhteemme uudestaan. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan yhteistyö jatkui kuin mikään ei olisi muuttunut. Muutamaa yhteistä työtä myöhemmin pääsimme takaisin vierailemaan Glashusetiin (2002). Talo toimi edelleen teatterina. Ljusdykare oli molemmille omalla tavallaan unelma, se oli myös lopullinen niitti. Ei ollut paluuta takaisin. Elämät kulkivat voimakkaasti eri suuntiin.

Ehdimme kuitenkin toistamiseen Glashusetiin ennen rakennuksen muuttumista hotelliksi. Tuo ”kerran vielä keikka” oli Där änglar landar – mistlur (2004), mutta nyt oli selvä taiteellinen ero. Oli vaikea motivoitua keikasta, jolle ei ollut muuta syytä tekemiseen kuin menneisyys. Toteutin produktion rajallisessa ajassa. Siinä ympyrä sulkeutui myös valon väreissä. Kuten 1982, päävärit rytmittivät tämän työn. Varmaa kädenjälkeä, mutta voimatonta tällä kertaa.

Onneksi Eva sai parannettua toimintaedellytyksiään ja pystyi jatkamaan työskentelyään. Niistä saatu erittäin positiivinen palaute ei kuitenkaan riittänyt, jotta hän olisi saanut työskennellä haluamansa ajan. Taloudellisten resurssien epäämisellä, tehdyn taiteellisen työn aliarvostuksella, sekä nöyryytyksellä saatiin paljon tuottaneen, vihollisiakin hankkineen, koreografin työskentely loppumaan. Ei mitään uutta taiteentekijöiden historiassa.

VAIHEIDEN VOIMAA

Vantaan Energia
Vanta Energy

Martinlaakson voimala
valosuunnittelu Tarja Ervasti ja Ilkka Volanen

VOIMALAT

Energiayhtiöt heräsivät unestaan. Maailmalla valaistaan julkisivuja. Myös energiayhtiöt olivat nousseet puheenaiheeksi ja julkisuuskuvasta olisi hyvä pitää huolta. Kun lähes kaikki toimii sähköllä, sillä on vaikutusta yhtiön kassaan. Mikä olisi luontevampaa kuin käyttää sähköä oman voimalansa valaisuun.

Näissä projekteissa, kuten korkeajännitepylväissä, vesisuihkuissa ja muissa erikoisissa valaistuskohdeissa, on yhteistä se, että tilaaja ei välttämättä ymmärrä kokonaisuutta. Vaikka suunnittelu- ja toteutusvaiheessa ollaan kartalla, niin ylläpitoon ei varautua. Oman autonsa osaa jokainen yritys pitää kunnossa, mutta "pihavalot" eivät kiinnosta ketään. Ei myöskään koeta valaistusta osana kaupunkikuvaa ja huomioida siitä aiheutuva vastuuta. Näin se on pahimmillaan hyvien kokemusten rinnalla. Suunnittelussa törmää kaksi maailmaa. Heidän ja meidän maailmojen etäisyys on suuri. Yhdistävänä tekijänä on vain sähkö.

Voimala aiheutti muutaman yllätyksen. Ensin kävi ilmi, ettei sähköä ole riittävästi, vaan he joutuisivat kaapeloimaan lisää. Tuota ei olisi sähköntuottajalta odottanut! Toinen vakavampi huoli oli häiriöt ohjauksessa. DMX "ryömi" hitaasti väärin arvoihin. Ensin veimme valoheittimet huoltoon, mutta siellä ne toimivat moitteettomasti. Jäljelle jäi useiden kuukausien jatkuva korjausohjelmointi. Syytä ei koskaan löytynyt. Valot toimivat joitakin vuosia, kunnes ne haudattiin.

VESISUIHKUT JA PUISTOT

KOKKOLAN VESISUIHKUT JA ENERGIAPUISTON VALAISTUS

OULUN MERIKOSKEN SUIHKUT SEKÄ HUPISAARTEN VALAISTUS

Näistä kahdesta haastavampi projekti oli Oulun Hupisaarten valaistus ja Merikosken vesisuihkut. Siinä tavoitteena oli ison puistoalueen ja vesisuihkujen valollinen maisemointi. Samalla oli huolehdittava kevytliikenteen liikkumiseen liittyvistä turvallisuusaspekteista. Puistovalaistuksessa tavoitteeni oli vähentää valon määrää yleisesti ja varsinkin kun lähestytään rantaa. Jo tuolloin minulla orasti ajatus tähtitaivaan näkymisestä. Maisemallisesti ja ajatuksellisesti suihkut muodostivat kokonaisuuden ytimen. Niiden toteutukseen sain visualistina näppini väliin. Suunnitteluryhmä toimi hyvin yhteen. Jokainen osallistui suihkujen toteutukseen. Pohjalla olivat Alvar Aallon aikoinaan suunnittelemaat suihkut. Nyt yritimme luoda uutta ratkaisua, joka kuitenkin noudattaisi alkuperäisen idean ajatusta. Valojen piti toimia talvella hangen valaisemisessa, mutta tuo ajatus ei onnistunut käytännössä ollenkaan.

Oltiin ottamassa alkuaskeleita julkisissa valoteoksissa, eikä huoltokoneisto useinkaan pystynyt vastaanottamaan uutta työkohdetta. Näin monet investoinnit rapistuivat ja menivät epäkuuntoon muutamien vuosien aikana, ja ne purettiin pois ”huonoina tai epäonnistuneina”. Joissain tapauksissa puhelin- ja sähköpostiterrori, jota harrastin, sai huollot toimimaan. Enkä helposti väsynyt vastustukseen, olinhan näyttämöillä törmännyt niin usein asenteeseen ”ei työaikana saa häiritä!”.

Kokkolan energiapuistossa osasin jo toteuttaa puisto- ja aluevalaistuksen paremmin. Toki kohde oli selkeämpi, mutta en joutunut aivan kaikkea opettelemaan. Vesisuihkut olivat kokonaan vastuullani, ja siitä tulikin hyvää oppia. Jälleen kerran luotin urakoitsijaan, enkä huomannut ajoissa missä kohdassa tarjous sisälsi sudenkuoppia. Projekti kesti pitkään, kuten tämänkaltaiset yleensäkin, osin musiikkilaajennuksen ja osin ammattitaidottoman urakoitsijan jälkien korjailun takia. Kokonaisuutena tehdyt ratkaisut olivat oikeita, puistovalaistuksen valojen tasoissa sain ratkaista lähes kaiken ilman sitovia katuvalomääritelmiä. Nuorison ilkivalta osoittautui ongelmaksi, mutta enpä tiedä olisiko sitä etukäteen kukaan osannut arvioida oikein.

Molempien, suihkulähteiden ja puistovalaistusten tavoitteita olivat ihmisen koko, tilallinen rauhallisuus ja pysähtyminen. Molemmissa oli myös huomioitu polkupyöräilijät. Molemmissa oli suihkujen toiminta ohjelmoitu päivän eri ajankohdille sopivaksi ja öisin rauhallisemmaksi. Kokkolan työstä pitäneen paukuttaa henkseleitä. Musiikkiohjelma, joka oli noin 18 minuutin pituinen ja soi kaksi kertaa illassa, pysyi samana kaikki ne vuodet, kun suihkut toimivat.

Vuosien aikana opettelin uuden tavan toteuttaa unelmiani. Kaupunkitilat, kuten puistot ja julkiset valaistuskohdeet, tulivat elämään valaistuksen kasvaneen arvostuksen myötä.

Työskentelyn aika ja mittakaava muuttui jälleen, säännöt olivat uusia ja työyhteisöt hengeltään osastoja, joille yhteistyö ja yhteinen suunnittelu oli vierasta. Jokainen vastaa omasta tontistaan, yhteistä vastuuta ei ole. Johtoryhmät ovat erikseen, niissä asioista keskustellaan. Toteutusvaiheen virkamiesistunnoissa junat suistuvat raiteiltaan. Taide, jos se ei ole patsas, on aineettomana arvoltaan aineeton, vaikka sen arvo kaupungille olisi suuri vielä avajaisten jälkeenkin.

Arvioin väärin, kun oletin arkisuuteni rikkovan taiteilijamielikuvaa, mutta mitä arkisempi olin, sen arvottomaksi muutuin.

Investoinnin arvo oli avajaisissa ja sen saamassa julkisuudessa. Taiteen tulevaisuus ei innostanut oikeastaan ketään, ehkä matkailun tuottajat olivat ainoat, joilla oli kiinnostusta. Ei niinkään valo, vaan suihkut ja musiikki.

Kun valaistus ei toimi vuosien kuluttua, ratkaisua etsitään ja päädytään syyttävästi kysymään suunnittelijalta. Vastaus oli "Oletteko vaihtaneet lamppuja kertaakaan?"

Maahan upotetuista valaisimista moititaan tulvan jälkeen. Tulvavesi sai ne oikosulkuun. Moittijana oli asennuksien työnjohtaja. Ei voinut suunnittelu- tai asennusvaiheessa huomauttaa jokakeväisestä tulvasta.

Merikosken vesisuihkut

Energiapuiston vesisuihkut

MAISEMAPYLVÄÄT

23

23

15

2

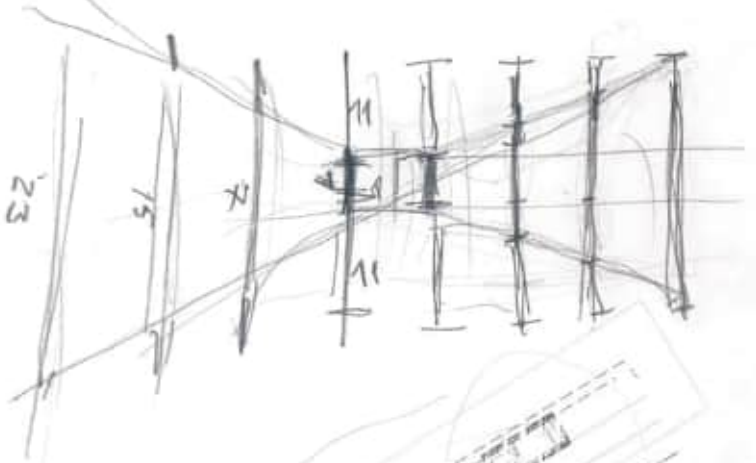
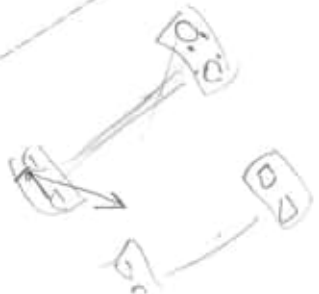
11

8 x 2 + 23m
8 x 2 x ~15m

V/V/V/V

B

X

PYLVÄITÄ

Suomalaisessa maisemassa on ainutlaatuisia korkeajännitepylväitä. Niissä yhdistyvät monialaisesti ennakkoluulottomuus ja visiointi. Näitä maisemapylväitä on Suomessa pelkästään kantaverkko Fingrid Oyj:llä yksitoista kappaletta. Olen ollut niistä mukana neljässä ja lisäksi kahdessa paikallisen sähköyhtiön toteutuksessa. Perinteinen teräsristikko on muotoilijan suunnittelemana muuttunut maisemapylvääksi, ja se on aivan muuta kuin perinteiset teräsristikkopylväät.

Valosuunnittelijalle projektien erikoisuutta ovat mittasuhteet, etäisyydet ja katsojan ohitusnopeus. Pylväät ovat usein maanteiden varsilla. Parhaimmillaan pylväs on yli 50 m korkea. Katsoja näkee pylvään noin 10 sekuntia ohittaessaan kohteen, joka voi olla yli 100 m päässä.

Teatterin tekijälle toteutuksen budjetti on valtavat. Valoihin käytettävä raha oli suhteellisesti niin pientä, ettei sitä taidettu edes kuluksi kirjata. No, kai sentään, mutta kun toteutetaan kansallisen verkkoyhtiön projekteja, ollaan liikkeellä isosti.

Suunnittelun taiteellisessa työryhmässä meitä oli kolme. Muotoilija Jorma Valkama, rakennesuunnittelija Taisto Siivonen ja valosuunnittelija. Hieno yhteistyömme ja luottamus toisiimme tuottivat tulosta. Jokainen pylväs oli hiottu kokonaisuus, jossa meistä jokainen vaikutti lopputulokseen ja toistensa työhön.

Fingrid Oyj:n puolelta oli vahva tuki, joka antoi minulle vapaat kädet valaistuksen toteutukseen. Ainoa puskuri toteutuksen realismiin oli rakennesuunnittelijassa. Niinpä työ sai kunnianhimoiset tavoitteet. Lähes jokainen niistä sisälsi uuden lähestymistavan ja toteutuksen. Kuinka luoda jotain, jolla olisi muutakin arvoa kuin hyvin valaistu pylväs? Onneksi suunnittelijoiden luovuus ja ideointi soljui vapaana, mutta peilaten työtään toisten työhön.

Leikittelimme värien ja rytmiikan kanssa. Valon suunnilla ja muuntuvuudella saatiin lisättyä pylvään perustehtävästä vieroittavaa todellisuutta. Näin tuo teräsrakennelma oli katseltava ja jopa koettava kosketus lyhyen ohiajon aikana.

OULUSSA 2005

Olin rauhassa kotona eräänä päivänä vuonna 2005, kun puhelin soi. Nyt tuli lähtö Ouluun Fingrid Oy:lle ja Oulun Energialle tutustumaan olemassa oleviin korkeajännitepylväitä ja suunnittelemaan niille valaistusta. Matkassa olivat muotoilija Jorma Valkama sekä Fingridin projektipäällikkö Eero Honkavaara.

Oulussa lentokentältä autolla Kaakkurin pylväille. Paikalle tuli myös Oulu Energian edustaja. Sitten Kaivohuoneen lounas, lentokentälle ja lento kotiin. Lennon aikana syntyi perusratkaisu Jorman kanssa ideoimalla. Kaakkurin pylväiden suunnittelutyö oli alkanut.

LEMPÄÄLÄSSÄ 2007

Lempäälässä Pirkan maisemapylväs on valtatievarrella, joten yksi lähtökohdista oli, että pylväs näyttäisi aina erilaiselta, kun sen ohittaa. Niinpä valaistus toteutettiin RGB led-valonheittimillä. Pylvään jalkaosaa valaistiin kahdella perinteisellä valonheittimellä, etteivät orret näyttäisi pimeydessä roikkuvan ilmassa.

Lopputuloksessa värien muutokset olivat hitaita. Erikseen oli ilta, yö ja aamuohjelmat sekä joidenkin juhlapäivien ja kausien huomioiminen. Tästä pylvästä totesin juhlaillallisella, että sähköpylväs oli muuttunut taideteokseksi.

Pylväaseen on tehty kaksi valaistusratkaisua. Ensimmäinen valaistusratkaisu toimi useita vuosia, mutta rikkoutui asennusvirheiden takia. Se oli täysin odottamatonta, eikä sitä olisi pitänyt tapahtua. Kosteus oli kuitenkin tehnyt tehtävänsä vuosien aikana. Olin sijoittanut valonheittimet pylvään orsille, 25–50 m korkeuteen jännitteisten johtimien lähelle, jolloin korjauksen odotusaika saattoi olla jopa yli vuoden. Johtimien piti olla jännitteettömiä huollon aikana. Sähkön keskeytystä osaan Etelä-Suomea ei tehdä muutaman lampun takia.

Olen ammatissani sähkön suurkuluttaja. Niinpä korkeajännitekaapelit ovat minulle elinehto

Pirkan pylväs

A low-angle, upward-looking photograph of a tall, white wind turbine tower. The tower is the central vertical element, with a series of blue, horizontal, blade-like structures extending from it. Each blue structure is supported by two white, cylindrical, lattice-like struts. A worker in a red and orange safety suit is climbing a central ladder on the tower. The sky is a clear, bright blue. The text "Asentaja kiipeää valoja huoltamaan" is overlaid on the image.

Asentaja kiipeää valoja
huoltamaan

Nummelan pylvään
värikokeiluja. Värimalleja
kokeiltiin valoissa illan
pimetessä.

Vieressä pylväs valmiina
valaistuksessa

Nummela

Eurajoen 8 n. 30 m pylvästä,
joiden kyljessä led-nauhat.
Avajaisissa vuonna 2006 eivät
kaikki korkeajännitekaapelit olleet
vielä asennettuina.

Illuusio pyliväs

TYÖHISTORIAA

2000-LUVULLA

LED TULI MAAILMAAN RÄÄKYEN SYNTYMÄÄNSÄ

NÄYTTÄMÖTAIDE HIIPUI

VALOSUUNNITTELUN PERUSKIVET JÄRKKYIVÄT

SUIHKUJA JA MUSEOITA PUKKASI

INFARKTI TULI JA MENI

MUTTA PALKINTOJA SATELI

TYÖT: 2000–2009

Apurahat ja palkinnot

2004	Näyttämötaiteen valtionpalkinto Kohdeapuraha	Valtion näyttämötaidetoimikunta Taiteen keskustoimikunta
2005	Apuraha	Vantaan kaupunki
2008	Apuraha	Suomen kulttuurirahasto
2009	Teatteritaiteen kunniatohtori Apuraha Säde-palkinto Apuraha	Teatterikorkeakoulu Vantaan kaupunki SVÄL Nordic Culture Point

Tila-, video- ja valoteokset

2000	Väritila/Coloroom Junkfood Highway Piispa Henrikin liturgia	Vantaan taidemuseo Kiasma Sibelius Akatemia	äänimaailma ja valot (musta tila) Olli Mannerkosken kanssa taiteellinen johto visualisointi
2001	Merikosken vesisuihkut	Oulun Energia	vesisuihkujen ja valaistuksen suunnittelu
2004	Kivessä elämä Energiapuiston suihkut	Tytyri, kaivosmuseo Kokkolan Energia Oy	äänisuunnittelu vesisuihkut ja puistovalosuunnittelu

Sävellystyöt

2000	Opal D	Stoa, koreografi Arja Raatikainen
2002	Labile Mobile	Stoa, koreografi Arja Raatikainen

Tanssiteokset

2001	Kevyet kengät ja painavat pohjat	koreografi Ulla Koivisto	äänimaailma
2002	Ljusdykare	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
2003	Kuin kivi ja puu	koreografi Ulla Koivisto	äänisuunnittelu
2004	Där änglar landar - mistlur	Vindhäxor, koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
2005	Mies Kuvitteellisessa Tuulessa	koreografi Ulla Koivisto	valo- ja äänisuunnittelu
	Elämän helmet ja hopiat	koreografi Tarja Rinne	valo- ja äänisuunnittelu
2006	Kuulen tyllin kevyen kosketuksen	koreografi Ulla Koivisto	valo- ja äänisuunnittelu

nopeat työt

2002	Väijyvä voima laulaa	koreografi Ulla Koivisto	äänimaailma
2005	Maryland	koreografi Ulla Koivisto	valosuunnittelu
	Ljusdykare II	koreografi Eva Lundqvist	valosuunnittelu
2008	Kolme laulua rakkaudesta	koreografi Arja Raatikainen	äänisuunnittelu

Näyttämötyöt

2000	Anna Karenina	Lahden kaupunginteatteri	ohjaus Jotaarkka Pennanen	valosuunnittelu
	Sateenkaari	Raivoisat Ruusut	ohjaus Ritva Siikala	valosuunnittelu
2002	Anna Karenina	Valkeakosken kaupunginteatteri	ohjaus Petri Lairikko	valo- ja äänisuunnittelu
	Kesäyön unelma	Tampereen Työväen Teatteri	ohjaus Kari Väänänen	valosuunnittelu
2003	Niskavuoren nuori emäntä	Tampereen Työväen Teatteri	ohjaus Jotaarkka Pennanen	valosuunnittelu
	Särkynyt neitsyt		ohjaus Jotaarkka Pennanen	äänisuunnittelu
2004	Tatuoitu ruusu	Tampereen Työväen Teatteri	ohjaaja Jotaarkka Pennanen	valosuunnittelu
	Tango Solo	Caisa	ohjaus Anneli Ollikainen	äänisuunnittelu
2007	Vapauden vanki	Madetoja sali, Huittinen	ohjaus Kalle Holmberg	valo- ja videosuunnittelu
2008	Uponnut pursi		ohjaus Jotaarkka Pennanen	äänisuunnittelu

nopeat työt				
2002	OM	Teatterikorkeakoulu	ohjaus Åsa Simma	valo- ja äänisuunnittelu
2005	Toni Edelman juhlaconsertti	Savoy teatteri		projisointitoteutus
2009	Toni Edelman konsertti	Sysmän suvisoitto		valo- ja äänisuunnittelu

Näyttelytoiminta

2000	Koulumuseo Hugo Simberg	Helsingin kaupunginmuseo Ateneum		valo- ja äänitoteutus valosuunnittelu
2001	Helene Schjerfbeck Päivälehden museo	Hyvinkään taidemuseo Päivälehden arkistosäätiö		valosuunnittelu näyttelyn av-toteutus
2002	Horisontissa Helsinki Kolme näkökulmaa Helsinkiin	Helsingin kaupunginmuseo Helsingin kaupunginmuseo		äänisuunnittelu cd-rom äänisuunnittelu
2003	Sanoman	Päivälehden museo, Sanoma Oy		videoeditointi
2004	Nikolai II	Etelä-Karjalan museo Kivessä Elämä, Tytyrin kaivosmuseo, Lohja		näyttelyvalaistus ääniteos
2006	Piste harjoitustoimitus Näyttely	Helsingin Sanomat Etelä-Karjalan museo		valaistus näyttelyvalaistus
2007	Kemiaa koko elämä Päivälehden museo	Tekniikanmuseo Perusnäyttely, Sirje Ruohutulan ja Antti Viirkorven kanssa		av-tekniikka näyttelyvalaistus
2008	Palava Jää Suomen merimuseo	Teatterimuseo, 40-vuotis taiteilijajuhla Merikeskus Vellamo, Kotka		näyttelyvalaistus
2009	Keisarin vaunut	Suomen Rautatiemuseo		valaistussuunnittelu

nopeat työt				
2001	Kaupunki herää	Myyrmäki talon galleria		näyttelyvalaistus
2002	Hyppää ruutuun Päivälehden museo Myllysaaren museo	Päivälehden museo kesänäyttely Valkeakoski		AV-toteutus näyttelytoteutus
2003	Aikakokeita	Hyvinkään taidemuseo		valaistus- ja äänimaailma
2004	Taju 2004 – sivusta katsoen Minä Aku Ankka	Hyvinkään taidemuseo Päivälehden museo		näyttelyvalaistus näyttelyvalaistus

2005	Valvillan tehdasmuseo	Hyvinkään taidemuseo	näyttelyvalaistus
	Sensuroitu	Päivälehden museo	näyttelyvalaistus
	Kuin elät	Hyvinkään taidemuseo	valo- ja av-toteutus
	Frö - uusmaalaista käsityötä	Nylands hantverk	valo- ja äänitoteutus
2006	Taju 2006 - Äidin taju	Hyvinkään taidemuseo	AV-toteutus
	Katoamisía, Catarina Ryöppy	Hyvinkään taidemuseo	näyttelyvalaistus
	Nalle Puhin juhlapäivä	Päivälehden museo	AV-toteutus
	Valotila - näyttely	Työhistoriaa 1968-2006 Kokkolan kaupunginteatteri	
2007	Valotila II - näyttely	Työhistoriaa 1968-2006 Kemijärven taiteilija residenssi	
2009	Elämän työ - Markku Piri	TR1	näyttelyvalaistus
	Taju 2009	Hyvinkään taidemuseo	videokoostaminen
	Hyvä tavaton	Päivälehden museo	näyttelyn äänimaailmat
	Täällä	Kemijärven residenssi	valokuvanäyttely
	Tulevaisuuden sanomalehti	Päivälehden museo	videokoostaminen
	Painavaa opetusta	Päivälehden museo	videokoostaminen
	Näyttelyvalaistuksia	Suomen merimuseo	valosuunnittelu

Museokonsultoinnit

2001	Päivälehden museo	Päivälehden arkistosäätiö	AV-laitteistosuunnittelu
	Hyvinkään taidemuseo	Hyvinkään kaupunki	AV-laitteistosuunnittelu
2002	Myllysaaren museo	Valkeakoski	AV-laitteistosuunnittelu
2003	Vandalorum	Vandalorum museum	AV-järjestelmä (luonnos)
2005	Emma	Espoon nykytaiteenmuseum	valaistuskonsultointi
2006	Perusnäyttelyn uusiminen	Päivälehden museo	AV-tekniikka
	Emma	Espoon modernin taiteen museo	AV-tekniikka
	Etelä-Karjalan museo	Lappeenranta	AV-tekniikka
2008	Suomen merimuseo	Merikeskus Vellamo, Kotka	näyttelyvalaistus ja AV-tekniikka

Kaupunkitilat ja maisemapylväät

2001	Hupisaarten puistoalue	Oulu, puistoalueen yleissuunnitelma	valaistussuunnittelu
2002	Imatran museopylväs	Fingrid Oyj	valaistussuunnittelu
	Nummelan maisemapylväs	Fingrid Oyj	valaistussuunnittelu
2003	Kaupunkitalokorttelit	KSV, Helsingin kaupunki	alustava valaistuskonsepti
2004	Tikkurilan valaistusidea	Vantaan kaupunki	valaistuskonsepti, (TE,K2S, IV)
2005	Kaakkurin maisemapylväät	Fingrid Oyj ja Oulun Energia Oy	valaistussuunnittelu
2006	Eurajoen maisemapylväät	Fingrid Oyj	valaistussuunnittelu
	Rovakairan maisemapylväs	Rovakairan Oyj	valaistussuunnittelu
2007	Jakomäen keskusta	KSV, Helsinki	valaistuskonsepti
2007	Lempäälän maisemapylväs	Fingrid Oyj	valaistussuunnittelu
2008	Kaupunkikorttelit, II	KSV, Helsingin kaupunki	valaistuskonsepti
	Illuusio maisemapylväs	EPV Oyj	valaistussuunnittelu

TAIDEPAUSSI: LEHTIKIRJOITUKSIA

Joskus joutuu pyynnöstä kirjoittamaan omasta työstään. Tässä kaksi tekstiä, jotka ilmestyivät VALO-lehdessä 2003 (Oulu) ja 2005 (Kokkola). Olen tehnyt joitain korjauksia alkuperäisessä tekstissä olleiden virheellisyyksien takia. Nimiä ja joitain muita outoja yksityiskohtia on poistettu, koska niillä ei ole tarinalle merkitystä.

ILKKA VOLANEN

MERIKOSKEN TULVAUOMAN SUIHKUT JA VALAISTUS, OULUN KAUPUNGIN KESKUSTA

Yleistä: (lainaus JP-Transplan esitteestä)

Merikosken tulvauoma on osa Oulujoen suistoa Oulun kaupungin keskustassa. Se rajautuu Hupisaarten ja Toivoniemen sekä Lohipadonniemen alueisiin. Merikosken tulvauoma ja Hupisaaret ovat Oulun keskustan monipuolisin ja merkittävin puisto- ja vesialue, jonka arvo perustuu luonnon ja kulttuurihistorian limittymiseen keskenään. Kokonaisuudessaan Merikosken tulvauoma ja Hupisaaret muodostavat Oulun viheraluejärjestelmän ydinalueen. Keskeisen sijaintinsa vuoksi alueella on erityisen suuri merkitys kaupunkilaisten virkistys- ja ulkoilukohteena.

Merikosken tulvauoman suihkut ovat tärkeä kaupunkikuvallinen elementti. Suihkut on esitetty jo arkkitehti Alvar Aallon laatimassa asemakaavassa vuonna 1944. Erityisesti kesäaikana näkymä suihkuineen on yksi Oulun mieleenpainuvista tunnuskuvista.

Hupisaarten herkkä puisto- ja vesimaisema sekä vastarannan voimalaitos ja patolinja muodostavat erittäin voimakkaan, vastakohtaisen paikan tunnun. Eriluonteisten tilojen dialogia korostetaan herkän rantavyöhykkeen ja patomuurin valaisulla sekä vesipeililtä kohoavilla vesisuihkuilla.

Tuiran väylässä suihkuja laajennetaan rakentamalla nykyisen ryhmän alueelle kymmenen isoa ja seitsemän pientä suihkua. Hupisaarten puoleiselle edustalle rakennetaan 12 pienen suihkun ryhmä.

Projektina vesisuihkut ja maisema

JP-Transplan Oy pyysi minua mukaan valaistustaiteilijaksi tähän projektiin vuonna 1999. JP-Transplan Oy sai kilpailun tuloksena suunnitteluprojektin, joten minullekin aukeni työ, joka oli uudenlainen ja haastava.

Tarjosin osuuttani sellaisena kokonaisuutena kuin sen itse koin. Valaistussuunnittelu, hankintaohjelma, asennuksien valvonta, suuntaamiset ja ohjelmointi. Tämä nosti palkkioni liian korkeaksi, ja kyseessä on suunnittelutyö, joten karsimme pois kaiken muun paitsi suunnittelun.

En ollut koskaan ennen tehnyt mitään tämänkaltaista, mutta valotaiteilijana olen sotkeutunut mitä ihmeellisimpiin projekteihin aiemminkin.

Ryhmä

Suunnitteluryhmässä oli projektipäällikkö, maisema-arkkitehti, JP-Transplan Oy, sekä insinööri, PSV - Maa ja Vesi Oy. Vastapuolella istuivat Oulun kaupungin teknisen keskuksen edustajina suunnittelupäällikkö, maisema-arkkitehti, kaavoitusarkkitehti ja kaupungin-puutarhuri, Oulun vesilaitoksen edustajana verkostopäällikkö, Oulun Energian edustajana käyttöpäällikkö ja Oulun kaupungin ympäristöviraston edustajana ympäristön suojelusuunnittelija.

Suunnittelualue

Suunnittelualue oli maisemallisesti laaja, muun muassa rantaviivaa muutama kilometri. Valaistuksellisesti se tuntui painottuvan vesisuihkuihin. Itse halusin painottaa ja myös ottaa siihen mukaan Hupisaarten puiston käytäviä ja rantaviivaa. Halusin, että vesisuihkut ovat vasten valaistua pintaa, eivätkä pimeää metsikköä. Tuolloin Hupisaarten puistokäytävien valaistus oli pääosin vain keskeisillä kevytliikenneväylillä. Lisäksi koin, että maiseman pitää olla elävä myös silloin, kun suihkut eivät ole käytössä, että kyseessä pitää olla ympärivuotinen valon liike. Suihkut nimittäin puretaan loka-marraskuussa ja asennetaan takaisin paikoilleen toukokuussa.

Aikataulu

Itse olin kokemuksieni perusteella laskenut, että runsaat puoli vuotta ja risat tähän menee. Tuli talvi, tuli kevät ja kesä eikä lopusta tietoaakaan. Ymmärsin kyllä projektin laajuuden ja suunnitteluun tarvittavan ajan. Vuosi 2000 oli sellaista hypertyöskentelyä muutenkin, etten ollut pahoillani, kun yksi työ ei tullut loppusuoralle. Projekti eteni minulla sykäyksittäin muiden töiden keskellä.

Taiteellinen suunnittelu

Suunnittelun yhtenä suurimpana keskustelun aiheena oli suihkut ja niiden visuaalinen ilme. Me siis keskustelimme ja arvioimme toteutusta asiaan, johon mielestäni kukaan meistä ei ollut koulutusta taikka taiteellista kokemusta. Tämän sanon siksi, että minulle taiteelliset työt ovat jotain muuta kuin nyt kokemani.

On eri asia tilata teos taiteilijalta kuin meidän näköiseltämme ryhmältä, jossa pääosaaminen on muualla kuin tämän lajin taiteen tekemisessä. Enkä tarkoita pelkästään suunnittelijoita, vaan myös tilaajan edustajia. Siinä sitä kahvia hörpittiin ja kehiteltiin ideoita yhdessä.

Me kuitenkin onnistuimme työssämme. Kokouksien aikana saimme yhdessä hiotuksi hienon kokonaisuuden, jossa kaikkien osapuolien mielipiteet saivat tilaa ilman lopputuloksen tuhoutumista. Hyvä että näin kävi, koska toisenlainenkin lopputulos olisi ollut mahdollinen. Yhtenä loppuratkaisuun auttavana tekijänä oli allekirjoittaneen sylimikro, joka yhdistettynä dataprojektoriin toimi visualisoijana. Minulla oli kaksi ilmavalokuvaa alueesta ja yksi kerrostalosta otettu maisemakuva. Olin työstänyt erikokoisia "irtosuihkuja", joita sitten kokouksessa liikuteltiin yhdessä näistä kuvista, kunnes suihkujen kokoihin ja paikkoihin muotoutui toimiva sommitelma. Muistan sen tunnelman, kun päätös saatiin.

Tämän jälkeen tehtävänä oli saada tämä luonnos CAD piirustukseksi. Se oli hiuksia vievää. Ensin piti saada kaikissa kolmesta eri suunnasta otetussa valokuvassa vesisuihkut näyttämään samanlaisilta sijoituksiltaan ja kooltaan. Tämän jälkeen piti jotenkin saada tehdyksi tasopiirustus, jossa suihkut ovat paikoillaan, ja että se sitten taas vastaisi sitä hyväksyttyä luonnosta. Koko projektin ajan olivat tekninen suunnittelu ja muut suunnittelut edenneet syöttäen tietoja ja rajoja kokonaisuuteen, joten tässä vaiheessa tiesin missä mennään ja osasi sen mukaan viimeistellä työtäni. Näin meni ensimmäinen vuosi.

Kysymyksiä

Minulle kunnan hallinto ja tämänkaltaiset projektit ovat harvinaisia. En oikein ymmärrä tilannetta. Mielestäni tällaisen työn tilaajan pitäisi tulla kulttuurihallinnosta ja tehdä yhteistyötä teknisen hallinnon kanssa. Suunnittelun tulisi olla taiteellisjohtoista. En kritisoi tätä projektia ja siinä mukana olleita. Työtä tehdessäni ajattelin välillä tämän projektin tekotapaa.

Kuinka tämänkaltainen projekti voidaan toteuttaa näin? Tuli myös sellainen olo, että juuri näin se pitääkin tehdä. Ei nyt sentään. Kysymykseni kärki suuntautuu tilanteeseen, jossa kaikki ei ole mennytkään niin hyvin. Aina löytyvät vastuussa olevat suunnittelijat, mutta onko se koko totuus? Tällainen projekti olisi helppo jakaa taiteelliseen ja tekniseen osaan.

Tähän liittyy myös tulevaisuus. Kun toteutetaan taideteos, sitä tämäkin projekti oli ja on, liittyy siihen huolto ja kunnossapito, kuten kaikkeen. Taiteen ja varsinkin valotaiteen ongelma huoltajalle on, että pitäisi osata nähdä valo. Valaistukselliset yksityiskohdat ovat usein se, joka tekee teoksesta teoksen, ja yksityiskohtien kokonaisuus taideteoksen. Valoteoksessa jokaiselle valolle on luotu sisältöön kuuluva funktio. Ei ole aivan sama, onko valonheitintä suunnattu tarkalleen oikein tai onko se rikki. Tämänkaltainen teos on haaste huoltojärjestelmälle. Kun valaistuksissa siirrytään enemmän tai vähemmän erikoisvalaistukseen, pitäisi organisaatioissa myös kouluttaa henkilökunta ylläpitämään teoksia.

Tarina jatkuu...

Alkaa toinen vuosi. Olin herätellyt kysymystä siitä, että kuka sitten oikein ohjelmoi suihkut ja niiden valaistuksen? Myös valonheittimet pitää suunnata jne. Minä vain olen tehnyt suunnitelman, joka sisältää seuraavia laitteita: 16 kpl Martin Exterior valonheittimiä, 1 kpl valo-ohjausjärjestelmiä, 1 kpl suihkujen ohjausta, 24 kpl himmentimiä (vedenalaisille valoille), 92 kpl Philips puistovalaisimia, 31 kpl maasuojia valonheittimille, muutama kilometri dmx-kaapelointia, dmx-vahvistimia jne.

Ymmärsin hyvin hämmennyksen tilanteesta. Tämä projekti oli uudennainen, joten tätä puolta ei ollut nähty loppuun asti. Nyt olikin tulossa jotain, joka vastasi pyyntöä, jota pyytäjä ei ollut ymmärtänyt. Jotta soppa olisi täydellinen, lisäisin vielä, että puistossa on useampi dmx-ohjauspiste, joista valaistus ja suihkut voidaan ottaa mahdollisten tapahtumien osaksi, ja että ohjelmointia voidaan muuttaa, vaikka vuosittain. Tässä kohdin mielestäni kulttuurihallinnon pitäisi olla johdossa, ettei tilanne riistäydy käsistä. Lopulta sain tilauksen ohjelmoinnista. Lupasin työn sisältävän kaiken ja vieläpä talvivalaistuksenkin.

Asennusten jälkeen pääsimme suuntaamaan puistovalaisuksen ja suihkuvalaisuksen. Samaan aikaan aloitin ohjelmoinnin. Ensi kokeilut valoilla voivat olla sivullisesta hämmentävää. On kuin en tietäisi mitä olen tekemässä. Niin varmaan olikin. En koskaan työskentele selkeän ja määrätietoisen suunnitelman mukaan, vaan suunnittelun myötä sisälläni kasvaa se maailma, josta valot kertovat. Se, miten tämä kertomus toteutuu, määrittäy kokeilujen avulla. Mitä näillä välineillä näissä olosuhteissa voi tehdä.

Siellä sitä sitten Oulun yössä ja päivässä suihkuja suihkutettiin ja valoja sytytettiin. Nähdäkseni, miltä näyttää toisaalla, piti kulkea muutaman kilometrin lenkki toiselle rannalle.

Elokuun avajaiset tulivat ja menivät. Työ jatkui seuraavana päivänä. Taiteilijana keskityn siihen, miltä asiat näyttävät, enkä tarpeeksi ehkä ohjelmoinnin yksityiskohtiin. Siihen jää virheitä, joita ei päiväsaikaan näe, eikä testatessa tule vastaan.

Lopputulos

Lopputulos koostuu suihkujen osalta vedenalaista väritymistä valoista (PAR56) ja rannalta suihkuihin suunnatuista värivaloista. Maisemavalaistusta tehdään perinteisillä valonheittimillä. Rantaviivan läheisyydestä on valittu tasavälein puita ja puistokäytävän pieniä siltoja, joiden avulla saadaan kulkureitti, jossa ei ole tasaista kevyen liikenteen valaistusta, vaan pisteitä 20–30 m välein. Sillat toimivat voimakkaampina majakkamaisina valoalueina. Yksi puistokäytävä on valaistu nimellä Runoilija. Tämä tarkoittaa puistokäytävän valaisua epäsuorasti puiden lehdistöjen kautta, talvella lumen avulla.

Valaistusohjelma kestää 12 kuukautta. Elokuusta lokakuuhun pääosassa ovat värivalot, joissa on toistuva ohjelma alkaen 30 minuuttia auringon laskun jälkeen ja päättyen yhdeltä yöllä. Suihkut ja muut valot toimivat muun ajan vuorokaudesta. Lokakuusta eteenpäin suihkujen ollessa poissa käytöstä pääosassa on maisemavalaistus, joka muuttuu vuodenaikojen mukana. Lumen tultua syttyvät värivalot hetkeksi antamaan väriä synkimpään vuodenaikaan. Tämä ei valitettavasti vielä ole valmis, ja voi olla, ettei sitä saada toimimaankaan haluamallani tavalla.

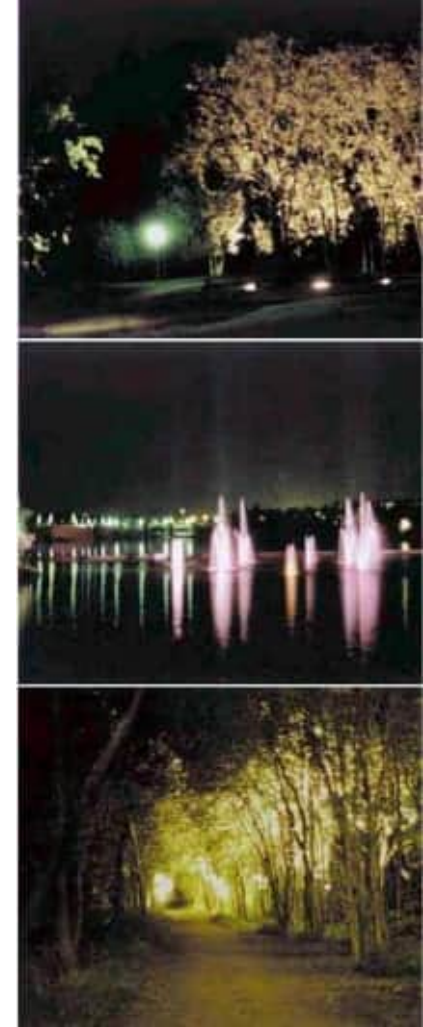
Keväällä palaavat vesisuihkut ja vedenalaiset valot. Valkoisuutta riittää, kunnes elokuun tummenevat yöt jälleen sytyttävät värien loiston. Valaistusohjelmaa parannellaan sekä luodaan ohjelma, joka on kalenteriin sidoksissa. Näin ohjelma muuttuu elokuussa, joulukuussa ja toukokuussa.

Kun on projektissa näin pitkään, ehtii ajatella monenmoista. Värivalojen käyttäminen on ollut koko ajan minulla kysymysmerkki. Missä kulkevat rajat? Tätä työtä tehdessäni olin alussa varma, etten tulisi käyttämään voimakkaita värejä. Elämme aikaa, jolloin visuaaliset herkkyydet ovat jääneet voimakkaiden hyökkäysten runnomiksi. Vastaanottajan visuaalinen maailma on muuttunut. Tekijöiden työvälineet ovat muuttuneet. Kun ennen avajaisia esitin erilaisia valomahdollisuuksia projektin suunnittelijoille ja päättäjille, saivat voimakkaat värit kovasti kiitosta. Olin yllättynyt, että oma reaktioni oli samanlainen. Näinkö tässä käy? Värit vilkkumaan? Kun ajattelen koko vuoden kiertoa, on elo-lokakuun värimaailma kohdallaan. Ja toisaalta muutoksien teko on helppoa, jos niin halutaan. Kun tutkii hankintalistaa, ei voi sanoa, ettenkö olisi halunnut värejä. Olin silti yllättynyt niiden voimakkaasta osasta.

Työn voi katsoa valmistuneen pääosin vuonna 2002. Vielä mahdollisesti jatkuu talvimaiseman teko. Ongelmaksi muodostui alueella oleva työmaa ja sen valaistus. Suurin yllätys minulle oli se, ettei Oulussa ole pimeää talvisin vaan kesäisin.

Kiitokset

Tämä projekti on ollut erittäin antoisa. Se on sisältänyt monia yllätyksiä ja hienoja kontakteja. Se on myös näyttänyt eräänlaisen arkisen raadollisuuden asioiden etenemisessä. Taiteilijana olen oppinut paljon. Vaikka elämäntyylini taikka työtapani ei ollut yhteensopiva ympäröivän todellisuuden kanssa, jaksan uskoa, että tämänkaltaiset kohtaamiset, joita Merikosken vesisuihkut loivat, ovat tärkeitä minulle ja toivottavasti toisille mukana olleille. Toivon myös, että työ, jonka saatoinkin alkuun, jatkaa elämistään siten, että jonain vuonna luodaan uusi työ välineillä, jotka ovat harvinaislaatuiset suomalaisessa valaistuksen maailmassa.

(VALO-lehti 2005)

KOKKOLAN ENERGIAPUISTO

KOKKOLAN ENERGIAPUISTO

Tuli soitto. Tapio Härkönen Kokkolan Energiasta soitti ja kysyi, kiinnostaisiko tulla Kokkolaan tekemään Energiapuistoa. Heillä on juhlavuosi ja kaupungille halutaan antaa lahja. Tarvittaisiin valoja ja suihkuja, ja koska olin tehnyt Oulun Merikosken, ja olivat sen nähneet, olivat päättäneet kysyä minua tehtävään.

Elettiin lokakuuta 2003. Vastasin, että työ kiinnostaa. Ja ei muuta kuin sovittiin tapaaminen Kokkolaan. Eikä mennyt kauan, kun olin jo Kokkolassa kahdeksalta aamulla. Aamukoneessa olin kysynyt, kuinka he saavat koneet näin aikaisin hereille (lento oli 6:30) ja vastaus oli ”potkimalla”. Tunsin oloni turvalliseksi.

Olin tässä vaiheessa ehtinyt jopa hieman pohtia, mitä työ voisi olla. Valotaiteilijana ja tilateosten tekijänä tietysti ensivaiheessa puisto on täysi vilkkuvaa ja välkkyvää valoteosta ja jonkin verran yleisvaloa. Suihkut olivat hämäränä taustalla.

Saavun Kokkolaan ja lentokentältä kohti keskustaa, jossa jossain pitäisi tavata Tapio. Luottavaisin mielin astun ulos bussista, oletettavasti oikealla pysäkillä. Tapio on myöhässä, ja minä etuajassa. Siinä sitten seison ja pohdin, tulinkohan edes oikeaan kaupunkiin.

Tapio tulee paikalle, ja lähdemme katsomaan itse puistoa. Kokkolassa sataa ja tuulee tuimasti. Onneksi olin sadevaatteineni varustautunut jotenkin kunnolla. Puisto aukeaa eteeni kuin sanoen: ”anteeksi että olen olemassa”. Lehdettömät puut. Vaakana piiskaava sade, kolea olo yritti saada minut pois paikkakunnalta.

Kierrämme aluetta autossa istuen. Tapio kertoo historiaa ja tietoja paikkakunnasta. Käymme kahvilla, ja minä kyselen työllisyystilannetta, elämisen mahdollisuuksia Kokkolassa. Vaikka haluankin tietää paikkakunnasta ja ihmisistä siellä, minua vaivaa Helsinki keskeinen ajattelu. En ymmärrä aina, miten muualla voi tulla toimeen – siis laadukkaasti.

Jatkamme matkaamme kohti juhlatoimikunnan kokousta. Asia on varmaan tärkeä, koska pöytä on katettu hyvin. Voileivän sisällöstä voisin joskus määritellä oman palkkioni...

Kokous esitteli projektin tavoitteita ja minua, jonka tukka oli märkä, saappaat jalassa, ja kädet sekä naama musteessa, joka oli irronnut kameran hihnaan kynästä kameralaukussa. Olinkohan edukseni, voinko ottaa toisen voileivän (jossa on laktoosia...)

Sitten vielä keskustellaan muodollisuuksista ja kokonaisbudjetista, jotta hahmotan rajat.

Palaan takaisin kotiin. Valoteokset saivat mielikuvituksessani paikkansa puiston eri laidoilla. Luonnostelen mitä ihmeellisimpiä kaiken sään kestäviä väreitä vaihtavia valoteoksia, haen niillä sisältöä työhöni.

Mutta mistä oikein on kyse? Puisto rajautuu pitkiltä sivuiltaan (220 m) toiselta puolen Wanhaan kaupunkiin ja toiselta puolen kaupungintalon kompleksiin. Keskellä on suntti, kapea ja ruskehtava merenlahti (10–20 m leveä) jossa on pieni saarikin. Puusto on pääosin korkeita koivuja, käytävät ovat kaupungin ja ihmisten luomia, alue on hieman repsahtanut saneerausta vaativa ilmeetön puisto.

Puistoa valaisee Wanhan kaupungin lyhdyt (suurpainenatriumit) ja risteysien sekä muutaman pylvään rantakadun elohopeat. Puistossa on Wanhan kaupungin puolella pimeää. Suntin rannassa on muutama pylväsvälaisin. Kaupungintalon puoli on yhtä kuin kaupungintalon takapiha ja sen edessä kulkeva kevytliikenneväylä sekä saaren ympäristö. Valaistus on sekavälein olevia vanhoja pylviäitä. Yleisilme on ankea.

Yritän ymmärtää työtä ja sen vaatimuksia, jotta voisin tehdä kustannusarvion ja tarjouksen. Voin vain arvailla, mitä minulta odotetaan. Yritän löytää polun alkupisteen, jota kulkea. Ja samalla riemuitsen sitä, että juuri tällaista haluan tehdä. Tämä on tie eteenpäin.

Kuten niin usein hypyssä tuntemattomaan, on vain astuttava eteenpäin. Alan kehittää puistoa täydellä rintamalla. Ensin on keksittävä työkalu, jolla viedä työtä eteenpäin. Tietokoneen tulemisen jälkeen olen ollut eksyksissä vuosia työkalujen kanssa. Monitorin todellisuus on mielikuvitusta sulkeva, kun taas viiva paperilla on avaava. Mutta periksi ei anneta. Valokuvien muokkaaminen on osoittautunut hyväksi, ja tuloksen myös joku toinen voi ymmärtää.

Ensin työtä tehdään isoilla elementeillä. Pienin yksikkö on 30 m. Tällä skaalalla alkaa puisto saada jonkinlaista muotoa. Suihkuihin joudun kehittämään aivan omat pensselit. Suihkujen kehittäminen on vaikeampaa, koska komponenttien suhteet, vaikutukset ja hinta ovat aivan hepreaa minulle. Kutsun apuun suihkujen maahantuojan edustajan, jolle syötän mitä ihmeellisimpiä suihkuratkaisuja. Mies parka, mutta asiakasta on palveltava. Samalla tekniikalla selvitän valaistukseen liittyviä kustannuksia ja mallimahdollisuuksia.

Hahmotelmat saavat alkupisteensä, joten voin jo tehdä Power Point-esityksen ja lähes 40-sivuisen selvityksen juhlatuimikunnalle. Nyt eletään tammikuuta 2004. Olemme aikataulussa.

Kokouksessa, jonne jälleen saavun hereille potkitulla koneella, esitän paperinippuni, ”visualisoinnin esisuunnitelman”. ”Valaistuksen perusidea hakee valaistuksen rytmiä uuden ja vanhan kohtaamisen, luonnon ja valon vuoropuhelun sekä suihkujen dynaamisen liikkeen avulla. Valon passiiviset muutokset vuodenaikojen mukaan luovat uuden ilmeen alueelle.

Juhlavalauksen hillitty tunnelman muutos omalta osaltaan muuttaa maiseman ilmeen uudeksi kokemukseksi.

Osana kokonaisuutta on vanhan kaupungin julkisivun korostaminen, jolloin se toimii taustana uudelta puolelta katsottuna. Vastaavasti kaupungintalon edustan pyläsvalot ja käytävävalaistus nousee visuaalisella voimakkuudellaan moderniksi valonauhaksi.

Suihkuilla on kaksi perusideaa. Veneen muotoisten suihkuryhmien ja niiden keskuskehien muodostama energinen veden ja valon liike. Veden rytmiikkaa muutetaan sekä suihkujen korkeuksia muuttamalla että nostamalla yllättäen esiin voimakkaat kuohuvat suihkut. Suihkujen luomaa kuvaa voidaan halkaista kapeilla kiilastoilla. Suihkut luovat rauhallisen ajattoman kohtauspaikan, jonka äärellä voi pysähtyä.

Suihkujen leikki muodon, liikkeen ja värien kanssa luovat tilan ja ajan, jonne voi kadota. Samalla ne toimivat yhdistävä visuaalisena elementtinä vanhan ja uuden kaupunkiarkkitehtuurin välissä.”

Tässä vaiheessa valaistus oli laajaa ja monipuolista. ”Sisältö puuttui”, joten tehdään kaikenkattava idea. Tämä ei ollut onneksi vielä suunnitelma. Joku jo kiirehtii kysymään suunnitelmaa ja kustannuksia, mutta onneksi ymmärrettiin, että nyt haettiin lupaa aloittaa suunnittelu näistä lähtökohdista.

Selvisin kokouksesta hengissä vaikkakin pudottelin tomaatin- ja kurkunpaloja lattialle, kun ahnehdin täyteläistä voileipää.

Alkuvuodesta touhuttiin tietokoneen äärellä sommittelemassa ja piirtämässä. Johanna piirsi minulle 3D mallin koko alueesta. Halusin kokeilla, mitä hyötyä saisin siitä. Ei tuo työ hukkaan mennyt, vaikkakin hautasin sen aika pian. En osannut käyttää saatua mallia. Tärkein ideoinnin kannalta olivat valokuviiin tehdyt kokeilut sekä suihkuista tehty 3D-mallinnus.

Nyt minulla oli nelisen kuukautta aikaa esittää lopullinen suunnitelma ja puolitoista vuotta työn valmistumiseen. Olemme aikataulussa.

Mitä valaistaan?

Mitkä puut ovat vielä olemassa 2005?

Miten puisto kunnostetaan 2005 mennessä?

Miten kaupunkilaiset käyttävät puistoa?

Miten yhdistää Wanha kaupunki, puisto ja kaupungintalon puoleinen moderni maailma?

Miten sovittaa yhteen suurpainenaatrium-, elohopea- ja monimetallivalot?

Miten ratkaista raja-alueet?

Kuinka antaa työlle taiteellinen sisältö?

Puistoon tutustuminen eri vuoden aikoina

Koko ajan pumpppaan itseäni tietoa Kokkolasta ja kokkolalaisista niiden ihmisten kautta, joita siellä tapaan. Joka kerta Kokkolassa käydessäni kävelen puistoa ympäri ja löydän uusia yksityiskohtia ja saan mittakaavaa itselleni alueesta. Yritän löytää sisällön taiteelliselle työlle. Valaistus on valaistusta jollei sille anna sielua. Suihkut ovat suomalaisille jotain, vaikka eivät olisi mitään. Mikä tästä tekisi juhlapuiston, lahjan kaupunkilaisille?

Jatkan yksityiskohtien työstämistä, haen ratkaisumalleja ja työstän budjettia. Taiteellisen ideoinnin yksi osa on minulle (aina) tekniikka ja kustannukset. Niin hyvässä kuin pahassakin.

Vuodesta 2004 elokuuhun 2005 yhteensä 8 käyntiä.

Kevään 2004 aikana idea kehittyi, jotta saan sen esitettyä juhlatuimikunnalle. Prosessin aikana juhlatuimikunta on antanut palautetta ideoilleni rakentavalla mielellä, joten on ollut uskallusta tuoda ideoita tarjolle.

Nyt ollaan jo niin pitkällä, että valaistus on asettunut kohdalleen, suihkut vielä elävät, puiston yleisilmettä päätetään parantaa, yksityiskohtia pohditaan ja muunnellaan. Kokonaisuudesta halutaan hyvä, lahja alkaa muuttua käyttöesineeksi.

Valaistukselliset ideat hakeutuvat kohti arkea. Tietääkseni, mitä olen tekemässä, haluan nähdä valot toiminnassa. Se on tärkeää, joten päätin testata useita malleja, joita olimme pohtineet vaihtoehtoina. Samalla toimikunnan jäsenet näkisivät mallit. Mutta vaikeaa, niin vaikeaa. Mallikappaleita ei ole maassa ja osaa ei edes saa. Siis esitettä selaamalla auton ostoon. Onneksi muutamat tärkeät mallit olivat saatavilla Kokkolaan, koska niiden avulla näin, mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät. Kun valaisimen asettaa paikoilleen maastossa, moni asia on selvä. Näkemiseen ei mene kuin 10 sekuntia vaikka valaisimen paikalle saamiseen meni kuukausi tai kaksi. Oli yllättävää, kuinka speksit olivat lähes samat, mutta maastossa niin erilaiset. Silloin asiaan vaikuttavat myös valaisimen ulkonäkö ja mitoitus. Kokkolan Energian asentajatkin löysivät sanottavaa, joka toi oman lisänsä päätöksen tekoon. Törmäsimme myös yllättäviin asioihin kuten, ettei kauppiaskaan tiennyt millainen tuote on, hankin oli esitteen varassa lähettänyt mallikappaleen.

Valaistuksella haetaan rauhallista yleisilmettä. Sen elementit ovat vanhan kaupungin julkisivun nostaminen puiston taustaksi, osaksi kokonaisvisuaalista kuvaa hyväksikäyttämällä vanhoja lyhtyvalaisimia. Puiston kevytliikenteen valaisin on pollari, jonka mataluuden avulla pidetään kokonaisuutta maltillisena. Näin ne sulautuvat vanhan kaupungin rakennusten maailmaan. Puistokäytävien valaistus on yhdistelmä pollarivalaisimia ja puiden valaistusta. Puiden valaistus tapahtuu maahan upotettujen valonheittimien avulla. Näin saadaan puistoon

lisävalaistusta ”ilman näkyvää tekniikkaa” ja valon rytmiikkaa. Lähempänä sunttia valaistuksen funktio on nostaa esiin puistopenkkialueet siihen soveltuvilla matalilla pollareilla.

Suntin toisella puolen kaupungintalon editse menevä puistokäytävän pyläsvalaisimet toistavat kaupungintalon graafista ilmettä. Puiston puita nostetaan esiin alavaloilla.

Juhlien ja tapahtumien ratkaisu on siirrettävä maasta tapahtuva puiden valaiseminen, joka voidaan koota sinne missä tapahtuu, ja jonka valonväri voidaan muuttaa juhlan aiheen mukaisesti.

Valaistuksen tavoite on mahdollisimman laadukas valo, joten keraamisten monimetallilamppujen käyttö on suotavaa (silloin kuin se on mahdollista). Tehollisesti tavoite on sopusuhtainen valaistus, jossa kesällä vesisuihkut ovat keskipisteenä. Valaistuksella haetaan kokonaista, tyylikästä ja sisällöllistä ilmettä alueelle. Tästä syystä tämän ohjelman esittämät tekniset tiedot ovat suuntaa antavia. Valittavat valaisimet päätetään yhdessä suunnittelijan kanssa ja mahdollisten alueella tehtävien testien avulla.

Tässä vaiheessa voisi tietysti hieman kertoa ideasta. Puiston laitoja siis hallitsee kaksi täysin erilaista kaupunkimaisemaa. Jos on Wanhan kaupungin puolella ja katsoo kohti kaupungintaloa, on näkökentässä suntti ja harmaata betonia puiston lisäksi. Kaupungintalon puolelta, sisältä katsoessa, näkee suntin, ja sen takana kohoaa puisto ja Wanhan kaupungin laita lyhtyineen. Vahvistaakseni näkymiä olin valinnut valaistuksen elementeiksi Wanhan kaupungin puoleiselle kevytliikenneväylälle pollareita, joiden valo suuntautui kohti Wanhaa kaupunkia, jolloin ”ainoa” valo, jonka näkee, kaupungintalon puolelta, on Wanhan kaupungin talojen lyhdyt ja niiden antaman valaistus. Suntin rannalla on harvaksen pollareita, joiden valaistus korostaa reunakivetystä. Kaupungintalon suuntaan katsoessa Wanhan kaupungin suunnasta näkee suntin toisella puolen hyvin valaistun kevytliikenneväylän, jonka takana kohoaa kaupungintalo. Yleisvaikutelma pyrkii rauhalliseen ilmapiiriin, jossa on huolehdittu tärkeiden väylien valaistuksesta osana kokonaisuutta. Puiden valaisu on osa kokonaisuutta. Ne lisäävät valonmäärää Wanhan kaupungin puoleisessa puistossa ja toimivat tilan rytmittäjänä.

Olen nähnyt surullisia puiden valaisuja maahan upotetuilla valaisimilla. Kokkolassa otin asian esille, ja niinpä puiden kunto tarkistettiin, ja sain piirustuksen, jossa oli merkittynä puiden tarkka sijainti ja kaadettavat puut. Tässä vaiheessa sommittelin uudestaan valaisimien sijoittelut. Kun tuo piirustus oli valmis, tuli uudet tiedot kaadettavista puista. Ei vielä tuokaan minua järkyttänyt, mutta kun menin paikalle valitsemaan lopulliset valaistavat puut ja etsimään puukohtaiset sijoitukset valaisimille olin hetken kauhuissani koska monet valitsemistani puista olivat todellakin kadonneet. Varmaankin piirustusten mukaan, mutta ennen täynnä korkeita koivuja ollut alue oli nyt autio. Tilalla oli muutama onneton 3-metrinen tulokas. Luottamalla näiden kasvuun en lähtenyt muuttamaan sijoituksia.

Miten suihkut sijoittuvat 220 m pituiseen sunttiin

Suihkusuunnittelu on oma tarinansa. Ideointi siis lähti mahdollisuuksien kartoituksesta ja hintavaikutuksesta. Suihkujen suunnittelu ei ole minulla aivan hallussa, joten hapuilin jonkin aikaa tekniikan omaksumisessa, jotta osaisin suunnitella.

Ideaa hain myös kauan. Suihkujen olisi jotenkin oltava osa puistoa. Niiden tuli tukea kokonaisuutta, ne eivät saisi olla liian ”mahtipontiset”, vaikka aluksi olivatkin ideoinnissani juuri sellaiset. Sitten jossain vaiheessa löysin sen. Yksinkertaisesti vene.

Suihkulautan muoto on veneen muoto. Suihkut ovat säädettävissä, mutta suutinryhmien peruskorkeuksien erilaisuus muuttaa profiilia, kun katsomiskulma muuttuu puistossa kävellessä. Sunttiin sijoittelulla oli merkitystä. Alun perin veneitä oli viisi kappaletta sellaisilla etäisyyksillä, että ne ”täyttivät” suntin. Kun määrää vähennettiin, oli tärkeää huolehtia, ettei ryhmä hajoa, vaan suihkulautat ovat suhteessa toisiinsa. Osana kokonaisuutta ovat tietysti valot, mutta niihin en kiinnittänyt paljon huomiota, koska se osa-alue on minulle tuttua.

Suihkuveneiden mitoitus oli vaikeaa. Kuinka isoja veneet voisivat olla, jotta ne olisivat sopusuhtaisia, ja toisaalta kuinka korkeita suihkut voisivat olla. Unelmissani vesi suihkusi tolkkutomiin korkeuksiin 16 miljoonan värin sävyttämänä. Suihkujen suuttimia testattiin ja suuttimien ryhmittelyä, valojen ryhmittelyä ja värejä tarkennettiin. Veneiden mitoitusvarmistusta tehtiin teknisten tietojen perusteella ja kaikkein tärkeimmän kokeilun kautta; Markku Peltoniemen kanssa testasimme mitoitus suntin jään peittävään lumeen. Tallasimme lumeen oletetun koon, ja sitten rannalta katsomaan. Näin varmistui lopullinen koko ja etäisyydet. Yksinkertaista.

Elokuussa 2004 olen loppusuoralla hankintojen kanssa. Budjettini elää jokaisen ratkaisun vaikutuksesta. Excel-taulukko laskee ja laskee. Taulukko eli tässä vaiheessa valojen hinnan mukaan. Suihkuihin käytettäisiin loppuosa. Kun tuli tieto, että asennus kuuluu budjettiin, tapahtui

keikaus, josta vain toimiva Excel pelastaa. Puiston valaistuksen yksi osa oli irtokalusto, jolla voitaisiin juhlatilanteissa kasvattaa valon määrää ympäri aluetta. Tarkoitukseen oli varattu myös valolähteitä. Nämä pudotettiin pois ja suihkujen määrästä vielä yksi vene, jolloin oltiin kolmessa veneessä, ja puistoon jäi karsittu määrä kaappeja, joista sähköä tarvittaessa saa. Tämä yksityiskohta on sellainen, jonka hyväksikäyttöön menee aikaa, mutta minulle se tuottaa mielihyvää. Vihdoinkin alue, jossa on sähköä valmiina käytettäväksi. Veneiden väheneminen kolmeen oli vaikea pala. Tuntui että nyt on kokonaisuus katoamassa. Vaikka valmiina kaikki tuntui olevan kohdallaan, oli tätä tuossa vähennysvaiheessa vaikeaa hyväksyä. Olin kuitenkin työssäni jo niin pitkällä, että pystyin mielessäni näkemään puiston kokonaisuutena kaikkine valoineen, olin levollinen. Ja kuten aina, kun työmailla halutaan omantunnon rauha, tehdään varaus tulevaisuuteen. Maailman epäonnistunein kompromissi, mutta saadaan suunnittelija hiljaiseksi. Nyt itse ehdotin asiaa ja hyväksyin sen. Lopputuloksen kannalta ratkaisu oli oikea.

Tarjouspyynnöt matkaan. Kun valojen hinta selvisi, ynnäsi Excel loput rahat suihkuhankintaan. Nyt sitten odotetaan, että kevät ja kesä tulee. 2005 alussa tarkentuivat piirustukset asennuksista.

Keväällä pidettiin aloituskokous, ja aloitettiin työt puiston kunnostuksella. Kesällä asennettiin valaisimet. Päätettiin että suihkut tulevat heinä-elokuun vaihteessa paikalle, ja ohjelmointi tehdään ennen syyskuun alkua.

Puistovalaistus valmistuu elokuussa

Puistoon ilmestyy 20 kpl maahan upotettua valaisinta (HIT-TC-CE 35W), 10 kpl Wanhan kaupungin lyhtyä, 23 kpl pollaria kevyelle liikenteelle (HIT-CE 35 W), 9 kpl pollaria rannalle (TC-T 18W,) ja 14 kpl pylväsvalaisinta kaupungintalon puolelle (HIT 70W).

Suihkut ovat myöhässä, 21 pumpppua, 190 valaisinta (80-120W), 161 suutinta (10-14 mm), tietokoneohjaus.

Syyskuun 7 on juhlapäivä.

V-NÄYTÖS: JÄÄHYVÄISET

2010-

1. KOHTAUS: VOIKO UNELMISTA TULLA TOTTA

HIILLOS HIIPUU

Näyttämötaiteesta irtaantuminen alkoi ”virallisesti” vuonna 2004. Lähestyin sitä hetkeä, jossa oli tullut aika lopettaa. Tietoisuus ympäröivästä todellisuudesta (iän tai väsymyksen painaessa) pakotti tekemään valinnan. En pystyisi ohittamaan oloani ja turhautumistani olosuhteisiin.

Onneksi sain viisivuotisen apurahan, ja sen turvin minun oli mahdollista vähentää työntekoa ja keskittyä muutamaan tärkeään työhön. Tällä sain lisääaikaa työskentelylleni.

Kun puheet, tunteet tai mielipiteet ovat vain muotoa, ei synny sisältöä.

Punnitsin mahdollisuuksiani ja intohimoni voimaa 2010-luvun töissä. Koska tein silloin vähemmän, pystyin käyttämään enemmän aikaa ja voimavaroja kuhunkin projektiin. Pystyin ottamaan etäisyyttä ja arvioimaan prosessin eri tasoja sekä vaiheita. Monet asiat asettuivat oikeisiin puitteisiin ja paikoilleen. Monet kermakuorurutukset pyyhkiytyivät pois, samalla monet tärkeät taiteentelemisen arvot ja ihmisten välinen luottamus ja yhteys pääsivät esille. Ja se oli tärkeää.

Talous on tekemisen ja arvostuksen mittari, jota mitataan kuluttamisella. Se näkyy ihmisten itsekkyydessä, käyttäytymisessä, päätösten kriteereissä ja ongelmien ratkaisuissa. Talous on muuttunut rengistä isännäksi. Tämä vuosikymmen on ahneuden monimuotoinen valtakunta, mutta sille ei ole tulossa Hollywoodin onnellista loppua.

Näin siis aukesi viimeinen suora. Jos en ollut huomannut täyttäneeni 50 vuotta, niin 60 meni ohitse sekin. Eläkeraja meni ohitse apurahan turvin. Tällä vuosikymmenellä käytin myös runsaasti aikaa tämän teoksen materiaalien työstämiseen. Valokuvat, valokartat, videot ja ääniarkistot paisuivat kymmeniin terroihin varmuuskopioiden myötä. Vierailin useissa residensseissä hakemassa vauhtia kirjoittamiseen. Olinhan aloittanut materiaalien työstämisen jo vuonna 2004, ja olisi hyvä saada tämä päätökseen.

Olen elänyt ja toteuttanut lähes kaikki unelmani. Näinä vuosina menneisyys saavuttaa nykyhetken.

Tälle vuosikymmenelle mahtui kolme draamateosta. Ne edustivat 70–300 katsojan mittakaavaa, jossa läheisyys on kosketeltavaa. Nämä olivat tärkeitä paluita ”rikospaikoille”. Espoon Revontulihalli ja pohjoisessa Saamelasteatteri.

Espoon kaupunginteatterin Revontulihalliin tein 2013 valo- ja videosuunnittelun näytelmään Toisen ääni. Lopputulokseen pääsemiseksi käytin kolmea eri valosuunnitteluohjelmaa. Tähän olivat syynä ohjelmien erilaiset ominaisuudet, toiminnot ja yhteensopivuudet. Lopputulos oli hyvä, lukuun ottamatta etuvalojen PAR64-valonheittimien kiilakokoa, jotka jäivät hieman liian pieniksi. Puitteet olivat Espoossa hyvät.

Ruotsin pohjoisessa Kiirunassa tehtiin kiertue-esityksiä pienehköllä kalustolla. Vähän väkeä ja sopivan kokoinen tila loi vapauttavan tunnelman. 2016 Kiirunassa tein Doala dolat heakkas. Saamelaisteatterin taiteellisena johtajana on Åsa Simma. Teatteri harjoittelee Kiirunassa, ja esitykset ovat ympäri Saamenmaata sekä muualla Pohjoismaissa. Puitteet ovat hyvät, mittakaavaltaan ihmisen kokoiset. Vakituista henkilökuntaa on vain hallinto ja yksi tekniikasta vastaava. Esitys oli saamenkielinen. Nyt jouduin varsinaiseen kielikylpyyn, kun harjoituksissa puhuttiin kahta saamea, norjaa, ruotsia, englantia ja suomea. Kun välillä kävin kotona, oli se niin rauhaisaa, kun puhuttiin vain yhtä kieltä.

2017 olin vielä mukana CO₂LONIALNATION-produktiossa. Monimutkainen ja dramatiikkaa sisältävä harjoitusjakso. Esityksen sisältö oli poikkeuksellisen hieno. Hienoa oli myös saada toteuttaa poikkeuksellinen tilaratkaisu ja valaistus.

Kaikkinensa nämä kolme työtä osoittivat minulle intohimoni ja samalla siitä irtaantumiseni. Hieman surullista kaiken tekemisen jälkeen. Ettei elämä antanutkaan tilaisuutta edetä vielä pidemmälle, kauas horisontin taakse.

Väsytynyt mieli palauttaa vanhat muistot. Kuuluuko taiteeseen ja sen tekemiseen kaiken dramatisoiminen, henkilökohtaisten ongelmien kanssa märehtiminen, laiskuus, vastuiden välttely, kieroilut ja oman edun tavoittelu tai kaksinaamaisuus. Nämä ovat työyhteisöjen ja laitostuneiden ihmisten vääristynyttä todellisuutta. Eikö meillä taiteentekijöillä voisi olla arvokkaampia arvoja työssämme?

Onneksi näissä kahdessa teatterissa tämä ei edustanut olemassa olevaa asennetta kuin inhimillisen hetkittäin.

Doala dolat heakkas

Vaasan pylväitä

NÄYTTELYT

Vielä jaksoin olla mukana näyttelytoiminnassa. Mielenkiintoisia ja mainittavia näyttelyjä olivat ”PIRiTalia” 2017 ja vuonna 2013 avautunut Suomen luontokeskus Haltia, joka oli ollut monivuotinen projekti.

Markku Pirin näyttelykiertuetta Italiassa en päässyt näkemään. Työni oli ennakkosuunnittelu ja tekninen valmistelu. Pietu Pietiäinen meni paikanpäälle toteuttamaan upean näyttelyn.

Haltiassa sain olla alkumetreistä asti mukana. Visioita kehitettiin työryhmänä. Näyttely tulisi olemaan poikkeuksellinen kokemusmaailma. Kokonaisuus kuitenkin toi esiin kaikki ne ongelmat, joihin olin aiemminkin törmännyt. Avajaisten lähestyessä puheet menettivät merkityksensä. Monet hienot puheet vesittyvät, kun avajaissokeus iskee päälle. Olen teatterissa kokenut samankaltaista. Ideoinnin yhteydessä on monia hienoja ajatuksia tavoitteista, jotka matkan varrella katoavat kuin ideoiden mustaan aukkoon.

Vindhäxor-ryhmän 40-vuotisjuhlanäyttelyn teossa 2018 pääsin suunnittelemaan ja toteuttamaan kaikella ammattitaidollani näyttelyarkkitehtuuria, videot ja valaistuksen. Vindhäxor - ett levande väsen tehtiin Dansmuseettiin Tukholmassa. Näyttelyn suunnitteluryhmä oli pieni, mutta samalla toteutui toisiaan kunnioittava työskentely. Onnistuimme luomaan tilan, jossa oli aistittavissa Vindhäxor-henki. Prosessi kaikkienensa oli sujuvaa ja ”helppoa” kaikkine ongelmineen. Samalla se oli kuljetun tien loppupiste.

Viimeinen näyttelyvalaistuksen toteutus oli Pirkko Mäkelä-Haapalinnan näyttely Kryptaan, Helsingin tuomiokirkon alle 2019. Tein toteutuksen yhdessä tyttäreni Saanan kanssa. Tällä työllä sain 50 vuotta työskentelyä valon kanssa virallisesti täyteen. Se päätti virallisesti työskentelyni valon (ja äänen) parissa, koruttomasti ja kunniakkaasti.

Pilgrim

KAUPUNKITILASUUNNITTELU

Halpuutus tuottaa lopulta vain kalliita ratkaisuja.

Aiemmin kiinnitin huomiota rakenteelliseen hyväveli ja komissiolaskutukseen sekä korruptioon. Nyt näkökulmani muuttui tarkkailemaan asioiden etenemistä.

Kansainvälinen korruption arviointi ei koske yksityissektorin toimintaa.

Hyvissä työryhmissä on heitä, jotka uskaltavat sanoa mielipiteensä, ja näin suunnitelmissa päästään eteenpäin. Mukana on myös arjen puurtajia, jotka istuvat hiljaa ja odottavat ”mitähän tällä kertaa synnytetään”. Valosuunnittelun kohdalla mukana olijoissa on usein enemmän heitä, joille valo on merkityksetöntä, kuin heitä, jotka valoa ymmärtävät. Koko projektin arvoa ja lähtökohtia kunnioittavien määrä on vähemmistönä, ja heidän pitää todistaa jokainen suunnitelmansa yksityiskohta.

Aina 90-luvulta asti olen yrittänyt ymmärtää kaupunkitilan valaistusta. Ehkä isoin virhe on ollut ajatella asetusten ja normien mukaisesti. Kyse on tilasta, jonka ajassa ihmiset liikkuvat.

Matkan varrella ajatus valaistuksen lähtökohdista on kuitenkin selkiytynyt ja kirkastunut. Oulussa, 2001, oli jo orastava tavoite selvillä. Kemijärvellä ajattelu eteni, mutta vasta Luoston projektissa sain itselleni selväksi kaupunkitilan valaistuksen perusteet, joihin tarpeelliset normien ja asetusten valoarvot voidaan suunnitella. Luostolla idean läpi saaminen vei oman aikansa. Suunnitelma hyväksyttiin, koska kaupalliset paineet alueen kehityksessä olivat kovat. Toteutuksesta ei minulla ole tietoa. Aikaisempiin projekteihin verratessani koen epätoivoa jättäessäni työn sähkön ammattilaisille ja budjettiriippuvaiseen toteutukseen.

Valosuunnittelu on ajan, tilan ja tilanteen manipulointia valolla.

Kun sanat, liike tai ajatukset ovat vain muotoa, ei ole sisältöä.

LUOSTON VALOTON VALAISTUS (2016)

suunnitelman lähtökohtia

TÄHTIEN ERÄMAA

Valaistus osana matkailukeskuksen identiteettiä. Liikekeskus-, katu-, reitti- ja aktiviteettialueiden valaistus sekä mahdollinen tapahtumavalistus toteutetaan osana matkailukeskuksen kokonaisuutta. Luoston suunniteltu valaistus korostaa erämaan ja pimeyden kokemista. Se rakentuu valaistukseen, jossa valosaaste minimoidaan, valaistustasot säädetään muuntuviksi ja liiallista valaistusta estäväksi. Se mahdollistaa tarinalliset seikkailut pimeydessä, tapahtumat, jolloin jopa koko alue voidaan pimentää. Lisäksi kirkkaan yötaivaan tai revontulien kokemiseksi valaistus voidaan sammuttaa tai säätää erittäin alhaiselle tasolle alueittain.

Valaistuksella on ratkaiseva merkitys, kun luodaan viihtyisä ympäristö, jossa on turvallista kulkea sekä kokea erämaa. ”Tähtien erämaan” lähtökohtana ovat maisema, näkeminen ja valon kokeminen. Valaistustekniset arvot ja asetuksien tulkitseminen eivät ole johtavana lankana. Vision juuret ovat valaistuksen täydentämä Luoston omaleimainen ihmisläheinen mittakaava, maisema, joka erottuu edukseen ympäristöstään ja muista matkailukeskuksista. Se rakentaa selkeitä toiminnallisia tiloja, joissa valaistus on tasapainoisessa suhteessa ympäristöönsä. Samalla se viestittää alueen kestävä kehityksen arvoista.

Osana tätä maisemallista arkkitehtuuria ovat yhtenäinen valaisin- ja pylväsmallisto. Mallisto antaa matkailukeskukselle arkkitehtonisen elementin, jota varioidaan erilaisiin valaistustarpeisiin ja tilanteisiin. Kokonaisuutta tukee, ja sille on keskeistä, valaistustasojen hallinta.

DYNAAMINEN JA OHJAAVA VALAISTUSJÄRJESTELMÄ

Valaistuksen ohjaus luo dynaamisen maiseman, joka elää liikenteen ja liikkumisen mukana. Valoa on siellä, missä sitä tarvitaan, silloin kuin sitä tarvitaan. Valaistuksen määrä seuraa liikkujien määriä vuorokauden ja vuodenajan mukaan.

Latujen valaistus on tehokkaampaa ladun alussa, ja valaistustaso laskee matkan edetessä erämaahan. Valaistus voi olla korostettua ladun vaikeissa kohteissa. Valaistustasot voivat myös muuttua valoantureiden antaman tiedon avulla. Voidaan luoda tilanteita hyvinkin harvakeen päällä olevilla valoilla ja vähäisillä valonvoimakkuuksilla olevia, jolloin erämaa pääsee hetkittäin ympäröimään matkailijan kokonaan.

Luoston keskustan pääkatu ja kokoojakatujen valaistus ohjaavat matkailijaa löytämään tärkeät risteykset ja reitit. Valaistustasojen ja valomuutosten avulla voidaan ohjata matkailijoiden liikkumista. Painopiste valoissa siirtyy illalla ajoväylältä kevyen liikenteen väylälle, jolloin jalankulkija automaattisesti valitsee hänelle turvallisen reitin ajoväylän sijaan. Tärkeät risteykset ja valaistut opasteet ovat korostettuina maisemassa.

Matkailua tukevat valaistustilanteet voidaan ohjelmoida etukäteen, ja yrittäjät voivat hyödyntää niitä toiminnassaan valtuuksien mukaisesti. Esimerkki ohjauksen käyttöliittymistä/sijainnista automatiikan avulla: lumen vaikutus valaistustasoon, kalenteri- ja aikatoiminnoilla katujen, teiden ja polkujen valaistus ja liiketunnistimilla, paikallinen toiminta

Yhtenäisen valaistustavan ja valon ominaisuudet: värilämpötila sama koko alueella, laatu (värintoisto) on mahdollisimman hyvä, valo on hallittua ja hallittavissa ja valaisimien optiikka kohteiden mukaisesti. Lisäksi kaikki valaistus suunnataan siten, ettei valoa suuntaudu horisonttitason yläpuolelle.

Valaistus on monipuolisesti ohjelmoitavissa, jolloin: valaistus on osa maisemallista kokonaisuutta, joka muuntuu kalenterin ja kellon mukaan. Kaikki valaistus, jota ei tarvita, sammutetaan tai säädetään ”hehkumaan”, valosaasteen määrä vähenee, energiankulutus vähenee.

ELÄMÄÄ MUUALLA

Aloitin tämän teoksen kokoamisen 2004. En ollut koskaan ollut residenssivieraana. Nyt osittain valtionpalkinnon innoittamana lähdin pohjoiseen. Mukana oli 17” putkimonitori, tietokone, kannettava, skanneri ja muuta tietokonesälää. Mukaan tuli 6–8 laatikollista papereita, kuvia ja dioja.

Ulkomaan kirjoitusjaksot olivat yleensä kuukauden pituisia ja kotimaan matkat saattoivat olla kolmekin kuukautta. Matkoillani sain keskittymisrauhan työlleni, vaikken ollut ihan varma mitä olen tekemässä. Vuosien saatossa mukana kannettavat konkreettiset materiaalit vähenivät, mutta tiedostomäärät lisääntyivät. Asuminen muualla vapautti mieleni. Sain rauhassa tuijottaa etäisyyteen ja arvioida menneitä. Sain apurahojakin tämän työn tekemiseen. Koskaan ei tullut mieleen, taikka olisi ollut suunnitelmissa, että tähän menee ainakin 16 vuotta. Arki oli tiivistä työskentelyä, johon ei hiljaisuus mahtunut. En olisi koskaan uskonut viihtyväni eri puolilla Eurooppaa, niin kuin viihdyin. Jokainen matka vei minua lähemmäs päämäärää.

Eläkkeelle siirryttyäni työmäärät vähenivät muutamassa vuodessa lähes nollaan. Kirjoittaminen sai lisää tilaa, mutta kodin arki sisälsi liikaa ärsykeitä kaikkeen muuhun, joten matkat jatkuivat.

Vuosien saatossa Koppelosta tuli ehkä tärkein paikka. Kemijärvi menetti asemansa siellä syntyneiden paikallisten suunnittelutöiden takia. Rooma oli ehdottomasti ulkomaan residensseistä paras, johtuen tietysti kaupungin ilmapiiristä. Näissä kahdessa luovuudelle oli tila ja mahdollisuus kukoistaa.

Tärkeää on käydä residenssissä usein. Ja pitkä oleskelu. Residenssipaikkojen sääntöjen sekä suosion takia, ei samaan paikkaan pääse aina kun haluaisi. Se on ymmärrettävää, mutta surullista. Minulle työskentelyn tuottavuus on turvallisuudessa, joka on tutusta ympäristöstä riippuvainen.

Lähes aina tullessani residenssiin ensimmäinen viikko menee asettumiseen ja tutustumiseen. Viimeinen viikko on aina poislähtöä. Mitä pidempi on väljakso, sitä enemmän saa tuotettua. Mitä tutumpi ympäristö, sen lyhyempiä ovat siirtymäajat.

Materiaalin koostamismatkoja residensseihin vuosien varrelta:

2004 Koppelo, Ivalo, 2007 Berliini, 2007 Kemijärvi, 2008 Kemijärvi, 2009 Kemijärvi, 2009 Islanti, 2009 Lofootit, Norja, 2010–2011 Koppelo, 2010 Kemijärvi 2014 Rooma, 2015 Koppelo, 2016 Rooma, 2018 Ateena, 2019 Koppelo, 2020 Koppelo.

Muita residenssimatkoja tuli myös tehtyä, mutta ne olivat tyypillisiä turistimatkoja. Niiden pituus oli muutamasta päivästä viikkoon.

A photograph of a winter forest. The trees are covered in a thick layer of snow, and the sky is a clear, pale blue. The text "TYÖHISTORIAA" is centered in the image.

TYÖHISTORIAA

2010-LUVULLA

VÄSYMYS VAPAUTUU

SYÖPÄ ISKEE

TYÖT KATOAVAT

MENEN NAIMISIIN

YMPYRÄT SULKEUTUVAT

ELÄMÄ SAA JATKUA

TYÖT 2010–2019

Apurahat ja palkinnot

2011	5-vuotinen apuraha	Taiteenkeskustoimikunta
2010	1-vuotinen apuraha	Suomen Kulttuurirahasto
2016	½ taiteilijaeläke	Taiteen edistämiskeskus

Videoteokset

2014	Room #3	lyhytelokuva
------	---------	--------------

Sävellystyöt ja äänimaailma

2015	konehuone	teoksia 1976–2011	CD-kokoelma
------	-----------	-------------------	-------------

Tanssiteokset

2011	Ilmiliekeissä	Turku 2011, koreografi Marjo Kuusela	musiikki ja videototeutus
------	---------------	--------------------------------------	---------------------------

nopeat työt			
2011	Vaeltava valomies	Forum Box, koreografi Ulla Koivisto	valosuunnittelu
	Saw the white buffalo dancing	koreografi Eva Lundqvist	video

Näyttämötyöt

2013	Toisen ääni	Espoon kaupunginteatteri	ohjaus Olka Horila	valo- ja videosuunnittelu
2016	Doala dolat heakkas	Giron Sámi Teáhter	ohjaus Laura Jäntti	valo- ja äänisuunnittelu
2017	CO ₂ lonialNATION	Giron Sámi Teáhter	ohjaus Pauliina Feodoroff	valosuunnittelu

Näyttelyvalaistus

2010	Säteilyn lumo	Tekniikanmuseo	videoeditointi
2013	Haltia	Suomen luontokeskus	näyttelyvalaistus
2017	PIRITALIA- näyttelykiertue	Markku Piri taidelasia ja maalauksia	valo- ja videosuunnittelu

2018	Vindhäxor - ett levande väsen	Dansmuseet, Tukholma	tila, AV- suunnittelu ja toteutus
2019	Pilgrim	Pirkko Mäkelä-Haapalinnan näyttely	valaistus Saana Volasen kanssa
nopeat työt			
2010	Olohuone	Suomen merimuseo	valaistussuunnittelu ja toteutus
	Metropoli ja meri	Tekniikanmuseo	videoeditointi
2011	Räpylän jälkiä	Päivälehdessä museon	äänet ja videototeutus
2012	VR 150 v.	VR	näyttelyvalaistus
2013	Asunnottomuusmessut - TAJU 2013	Hyvinkään taidemuseo	videototeutus
2014	Suuri seikkailu	Päivälehdessä museon	video ja äänimaailma
Konsultoinnit			
2013	Haltia	Suomen luontokeskus	näyttelyvalaistus
2016	Valaistuksen uusiminen	Hyvinkään taidemuseo	konsultointi
nopeat työt			
2011	Aittakurun alue	Pelkosenniemi	valaistuksen esisuunnitelma
2012	Merikortteli Galleria	Kuvataideakatemia	konsultointi
2014	Myymälä	Helsingin taidemuseo	valaistussuunnittelu
Kaupunkitilat			
2010	Voimalan julkisivu	Kemijärven kaukolämpö Oy	valaistussuunnittelu
	Valaistuskonsepti	Kemijärven kaupunki	valaistussuunnittelu
2012	Pirkan pylväs II	Lempäälän maisemapylväs	valosuunnittelu
2014	Luoston matkailualue	Sodankylän kunta	valaistusluonnos

A full-page background image showing a bright, circular sun or moon in a hazy, light-colored sky. Below the sky, a dark, silhouetted forest of evergreen trees is visible against a slightly lighter horizon. The overall mood is calm and atmospheric.

EPILOGI: VALON VUOKSI

POLKU JATKUU, KUN TIE PÄÄTTYY

Onko kaikki jo koettu ja saavutettu? Siltä ainakin tuntuu.

Koko elämäni olen ottanut haasteita vastaan mielenkiinnolla ja pyrkinyt kehittämään taitojani.

Jokainen työ on ollut askel eteenpäin.

Koneet ovat kietoutuneet minuun ja minä olen kietoutunut koneisiin

Luovuuden eri muodot ovat toteutuneet

Ja ne koneet. Mitä olisinkaan ilman niitä

Onneksi ne tottelivat minua

Valo on ollut herkkä ja kunnioitettava kumppanini kaikki nämä vuodet

Olemme kulkeneet pitkän matkan yhdessä, ja nyt on jäähyväisten aika

Olen osuuteni tehnyt, joten on aika hyvästellä.

Eroamme hyvinä ystävinä. Suhteemme on ollut antoisaa

ja riemuisaa kaikkine aaltoliikkeineen.

Jään seuraamaan, etäältä sivusta, kuinka kehitys kehittyy.

Kuinka unelmat syntyvät ja toteutuvat harvaksen.

Uudet sukupolvet valtaavat hiekkalaatikot, ja vanhat väistyvät

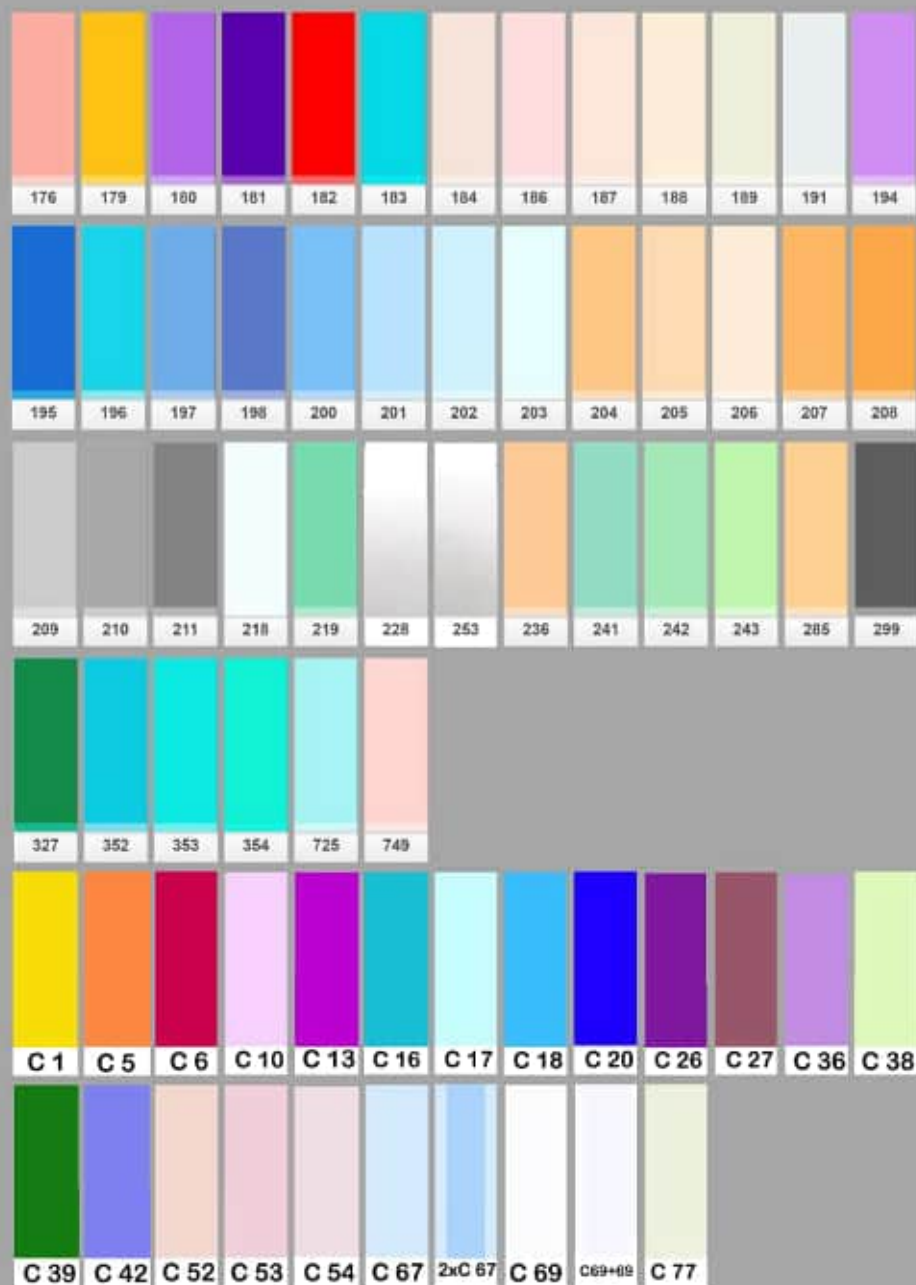
päästän irti

Lee-filtterit, joita olen käyttänyt, joitain varmaan puuttuu, 1980-luvun alkupuolelta aina viime päiviin. Näitä ennen käytössä olivat Cinemoid filtterit, jotka ovat loppupuolella. Siirtymäaikaan käytin molempia.

Lisäksi oli käytössä Rosco filttäreitä jonkin verran.

MUISTIVIHKO #2

1969 –

ΚΙΤΡΙΝΑ ΓΑΝΤΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΝΥΧΙΑ ΤΗΣ "ΑΡΚΟΥΔΑΣ..

Η σκιά του Μάο
πάνω
απ' τα σύνορα
Κίνας-Ρωσίας

**"Ζωή γυναίκας..
-τό παιχνίδι
μέ το ρόζ
και το γαλάζιο**

1. Nälkeyyry
2. Tunnellus
3. Puoto

EPVäde näkyvyys tai liianä

{ saing
kyläisyys
kerkkaus

Miksi teen tämän?

Huono näkyvyys
koko kirkkkaus

I -aste Sininen 20
 Vihreä 34
 Punainen 6

II -aste Purppura 13
 Sinivihreä 16
 Keltainen 1

III -aste Oranssi 5
 Vihreä 38
 Lännen dani 42

IV -aste vaalea vosa 10
 vaalea kera 67
 vaalea keltainen 2

V -aste opriko/vaalea 52
 vaalea viik 77
 vaalea keltainen 36

(moduloinnissa)

$17 + 2 = 19$
 $10 + 2 = 12$
 $67 + 10 = 77$

$2 \times 10 = 20$
 $2 \times 17 = 34$
 $2 \times 38 = 76$
 $2 \times 42 = 84$

Puuvihreä 45
 17
 43
 8
 50

kyyn
vaalea
suosittu

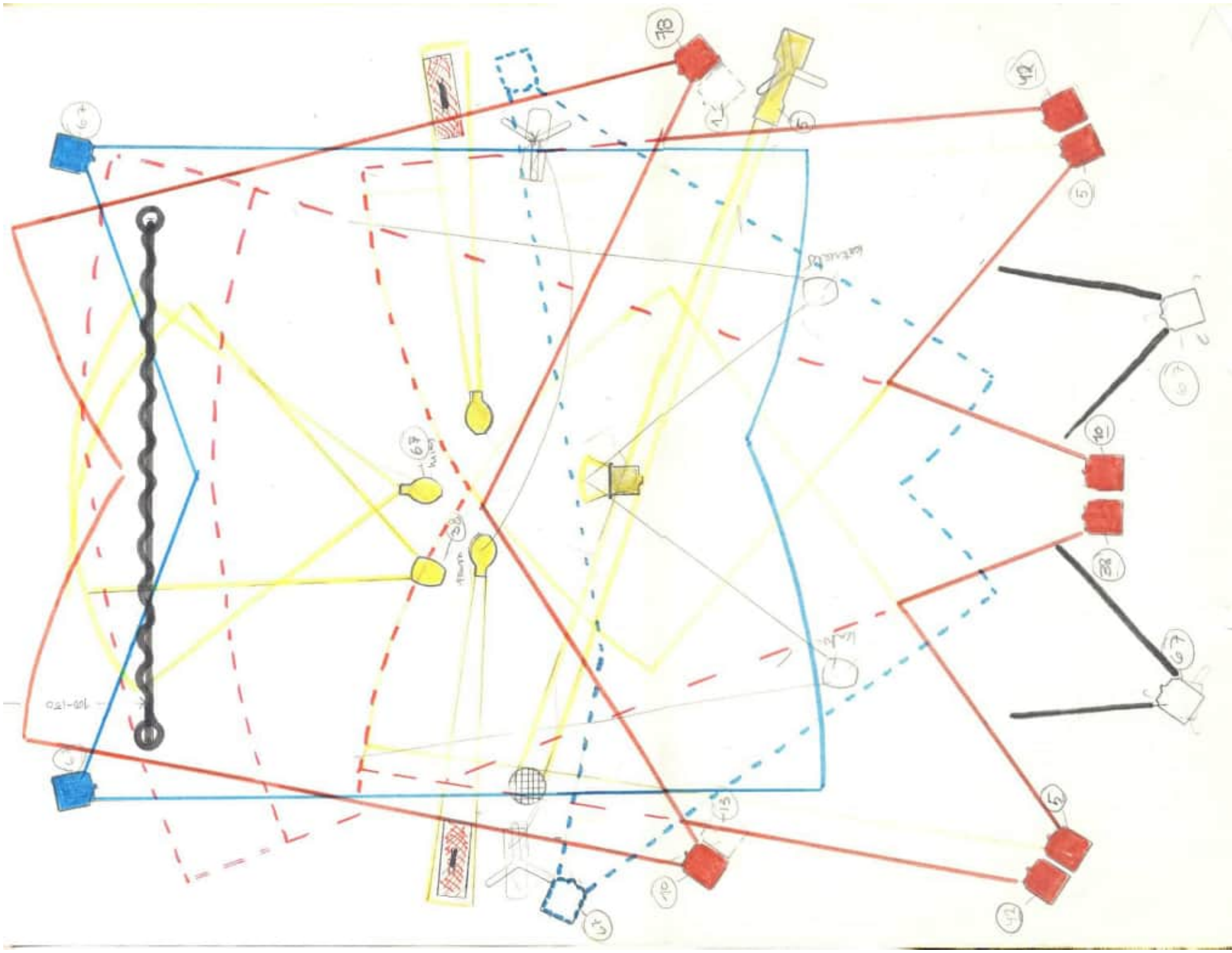
vale + 42 = puuvihreä vaalea / on 17

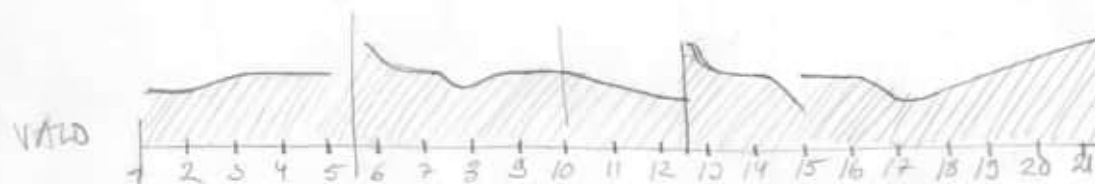
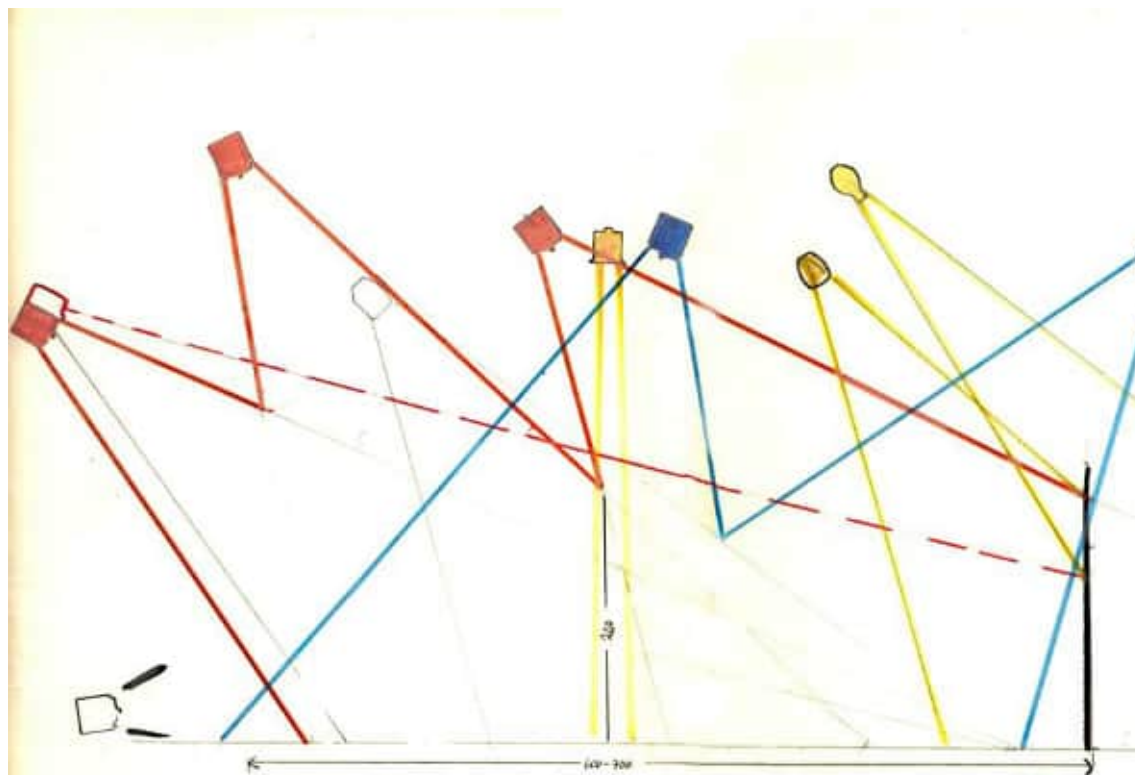
43

36 (vähäkyvyys)

Roskavut 17
 60
 60,60

$2 \times 50 = 100$
 $2 \times 60 = 120$
 $2 \times 67 = 134$
 $2 \times 70 = 140$
 $3 \times 52 = 156$

HOMENIT

1. { 1. YLEISO SISÄIN ^{MEETING} **EI KANGA**
2. { 2. SYNTYMÄN ^{KANUN RAKAT/NUOL EUMIO}
3. { 3. LEMMÄ ^{ANNU} ^{WIKI/SIE/PII/2000} ^{KUUNNEN KANGAS}
4. { 4. TANSSI
5. { 5. TAPPELU ^{PÄIVÄ}
6. { 6. MIETHTULO ^{KUTANO TANSSI}
7. { 7. RASIAI
8. { 8. GORIAM ^{KUTANO TANSSI}
9. { 9. KISSAT/RASIAI
10. { 10. ANA/HÄAT/KIRKKO ^{KIRKON KUUNNAT}
11. { 11. KOTIA/YKSIN/TANSSILAVA ^{EI KANGA}
12. { 12. TANNO ^{ILTA/PAIKKO} ^{SUTANEN 20} ^{KANGAS}
13. { 13. KUUNNELMA ^{P. SUVA} ^{PLAVALO/67/88}
14. { 14. FASISTIKOTI
15. { 15. YÄITYS
16. { 16. FASKOTI II
17. { 17. ~~KUUNNELMA~~ ^{EI KANGAS}
18. { 18. LAUKUT/ÄÄNI/LOUTAMINEN ^{+ KUTANOLOT + KESKIMÄ}
19. { 19. HUCANOTI TULO ^{KATU VAKOT}
20. { 20. HUCANNA
21. { 21. ~~HUCANEN~~ ^{LOPPU} ^{ALANAPPS}
22. { 22. MIETHTULO/ANNET
23. { 23. ~~ÄÄNI~~ **SOTA!** ^{ANNU}
24. { 24. ~~KANGA~~ ^{TUTKUSKUA}
25. { 25. MÄSKIT PÖIS ^{KUUNNEN KANGA - 2000}
26. { 26. LOPPU
27. { 27. KÄITÖS VALO

FINLAND

THEATER PORQUETTAS

THEATER PORQUETTAS is ontstaan tijdens het laatste Festival of Fools in Amsterdam, juni 1978. De schepping van de eerste productie 'Girl's Life' ging daarmee hand in hand, met impulsen van andere groepen, die in het festival speelden en vooral met de hulp en de aanmoediging van Carlos Trafic, de "vader" van 'Girl's Life'.

Vrouwentheater is niet je opwinden over actuele vrouwen-problematiek, maar het weeslijke zoeken van de gevoelens en de humor van de vrouw. Wij geloven zeker in samenwerking, ook met mannen.

'Girl's Life' is het product van een interactie tussen ons en twee mannen! Carlos Trafic is de vader en de geluide- en lichtman Ilkka Volanen de vroedvrouw.....

Theatre PORQUETTAS was founded during the Festival of Fools in Amsterdam in June 1978. This happened hand in hand with creating the first production 'Girl's Life', with impulses from the groups performing at the festival and above all with all the help and encouragement by Carlos Trafic - the "father" of 'Girl's Life'.

We want to make strong emotional visual theatre which does not shelter behind words. Our theatre grows out of our lives and experiences,

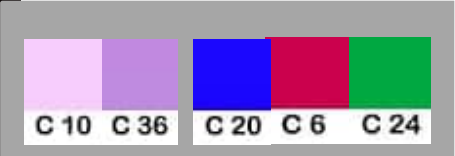
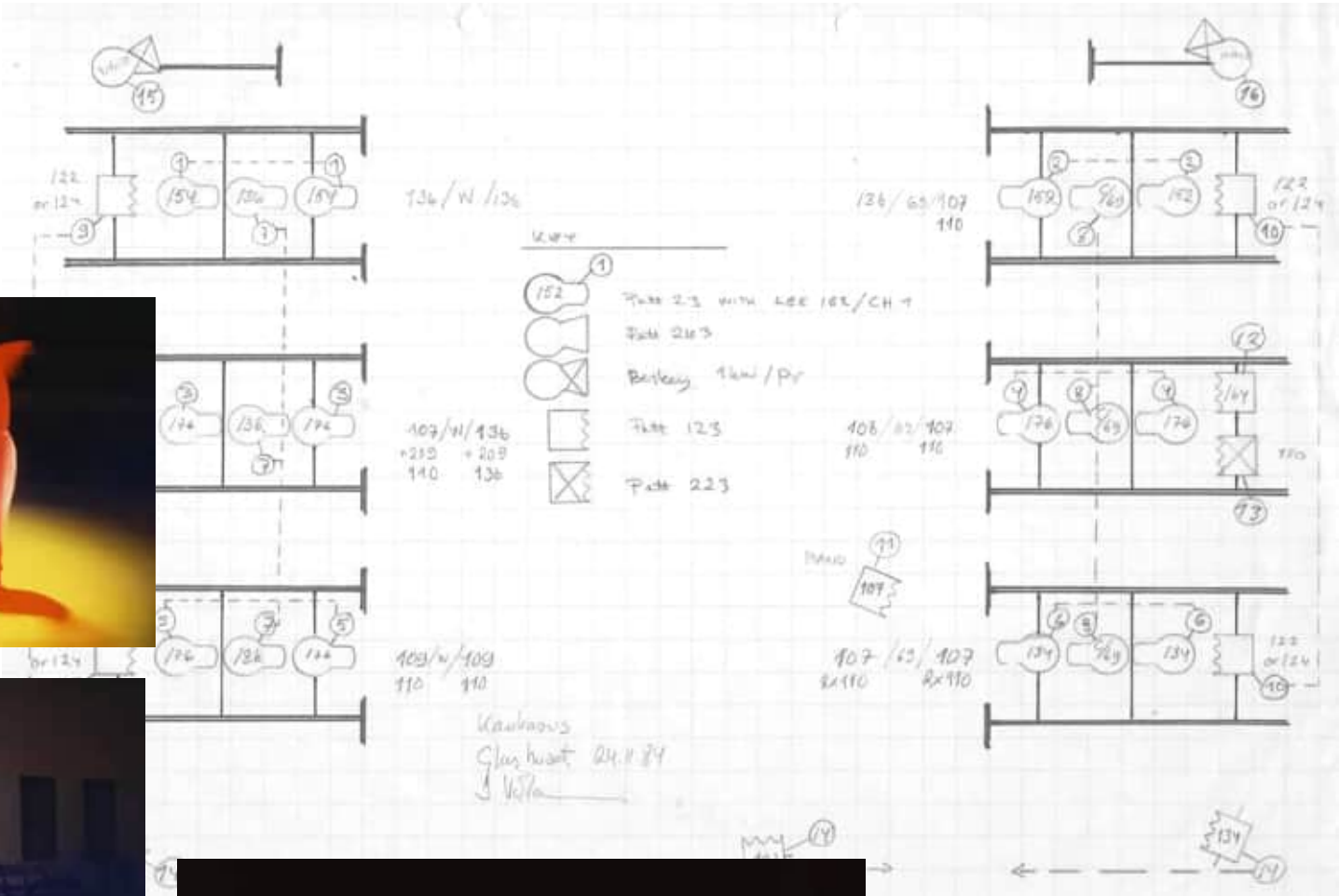
our lives and experiences are lived by us as women. Women's Theatre is not agitation about female topics, but research in women's life, feelings and humor - looking for the female alternatives. We strongly believe in cooperation also with men.

In fact 'Girl's Life' grew out of interaction with two men: Carlos Trafic, the "father" and the light- and sound-artist Ilkka Volanen in Finland who helped us release the child....

1980 -

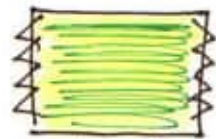

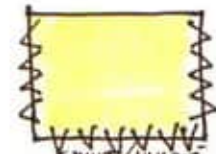
Verbaaltestenymina

Ännu högre

Kylare vikt.

SNUT / UHRAA POU

Små kängarna

Stora Hagena

härmin poverus

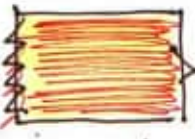
Vikta kura

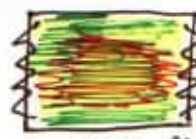
PPSITIVES

Smånen

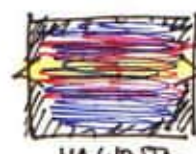
Puraren kura apu by

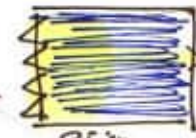
Kokti viktesu

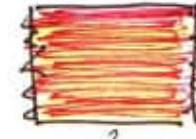
Vikta kura

NAKENTA

Björn

Pou

MODERNA MUSE

Början i man publik

6,7,8 → 30%
10 → 20% (40)

1) ME in 6,7 → 0 B

2) 10 B → 80%
Under E början i: 4 min

3) E röe sig i rummet
(A) → 80% längsant

4) B 6 B → 30% E början
gå till golvet
5) 8 B → 0

6) B 6 B → 60% längsant (2)
A → 0

7) I 6 B → 70% I g B → 60%
E. spring.

8) A → 70% E i hörnet

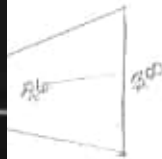
9) g A → 80% i A
g B → 0% i B

10) 8 B → 85 E. går vanligt

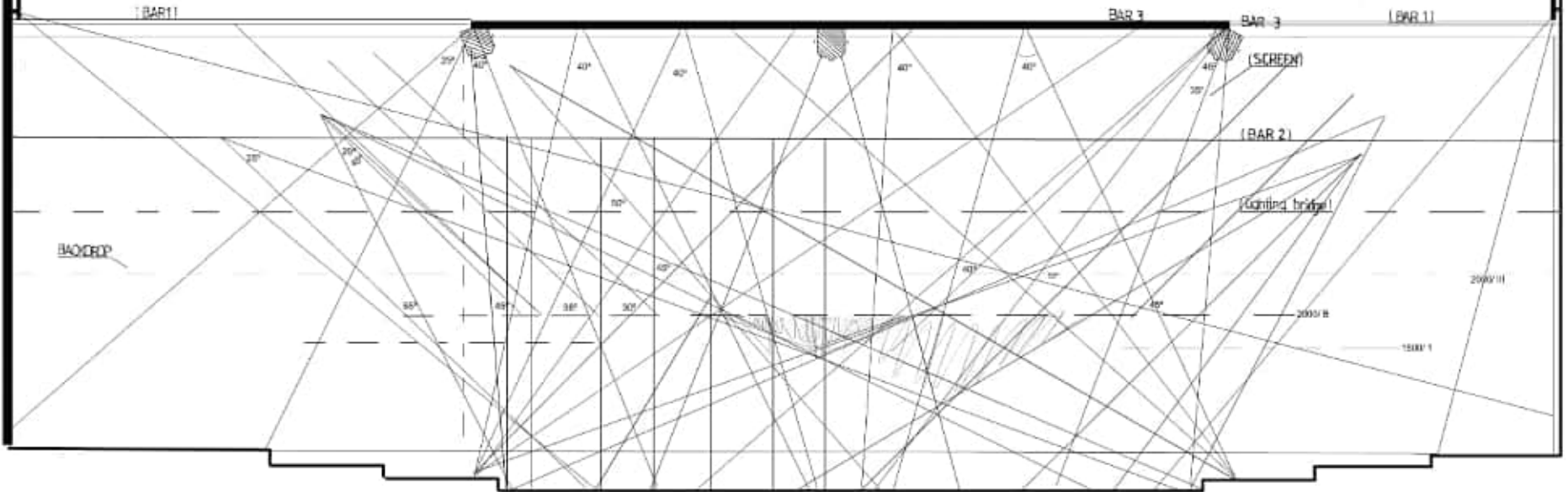
11) 10 B → 60%

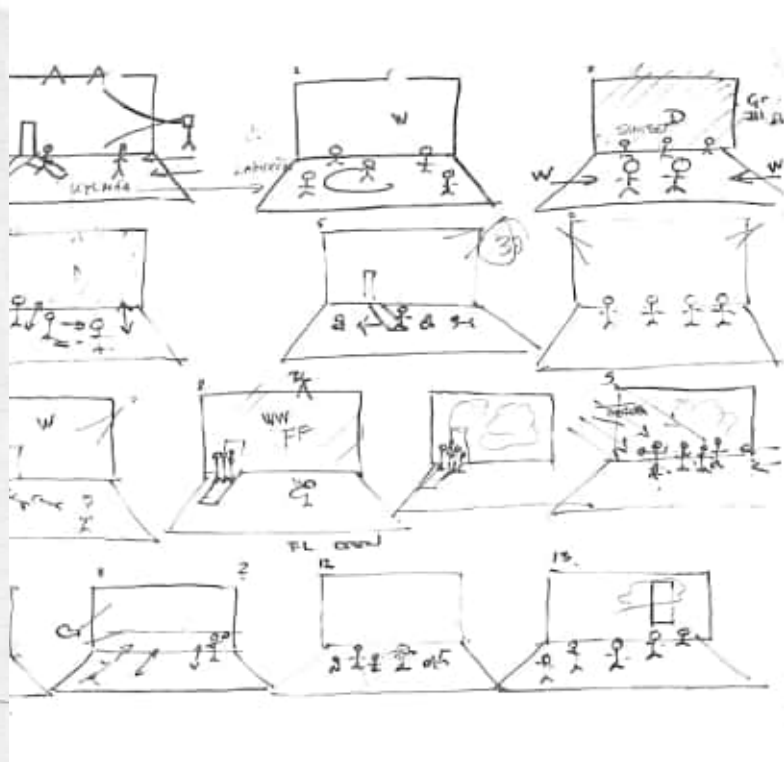
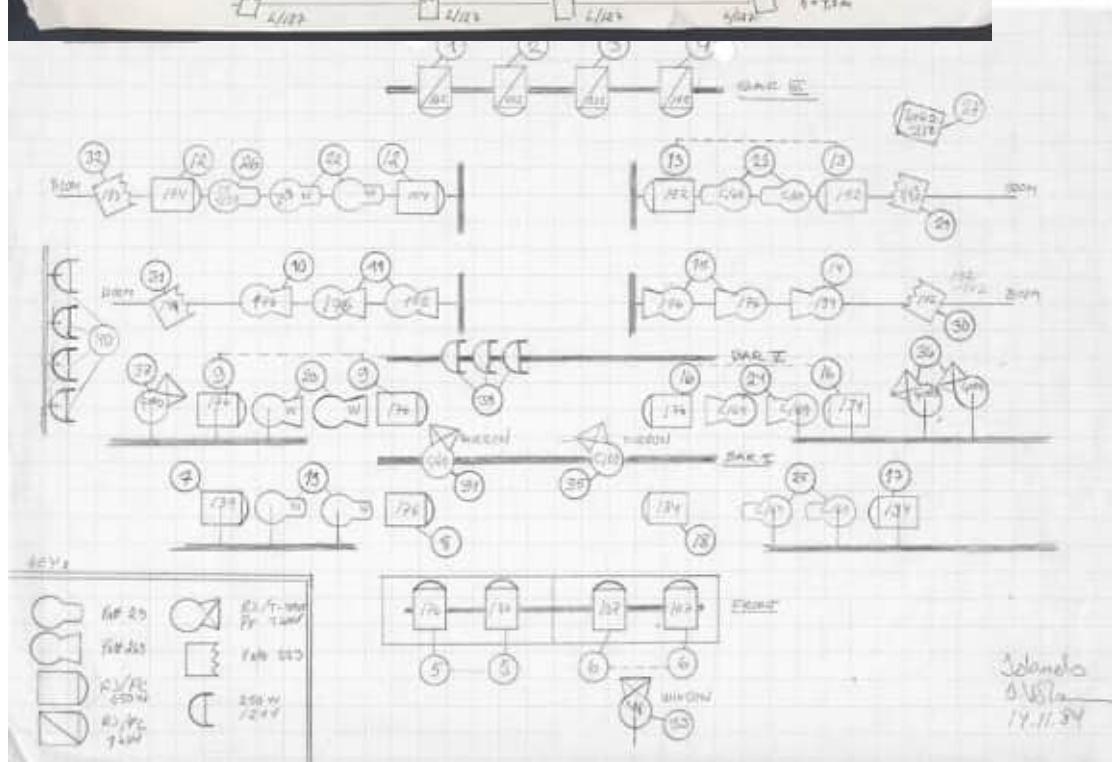
12) 6 B → 40%

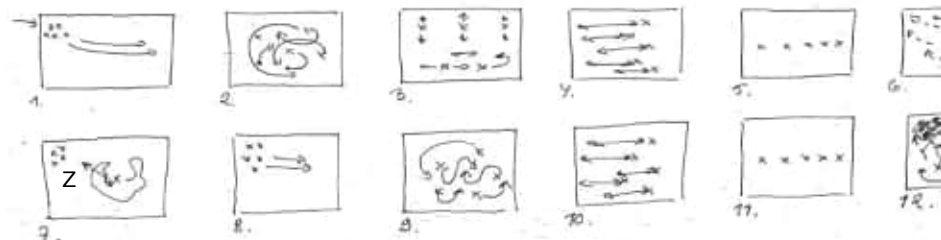
13) g A → 0 i A

ROOM 2

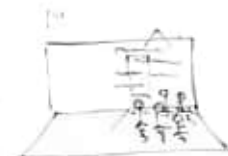

SPECIAL		
1. WINDOW + WALL WHITE	LEFTSIDE 25% → 50% ↑ 70% RIGHTSIDE → 25% ↑ 50%	- mirror + wall + backlights + sides up in about 5 min
2. (= ONE IN FULL)	BACKLIGHTS	
3. WALL / BLUE TWO IN PRESS	L & R STREETS I and II 60% — — — — — II and III 30%	OR JUST (2) ABOUT 40% ON THE WALL
4. RIGHTSIDE IS STRENGTHEN	L & R SIDES ↑ 60%	
5. WINDOW + WALL WHITE	L & R STREETS FOR THE AINE	VERY SOFT PICTURE
6. = ONE WALL AS IN 5		
7. (= ONE)	SIDES L / 50% BACKLIGHTS R / 25% FRONTLIGHTS	MAINLIGHT ON SOLO
8. SUN	WHITE BEAMS FROM RIGHTSIDE + SIDE WITH BLUE L&R 1/3 0° 84	VERY STRONG LIGHT

9. = 8 + SIDES FULL	
10. THE STRONG WHITE AWAY	
11. = 5 + WINDOW LIGHT	
12. WINDOW (+WALL) + WINDOW	LEFTSIDE 40% ↓ 30 ↓ 10 RIGHTSIDE 70% ↓ 50 ↓ 30
	+ BACKLIGHT IN RIGHT CORNER + SPOT ON FLOOR WITH ROSSO OY

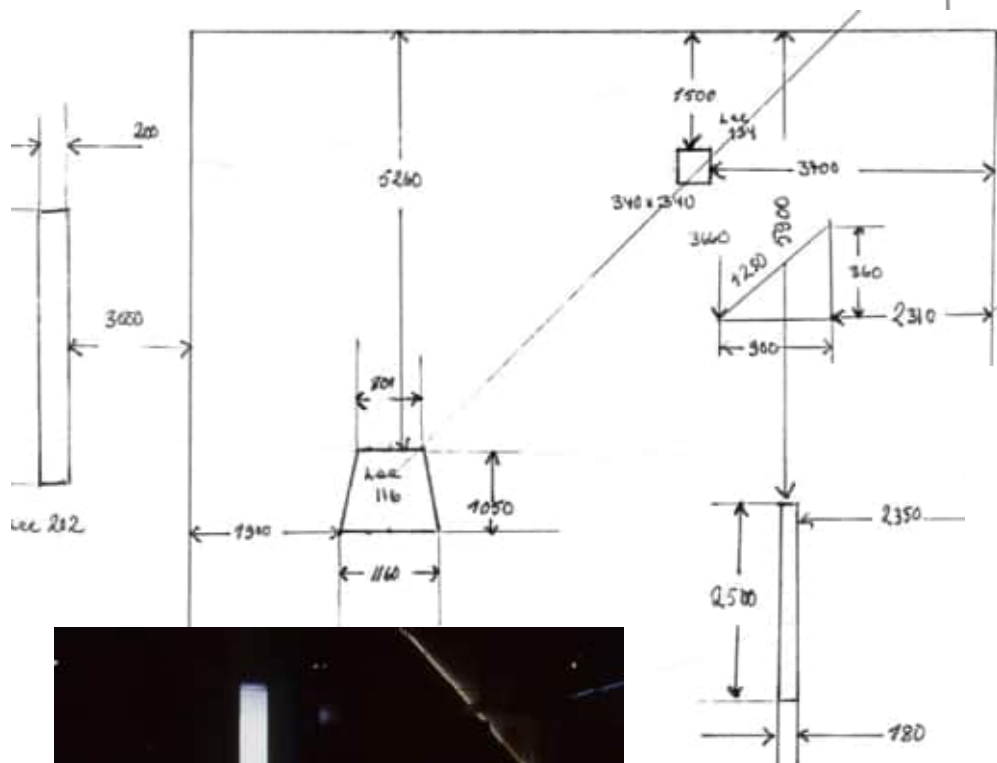
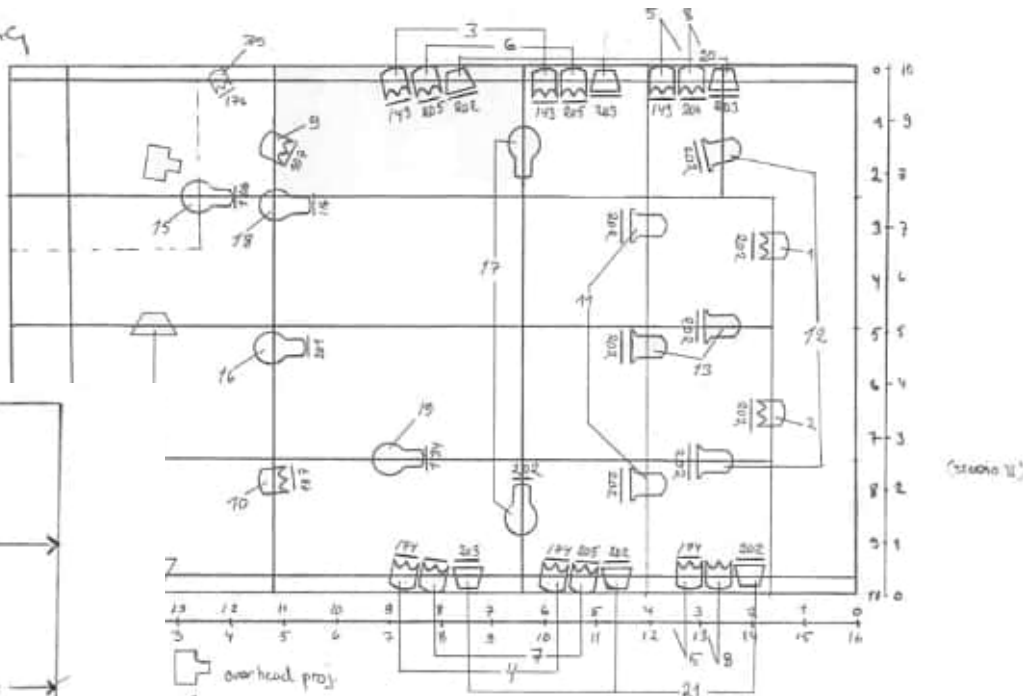

1. IN THE PICTURE
2. BACKLIGHT
3. WINDOW / BLUE
4. BACK & FORWARD / PAULINE
5. WINE
6. TURNING
7. WAY OUT
8. SUN
9. CHAIR
10. BLUE / EVA
11. BACK & FORWARD
12. WINE
13. TURNING
14. THE END

LIGHTS ARE "FLOATING". NO STRONG CHANGES. EVERYTHING TAKES TIME (FROM 5 - 7 - 10 MIN)

IF POSSIBLE! SIDES SHOULD BE FOLDED SO THAT THEY DON'T HIT THE FLOOR.

BACKLIGHTS ARE USED ONLY IN THE BEGINNING, DURING THE SOLO, AND AT THE END (RIGHT CORNER)

Frailty: Frailty, weakness

Or health care services

inganti vanti

Sade no $\diamond$ $\square$ takami oiri
 100 koku kara - aida fukuro

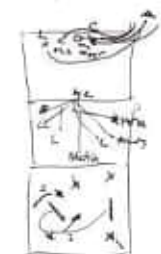
Nachdem Zermung kannen lücheln in fülens!!

Päivänpäivä pöytäkirja
sivunumeron avulla !!

CLAUDET 29.7.85

Figure 2

4.7

Üniversitelerinde
Piyasalar Kuruluyor

وہابیہ

Sudan

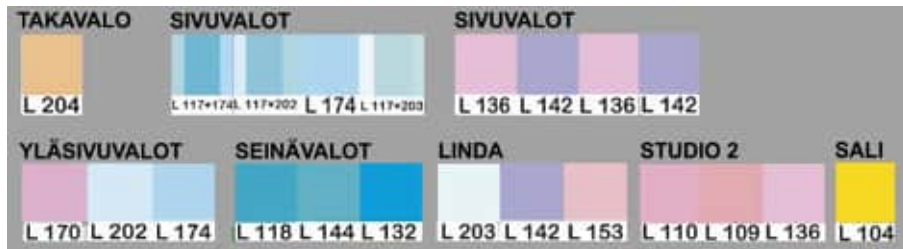
Shade

Hammer

✓ Hypoxis - sylla
Jalat gila
Makan murtan

Verken bij
betrokken kwam

Suljetun tilan kannuus
Autius, eläinsuojelu, koulutuksen

PRESETT:		Kätker 100	
1	21/18	26/47	42/25
2	26/14		
3	6/90	7/48	21/89
4	6/90	7/48	20/100
5	6/90	7/48	18/89
6	6/89	7/48	8/69
7	6/46	8/88	9/90
8	8/100	9/100	10/100
9	4/100	5/100	8/100
10	4/95	5/92	8/100
11	4/77	5/97	8/76
12	4/85	5/85	8/76
13	4/100	5/100	8/79
14	4/100	5/100	8/77
15	4/100	5/100	8/77
16	4/75	5/75	13/36
17	31/29	32/27	32/31
18	30/54	31/33	32/27
19	30/67	31/33	32/31
20	30/54	31/28	32/31
21	16/38	30/45	32/33
22	1/31	3/25	13/73
23	32/34	32/34	34/24
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			
33			
34			
35			
36			
37			
38			
39			
40			
41			
42			
43			
44			
45			
46			
47			
48			

MORENTTILISTAUS
 TEOS: KRAKAKER
 AIKA: 26.12.86
 PAIKKA: GLASHUSET
 SUUNNITTEILJA: ILKKA UOLANEN
 KOREOGRAFI: EVA LUNDQUIST
 TEKNIKK: LOU LUNDQUIST
 PUHELIN: 990468-432654
 VANTAA 07.02.86

Tämän valaistus suunnitelmien oikeus on
 Helsingin Valo- ja Äänityöpalvelu Oy.
 Muutoksen teko ilman suunnittelijan lupaa on
 ehdottomasti kielletty.
 Helsingin Valo- ja Äänityöpalvelu Oy
 PL 915
 00101 Helsinki

Masterpresetti	
1	77/100, 27/100
2	47/100, 57/100
3	77/100
4	87/100
5	13/100, 14/100, 15/100, 16/100
6	67/100, 19/100, 20/100
7	27/100
8	23/100, 24/100, 25/100
9	22/100
10	27/100, 28/100
11	9/100, 10/100, 11/100, 12/100
12	30/100, 31/100, 32/100, 33/100
13	32/100, 33/100, 34/100
14	30/100

preset-tie	
1	77/100, 27/100
2	47/100, 57/100
3	77/100
4	87/100
5	13/100, 14/100, 15/100, 16/100
6	67/100, 19/100, 20/100
7	27/100
8	23/100, 24/100, 25/100
9	22/100
10	27/100, 28/100
11	9/100, 10/100, 11/100, 12/100
12	30/100, 31/100, 32/100, 33/100
13	32/100, 33/100, 34/100
14	30/100

preset	
1	77/100, 27/100
2	47/100, 57/100
3	77/100
4	87/100
5	13/100, 14/100, 15/100, 16/100
6	67/100, 19/100, 20/100
7	27/100
8	23/100, 24/100, 25/100
9	22/100
10	27/100, 28/100
11	9/100, 10/100, 11/100, 12/100
12	30/100, 31/100, 32/100, 33/100
13	32/100, 33/100, 34/100
14	30/100

preset	
1	77/100, 27/100
2	47/100, 57/100
3	77/100
4	87/100
5	13/100, 14/100, 15/100, 16/100
6	67/100, 19/100, 20/100
7	27/100
8	23/100, 24/100, 25/100
9	22/100
10	27/100, 28/100
11	9/100, 10/100, 11/100, 12/100
12	30/100, 31/100, 32/100, 33/100
13	32/100, 33/100, 34/100
14	30/100

POOR VÄRMA

Element 7;

2

(1,3)

(pärast energia ~ summa)

1,3

2

1,2

2,1

1

1

3

1

2,1

1,3

1

PUU VALOT
BATHROOM
SIN TAIKA
127 TAKA
219 PESU
142 --
148 --
116 --

136/142 SIIVUT
132 SIIVUT
156-205 --
2 kW VLT

Clouds

ctu 107

116

paikka 202, 120, 106

105

106
154
202

143, 143, 143 x 2

132, 165, 165, 117

205, 205, 206

205, 205, 205

Siivut 176, 176, 152, 152, 152

107, 107, 152, 152, NC

203, 202, 202, 202, 201

203, 202, 202, 202, 201

Groot 202, 203, 201

202, 203, 201

leva

Siivut 142

136

174, 174, 174, 174

174, 174, 174, 174

202, 202, 203, 203

104 204

Ette Kalkunat

136, 136

110, 136

Hand

Perit 4/69

NC

Tauvas 2x69, 183, 141, 143, 142

Siivut I 176, 176, 152, 154

134, 176, 176, 152

II W/W, W/W, 176/176, W/W

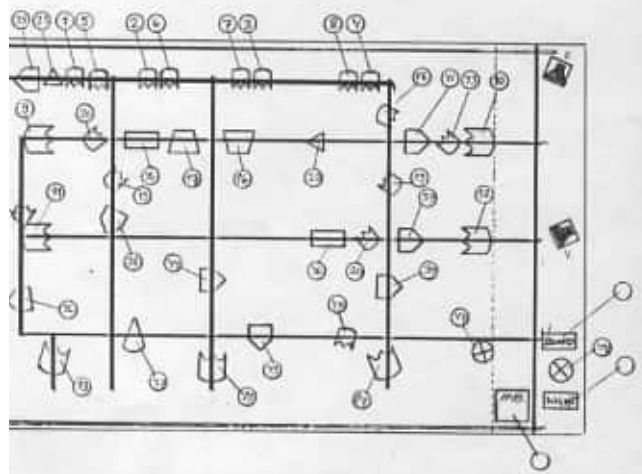
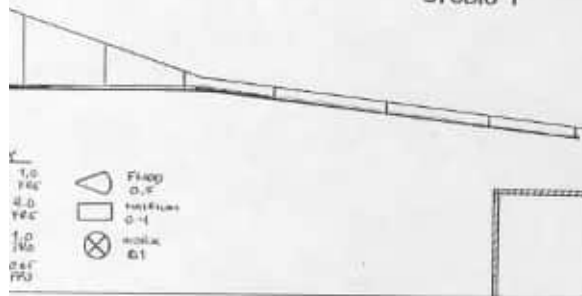
69/69, 69/69, 176, 69/69

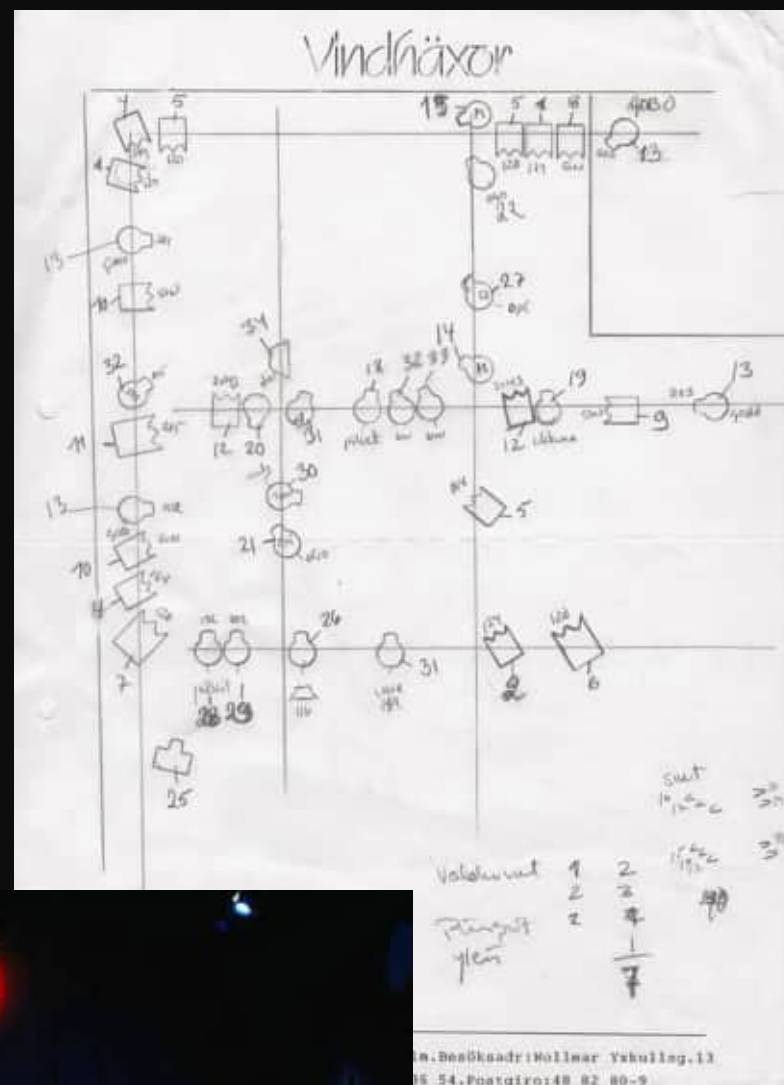
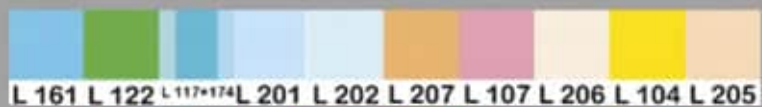
134, 176, 176, 154

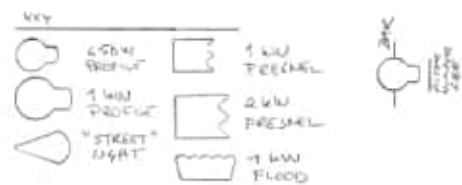
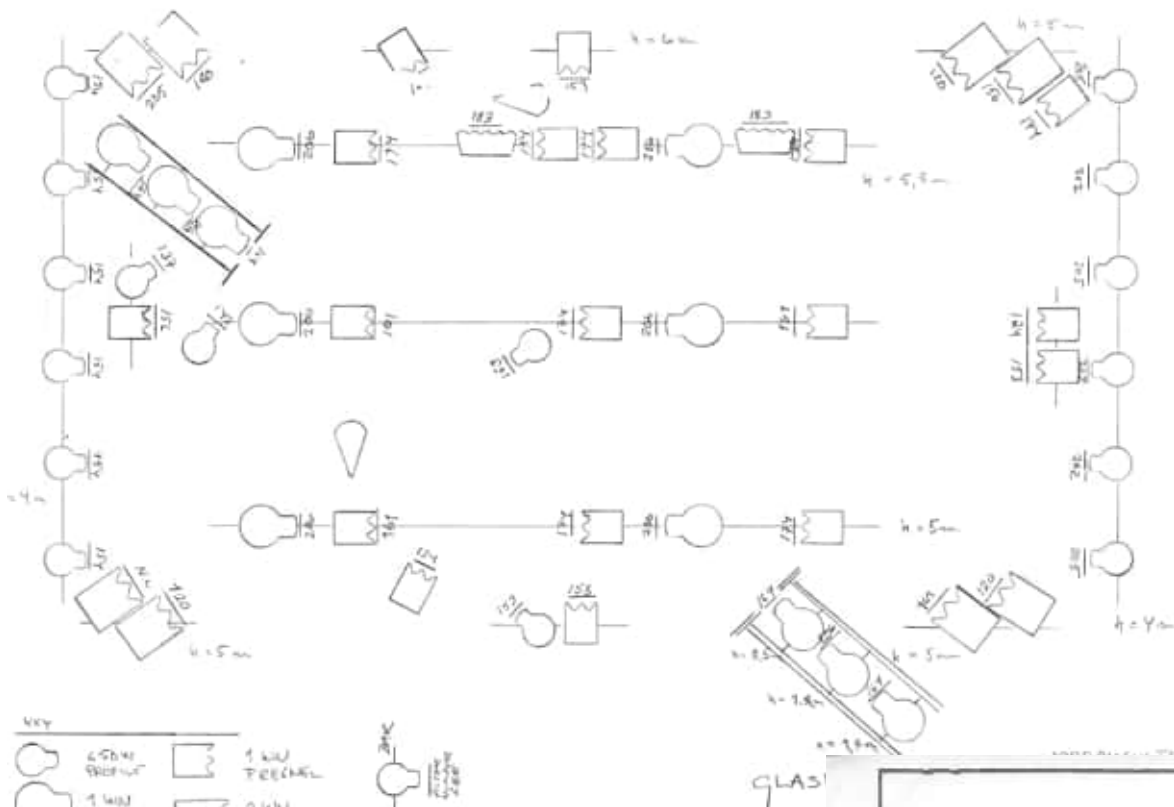
134, 134, 134, 152

Kaulekaskinen
võrd püstitatud
924-3011

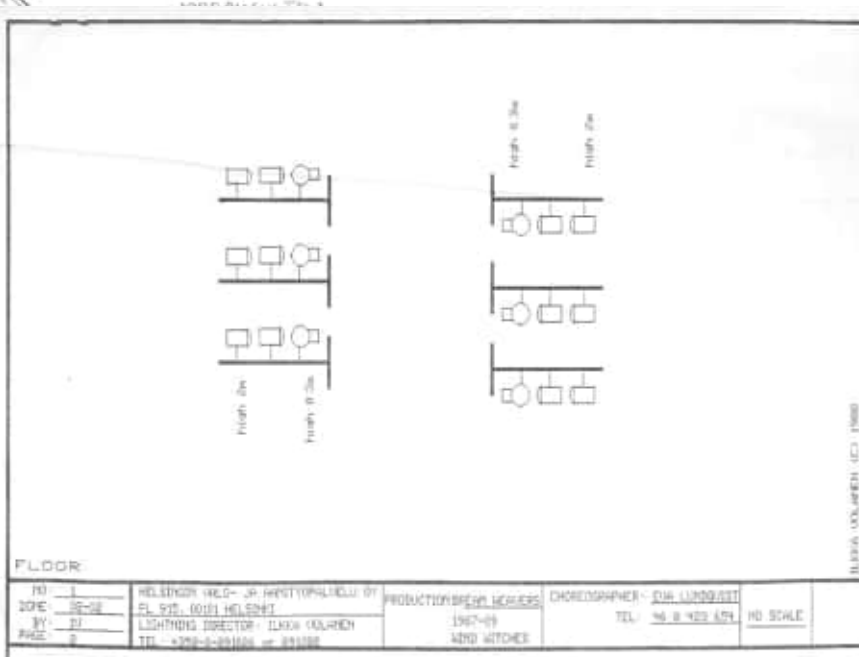
GLASHUSET
STUDIO 1

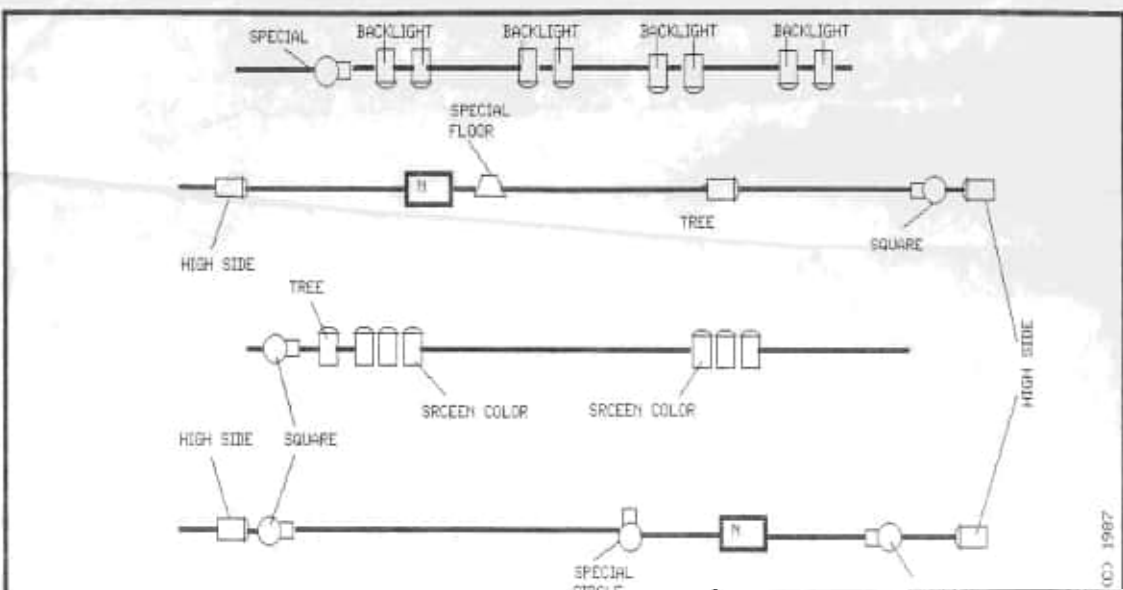

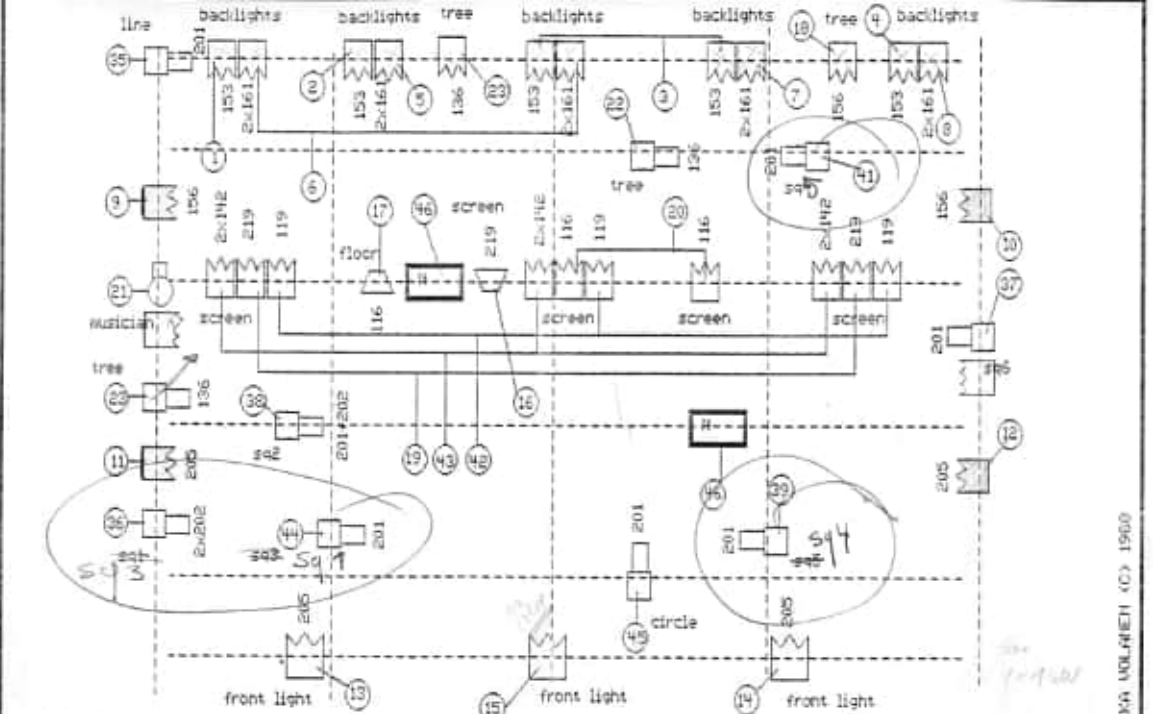
DATE: 1967-08-11
BY: 1967-08-11

1987-09-01 10:00:00 1987-09-01 10:00:00

NO:	1	HELSINGIN VALO- JA ARHITYOPALVELU OY	PRODUCTION DREAM
DONE:	08-02	PL 915, 00101 HELSINKI	1987-09
BY:	TV	LIGHTNING DIRECTOR: ILKKA VOLANEN	WIND
PAGE:	3	TEL: +358-0-291022 or 291026	

NO:	1	HELSINGIN VALO- JA ARHITYOPALVELU OY	PRODUCTION DREAM MEASURES	CHOREOGRAPHER: EINA LINDQUIST
DONE:	26-03	PL 915, 00101 HELSINKI	1987-09	TEL: +46-8-423 654
BY:	TV	LIGHTNING DIRECTOR: ILKKA VOLANEN	WIND WITCHES	NO SCALE
PAGE:	3	TEL: +358-0-291022 or 291026		

1.0 21 Mon Mar 28 21:29:55 1988

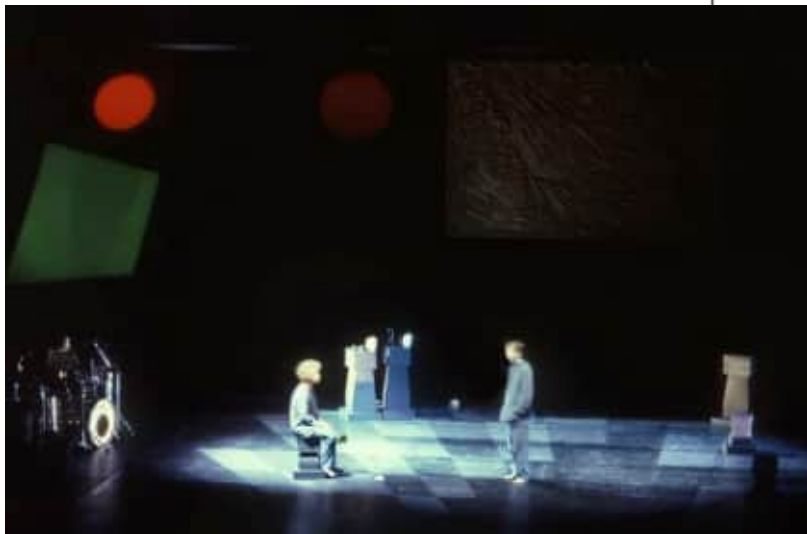
ILKKA VOLANEN (C) 1980

SIVU: 7-11

31 12-15 ●

4 N:PS- JS: IV Keskittymäpöytä MITÄ TUTKUSA, TALOUSPÄIVÄ JOUTUST, LAPALISKU VISA, TÄEJOLISA LUT, KOROSUV OLO, I OOOYSTA TULEE OW	FLUSH / POKKA Heikkinen heikkinen O/RAN. KOSKOS SIVU: 16-20 VALO (OSA SUHTAVARASTOISTA) TAIVAAALLI NOKA MOSKOWBI / KOSKOS Kaukumien valon Suojen! PAA Pienien tui lopun sen WOLGODIN RYHMÄNIN ERTIN -Ligun Pöytä! ! ! !! !! !! Som. pinninen (woluudi) Värikan pinninen väluutis	HALUTYS KELLO JÄRJEN, LOKKUN TAUSTA & LAMPUNG MUSA LAMUSA KANNU AAANI Tausta / Sanna BEE IN Nikkus Pöytäys feliuutit	Suuttuun Pöytäys SILUA MUUTA Umpuiri pöytäys n saava
---	--	--	---

VÄRIEN KULKU KOSTAUKSETTAIN

Hormon	5, 7, 16, 21 (17)	→	tammiin
Kylmä	1, 2, 8	→	Hormon
Sininen	2, 11, 15, 18	→	yo
Aamu	4, 9, 10, 12, 13, 14 (19)	→	KELT/PUN
Väri pisteet	(4, 6, 10, 13, 17, 19, 20)	→	liikitt
Hormon tarkk 201			

Sininen jatketaan värin / kelt / punaseen vihreä
hormonin tuki elin ja muuttu liikkeiden

Hormon, kylmä arki muuttu todella
nälkäpinaatit

Sininen arki tuntuu paljastien arki
Pilatussen tahti on talle, aamuun yöl
se mikä on vata on talle

Väripisteet korvat jatkamaan voimakasti
Välillä koko irvokkudella aam kantaan
siis mikä on talle on varhainen uni

Tuoli kanta istaantuisen ja talle
Pienestä kipinasta istaantuisen liikkeiden
toiseen omutun.

Kokonaan on desoan manenne Sinisähtä ja
kääntöpuolelle puna vihreään ja väliarvoin keltai

Natrium + puna 106 ~ 153 ~ 136
ja 124 ~ 219 ~ 116

Edustavien Pilatus
Keston, Margaret
Wolens

Lakuseli - Fosifeksi

KOSTAUKSET / VÄRIT

Päävalosunta oikealta ylhäältä
monista kuvista

1. Sininen, hämähä, kelt lyhyt,
tuuletinalla vesinä

Sarjaukset

SIN	1.	Sininen ulkon
"sät. päivä"	2.	Pilatus kaaipava
SIN	3.	Sininen ulkon
Hormon + rini	4.	Rauhoitola
Hormon kanta	5.	Klinikk
enri osakeet	6.	Katt. jst. kofona
Lämpene	7.	Klinikk
Hormon	8.	Hautajais saatto
	9.	Tahti, särkeet
Musta valla	10.	Tahti, enri
"sät. päivä"	11.	Pilatus / kaaipava
Sinistä rini	12.	dentu / kaaipava
Pun / kelt	13.	Tammiuut
VITTE	14.	Jälkeupain
Utra	15.	Pilatus, Utra
talu + laim valla	16.	Margaret Kestri
"	17.	Keston ho / Asazelle
Tulenvarit	18.	Pilatus, yo
Tuhoitola	19.	Rauhoitola / kaaipava
Laim. valla	20.	Poriat, Poriat
	21.	Klinikk, tulipala
	22.	
	23.	

Siniset Ulkon

Valko keltai Sairaala

Kelt / Pun

Talossa Aike 194
NB 132

lokalis {
158
106
203
192
115

Lattia

OST
Välkamat } 136

11ta / 40

Katsoja
pöytä
143
161

Viileä 60

puuovi
205
136

puuovi
kainu
IP

Kujat jatkuvat
kirkkaan syöpyksen

Katuvälä

242 / 205

yläkerran
torni
alaku

C
pöytä

B
Tasut
Tasut
Tasut

E
Ala
Jelous

F
145
145
145
145

G

II alve / 2m painam

161

206

SIVUT 136

136
Sivut
ei selän

161

Katut
Värsöt

I alve

1/LTA / VÄRSÖT LAATIMANA
VÄRSÖ KÄYKÄÄ

153 / 218

Painu

218

11 Campiello
27.04.89 45
TALOJEN ASEMA

110 953
167 102 126 21

110

↑

↑

↑

9

1990 -

Työn tullen
Saari kanti tullen
Saari kanti tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen
Saari kanti tullen

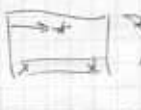
Rob jän tullen

Rob jän tullen
Rob jän tullen
Saari kanti tullen

Järj... To ille

Dalvadis

Rob jän tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen

Rob jän tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen

Rob jän tullen
Saari kanti tullen

Rob jän tullen

lyrityy...
kanti tullen

Rob jän tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen

Rob jän tullen
Saari kanti tullen

lyrityy...
kanti tullen

HOUSE

2 BLACK

3 DRUM

4 DRUM + NOSE + SHADOWS

OR 5 MORNING

OR 6

OR 7

OR 8 (10)

3 11 DRUM SPOT

BLUE 10 12 ADJUST / LTA

BLUE 13 KPLA

BLUE 14 KPLA / LTA

BLUE 15 NOSE

14 TREE 170

GRAY 15 TREE NOSE 18

GRAY 16 SWAN DANCE 19

GRAY 17

GRAY 18 WINTER 20

GRAY 19 HAY 21

GRAY 20 WINTER 22

GRAY 21

GRAY 22

GRAY 23 morning 24

GRAY 24 SUN 25

GRAY 25 SUN DANCE 26

GRAY 26 CLEANING / SPRING 28

27 EVENING IS COMING 29

28 LOVE STORY 30

29 ATTENT TULOO

30 SUMMER DAY 33-35

31 WHAT? 36

32 "DROWNING"

33 VILLAGE

34 FALL 43

35 NOSE IS LEAVING

36 TO THE TREE

37 DROWNING 47

38 FALL / WINTER (10)

39 DROWNING III

40 B.O.

41 SOIC FALL (VILLAGE)

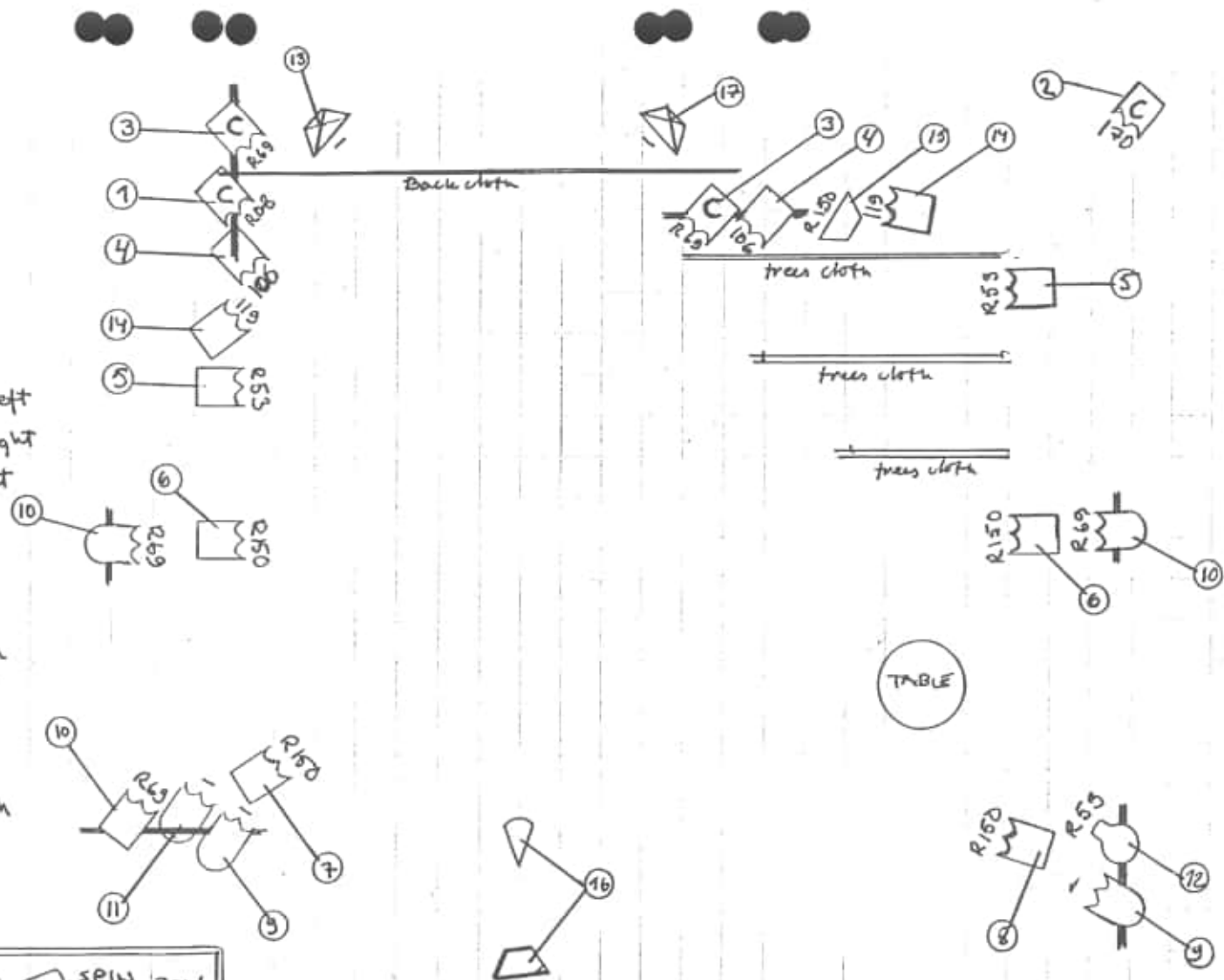
42 FRONT (VILLAGE)

43 CLAP - CLAP - CLAPIN

44 HOUSE I 52

45 HOUSE II 53

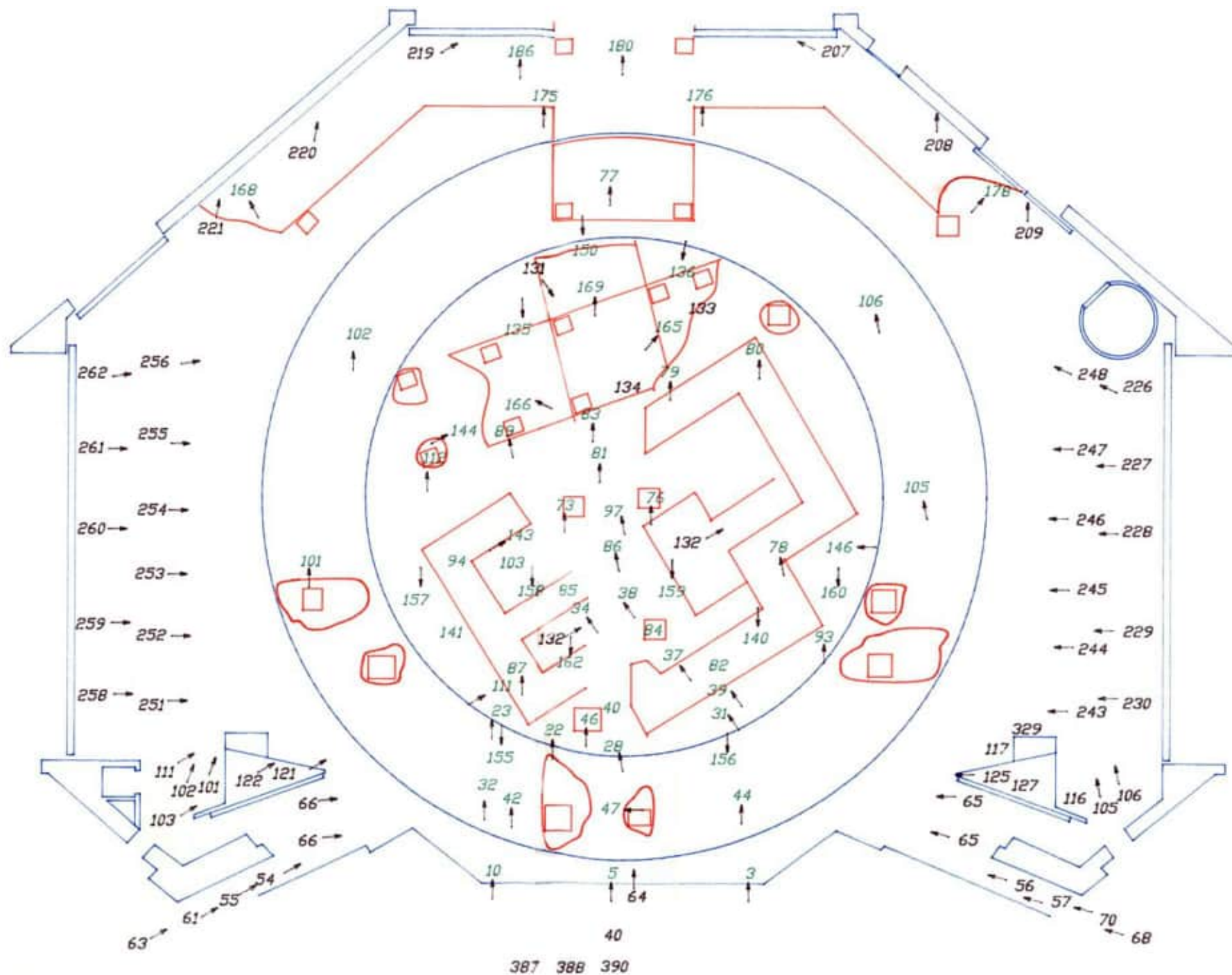
- 1 ROSCO 08 Backlight
- 2 Lee 170 cloth
- 3 ROSCO 69 Backlight
- 4 LEE 106 — " —
- 5 ROSCO 53 Low side
- 6 ROSCO 150 — " —
- 7 ROSCO 150 — " — Left
- 8 ROSCO 150 — " — Right
- 9 — Front light
- 10 ROSCO 69 Light
- 11 — Robinson
- 12 ROSCO 53 Island
- 13 — Back cloth
- 14 LEE 119 — " —
- 15 ROSCO 150 — " —
- 16 — Spot
- 17 — Back cloth

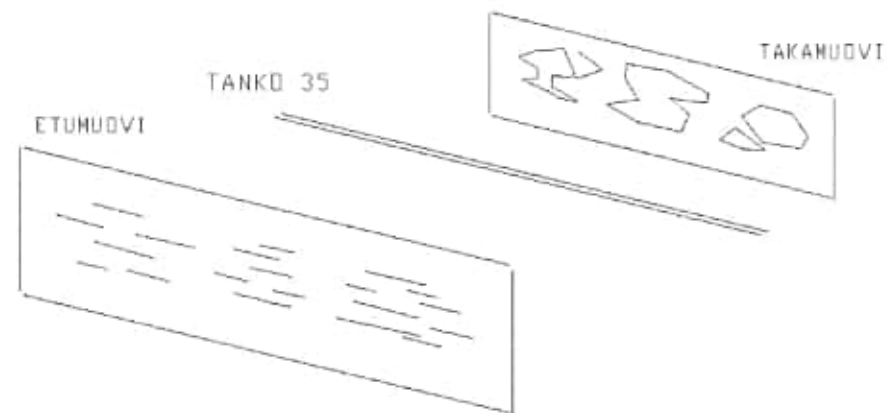
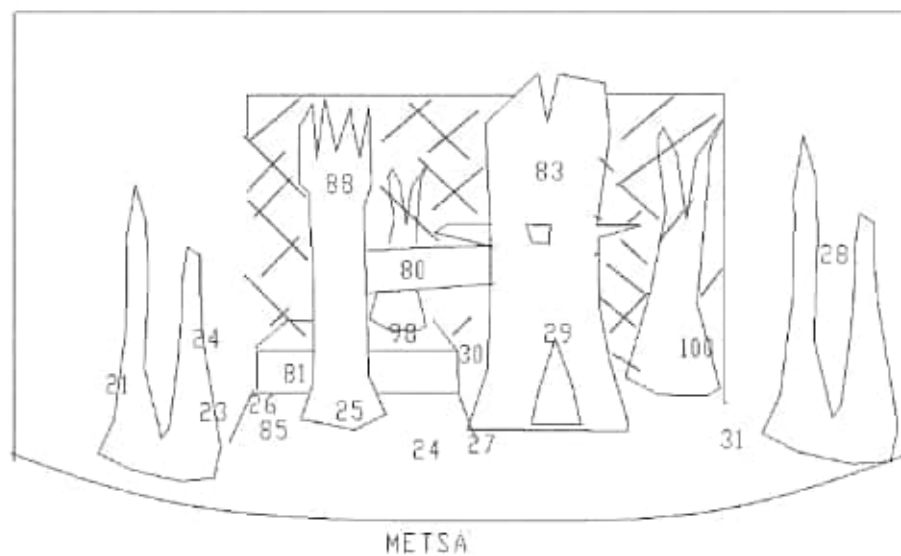
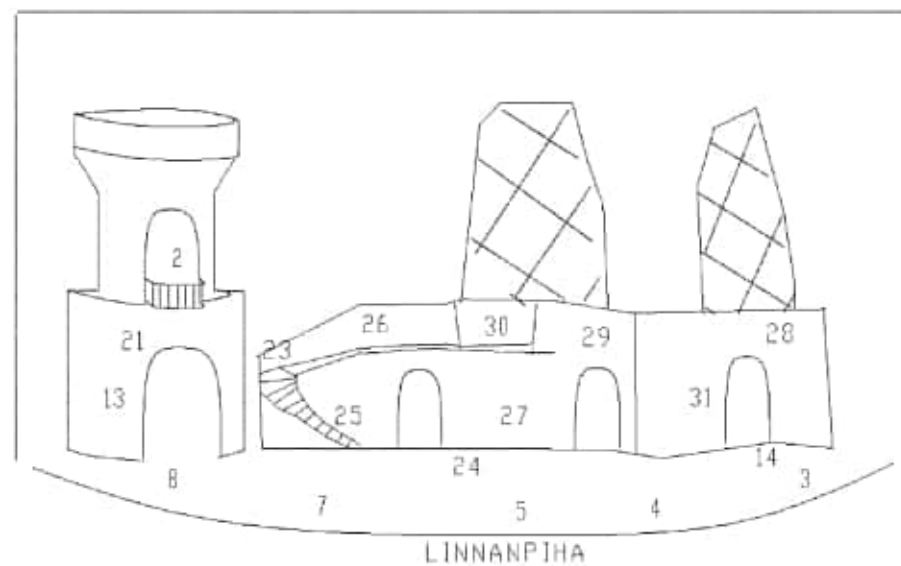
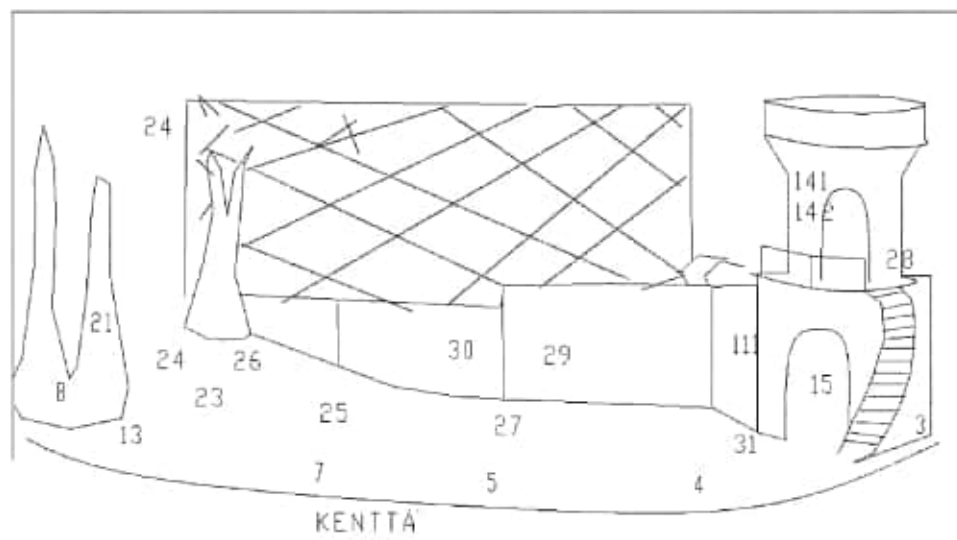

KEY	STRAND P123 ON STAND	SPIN SPOT 30W
	CCT MINUETTE	FLOOD 300W
	COEMAR	FLOOD 500W
	STRAND P43	

Stands are about 3m high

Delvadi
Inti beavi
JV02 1990 10-02

KOKO KAUPUNKIATTEET	testi: 15-05-90
Projektin: ROBB ROBB	01/94/2: K. Penttilä
Käytännön suunnit:	Luovuttaja: M. Euronen
Valmistusvuosi:	2000/2001

maagisia ulottuvuu

Kipu k
Tshehovin K
Tytti Oittise

*Kipu on tunteiden
on, mutta myös myös
on, Tytti on tunteiden*

STATENS

Tommi
näyttämölle
vain tapahti
pienuotann
hyeen teoks

on tehty pientä, k-
vanha ja uutta yd-
Naisten skivivimmo v-
128 m2, etni kahdeta purre-
tu. Tohtaan valkua vuonna
1985 heron päänä: ykoi
Vastaa Tikkarissa on

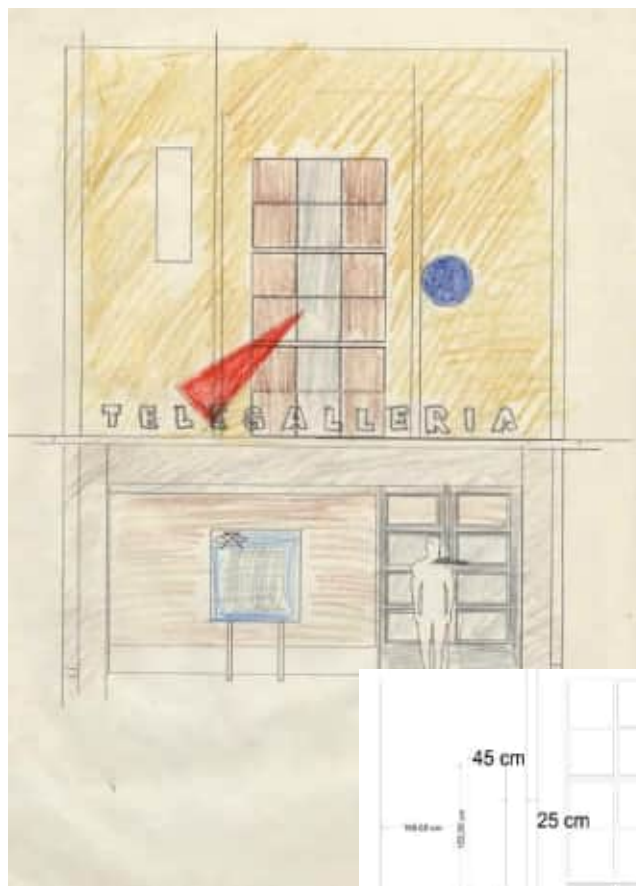
lysis, phagocytosis, and
immune system responses.
Chronic or prolonged
infectious disease causes
cachexia. The skeletal muscle
atrophy, which is observed
with chronic wasting
disease, is due to
inflammation, a nutrient
deficiency, and
depression of
anabolic and
catabolic
processes.

[illegible]

...in, tahtii
olla sellainen
suosittu
pöytäkirja,
että...

**sihtseeri on
ajota. Ervosen
muuttamisella
on vasta
tättyä olla
tuttu. Suo-
n on jättä-
mättä**

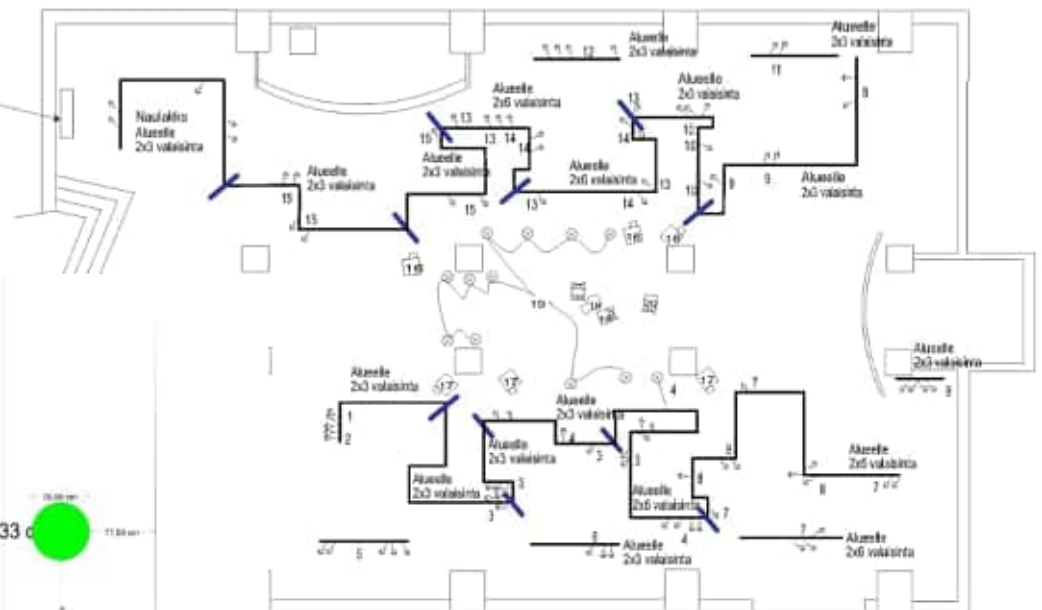
...in, tahtii
olla sellainen
suosittu
pöytäkirja,
että...

4	17	18
6	19	20

KGA
on yleisötila

Kannen suunta näkötaloksi valaistun, 1 tai kaksi

28-12-90

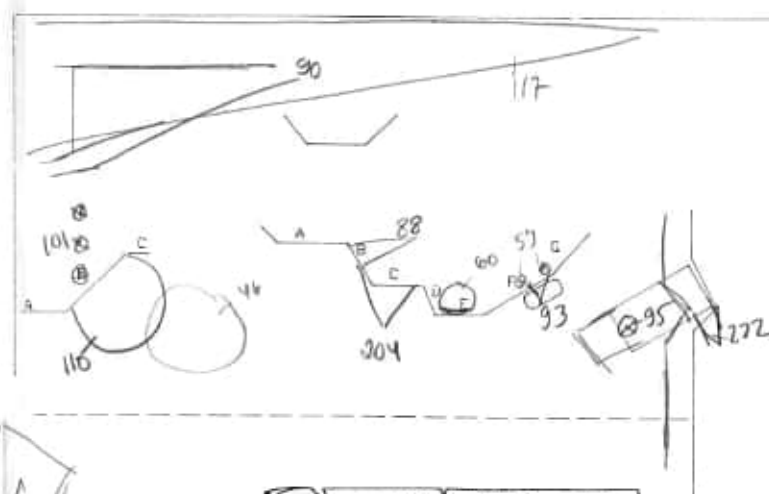
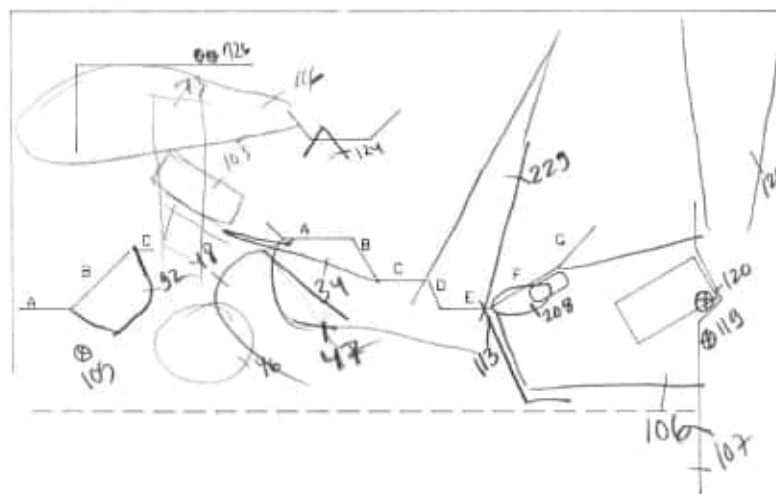
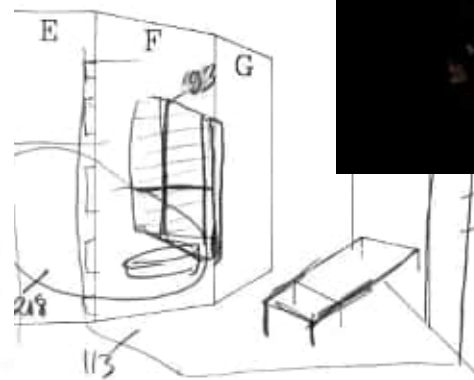
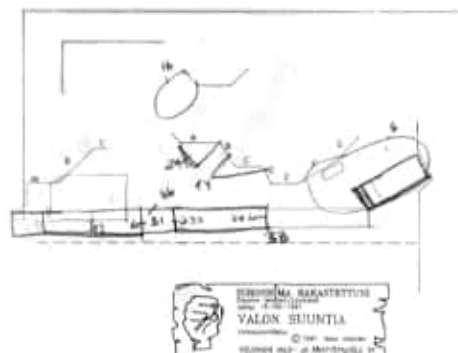
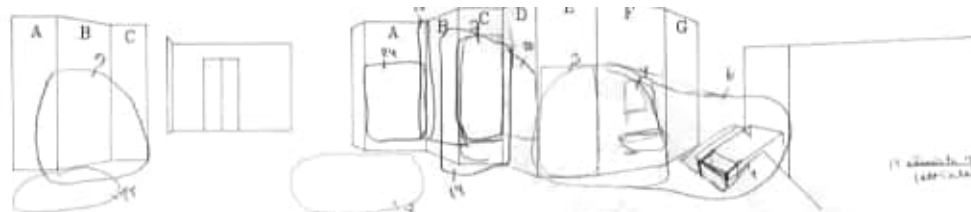
Heisingin Valo- ja
äänityöpalvelu Oy
Projekti: **TELEMUSEO**
Valosuunnittelu:
Ilkka Volanen

Tehty: 09-01-1991
1. KERROS POHJAKUVA
ja erilaisia ohjeita

TELEGALLERIA
Julkishen valaistus

29-02-2004

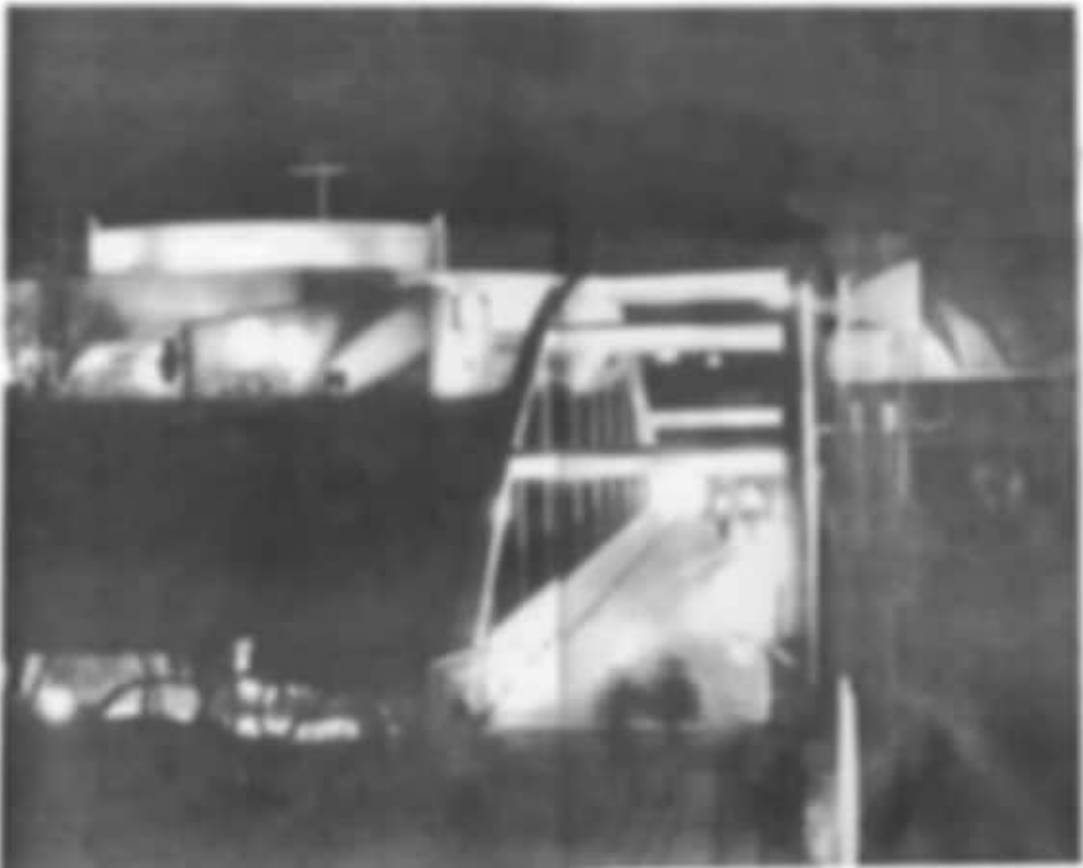
Vantaan Suuri Huijaus oli vastakohtien yö

Vaikuttavaa valotaidetta ja Silu-kloonien sekoilua

Vantaalla oli viime yönä valokuvien ja musiikin ilta. Silu-kloonien esiintyminen ja valotaidetta esittävät ryhmät olivat yleisön suosittuja. Suuri Huijaus -yhteisö oli myös paikalla.

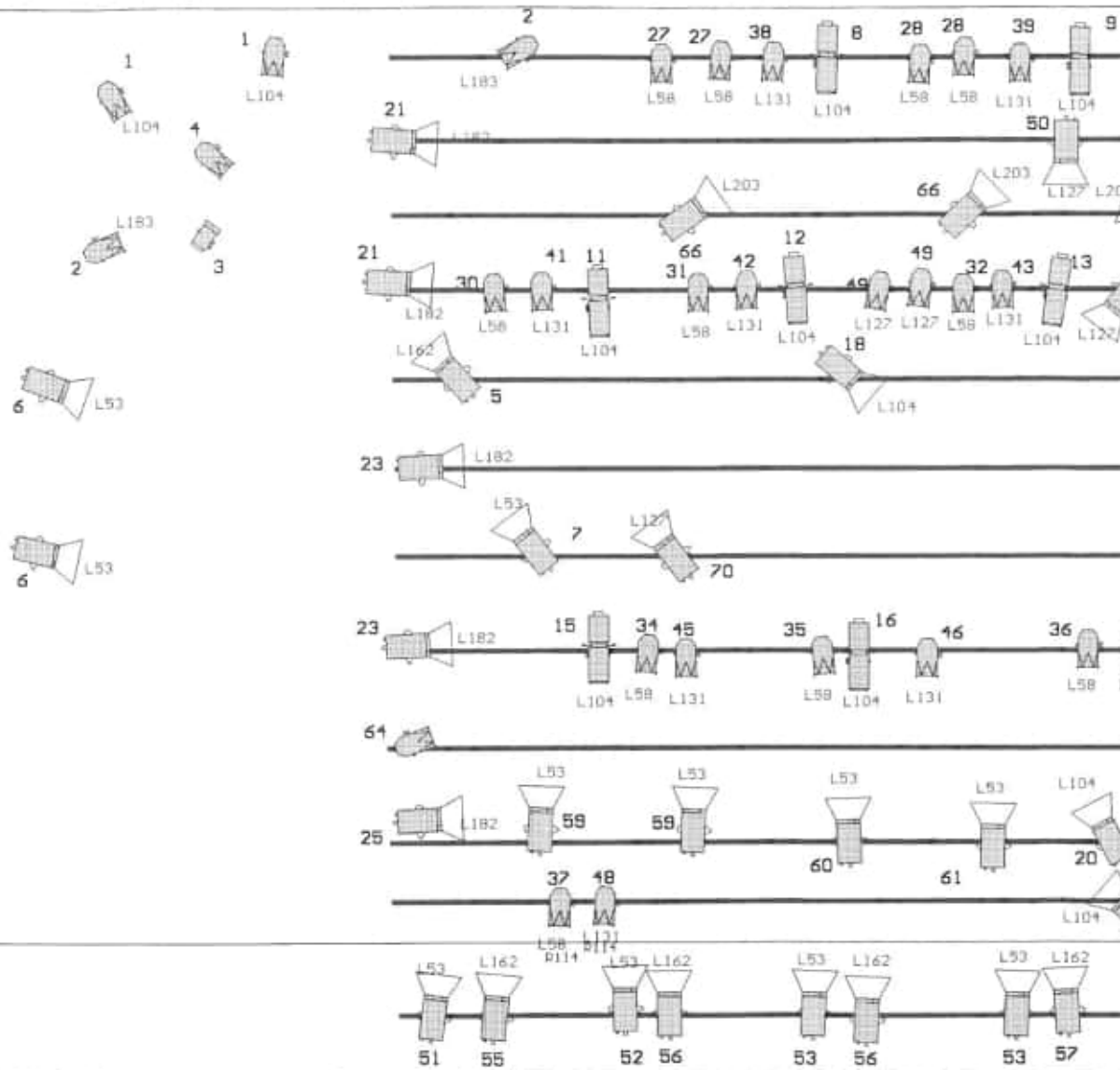
Suuri Huijaus -yhteisö on Vantaalla toimiva kulttuurijärjestö, joka järjestää erilaisia tapahtumia ja esityksiä. Yhteisö on aktiivisesti mukana Vantaan kulttuuriselämissä.

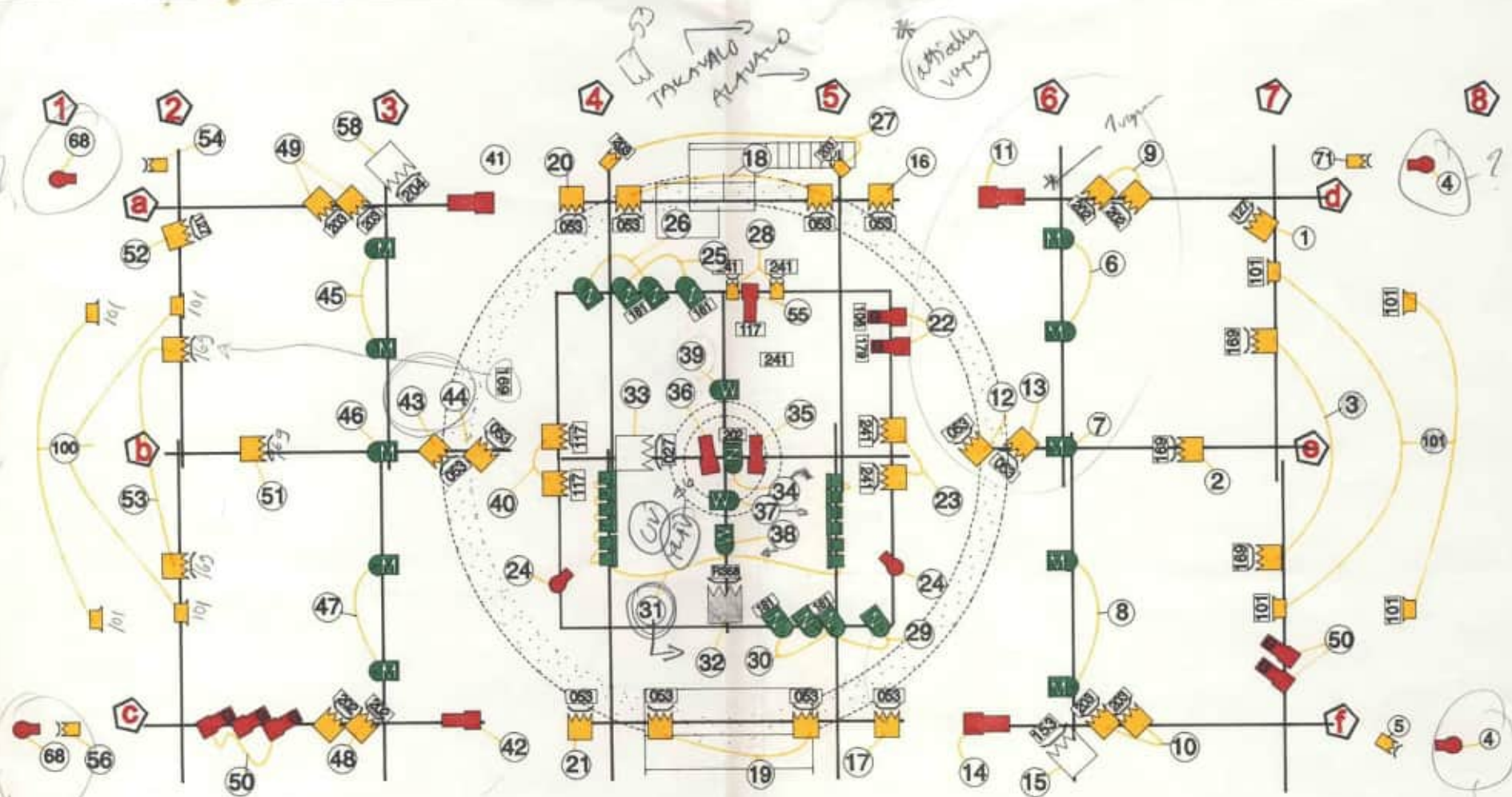
Yhteisön toiminta on ollut aktiivista ja se on saanut paljon suosiota. Yhteisön jäsenet ovat olleet mukana erilaisissa tapahtumissa ja esityksissä. Yhteisö on myös järjestänyt erilaisia kursseja ja koulutuksia. Yhteisön toiminta on ollut tärkeä osa Vantaan kulttuuriselämissä.

Yhteisön toiminta on ollut aktiivista ja se on saanut paljon suosiota. Yhteisön jäsenet ovat olleet mukana erilaisissa tapahtumissa ja esityksissä. Yhteisö on myös järjestänyt erilaisia kursseja ja koulutuksia. Yhteisön toiminta on ollut tärkeä osa Vantaan kulttuuriselämissä.

[illegible]

22 ?? Swinburns Portant / Karro

24 vektor

31 SPINIT 4 vektor
naut lattorin
+ kerrin kerrin

KUUSIA UV
SATTANT

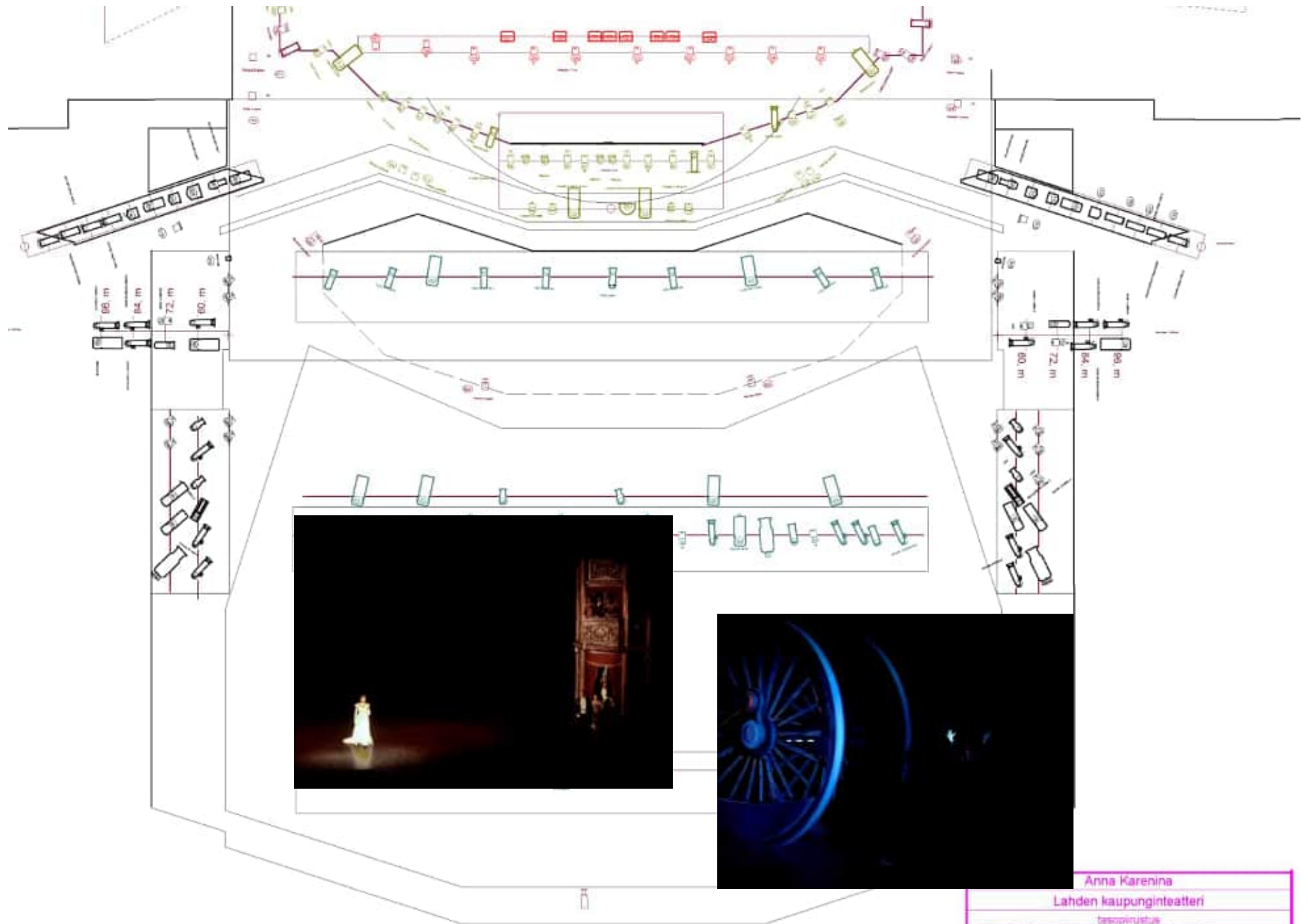
TARVE

1 Jomalat Special
Jaettava 26 ja 29
2 Lisä spig
3 takavalo UV
4 soittajant
ylävalo

4 jn 69 yhteen ①
1 jn 52 yhteen ②
2 jn 39 ? (16-21)
7 jn 46 ? (12-13)
51 jn 37 (43-44)
35 jn 36

2000 -

Anna Karenina

Lahden kaupunginteatteri

tasopinnustus

Disign: Ilkka Volanen

Sheet 1 of 1

Dir: Juttaarika Pennanen

Scale 1 : 100

DR By: iv

Date: 28.8.2008

Ilkka Volanen © 2000

Pietrin Savapiri

Molekulaar...

15.10.14
muut ka

TARUSTA ANNAN PALU 24
LIIKATA SÄNGU LUD

SÄNGUARD & KUKA TANG
AUGUSTAI

Venne Lahden kaupunkintalon
Päämajan & vaimon ka
D. G. Oksanen Perinteinen
Päämajan & vaimon ka
M. Oksanen & vaimon ka
M. Oksanen & vaimon ka

Instrument Schedule

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
1	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
5	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
6	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
7	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
8	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
9	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
10	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
11	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
12	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
13	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
14	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
15	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
16	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
17	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
18	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
19	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
20	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
21	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
22	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
23	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
24	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
25	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
26	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
27	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
28	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
29	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
30	...	...	...	...	...	...

10. Vaput alumi
100
☐ alumi vaput
... ..

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
31	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
32	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
33	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
34	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
35	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
36	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
37	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
38	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
39	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
40	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
41	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
42	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
43	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
44	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
45	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
46	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
47	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
48	...	...	...	...	...	...

Inst	Type	Watt	Class	Color	Case	Purpose
49	...	...	...	...	...	...

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

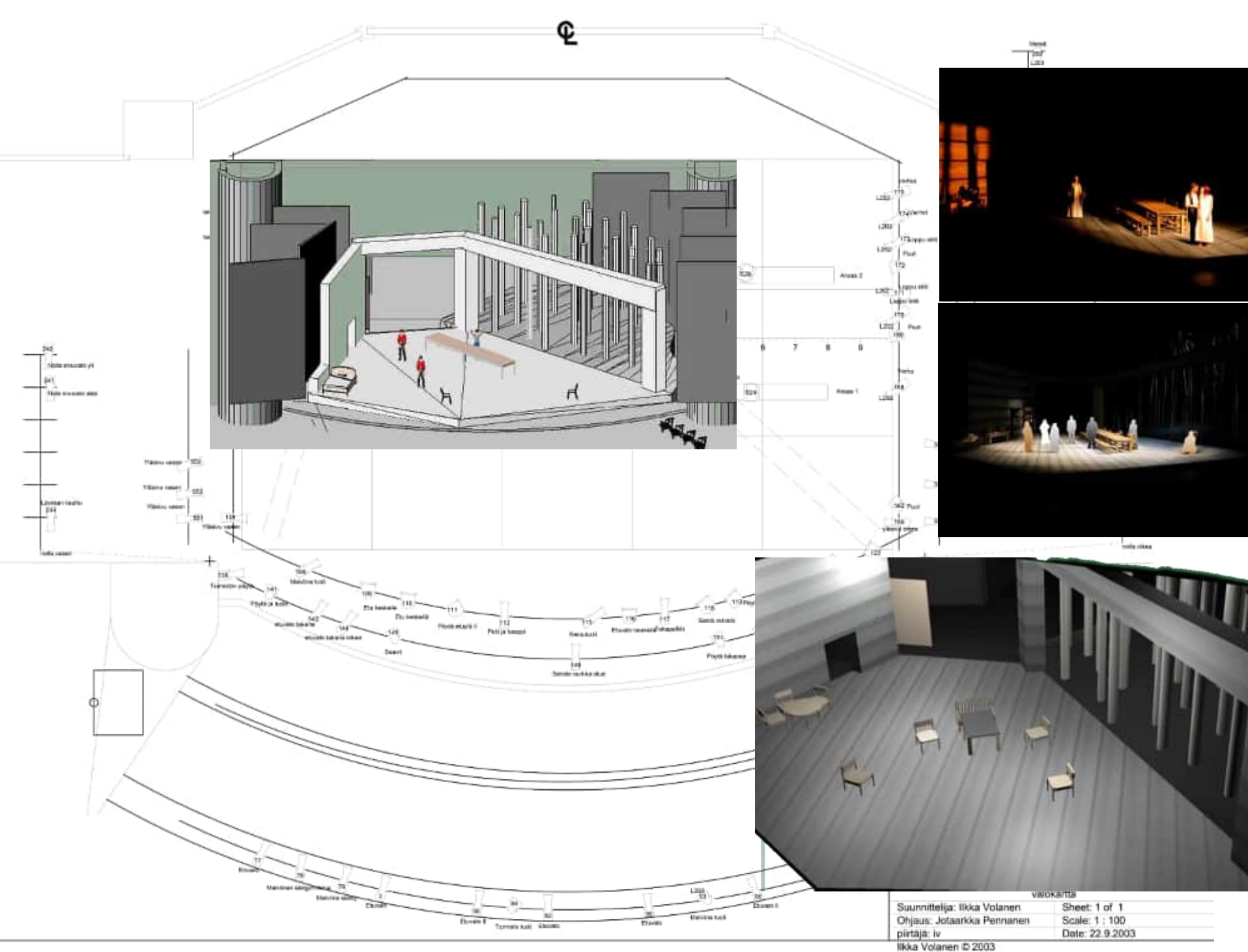
- BLIHOJANLAUSTURON BLAHOVITTELUSTA**
- 150W, maksajienseminari, syyskuu 2011
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4
- 150W, maksajienseminari, maksajienseminari
Pöytä Terve 2 MW 230/150 A-4

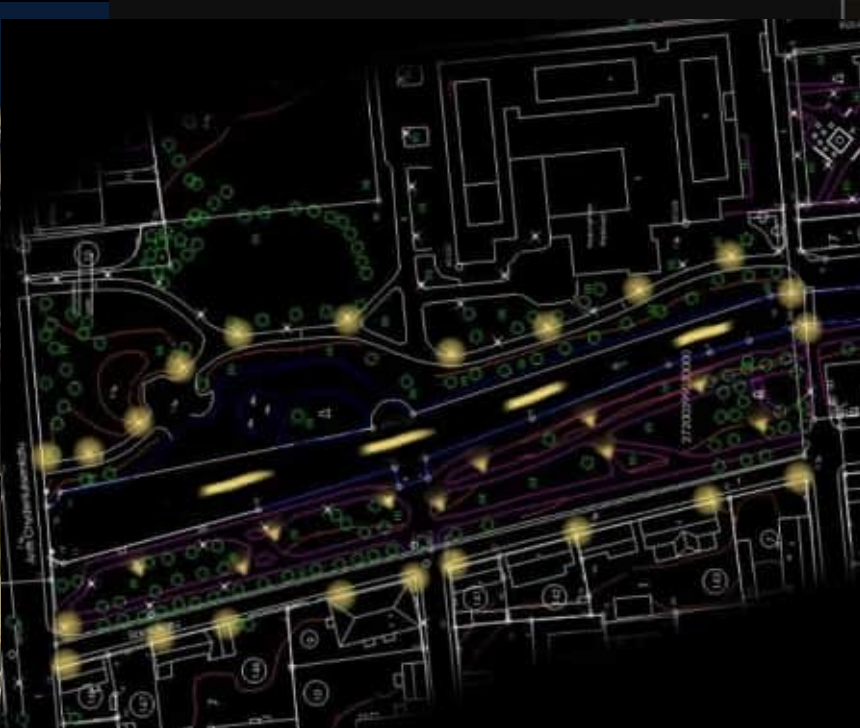

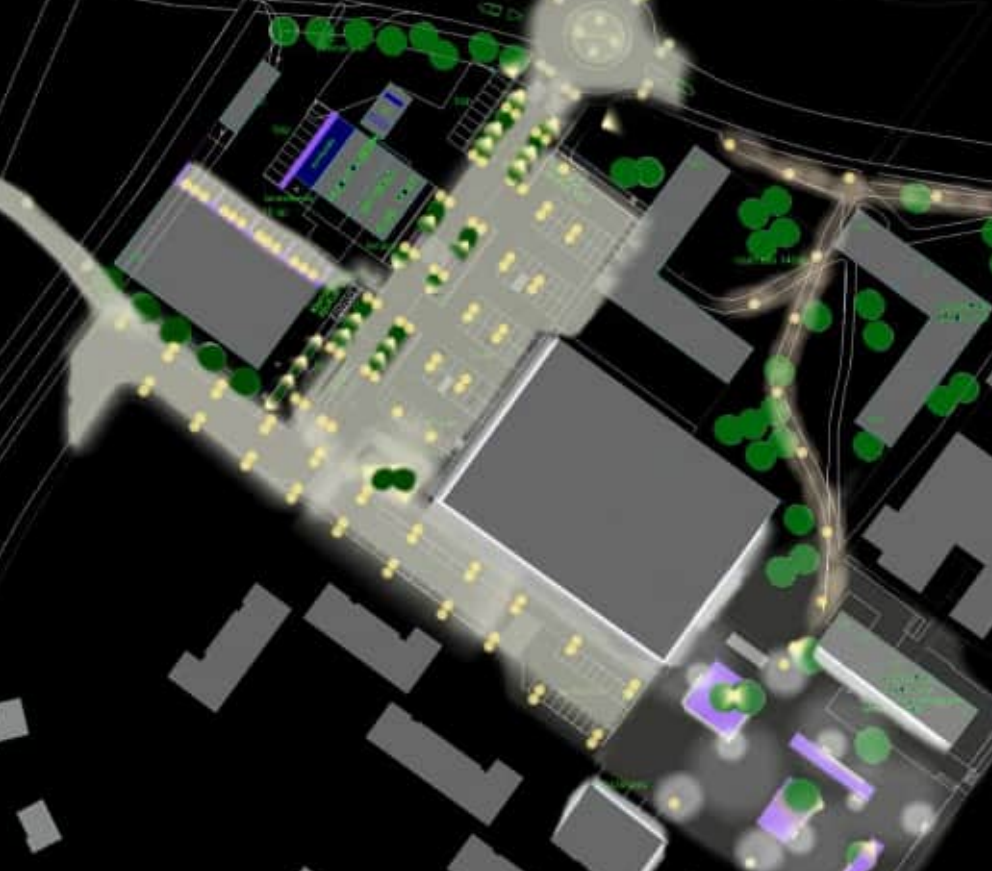
HUPISAARTEN VALAISTUSLUONNOS

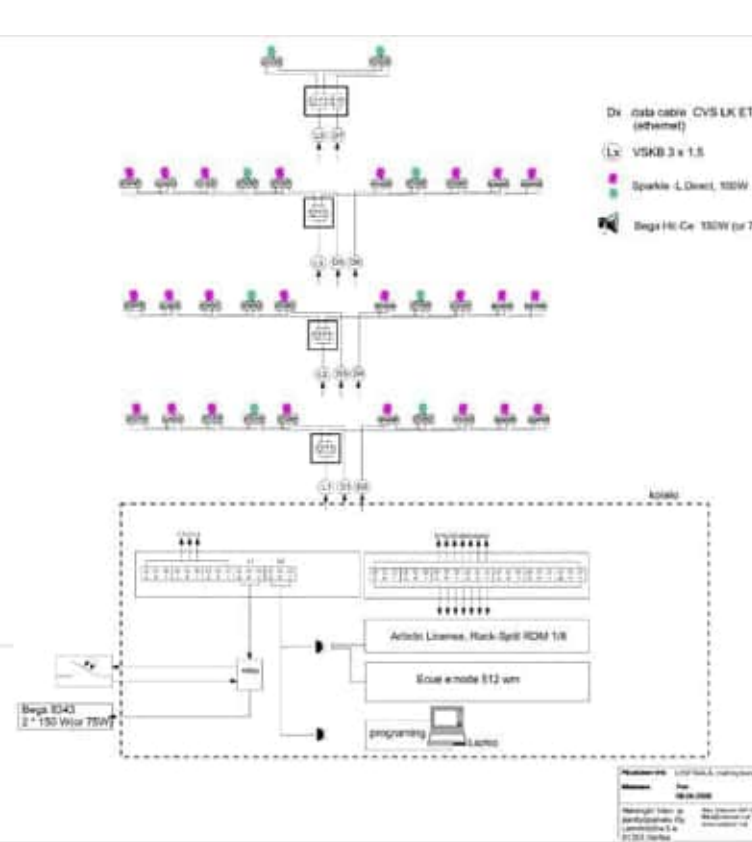
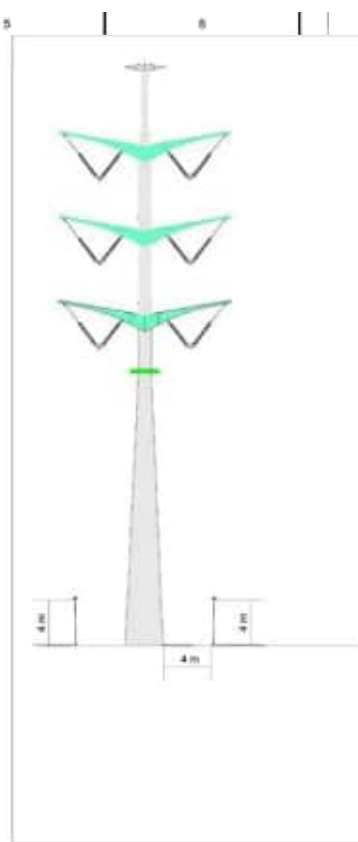
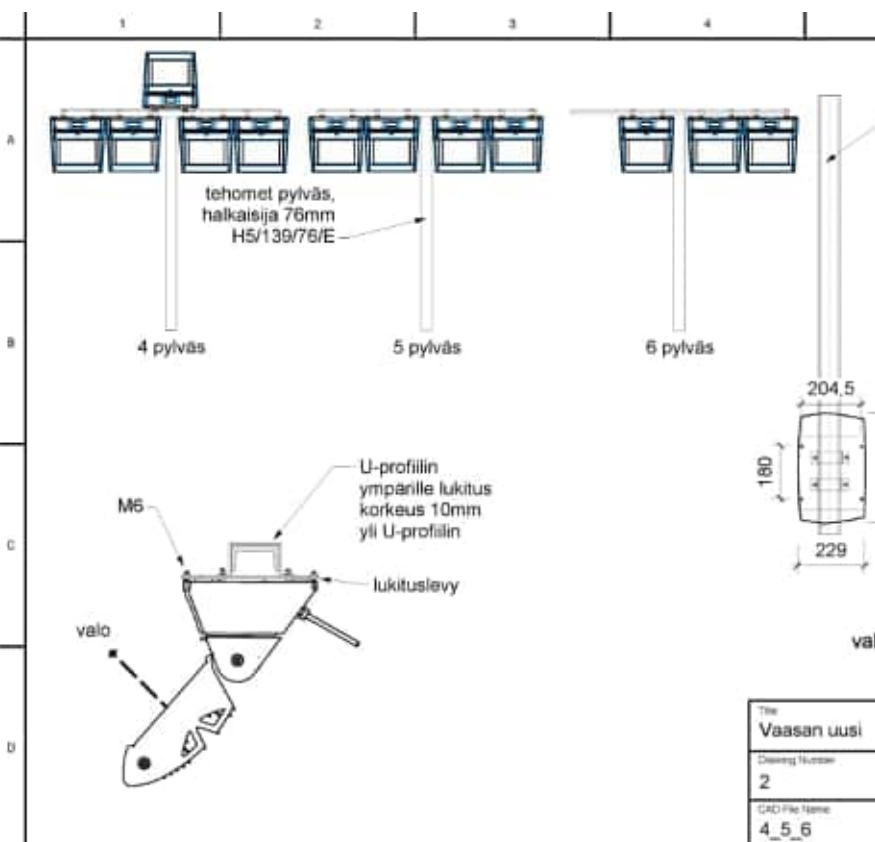
Lemmikkile 5 A, 01350 Vantaa
p. 09-8233037
gsm 041-5101668 050-3684851

Ilkka.Volanen@volanen.net

DÄR ÄNGLAR LANDAR - MISTLUR

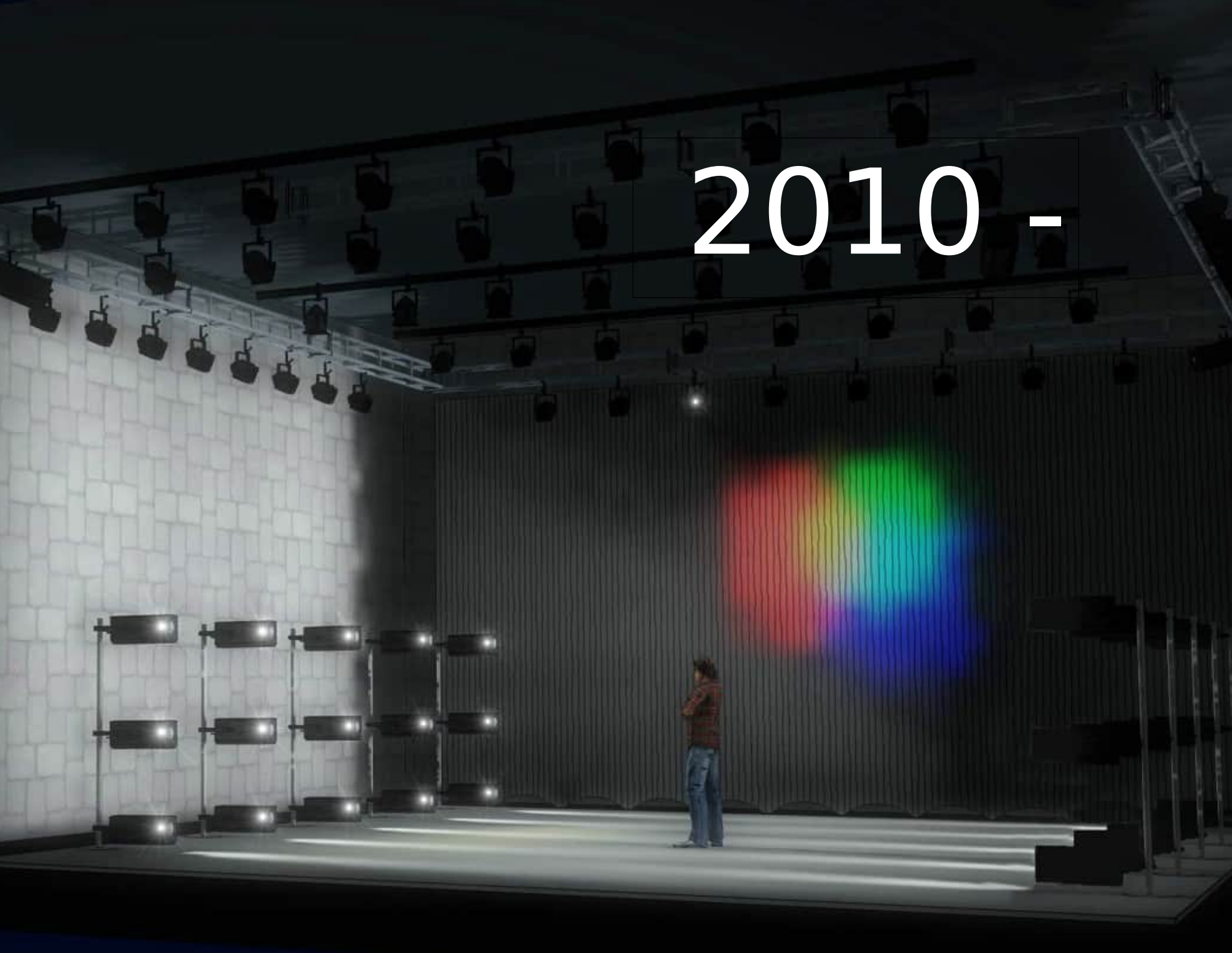

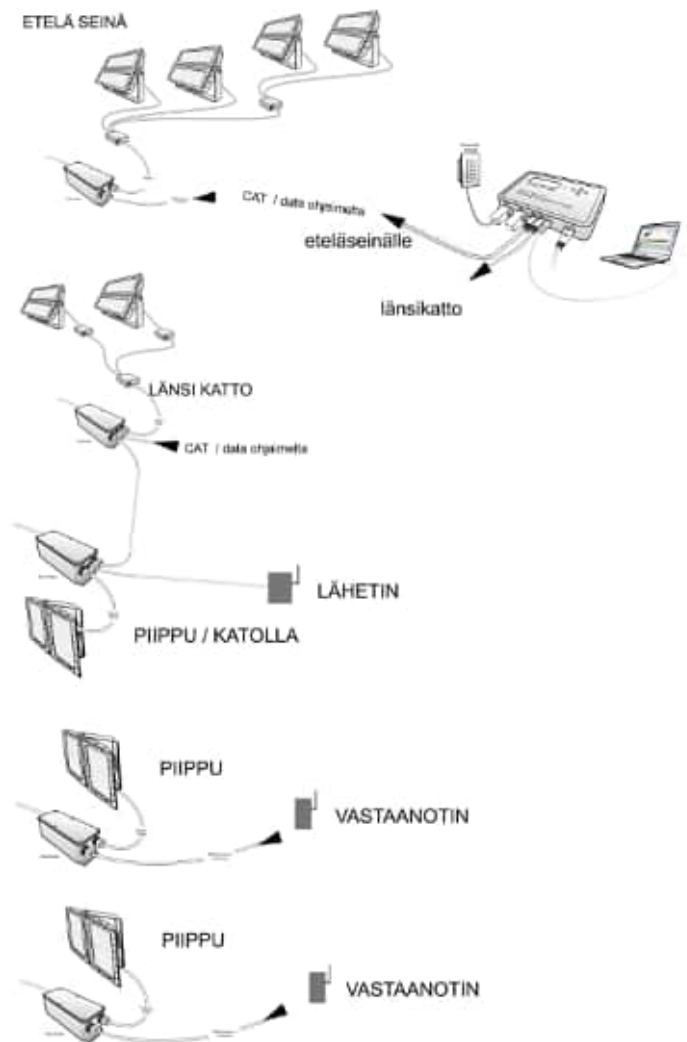
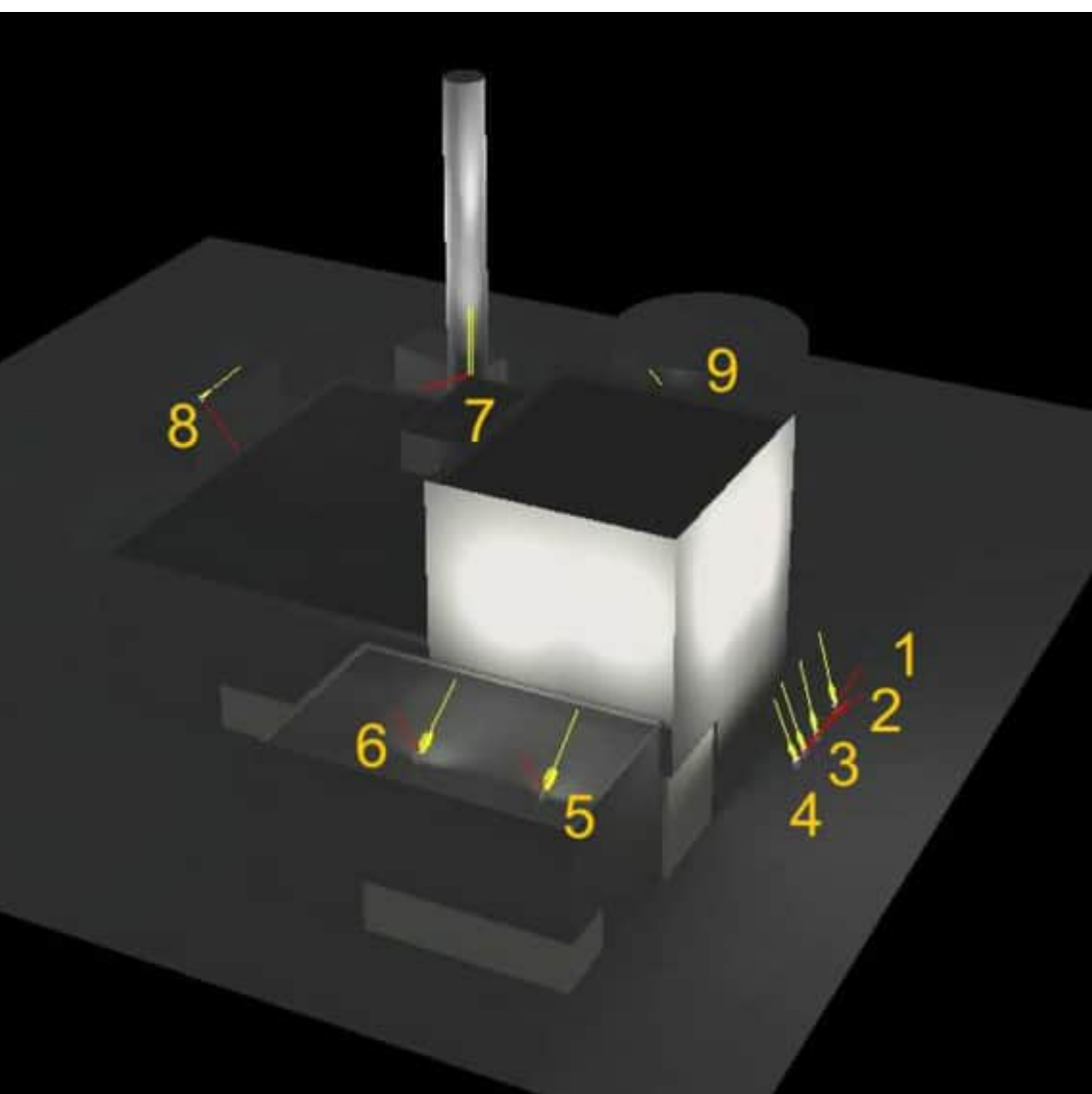
Dangruppen Vindhäxör på Glashuset

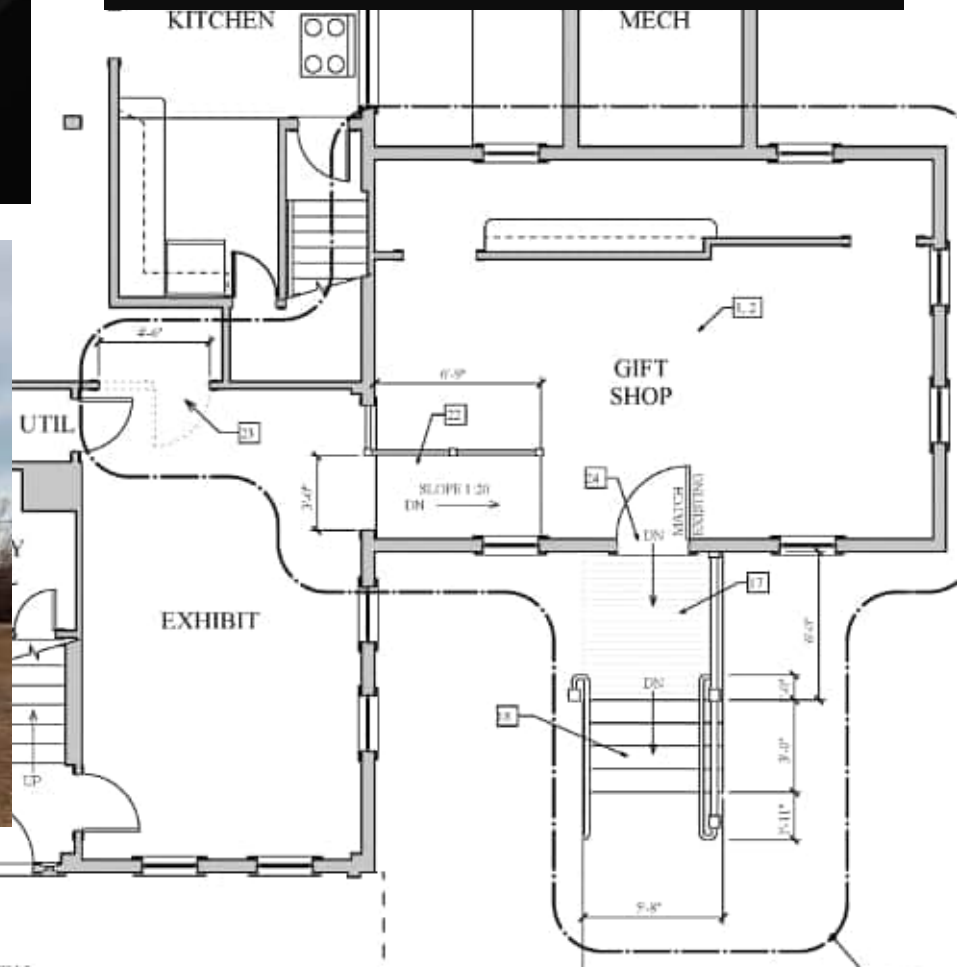
premiär 17 sept kl 19.30 visas även: 18,19, 21,22,23,24,25,26,28,29 sept kl 19.30

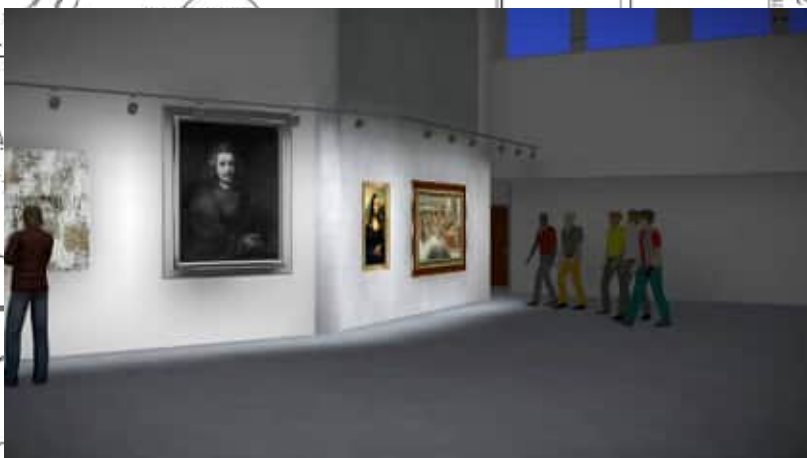
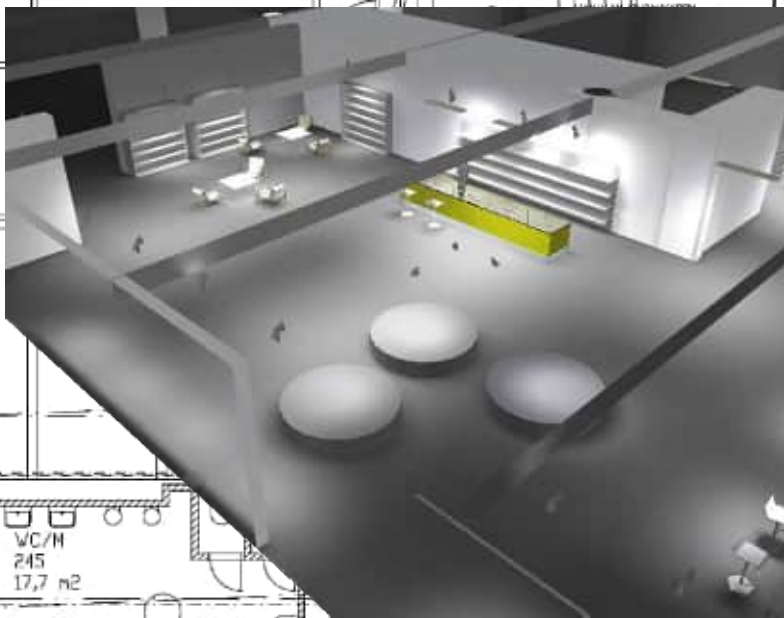
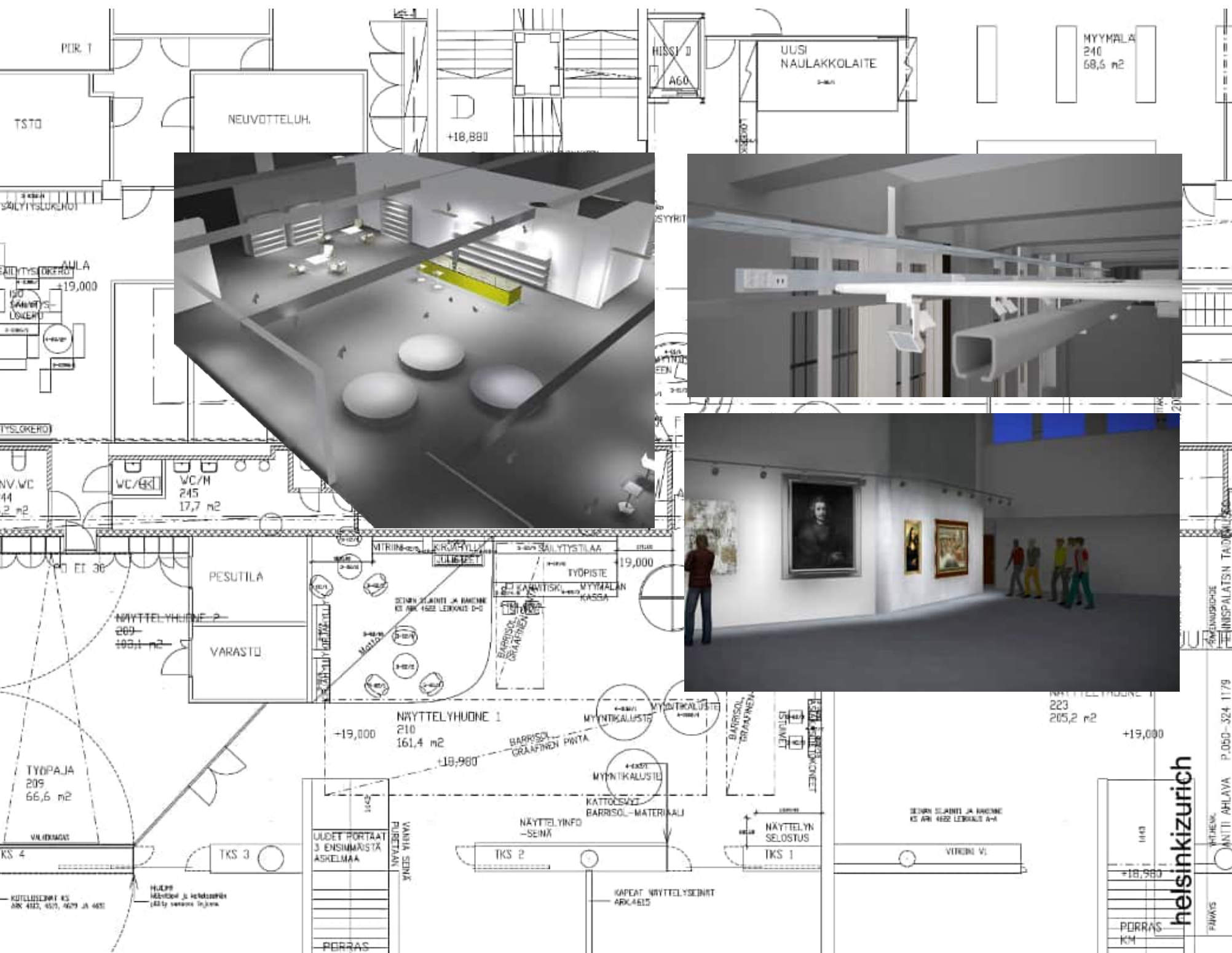
Biljettbokning 08-644 1340 Spegelteatern Försäljning Glashuset en timme före föreställning
Glashuset Wollmar Yxkullsgatan 13, T-bana Mariatorget

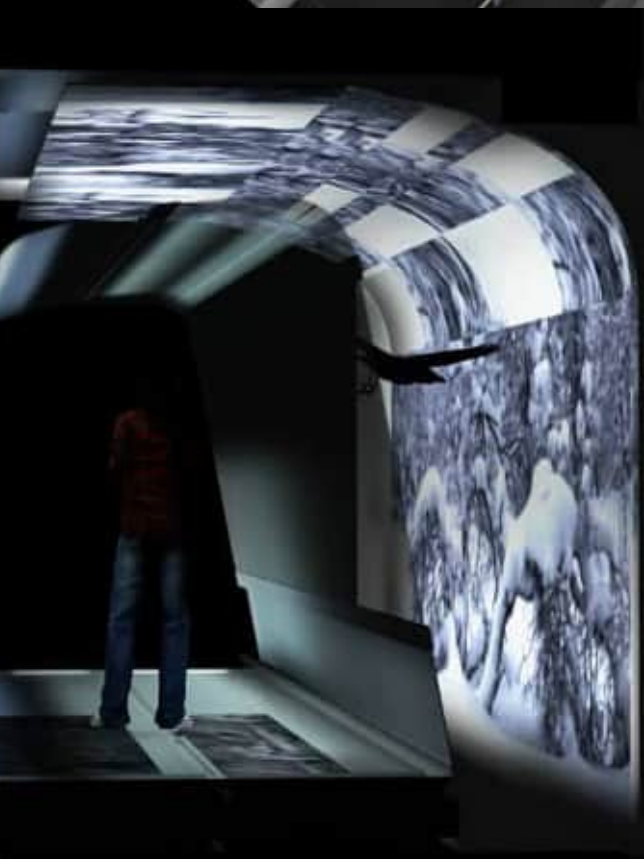
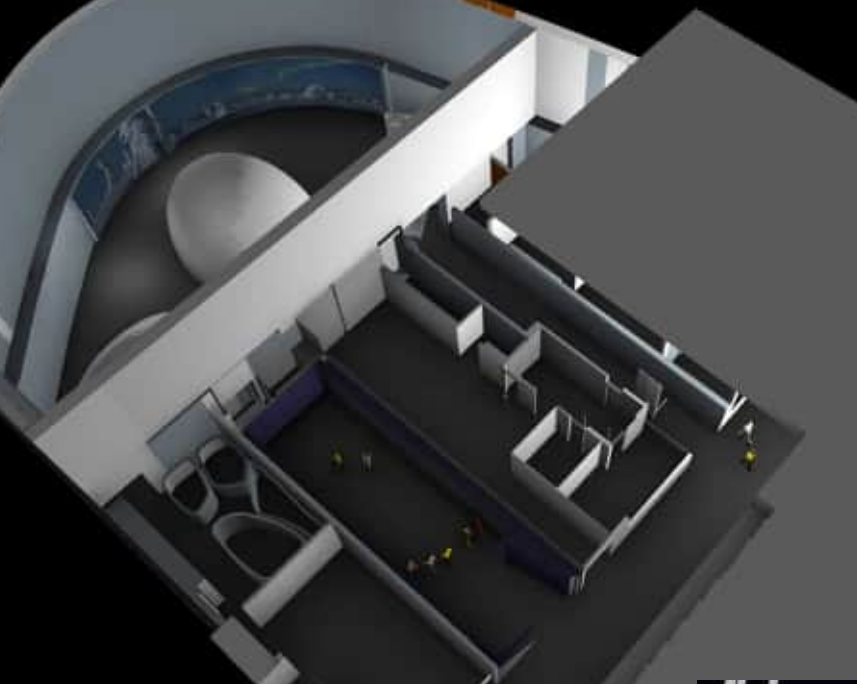
2010 -

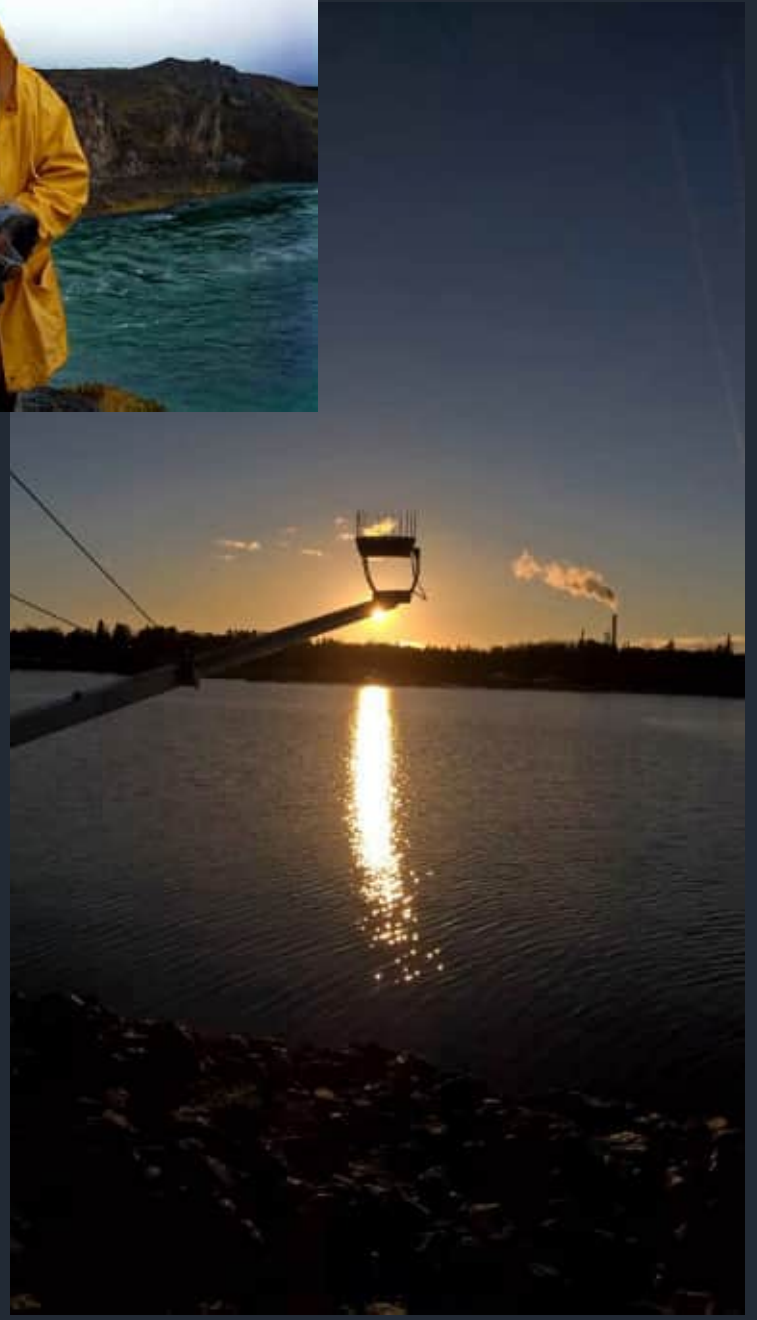

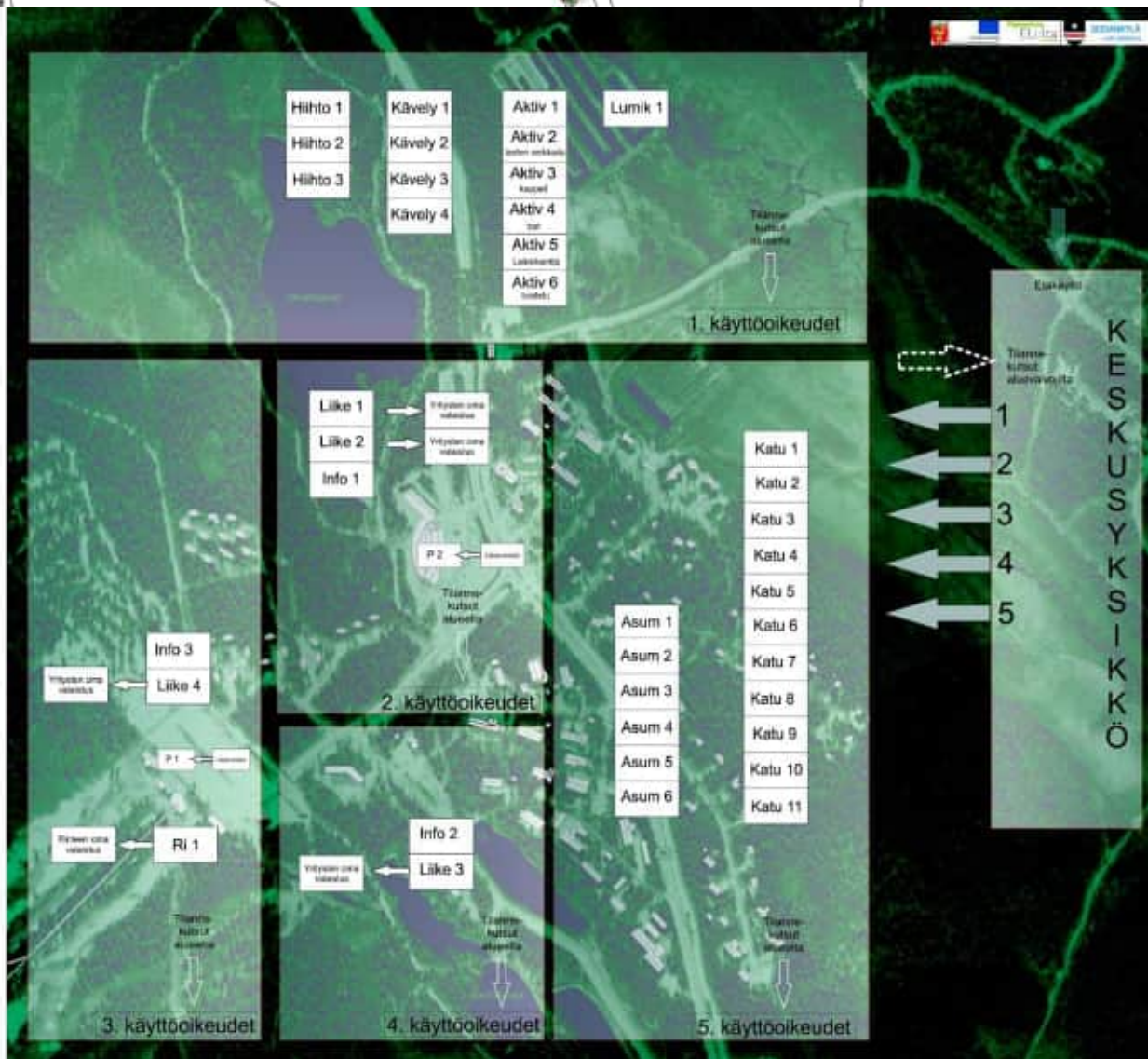

KESKITETYN OHJAUKSEN PERIAATEKAAVIO

Keskittetty lähestymä

- ohjaus perustuu langattomaan ohjaukseen ja Dalin
- valaistukseen voidaan tehdä tilanteen mukaan muutoksia
- voidaan ohjelmoida valaistuskohdista
- koko alue on hallittavissa

Ohjauksen eri tapoja voidaan myös yhdistää tarpeen mukaan.

Liike 1-4 = Liikekeskukset
Asum 1-5 = Asumisen alueet

Aktiviteettialueet:

- Aktiv 1 = Tähtien alue
- Aktiv 2 = Lasten seikkailualue
- Aktiv 3 = Kappeli
- Aktiv 4 = Tori
- Aktiv 5 = Leikkikenttä
- Aktiv 6 = Luistelu

Hiihto = 1-3
Kävely = 1-4
Lumik = 1
Rinne = 1

Huom! Kaikille alueille ei tarvita valaistusta.

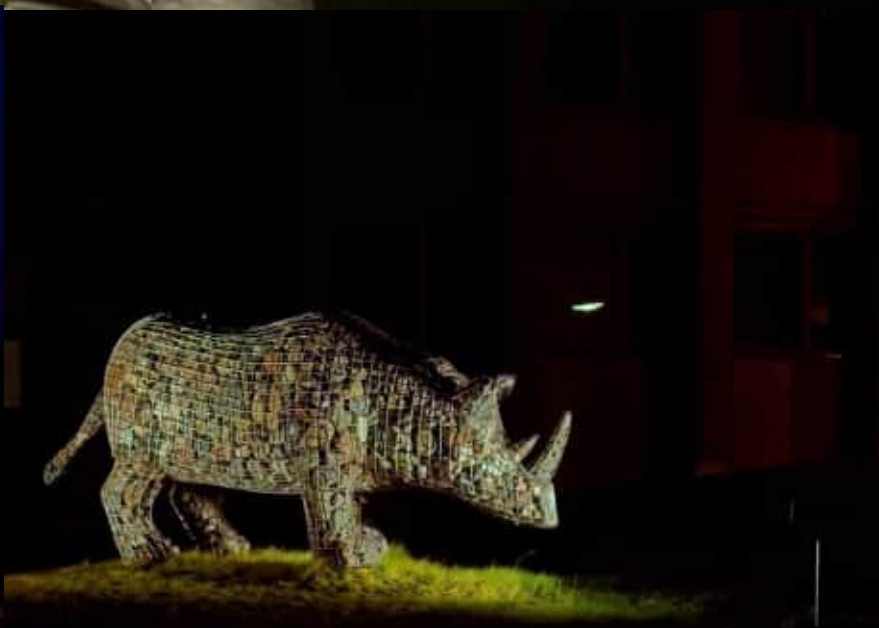
LUOSTO

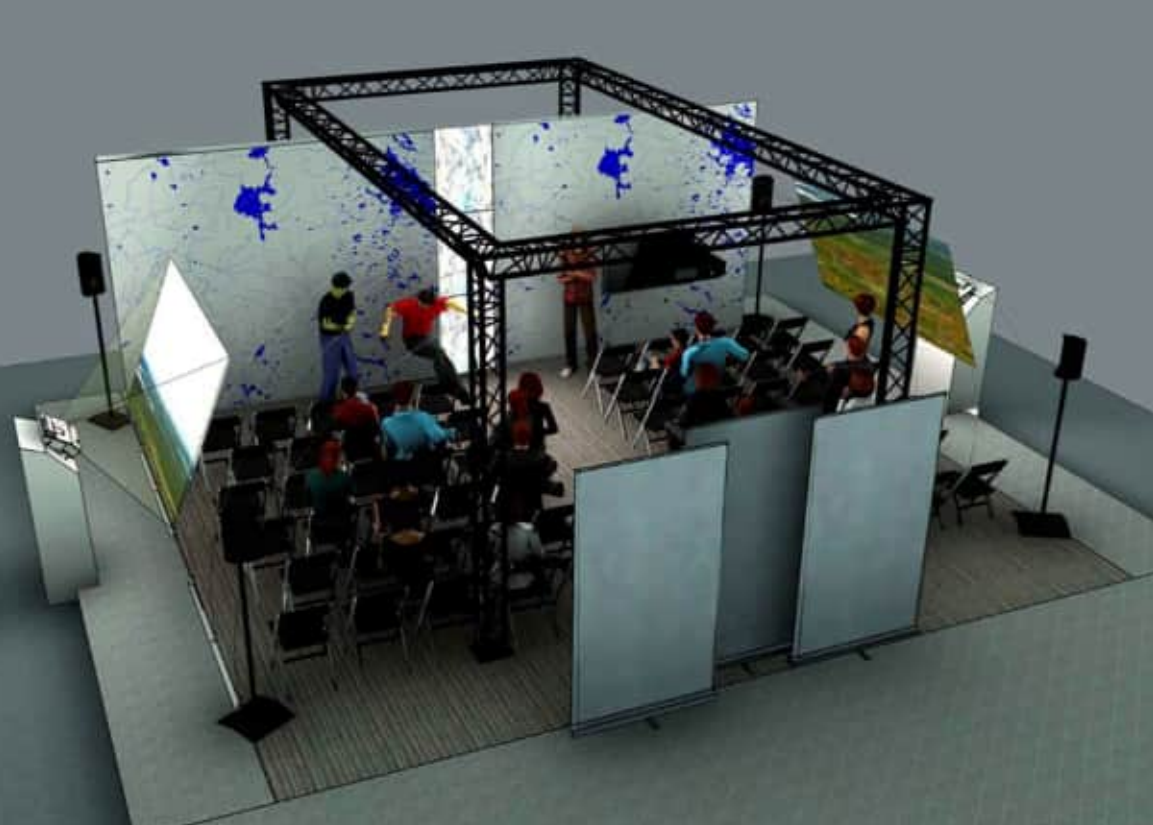
Valaistus 27.06.2014

02.04.2016

Iikka Viikari
Helsingin Vesi- ja Jätepalvelu Oy
Lemminkie 5 a, 01350 Vantaa

p. 041 5121000 s.p. iikka.viikari@hsl.fi
www.viikari.fi / www.luosto.fi

KUVA-, PIIRUSTUS- JA TEKIJÄLUETTELOT

KUVA- JA PIIRUSTUSLUETTELO

(valokuvat omia, jollei toisin mainittu)

sivu	kuva	ajankohta	valokuvaaja
s. 1-2	Islanti	2009	
s. 3	Carnival-tapahtuma, Vanha yo-talo	1981	
s. 5	Harri Saksala, Vanha yo-talo	1970-luvulla	
s. 7	Varkaiden yö, Vanha yo-talo	1982	Riku Virtanen
s. 9-10	Käsivarressa	1980-luvun lopulla	
s. 11-12	Kavaluus ja rakkaus, Tikapuuteatteri	1978	
s. 18-20	Simo Hurtta Ideapiirustus, tilan leikkaus, suuntauksia	1978	
s. 21-22	Aamuyö Pohjanmaalla	1970-1980 taitteessa	
s. 24-28 ja 30	Pete Q tekijät ja kuvia esityksestä, Koiton sali	1978	Eero Raunio
s. 29	Suuntaus- ja linjanumerointikartat	1978	
s. 32 ja 34	Girl's life	1979	Tuntematon
s. 36	Ida-Lotta, Malminkadun asunto	1970-1980 taitteessa	
s. 37-41	Likaiset kädet, Koiton sali	1979	Paula Kukkonen
s. 45-46	Omakeuva Simonkylässä, Vantaa	1981	
s. 47-50	Suklaata muumioille, Vanha yo-talo	1981	Riku Virtanen
s. 52-59	Varkaiden yö, Vanha yo-talo	1982	Riku Virtanen
s. 60	Omakeuva	1980-luvulla	Tuntematon
s. 61	Ilta ohitse, Vanha yo-talo	1982	
s. 62	Näyttelyn teos, Vanha yo-talo	1982	Riku Virtanen
s. 64	Väreissä, Malminkadulla	1970-1980 taitteessa	
s. 65	Asunto Malminkadulla	1980-luvulla	
s. 67-68	Käsivarrentie	1970-luvun lopulla	
s. 77-78	Norjassa	1980-luvun lopulla	
s. 80	Fjärran från Kaukasus, Châteauvallon tanssifestivaali	1982	
s. 84	Ullan asunto Dagmarinkadulla	1980-luvun alussa	
s. 86	Eva Ranskassa	1982	
s. 87-90	Glashuset teatteri, Tukholma	1980-luvulla	Lesley Leslie-Spinks
s. 91-92	Norjassa	1980-luvun lopulla	
s. 91	Måttaráhku Nieiddat, Karesuando Ruotsi	1990-luvun lopulla	
s. 92	Matka alkaa ja matkan kohde Norjassa	1980-luvun lopulla	
s. 93	Fjärran från Kaukasus	1982	Lesley Leslie-Spinks
s. 95-97	Salka Valka, Kemin kaupunginteatteri	1986	
s. 99-100	Saatana saapuu Moskovaan, Kemin kaupunginteatteri	1988	
s. 103	Herttua Siniparran linna, Madetojan sali Oulu	1988	Videokaappaus
s. 104	Värien etsintää, Tukholma	1980-luvulla	
s. 105	Näyteikkuna, Tukholma	1980-luvun alussa	
s. 106	Cassandra, Kööpenhamina harjoituskuva	1981	
s. 107	Track follows, Moderna Museet Tukholma	1983	Lesley Leslie-Spinks
s. 108	Markku Pirin esityksestä, New York	1986	Videokaappaus
s. 111-112	Öar valojen luonnostelu	1984	
s. 113, 118	Long Run, Glashuset Tukholma	1987	

sivu	kuva	ajankohta	valokuvaaja
s. 122	St. Mark's Theatre, New York	1987	Verkkokaappaus
s. 123	Molnstagar, Glashuset Tukholma	1985	
s. 126	Jordansikten, Glashuset Tukholma	1986	Lesley Leslie-Spinks
s. 127	Drömvävarna, Glashuset Tukholma	1987	Lesley Leslie-Spinks
s. 134	Siirto, Studio Julius Helsinki	1984	
s. 135-136	Davvi Šuvva, Karesuando Ruotsi	1993	
s. 142, 144	Insomnia tilateos, Vernissatehdas Vantaa	1990	
s. 145-149	Shadow takes a walk, Wichita USA	1993	
s. 153-158	Catfish Road, Kultur Huset, Tukholma	1996	Lesley Leslie-Spinks
s. 159	Mättaráhku Nieiddat, Karesuando Ruotsi	1997	
s. 160	Saari, Karesuando Ruotsi	1980-luvulla	
s. 162	Mättaráhku Nieiddat, Karesuando Ruotsi	1997	
s. 164	Nukkekodin valokartta, Espoon teatteri	1992	
s. 165-166	Hiroshima rakastettuni, Espoon teatteri	1991	
s. 167-169	Kesäyön uni, Helsingin Kaupunginteatteri	1990	
s. 170	Robin Hood, Helsingin Kaupunginteatteri	1990	
s. 172	Flod, Dansens Hus Tukholma	1993	
s. 173	Telegalleria ja museo, Helsinki	1991	
s. 177	Insomnian ikkuna, Vernissatehdas Vantaa	1990	
s. 178-179	Ikkunoiden kalvosuunnitelma, Helsingin kaupunginmuseo	1995	
s. 180	Kirsti Rantanen näyttely, Barbican Centre Lontoo	1992	
s. 181-186	Karesuando Ruotsi	1990-luvulla	
s. 195-196	Simma i ensam natt, Glashuset Tukholma	1991	
s. 214	Peijaksen sairaalassa, Vantaa	2015	
s. 215	Työhuone	2000-luvun alussa	Annukka Pykäläinen
s. 217-218	Aleksanterin teatteri, Helsinki	2004	
s. 224	Suomen kansallismuseo julkisivuvalaistuksen luonnos	2000	
s. 225-227	Niskavuoren nuori emäntä, Tampereen Työväen Teatteri	2003	
s. 228-231	Anna Karenina, Lahden Kaupunginteatteri	2000	
s. 233-234	Vapauden vanki, Risto Ryti-sali, Huittinen	2007	
s. 236	Suomen Merimuseo, Kotka	2008	
s. 237	Näkymä, Tukholma	1990-luvulla	
s. 242	Hesperian puisto, Helsinki	1999	
s. 246	Anna Karenina tarkistuksia, Lahden kaupunginteatteri	2000	
s. 247-248	Åsa, Portugali	1990-luvulla	
s. 249, 251-252	Ljusdykare, Glashuset Tukholma	2002	Lesley Leslie-Spinks
s. 253-254	Martinlaakson voimala, Vantaa	2000	s. 254 tuntematon
s. 256-258	Kemijärven lämpö ja vesi Oy	2010	
s. 259, 262	Merikosken suihkut, Oulu	2001	
s. 263-266	Kokkolan Energiapuisto	2004	
s. 267	Eurajoki luonnostelu	2006	
s. 269-271	Kaakkurin maisemapylväät, Oulu	2005	
s. 272-273	Pirkan maisemapylväs, Lempäälä	2007	
s. 274-275	Nummelan maisemapylväs	2002	

sivu	kuva	ajankohta	valokuvaaja
s. 276	Eurajoen maisemapylväät	2006	
s. 277-279	Illuusio-maisemapylväs, Vaasa	2014	
s. 288	Merikosken vesisuihkut, Oulu	2001	
s. 290	Vesisuihkujen luonnos, Oulu	2000	Tuntematon
s. 291	Merikosken vesisuihkut, Oulu	2001	
s. 294-296	Hupisaarten puisto ja Merikosken vesisuihkut, Oulu	2001	
s. 297-299	Kokkolan suntti	2003	
s. 301	Vesisuihkujen luonnos	2003	
s. 305	Suihkujen mittapiirustus lumeen	2004	
s. 307-308	Kokkolan vesisuihkut	2005	
s. 311-312	Block Island USA	2016	
s. 313-314	Koppelon kylä, Ivalo	2020	
s. 317	Doala dolat heakkas, Giron Sámi Teáhter Ruotsi	2016	
s. 318	Co2lonialnation Giron Sámi Teáhter Ruotsi	2017	
s. 319	Toisen ääni, Espoon kaupunginteatteri	2013	
s. 320	Maisemapylväät, Vaasa	2015	
s. 321-322	Suomen Luontokeskus Haltia, Espoo	2013	
s. 323	Hyvinkään taidemuseo	2005	
s. 324	Pilgrim-näyttely, Krypta Helsinki	2019	
s. 326	Liikennevalot Akureyri, Islanti	2009	
s. 329	Ivalo joki, Koppelon kylä	2015	
s. 330	Huone, Koppelon kylätalo Ivalo	2014	
s. 331	Huone #2, Rooma Italia	2004	
s. 332	Ivalo joki, Koppelon kylä Ivalo	2015	
s. 333-334	Kemijärvi	2009	
s. 335-342	Koppelon kylä, Ivalo	2019	
s. 343-344	Karesuando, Ruotsi	1990-luvulla	
s. 343	Omakuva	1950-luvulla	Tuntematon
s. 344	Omakuva	2009	Annukka Pykäläinen
s. 352-355	Girl's life	1979	Tuntematon
	Teokset värit (pää- ja tehostevärit), muistiinpanot valokartta, sivuleikkaus, ajopaperi ja valo- ja äänidynamiikan vertailu, kuvakäsikirjoitus valoille		
s. 356	Likaiset kädet, Koiton sali Helsinki	1979	Paula Kukkonen
	Pää- ja tehostevärit, valokuvassa valoheitin sijoittelu ja värejä		
s. 358	Simonkylän asunto, Vantaa	1970-luvun lopulla	
s. 359	Fjärran från Kaukasus, Moderna museet Tukholma	1982	
	Käsin piirretty kiertueen valosuunnitelma, vuoden 1982 värit		
s. 360	När vattnet vänder esityksen kulku, Vanha yo-talo	1980	
	Fjärran från Kaukasus esityksen kulku, ajopaperit	1982	
s. 360	Lentokoneen lähtöä odotellessa, Nizza Ranska	1982	
s. 361	Track follows valon tulo- ja avauskulmien tutkimista	1983	
	Moderna museet Tukholma		Lesley Leslie-Spinks

sivu	kuva	ajankohta	valokuvaaja
s. 362-363	Öar, Glashuset Tukholma	1984	Lesley Leslie-Spinks
	Alkuperäinen ja Geneveen piirretty valokartta, esityksen kulku		
s. 364	ajopapereita ja käytetyt värit		
	Molnstigar valokartta, graafisten muotojen mitoitus,	1985	
	muistiinpanoja, käytetyt värit		
s. 365	Tunnetteko linnunradan valokartta, ajo-ohjeet ja käytetyt värit	1980	
s. 366	Kråkåker värit, valojen tulostuksia (matriisitulostin)	1986	
s. 367-368	Long Run värit, valokartta ja muistiinpanoja	1986	
s. 369-371	Jordansikten valokartta, leikkaus, suuntien periaatepiirustus	1986-1987	
	Drömvävarna valokartta, tulostevalokartta uudella ohjelmalla	1987	
s. 372	Flygare, Glashuset Tukholma	1989	
s. 373-374	Saatana saapuu Moskovaan värianalyysseja, valon	1988	
	ja äänen lakanat sivut 1-2		
s. 375-376	Venetsialaisella torilla harjoitusten aikaan tehty luonnostelu	1989	
	Harjoituksiin tehtyjä valokarttoja yksityiskohdista		
s. 377	Davvi Šuvva, Karesuando Ruotsi	1993	
s. 379-381	Ihltti beaivi muistiinpanoja, esityksen kulku, valokartta	1990	
	Harjoituskuvia, Karesuando Ruotsi	1980- luvulla	
	Åsa, Norjan vuorilla	1990- luvulla	
s. 382	Kesäyön uni numeraalinen valokartta	1990	
s. 383	Robin Hood numeraalinen valokartta	1990	
s. 384	Tiden reser okänd - vild värien ja tapahtumien muistiinpanot	1990	
s. 386	Telegalleria ja museo valokartta ja valo-ohjelman ohjeita	1991	
s. 387-388	Hiroshima rakastettuni valokartta, suuntauksia	1991	
s. 389-390	Colorumbrella Heureka valoteoksen valosuunnitelma	1992	
s. 391	Catfish road Microlux-ohjelmalla tehty valokartta,	1996	
	Excel-taulukko tilanteista ja väreistä		
s. 392	Eeva, Raivoisat Ruusut, valokartta	1994	
s. 393	Davvi Šuvva, Karesuando Ruotsi	1993	
s. 395-396	Anna Karenina valokartta, valolistauksia ja muistiinpanoja	2000	
	Lahden kaupunginteatteri		
s. 397	Hupisaaret puistovalaisuksen luonnos, Oulu	2001	
s. 398	Ljusdykare valokartta	2002	
s. 399	Niskavuoren nuori emäntä valokartta ja mallinnuskokeiluja	2003	
	Tampereen työväen teatteri		
s. 400	Suihkuluonnos, Helsingin kaupunkikorttelit, Kokkolan	2004-2008	
	vesisuihkut, Nette-lehden kansi		
s. 401	Jakomäen keskusta, Kokkolinna Kokkola, Helsingin	2004-2008	
	kaupunkikorttelit, Illuusio-pylväs Vaasa		
s. 402	Illusion, Pirkan pylväs, Keisarin vaunujen ja Kaakkurin valoja	2005-2008	
s. 403	Där änglar landar - mistlur juliste	2004	

sivu	kuva	ajankohta	valokuvaaja
s. 404	Mallinnusohjelman testaaminen	2010	Annukka Pykäläinen
s. 405	Kemijärven voimala valaistuksen luonnos, ohjausverkko	2010	
s. 406	Block Island Museum valaistuksen mallinnuksia Block Island, RI, USA	2013	
s. 407	Kuvataideakatemia Galleria, Hyvinkään taidemuseo Helsingin taidemuseo valaistusmallinnuksia		
s. 408	Suomen Luontokeskus Haltia luonnoksia	2013	
s. 409	Toisen ääni Esityksen valaistuksen mallinnuksia	2013	
s. 410	Keisarin vaunut, työhuone, Vaasan pylväsvalo Islannissa	2009–2015	
s. 411–412	Luoston matkailukeskus ohjausjärjestelmän toimintaehdotus, Luoston keskustavalaistuksen illustraatiot	2014–2016	
s. 413	Vaasan pylväsvalojen asennus, Kemijärven patsasvalaistuksia	2009–2015	
s. 414	Co2lonialnation Lavastuksen mallinnus, ja toteutus Giron Sámi Teáhter Ruotsi	2017	

TEOSLUETTELO (valokuvien mukaan)

s. 3	Carnival Koreografia: Musiikki: Muusikot: Laulajat:	Helsingin Juhlaviikot, 8.9.1981 Ulla Koivisto Toni Edelmann Hasse Walli, Pekka Rechard, Jukka Orma, Make Lievonen, Samppa Salmi, Ari Valtonen, Reiska Laine, Matti Rikonen, Tumpppi Tuominen, Esa Helasvuo, Ahti Salomaa Virve Rosti, Eija Ahvo, Vesa-Matti Loiri
s. 11-12	Kavaluus ja rakkaus Ohjaus: Lavastus: Puvustus: Musiikki: Valosuunnittelu: Rooleissa:	Tikapuuteatteri, Koiton sali, 28.4.1978 Rudolf Penka Greta Thorsdottrir Satu-Marja Nygren Toni Edelmann Ilkka Volanen Kari Heiskanen, Aaro Jaronen, Jouko Keskinen, Erja Manto, Marja Myllylä, Anne Nielsen, Kaiia Pakarinen, Seija Pitkänen, Tom Pöysti, lisäksi joukko muita henkilöitä
s. 23-30	Pete Q Ohjaus: Lavastus: Puvustus: Musiikki: Äänisuunnittelu: Valosuunnittelu: Valokuvat: Rooleissa:	Suomen kansanteatteri, Koiton sali 1978 Arto af Hällström Kari Junnikkala Päivi Mustonen Toni Edelmann ja Antti Hytti Tomi Tirranen Ilkka Volanen Eero Raunio Kari Heiskanen, Kari Paukkunen, Markku Toikka, Erkki Saarela, Vesa Vierikko, Anna-Maija Ollikainen, Jukka-Pekka Palo, Kari Väänänen, Heikki Vuento, Pirkka-Pekka Petelius, Saara Markkanen, Hannele Nieminen, Ari Piispa, Eija Ahvo, Harri Hyttinen, Raila Leppäkoski, lisäksi joukko muita henkilöitä
s. 31-34	Girl's life Ohjaus: Rooleissa: Lavastus: Valo- ja äänisuunnittelu:	1979 Raila Leppäkoski Ana-Yrsa Falenius, Ida-Lotta Backman (Teatteriryhmä Porquettas) Työryhmä Ilkka Volanen

s. 37-41	Likaiset kädet Ohjaus: Dramaturgi: Lavastaja: Pukusuunnittelija: Valo- ja äänisuunnittelu: Rooleissa: Valokuvat:	Tikapuuteatteri, Koiton sali, 08.12.1979 Raila Leppäkoski Jussi Parviainen Erkki Saarainen Hanna Ketonen Ilkka Volanen Aarne Kalliala, Irja Korhonen, Ritva Koskensuu, Markku Maalismaa, Turo Pajala, Hannu Pelkonen, Eija Tirkkonen, Pirkko Uitto, Jussi Parviainen Paula Kukkonen
s.47-50	Suklaata muumioille Käsikirjoitus: Valo- ja äänisuunnittelu: Rooleissa: Koreografia:	Vanhan yo-talo, 1981 Ilkka Volanen Ilkka Volanen Ida-Lotta Backman Ulla Koivisto
s. 51-62	Varkaiden yö Käsikirjoitus: Rooleissa ainakin:	Vanhan yo-talo, 20.3.1982 Ilkka Volanen Toni Edelmann, Hurja Ruuth, Raatikko, Ylioppilasteatteri, Kari Väänänen, Ulla Koivisto, Alwin, Outi, Tarja Ervasti, Micke Renlund, Cris af Enehielm, Houseband (mukana Affe Forsman, Silu Seppänen, Jukka Orma), Erja Asikainen, Urheiluseura Teatterineekerit, Juha Siltanen, Kari Riipinen, Tiksa, Mike, TTK-lavastus, Tomi Tirranen, Pekka Mandart, Simo Leinonen, Mila Niemi, Vinski, ravintolahenkilökunta, järjestysmiehiä, yleisö ja muita
s. 78	Fjärran från Kaukasus koreografia ja tanssi: Tanssijat (1984 versio): Musiikki: Valosuunnittelu:	Moderna Museet, Tukholma 24.02.1982 Eva Lundqvist Marzenna Kolesnik, Juan Techera, Björn Elisson, Eva Sandqvist, Eva Lundqvist Mats Persson Ilkka Volanen
s. 90	Öar Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Muusikot: Musiikki nauhalta: Valosuunnittelu: Pukusuunnittelu:	Vindhäxor, Glashuset 1984 Eva Lundqvist Linda Forsman, Maria Hammersten, Marzenna Kolesnik, Eva Lundqvist, Cecilia Roos Jim Fulkerson, Lubomyr Melnyk Lubomyr Melnyk Jim Fulkerson Ilkka Volanen Carina Dangoor

s. 95-97	Salka Valka Dramatisointi: Ohjaus: Lavastus: Valo- ja äänisuunnittelu: Pukusuunnittelu: Musiikki: Rooleissa:	Kemin kaupunginteatteri, 13.2.1986 Aila Lavaste, Matti Miikkulainen. Matti Miikkulainen Matti Saarnio Ilkka Volanen Sirpa Santonen Perttu Suominen Sinikka Rajantie, Tellervo Harkko, Seppo Rintamäki, Sirkka-Liisa Leskinen, Pentti Kallio, Satu Tala, Kimmo Tuppurainen, Jouni Tiitinen, Marketta Airo, Leena Pesonen, Eino Viitala, Eero Siren, Pauli Joronen, Timo Pylkkänen, Marketta Airo, Pauli Joronen, Satu Tala, Jukka Kekäläinen, Seppo Marjamaa
s. 99-100	Saatana saapuu Moskovaan Ohjaus: Lavastus: Valo- ja äänisuunnittelu: Pukusuunnittelu: Musiikki: Koreografia: Rooleissa:	Kemin kaupunginteatteri, 29.1.1988 Matti Miikkulainen Matti Saarnio Ilkka Volanen Sirpa Santonen Sami Itkonen Maria Wolska Vesa Mäkelä, Sirkka-Liisa Leskinen, Timo Pylkkänen, Jouni Tiitinen, Kimmo Tuppurainen, Eino Viitala, Jaana Kahra, Seppo Rintamäki, Jyrki Kallonen, Marketta Airo, Leena Pesonen, Jukka Lempinen
s. 103	Herttua Siniparran linna Kapellimestari: Orkesteri: Solistit: Valosuunnittelu: Prologi:	Madetojan sali, Oulu, helmikuu 1988 Ari Angervo Oulun kaupunginorkesteri Eeva-Liisa Saarinen, Petteri Salomaa Ilkka Volanen Heimo Happonen, avustajina Cassiopeia
s. 106	Cassandra Koreografia: Tanssija: Musiikki: Valo- ja äänisuunnittelu: Pukusuunnittelu:	YT:n studio, Helsinki 27.05.1981 Ulla Koivisto Erja Asikainen Liisa Ruoho Ilkka Volanen Ida-Lotta Backman

s. 107	Track follows Koreografit: Tanssijat: Musiikki: Muusikot: Valosuunnittelu:	Moderna Museet, Tukholma 1983 Mary Fulkerson ja Eva Lundqvist Andy Cowton, Martin Coles, Mary Fulkerson, Marzenna Kolesnik, Eva Lundqvist, David Simmonds Jim Fulkersson Jim Fulkerson, David Fulkerson Ilkka Volanen
s. 108	Textile Theater Käsikirjoitus: Ohjaus: Valo- ja äänisuunnittelu: Rooleissa:	New York 1986 Markku Piri Ida-Lotta Backman Ilkka Volanen David Christel, Ken Chu, Jay Derrah, Ed Luther, Daniel Macintosh, Stuart Spencer, Toby Towson, Peppe Vahtera, Adam Wieg, Ida-Lotta Backman, Riikka Rantanen
s. 113, 118	Long Run Valosuunnittelu: Musiikki: Kipsitorsot:	Vanha yo-talo 1986, Glashuset 1987 Ilkka Volanen Ilkka Volanen Pekka Ojamaa
s. 123	Molnstigar Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Lavastus: Valosuunnittelu: Pukusuunnittelu: Äänimaisema:	Vindhäxor, Glashuset 1985 Eva Lundqvist Maria Hammersten, Linda Forsman, Marzenna Kolesnik, Eva Lundqvist, Cecilia Roos, Andy Cowton, Martin Coles Lubomyr Melnyk Eva Lundqvist Ilkka Volanen Ann-Marie Broms Ilkka Volanen
s. 126	Jordansikten Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Valosuunnittelu: Lavastus: Pukusuunnittelu:	Vindhäxor, Glashuset 1986 Eva Lundqvist Jane Darling, Linda Forsman, Marzenna Kolesnik, My Nilzén, Lasse Eidevall, Janne Kilpiö Jonas Lindgren Ilkka Volanen Eva Lundqvist Birre Burman

s. 128	Drömvävarna Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Lavastus: Valosuunnittelu: Pukusuunnittelija:	Vindhäxor, Glashuset 1987 Eva Lundqvist Emilio Artessero, Jane Darling, Lasse Eidevall, Linda Forsman, Janne Kilpiö, Eva Lundqvist Jonas Lindgren, Lubomyr Melnyk Eva Lundqvist; Ilkka Volanen Kersti Vitali
s. 134	Siirto Koreografia: Valo- ja äänisuunnittelu: Pukusuunnittelu: Tanssijat:	Studio Julius 1984 Taru Arho Ilkka Volanen Marketta Häkkinen Marjo Hämäläinen, Briitta Järvinen, Kati Kivilahti, Tuula Linnusmäki, Pekka Pakkanen, Tarja Rinne, Minna Saari
s. 142, 144	Insomnia tilateos Tilaajat: Suunnittelijat:	Vernissa tehdas 15.08.1990 Vantaan kulttuuritoimi ja Helsingin Juhlaviikot Tarja Ervasti ja Ilkka Volanen
s. 145-149	Shadow takes a walk USITT-93 kongressitapahtuma Suunnittelijat:	Wichita, USA 17.03.1993 Tarja Ervasti ja Ilkka Volanen
s. 153-158	Catfish Road Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Muusikot: Pianistit: Laulaja: Lavastus: Valosuunnittelu: Pukusuunnittelu:	Vindhäxor, Kulturhuset Tukholma 1996 Eva Lundqvist Jane Darling, Toby Gunn, Robin Haggar, Dan Johansson, Anna Källblad, Eva Lundqvist, Stephane Mensah Jonas Lindgren, Mats Persson Fläskkvartetten: Mattias Helldén, Örjan Högberg, Jonas Lindgren, Sebastian Öberg Mats Persson, Kristine Scholz Dalila da Silva Costa Rolf Hansson Ilkka Volanen Lisskulla Moltke-Hoff
s. 159, 162	Máttaráhku Nieiddat Ohjaus: Rooleissa: Valo- ja äänisuunnittelu: Laulut: Visualisointi:	Hiwak, Karesuando 1997 Makka Kleist ja Ida-Lotta Backman Åsa Simma Ilkka Volanen Sainkho Namchylak ja Åsa Simma Jun Maeda ja Norman Charles

s. 165-166	Hiroshima rakastettuni Sovitus ja ohjaus: Musiikki: Lavastus: Pukusuunnittelu: Valo- ja äänisuunnittelu: Rooleissa:	Espoon teatteri 13.09.1991 Tytti Oittinen Toni Edelmann Tiina Makkonen Tiina Makkonen Ilkka Volanen Eija Ahvo, Markku Toikka, Ona Kamu, Jukka Kärkkäinen, Seija Lahtinen, Leo Tila, Toni Edelmann
s. 167-169	Kesäyön uni Ohjaus: Lavastus: Pukusuunnittelu: Musiikki: Valosuunnittelu: Rooleissa:	Helsingin Kaupunginteatteri 11.01.1990 Laura Jäntti Tiina Makkonen Päivi Tiura Eero Ojanen Ilkka Volanen Jarkko Rantanen, Kristiina Elstelä, Eila Rinne, Jukka Sipilä, Kai Lehtinen, Risto Autio, Riitta Havukainen, Sara Paavolainen, Pekka Laiho, Saara Pakkaskvirta, Jyrki Kovaleff, Jyrki Nousiainen, Mikko Kivinen, Kasimir Pennanen
s. 170	Robin Hood Ohjaus: Musiikki: Lavastus: Taistelut: Pukusuunnittelu: Valosuunnittelija Rooleissa:	Helsingin kaupunginteatteri 06.09.1990 Kari Rentola Jarmo Savolainen Mikko Kurenniemi Seppo Kumpulainen Maija Pekkanen Ilkka Volanen Seppo Pääkkönen, Mari Vainio, Anja Haahdenmaa, Jarmo Mäkinen, Kai Lehtinen, Kari Toivonen, Risto Autio, Toni Wahlström, Ari-Kyösti Seppo, Janne Raudaskoski, Mikko Kivinen, Marjatta Raita, Jarkko Rantanen, Juha Veijonen, Mikko Rasila, Jyrki Nousiainen, Janne Virtanen, Jori Halttunen, Ismo Apell, Ismo Kottonen, Pasi Lind, Kristo Salminen
s. 172	Flod Koreografia: Tanssijat: Musiikki: Lavastus: Valosuunnittelu: Pukusuunnittelu: Ääninauha: Elokuva:	Vindhäxor, Dansens Hus 1993 Eva Lundqvist Toby Gunn, Robin Haggard, Stephane Mensah Jonas Lindgren Eva Lundqvist Ilkka Volanen Lisskulla Moltke-Hoff Jesper Fredin, Eva Lundqvist Mårten Nilsson
s. 195-196	Simma i ensam natt Koreografia:	Vindhäxor, Glashuset 1991 Eva Lundqvist

	Tanssijat: Musiikki: Pukusuunnittelu: Taustakuvat: Lavastus: Valosuunnittelu:	Jane Darling, Elisabeth Davidsson, Eva Lundqvist, Anna Virdefors, Toby Gunn, Robin Hagggar, Janne Kilpiö Jonas Lindgren Monika Fulleman Inge Lennmark Eva Lundqvist, Thomas Eriksson Ilkka Volanen
s. 225–227	Niskavuoren nuori emäntä Ohjaus: Lavastus: Pukusuunnittelu: Valosuunnittelu: Säveltäjä: Koreografia: Äänisuunnittelu: Rooleissa:	Tampereen Työväen Teatteri 25.9.2003 Jotaarkka Pennanen Hannu Lindholm Tellervo Helminen Ilkka Volanen Matti Puurtinen Teija Auvinen Tuohimaa Jarkko Jarkko Tuohimaa, Maria Aro, Teija Auvinen, Kristiina Hakovirta, Mika Honkanen, Vesa Kietäväinen, Heidi Kiviharju, Maija-Liisa Majanlahti, Jyrki Mänttari, Jaana Oravisto, Matti Pussinen-Eloranta, Tommi Raitolehto, Harri Rantanen, Miia Selin, Antti Seppä, Sari Tero, Minna Turunen, Auvo Vihro
s. 228–231	Anna Karenina Ohjaus: Dramaturgi: Säveltäjä: Koreografia: Lavastus: Pukusuunnittelu: Valosuunnittelu: Kapellimestarit: Musiikin sovitus: Ohjaajan assistentti: Rooleissa:	Lahden Kaupunginteatteri 20.9.2000 Jotaarkka Pennanen Jotaarkka Pennanen Vladislav Uspenski Edvald Smirnov Kari Junnikkala Kaija Salaspuro Ilkka Volanen Juhani Lamminmäki, Juha Untala Markus Fagerudd Anu-Maaria Tuominen Esa Ahonen, Petri Antikainen, Ritva Filppu, Ari-Matti Hedman, Martta Hyppänen, Ilkka Hämäläinen, Jaana Jonkari, Maija Kalaoja, Marko Kemppi, Heidi Kiviharju, Petra Kosola, Juha Lehmusmäki, Jukka Leisti, Kasper Lepola, Joanna Lottonen, Jorma Martikainen, Minna-Sisko Mutanen, Marja-Liisa Nisula, Mari Palo, Teija Palolahti, Netta Rantanen, Riikka Rantanen, Mirja Rätty, Pekka Rätty, Pekka Siponen, Anu-Maaria Tuominen, Erik Usvaala, Ismo Vihtilä, Eeva-Kaarina Vilke, Veli-Pekka Väisänen

s. 233–234	Vapauden vanki Säveltäjä: Ohjaus: Lavastus: Pukusuunnittelu: Valo- ja videosuunnittelu: Koreografia: Kapellimestari: Libretto: Rooleissa:	Risto Ryti-sali, Huittinen 1.7.2007 Ilkka Kuusisto Kalle Holmberg Markku Piri Markku Piri Ilkka Volanen Tiina Lindfors Kristian Attila Markus Nummi Jorma Hynninen, Tiina Lindfors
s. 249 s. 251–252	Ljusdykare Koreografia: Lavastus: Pukusuunnittelu: Valosuunnittelu: Musiikki: Muusikot: Tanssijat:	Vindhäxor, Glashuset 2002 Eva Lundqvist Eva Lundqvist Annukka Pykäläinen Ilkka Volanen Goran Kajfeš, Jonas Lindgren Goran Kajfeš, Jonas Lindgren Dan Johansson, Ingrid Lundmark, Stephane Mensah
s. 317	Doala dolat heakkas Ohjaus: Ohjaajan assistentti, dramaturgia: Pukusuunnittelu: Valo- ja äänisuunnittelu: Musiikki: Sarvisoitimet: Ompelijat: Karhun nahka: Rooleissa:	Giron Sámi Teáhter 3.5.2016 Laura Jäntti Ana Yrsa Falenius Pirjo Liiri-Majava, Solveig Labba Ilkka Volanen Paul Ol Jona Utsi, Per Fransson Åsa Simma, Eagle Bear Charles Solveig Labba, Monica Blind, Siru Kemppi Eagle Bear Charles Sarakka Gaup, Elina Israelsson, Paul Ol Jona Utsi
s. 318	Co2lonialnation Ohjaus: Käsikirjoitus: Näyttelijät: Musiikki: Tilaratkaisu: Yleisöyhteistyö: Pukusuunnittelu:	Giron Sámi Teáhter 2017 Pauliina Feodoroff Pauliina Feodoroff, Niillas Holmberg, Simon Issát Marainen, Mio Negga, Sarakka Gaup, Elina Israelsson Elina Israelsson, Mio Negga och Sarakka Gaup Mio Negga Vihtori Rämä ja Ilkka Volanen Laura Rämä Laura Rämä

s. 319	Toisen ääni Ohjaus: Lavastus: Pukusuunnittelu: Käsikirjoittaja: Koreografia: Valo- ja videosuunnittelu: Äänisuunnittelu: Muusikot: Naamiointin suunnittelu: Rooleissa:	Espoon kaupunginteatteri 2013 Olka Horila Annukka Pykäläinen Riikka Aurasmaa Kati Kaartinen Marko Keränen Ilkka Volanen Tommi Koskinen Jiri Kuronen, Rocka Merilahti, Joonas Kasurinen ja Janne Halonen Sirje Karu Ria Kataja, Seppo Maijala, Irina Pulkka, Mika Räinen, Lauri Tanskanen
--------	--	---